

kits i ett stort antal av de skrivelser som tillställts atomkommittén från olika vetenskapsmän.

Då utlandsstudier i fråga om kärnfysiken för närvarande i främsta rummet böra förläggas till Förenta staterna, måste det genomsnittliga beloppet per stipendium sättas tämligen högt. Liknande synpunkter gälla beträffande kostnaderna för att inbjuda gästföreläsare.

3. Remissyttranden.

Atomkommitténs förslag har i allt väsentligt rönt ett mycket gynnsamt mottagande från de hörda myndigheterna och sammanslutningarna med undantag av statskontoret, som icke ansett förslaget utgöra någon hållbar grund för omedelbara åtgärder från statsmakternas sida. Vissa erinringar och särskilda uttalanden i detaljfrågor ha dock gjorts. Bland annat har från några håll framhållits, att det föreslagna anslagsbeloppet till utlandsstipendier och gästföreläsare vore väl knappt tilltaget. I övrigt inhämtas av utlåtandena i huvudsak följande.

Universitetskanslern har funnit angeläget betona, att ett tillmötesgående av atomkommitténs förslag icke finge föranleda väsentliga begränsningar av utsikterna att få välgrundade krav på förbättrade villkor för andra vetenskapliga arbetsområden tillgodosedda.

Karolinska institutets lärarkollegium och *matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola* ha framhållit vikten av att understöd redan nu lämnades även åt de biologiska och medicinska institutioner, vilka hade särskilda förutsättningar för att med framgång bearbeta mekanismen för strålverkan på biologiskt material samt bedreve forskning med användande av isotopforskningens rön.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm har understrukit betydelsen av att de tekniska högskolornas institutioner även utnyttjas för atomenergiforskning. Kollegiet har vidare betonat angelägenheten av tillskapandet av ett organ för samordning av den målbundna forskningen på förevarande område. Slutligen har kollegiet anfört vissa erinringar mot kommitténs förslag rörande anskaffandet och förvarandet av vissa radiumberylliumpreparat. Kollegiet har i nu angivna hänseenden anfört bland annat följande.

Vi vilja kraftigt understryka betydelsen av att den personal, som kommer att utbildas för att möjliggöra forskningen för atomenergiens utvinning, kommer att omfatta icke blott akademiskt utbildade fysiker och kemister utan kanske i lika hög grad ingenjörer såväl fysiker som kemister, metallurger och elektrotekniker. Behovet av dylik personal kommer säkerligen att visa sig vara mycket stort och detta icke blott under de närmaste årens målbundna forskning utan säkerligen i ännu högre grad vid konstruerandet och drivandet av den stapel, som väl så småningom kommer att byggas. Vi vilja därför understryka betydelsen av att den föreslagna utbyggnaden och omorganisationen av de tekniska högskolorna på

alla sätt intensifieras och påskyndas samt att i samband med detaljplaneringen av de olika utbyggnaderna hänsyn toges till de önskemål om vissa kompletteringar av utbyggnadsplanerna, som kunna framkomma för att tillgodose utbildningsmöjligheterna för just den tekniskt skolade personal, som här avses. I detta sammanhang vilja vi omnämna att redan under innevarande termin, med hjälp av för högskolan tillgängliga medel, anordnats frivilliga föreläsnings- och utbildningskurser såväl i kärnfysik som radioaktiv kemi.

Atomkommitténs huvuduppdrag, att framlägga en plan för forskningsarbetets organisation och samordning, har som ovan nämnts av lätt förklarliga skäl kunnat behandlas endast helt ytligt i detta betänkande. Under tecknade vilja ansluta sig till de allmänna synpunkter som kommittén framför men vilja dock betona önskvärdheten av att inom den allra närmaste tiden ett arbetsdugligt organ skapas för samordning av den mål bundna forskningen på detta område. En dylik samordning synes oss önskvärd och oundgängligen nödvändig ej blott därför att endast på detta sätt någorlunda snabba resultat kunna förväntas, utan även, och detta är ej minst viktigt, för att man skall kunna åstadkomma ett möjligast rationellt utnyttjande av den ytterst ringa forskningspersonal, som för närvarande finnes tillgänglig i vårt land. Undertecknade vilja emellertid ansluta sig till det framlagda förslaget, att, till dess ett mera permanent organ skapats, atomkommittén får fortbestå som sammanhållande och rådgivande organ. Skulle under övergångstiden något annat organ anses lämpligare, vilja vi anhålla, att tekniska högskolan måtte bliva representerad även i detta organ.

Beträffande de äskanden av anslag för budgetåret 1946/47, som atomkommittén framlägger, vilja undertecknade slutligen i allt väsentligt uttala sitt tillstyrkande. Blott i en detaljfråga vilja vi anmäla en avvikande mening. Atomkommittén har ansett, att anskaffandet och förvarandet av samtliga radiumberyllium-preparat m. m. skulle centraliseras till den radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset. Att detta är en lämplig anordning för någorlunda starka preparat synes oss otvivelaktigt. Där emot torde en dylik centralisering av även de ytterst svaga preparat, som i allmänhet komma till användning vid en regelbundet återkommande undervisning, medföra onödiga komplikationer.

Styrelsen för Chalmers tekniska högskola har funnit synnerligen viktigt, att den forskning som i landet utfördes i syfte att utnyttja atomkraften för fredliga ändamål icke hemlighölles utan att dess resultat successivt i den mån de framkomme effektivt offentliggjordes. Styrelsen ville därför yrka såväl att offentlighet gäves åt de åtgärder som planerades som att sedermera de vunna resultaten publicerades.

Ingenjörsvetenskapsakademien har funnit angeläget, att en viss standardisering av apparaturen eller åtminstone en gemensam upphandling av densamma sker. Akademien har anfört:

Enligt planen komma ett flertal institutioner vid olika universitet och högskolor att anskaffa den grundläggande utrustningen för kärnfysikaliska experiment, bland annat mätinstrument och anordningar för elektron- och neutronbombardemang av atomkärnor. Då det här måste bli fråga om

ganska likartad apparatur, synes det önskvärt, att en viss standardisering genomföres eller åtminstone att gemensam upphandling sker, när så är möjligt. Härigenom torde kostnaderna kunna sänkas, svårigheterna med reservhållning minskas och utbildningen av teknisk hjälppersonal underlättas. Akademien förutsätter, att atomkommittén eller det organ, som sedermera skall övertaga ansvaret för den centrala ledningen av hithörande forskningsarbeten, kommer att ha sin uppmärksamhet fästad på denna och andra möjligheter att rationalisera anskaffning och drift av erforderliga anläggningar.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Man måste fråga sig, om det verkligen kan vara av någon större praktisk betydelse för den *fredliga* atomforskningens fullföljande, att ett litet land som Sverige offrar en i jämförelse med annan vetenskaplig forskning oproportionerligt stor del av sina begränsade ekonomiska och personella resurser på försöken att hinna fatt stormakterna i kapplöpningen om atomhemligheten. Om och när problemet att utnyttja atomenergien för fredliga ändamål finner sin praktiska lösning, lär en dylik upptäckt icke i längden kunna hemlighållas för världen. Någon risk för att vi skulle komma på efterkälken i den vetenskapliga utvecklingen, om vi tills vidare förhålla oss i viss mån avvaktande, torde knappast föreligga. Statskontoret vill därmed icke ha sagt, att vi böra helt avstå från bedrivande av atomforskning, men ämbetsverket finner anledning tillråda ett något nyktrare bedömande av våra forskningsmöjligheter på detta speciella område än som kommit till uttryck i atomkommitténs betänkande.

Det primära och helt grundläggande problemet på kärnfysikens nuvarande ståndpunkt säger kommittén vara att få fram uran i tillräckliga mängder, eftersom uran tills vidare finge anses vara det enda grundämne, som kan utnyttjas för utvinnande av atomenergi.

Man kunde då ha väntat, att kommittén från sina förutsättningar skulle ha inriktat sina ansträngningar i första hand på åtgärder för övervinnande av dessa svårigheter. Såvitt statskontoret förmår bedöma har kommittén i stället framlagt ett förslag, där det just nu uppskruvade intresset för atomforskning får tjäna som förevändning för en allmän upprustning av olika institutioner vid universitet, högskolor och andra inrättningar, som syssla med fysik- och kemiforskning.

Även om man godkänner uppfattningen om betydelsen för vårt land av en intensifierad atomforskning har statskontoret svårt att föreställa sig, att en sådan splittring av anslagsmedlen, som föreslagits, kan vara ägnad att främja det uppställda syftemålet. Statskontoret har för sin del icke kunnat finna förslaget utgöra en hållbar grund för omedelbara åtgärder från statsmakternas sida. Frågan om särskild medelsanvisning för atomforskning torde böra prövas i annat och större sammanhang.

Utforskningen av atomkärnornas egenskaper torde för närvarande vara fysikens mest aktuella problem. Genom atombomben har visats, att de oerhörda energimängder som äro bundna inom atomerna under vissa omständigheter kunna frigöras. Härigenom ha väckts förhoppningar om att en ny och mäktig energikälla, jämförlig med kolet, oljan och vattenkraften, skall kunna ställas även i det fredliga framåtskridandets tjänst. För forsk-

Departement-
schefen.

ningen gäller det därför nu främst att finna lämpliga metoder för ett praktiskt utnyttjande i olika avseenden av atomenergien. Det är ännu för tidigt att med bestämdhet uttala sig om de möjligheter härutinnan, som förefinnas. De hittills gjorda upptäckterna äro emellertid uppenbarligen av en så genomgripande betydelse, att man synes berättigad att inom en relativt näraliggande framtid hoppas på resultat av stor teknisk-industriell och medicinsk betydelse. Under sådana förhållanden torde även vårt land böra göra sin insats på detta liksom på andra vetenskapliga områden. Uppenbart är även att en inhemsk forskningsverksamhet utgör en förutsättning för våra möjligheter att framdeles utnyttja atomenergien, vare sig upptäckterna gjorts i vårt eget eller i andra länder. Då uppbyggandet av en effektiv forskningsverksamhet kräver avsevärd tid, synes det angeläget att åtgärder vidtagas så tidigt som möjligt. Jag kan därför icke ansluta mig till statskontorets uppfattning, att vi tills vidare böra ställa oss avvaktande.

Jag vill erinra, att vissa kärnfysiska forskningar sedan en längre tid bedrivits vid vetenskapsakademiens institut för experimentell fysik. Dessa arbeten ha emellertid i huvudsak bekostats med donationsmedel. Enligt min mening måste det emellertid redan av internationella hänsyn anses uteslutet att överlåta den fortsatta utvecklingen av forskningen på atomenergiens område på enskilt initiativ. Det synes därför ofrånkomligt, att statsmakterna övertaga initiativet till och kontrollen över utvecklingen på förevarande område.

Arbetet på att nå fram till ett utnyttjande av atomkraften såsom energikälla erbjuder många och svårlösta problem. Här skall endast erinras om de svårigheter, som i vårt land möta att utvinna uran ur våra egna fyndigheter och att få fram ett lämpligt moderatormaterial. Detta kan emellertid anses vara problem på längre sikt. Vad som nu närmast påkallar uppmärksamheten är forskningen rörande atomkärnorna och behovet av forskare på detta område. Det är främst dessa frågor, som atomkommittén med sina förslag velat taga sikte på. Det har synts angeläget, att denna grundläggande forskningsverksamhet lägges på så bred bas som möjligt, detta bland annat med tanke på nödvändigheten att sätta en så stor krets av vetenskapsmän som möjligt in i de grundläggande problemen i fråga om atomforskningen. Det gäller sålunda närmast att häva den svåra brist på för atomenergiforskning lämpad personal, som nu råder. Allteftersom forskningsarbetet sedermera framskrider och når mer avancerade stadier, torde det bli behövt med en specialisering och en uppdelning av tillgängliga resurser på olika uppgifter. Den närmaste åtgärden för att främja atomenergiforskningen i vårt land synes därför vara att genom personalförstärkningar och anvisande av medel till speciell apparatur skapa möjligheter för de institutioner vid universiteten och högskolorna, vilka redan ägnat uppmärksamhet åt dessa problem eller i övrigt ha förutsättningar därför, att på allvar gripa sig an med denna forskningsverksamhet. I likhet med kommittén finner jag där-

emot icke motiverat att för närvarande förorda upprättandet av ett särskilt statligt institut för atomenergiforskning.

Atomkommittén har i sitt betänkande föreslagit anvisande av sammanlagt 2 032 900 kronor med följande fördelning.

Fysiska institutionen vid Uppsala universitet	kronor	74 400
» » » Lunds universitet	»	74 400
» » » Stockholms högskola	»	67 200
Institutionerna för mekanik och matematisk fysik vid universiteten, de tekniska högskolorna samt Stockholms högskola	»	60 000
Fysikalisk-kemiska institutionen vid Uppsala universitet	»	50 000
Tekniska högskolan i Stockholm	»	83 000
Chalmers tekniska högskola	»	93 400
Radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset	»	284 500
Inköp av radiumpreparat	»	146 000
Anskaffande av större apparatur; oförutsedda utgifter ..	»	1 000 000
Studiestipendier; gästföreläsningar	»	100 000
Summa kronor		2 032 900.

Sedermera har kommittén i anledning av bland annat en framställning från vetenskapsakademien hemställt, att de för anskaffande av större apparatur m. m. avsedda anslagsmedlen måtte höjas till 1 500 000 kronor.

Jag har icke funnit anledning till erinran beträffande kommitténs beräkningar av anslagsbehovet till institutionerna vid universiteten och Stockholms högskola. Vid dessa institutioner har arbetet redan i större eller mindre utsträckning berört problem av betydelse för atomenergiforskningen.

Vad de tekniska högskolorna beträffar, ha dessa hittills icke haft forskning inom kärnfysiken och angränsande ämnesområden på sina arbetsprogram. Den ifrågasatta medelsanvisningen till dessa högskolor avser vidtagandet av vissa förberedande, provisoriska åtgärder i syfte att lägga en grund för ett kommande, mera planmässigt organiserat forsknings- och utbildningsarbete. I anslutning till vad jag förut anfört angående betydelsen av utbildning av forskare finner jag lämpligt, att även de tekniska högskolorna utnyttjas för detta ändamål.

De snabba framsteg, som forskningarna rörande atomenergiens natur och dess utnyttjande på senaste tiden gjort, ha aktualiserat frågan om skyddsåtgärder mot de strålningsfenomen, som åtfölja utlösningen av nämnda energi. Föreståndaren för karolinska sjukhusets radiofysiska institution och atomkommittén ha båda starkt understrukt behovet av undersökning av verkningarna å såväl levande som död materia av den intensiva radioaktiva strålning, som äger rum i samband med atomenergiens frigörande, i syfte att utexperimentera lämpliga skyddsanordningar. Likaså betonas vikten av sakkunnig tillsyn över anläggningar för framställning av för atomenergiens utnyttjande nödvändiga radioaktiva substanser. Slutligen

framhålles betydelsen ur medicinsk synpunkt av att försök göras rörande de biologiska verkningarna av intensiv röntgenbestrålning under mycket korta tider. Vad som sålunda anförts till stöd för framställningen om en utbyggnad av radiofysiska institutionen med en högspänningshall jämte utrustning har övertygat mig om angelägenheten av att den föreslagna åtgärden kommer till stånd. De uppgjorda ritningarna och kostnadsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker därför anvisande av de begärda engångsanslagen å 116 000 kronor till byggnadsarbeten och 84 000 kronor till utrustning.

Atomkommittén har vidare föreslagit anvisande av 146 000 kronor till anskaffande av 2 gram radium, varav 1 gram avses användas i radium-berylliumpreparat och 1 gram för framställning av radiumemanation. Användning av radium-berylliumpreparat betecknas som den enklaste metoden för framställning av neutroner, varför dessa preparat torde komma att få stor betydelse vid de institutioner, som skola bedriva arbete inom kärnfysiken. Radiumemanationspreparaten äro av betydelse för forskning-
en beträffande de naturligt radioaktiva elementen. Det har syntts kommittén lämpligt att anskaffningen av radium, distributionen av radium-berylliumpreparaten samt emanationsutvinningen anförtros åt en särskild institution, nämligen den radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset. För emanationsframställningen erfordras ett särskilt laboratorium, för vilket kostnaderna beräknats till 65 000 kronor, varav 40 000 kronor till byggnadsarbeten och 25 000 kronor till utrustning och oförutsedda utgifter. De årliga omkostnaderna, beräknade till 6 500 kronor, avses bestridas dels med statsmedel och dels med erlagda avgifter för lån av radium-berylliumpreparat m. m. Jag finner behovet av radiumpreparat klart ådagalagt och finner de i samband därmed föreslagna anordningarna för distributionen av radium-berylliumpreparaten och för emanationsanskaffningen i stort sett ändamålsenliga. De uppgjorda ritningarna för laboratoriet och kostnadsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran. Måhända kan det, såsom bland annat i remissyttrandet från tekniska högskolan i Stockholm framhållits, visa sig befogat med vissa modifikationer i den förordade centraliseringen av anskaffandet och förvarandet av vissa svagare preparat. Det torde få ankomma på atomkommittén — åt vilken synes böra uppdragas att fungera såsom sammanhållande och rådgivande organ, till dess en mera definitiv ordning beträffande ledningen av atomenergiforskningen åstadkommits — att vidtaga de åtgärder härutinnan, som kunna befinnas påkallade.

De i det föregående begärda anslagen å 116 000 kronor och 40 000 kronor till byggnadsarbeten vid radiofysiska institutionen torde böra anvisas å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond. Jag återkommer därtill i det följande. För denna institution i övrigt erforderliga medel torde däremot böra anvisas å driftbudgeten.

Av mig i det föregående tillstyrkta anslagsmedel ha i huvudsak avsett att inom ramen för nu existerande institutioners resurser skapa en minimigrundval för förberedande forskning och utbildning av forskare. Det är givet att för mera invecklade och svårtillgängliga problem vissa institutioner måste utrustas med större och kostsammare apparatur. Atomkommittén har särskilt nämnt högspänningsanläggningar av olika slag, en betatron och en synkrotron. För dessa ändamål har kommittén räknat med ett anslagsbehov av omkring 3 000 000 kronor, varav för nästa budgetår skulle anvisas 1 000 000 kronor. Sedan dessa beräkningar gjorts har, såsom förut nämnts, vetenskapsakademien — under framhållande av att den nya cyklotronanläggningen vid forskningsinstitutet för fysik visat sig för liten och att det därför varit nödvändigt att utbygga densamma till ungefär dubbla effekten — inkommit med framställning om anvisande av 450 000 kronor utöver de medel, som av innevarande års riksdag redan beviljats för cyklotronanläggningen vid institutet. Atomkommittén har i yttrande över framställningen hemställt, att den nu ifrågavarande anslagsposten till större apparater m. m. måtte höjas till 1 500 000 kronor, dels med hänsyn till den nyssnämnda framställningen och dels med hänsyn till behovet av penningmedel för att kunna påbörja framställningen av tungt vatten, vilken sistnämnda verksamhet för nästa budgetår beräknats draga en kostnad av 175 000 kronor.

Utvecklingen på atomenergiforskningens område har gått hastigt, sedan planerna för den nuvarande cyklotronanläggningen vid institutet uppgjordes. Erfarenheterna från utlandet ha givit vid handen, att en oundgänglig förutsättning för framgångsrika resultat är att ha tillgång till en cyklotron av väsentligt större kapacitet än den hittillsvarande vid institutet. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då ifrågavarande anläggning visat sig fylla ett verkligt behov för den medicinska vetenskapen i vårt land, synes icke något vara att erinra mot att staten bidrager till de ganska avsevärda kostnader, som äro förknippade med anläggningens nu planerade utvidgning.

Jag vill emellertid ifrågasätta, om icke en avsevärd del av ifrågavarande kostnader liksom även kostnaderna för den planerade framställningen av tungt vatten bör kunna bestridas inom ramen för det redan förut äskade 1 000 000 kronors-anslaget. En viss ökning av dessa medel torde dock bära ske. Jag tillstyrker sålunda, att till större apparatur och oförutsedda utgifter för nästa budgetår anvisas 1 125 000 kronor.

Jag biträder slutligen förslaget om att ett anslagsbelopp av i runt tal 100 000 kronor ställes till förfogande för möjliggörande av utlandsresor för svenska forskare och besök i vårt land av utländska forskare. Vissa utgifter för dessa ändamål ha hittills bestritts från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Motsvarande medel synas nu bära tillgodo-föras detta anslag.

Såsom förut erinrats, slutade atomkommitténs ursprungliga anslagsaskanden på ett belopp av 2 032 900 kronor. Härav böra emellertid i detta sammanhang frånräknas (116 000 + 40 000 =) 156 000 kronor, avseende byggnadskostnader. I förhållande till dessa beräkningar har jag endast ifrågasatt en ökning av anslagsbehovet till större apparater och oförutsedda utgifter med 125 000 kronor. Jag förordar sålunda anvisande av (2 032 900 — 156 000 + 125 000 =) 2 001 900 kronor eller i avrundat tal 2 000 000 kronor för nu ifrågavarande ändamål. Dessa anslagsmedel synas böra anvisas under ett gemensamt reservationsanslag, förslagsvis benämnt »Atomenergiforskning». Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande detta anslags disposition.

VIII. Anslagsberäkningar.

1. Förslagsanslaget till Uppsala universitet: Avlöningar.

Anslaget till Uppsala universitet: Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 2 045 500 kronor. Av tekniska skäl har för innevarande budgetår vidare uppförts ett särskilt förslagsanslag till Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa assistenter och amanuenser vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet å 609 000 kronor, varav Uppsala universitets andel utgör i runt tal 232 600 kronor. För avlöningar vid universitetet står alltså för innevarande budgetår till förfogande ett belopp av tillhopa 2 278 100 kronor.

Större akademiska konsistoriet i Uppsala har hemställt om åtskilliga förändringar av anslagskrävande natur. *Kanslern för rikets universitet* har i skrivelse den 7 december 1945 framlagt sina anslagsäskanden för Uppsala universitets vidkommande.

Vissa av de anslagsäskanden, som framförts av kanslern, har jag redan tagit ställning till vid behandlingen av naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag. I det följande ingår jag närmare endast på de förslag i övrigt, som jag ansett mig böra för närvarande biträda.

Professur i musikforskning. *Konsistoriet* har hemställt om inrättande av en professur i »musikvetenskap» vid Uppsala universitet. Till stöd härför åberopas en av *humanistiska sektionen* gjord framställning, vari bland annat anföres följande.

Kravet på en representant för musikvetenskaplig forskning och undervisning har i de flesta kulturländer sedan länge erkänts som legitimt och tillgodosetts åtminstone vid något av vederbörande länders universitet. Enligt uppgifter, avseende år 1938, bedrevs undervisning i musikvetenskap vid 72 universitetsfakulteter i 15 olika europeiska länder av 113 företrädare för musikvetenskaplig forskning, däribland närmare 60 ordinarie och extra professorer. Vid Uppsala universitet finnes bland studenterna stort intresse för ämnet, vilket kan bestyrkas av följande ofullständiga statistik, som i huvudsak gäller förhållandena efter 1935: omkring 25 studerande ha avlagt tentamina för andra ändamål än akademiska eller förbereda för närvarande avläggandet av tentamina för filosofie kandidatexamen; omkring 40 studerande därutöver ha avlagt tentamina för filosofie kandidatexamen, omkring 10 studerande därutöver ha avlagt prov för filosofie licentiatexamen och 1 studerande har därutöver disputerat för filosofie doktorsgrad.

Under det att de första åren endast 3 å 5 studerande deltog i undervisningen i musikhistoria, har antalet under vårterminen 1945 ökat till 15.

Härvid är att märka dels att kristidsförhållandena föranlett åtskilliga elever med stora förutsättningar och stark håg för ämnet att avstå därifrån dels att bristen på av staten reglerade och stödda arbetsförhållanden inom ämnesområdet gjort att ett stort antal elever nöjt sig med lägre examina för att ta vara på erbjudna befattningar. Framför allt har radioverksamheten visat sig starkt tilldragande.

De flesta studerande i ämnet musikhistoria med musikteori ha ägnat sig åt fria verksamhetsgrenar (radio, tidningar etc.), musiklärarbefattningar, teologiska studier eller folkhögskolor.

I samtliga dessa fall ha alltså musikvetenskapliga studier varit själva grunden för levnadsbana och utgjort den väsentliga rekommendationen, då det gällt platser.

Behovet av musikvetenskaplig undervisning och forskning i vårt land har kraftigt skärpts under senare år på grund av den väldiga betydelse i vårt samhälle som musiken har som konst- och kulturfaktor. Man kan peka på Sveriges orkesterföreningars riksförbund med sina nära 100 statsunderstödda orkestrar över hela landet vid sidan av de stora orkesterföreningarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg och Gävle. Man kan vidare peka på Musikkirklarörelsen inom de samverkande bildningsförbunden med uppåt ett tusental musikkirklar, vilkas arbetsmetoder till stor del gå tillbaka på initiativ och riktlinjer från kretsar, vilka stå den musikhistoriska undervisningen vid Uppsala universitet nära. Man kan ytterligare erinra om kyrkomusikens renässans under senare årtionden i Sverige. Sveriges kyrkosångsförbund, Sveriges körförbund m. fl. liknande organisationer omfatta många tusen medlemmar, vilkas intresse för musikalisk, enkanterligen kyrkomusikalisk forskning och praxis oerhört tilltagit under senare tid. Alla dessa organisationers storlek och sociala betydelse äro tillräckliga för att man måste anse det oundgängligt att i landet upprättas åtminstone en lärostol i musikvetenskap, som förmår ge direktiv och handledning åt yngre generationer, vilka i sin tur skola mer eller mindre direkt leda dessa musikskaror åt rätt håll.

Musikvetenskapen har hittills haft en i förhållande till andra länder i hög grad missgynnad ställning i Sverige. För att tillgodose denna viktiga sida av humanistisk vetenskap och mänsklig kultur har universitetet vid upprepade tillfällen framställt krav på en fast lärarbefattning i musikvetenskap. Genom docenten C. A. Mobergs energiska, insiktsfulla och oegennyttiga arbete under ett par decennier har ämnet såsom ovan visats blivit en oundgänglig del av den humanistiska forskningen och undervisningen vid vårt universitet. Sektionen anser det vara ett av sina angelägnaste önskemål, att den lucka i den humanistiska vetenskapsbyggnaden som frånvaron av en professur i musikvetenskap innebär nu utan dröjsmål blir fylld. Sektionen kan av erfarenhet betyga att viktiga problem inom olika kunskapsområden icke kunnat angripas på grund av denna brist. Sektionen anser vidare att den musikaliska allmänbildningens beklagligt låga nivå i vårt land i väsentlig mån beror på avsaknad av vetenskapligt organiserad musikforskning. En professur i musikvetenskap har alltså även en stor och viktig folkuppfostrande betydelse. Benämningen musikhistoria med musikteori bör såsom för snäv icke komma i fråga vid professurens namngivning.

Kanslern, som tillstyrker ifrågavarande förslag, anför:

Jag vill understryka, att kanslern, som redan flera gånger givit sin avslutning till framställningar om inrättande av en lärarbefattning på detta ämnesområde, i sin petitaskrivelse till 1945 års riksdag förklarar, att han ansåge starka skäl tala för att en professur i ämnet snarast inrättades, ehuru han under då föreliggande förhållanden icke ansåg sig böra anhålla om en dylik befattning. Tillika vill jag erinra om att statsutskottet i sitt yttrande nr 8/1945 framhållit, att vägande skäl kunde anföras för inrättande av en

professur i musikvetenskap och att en sådan syntes böra komma till stånd, så snart omständigheterna det medgäve, men att utskottet likväl icke vore berett att utan förslag i ämnet från Kungl. Maj:ts sida föreslå riksdagen upprättande av omförmälda professur.

Jag håller före, att förhållandena nu blivit sådana, att ett uppskov med tjänstens inrättande icke längre kan försvaras, allra helst som ingen tvekan torde kunna råda därom, att professuren omedelbart kan erhålla en fullt kompetent innehavare. Det synes mig dock kunna ifrågasättas, om icke befattningen hellre borde benämnas professur i musikforskning (jfr ortnamnsforskning, jämförande indoeuropeisk språkforskning, folklivsforskning) eller möjligen musikhistoria och musikteori. Till beteckningen musikvetenskap torde icke finnas någon analogi bland de nuvarande lärostolarna.

Statskontoret har förklarat sig anse, att frågan om en professur i musikforskning borde lösas först sedan universitetsberedningen prövat frågan om universitetsorganisationen. Det kunde förtjäna övervägas, om icke med en blivande professur borde förenas viss undervisningsskyldighet vid musikhögskolan. Statskontoret föreställde sig nämligen, att en dylik kombinerad tjänstgöring skulle vara befruktande för arbetet både vid universitetet och högskolan.

Biträdande lärare i religionshistoria. Professorn i religionshistoria med religionspsykologi inom teologiska fakulteten är examinator i ämnet religionshistoria även inom filosofiska fakulteten. Större akademiska konsistoriet har hemställt om inrättande av en befattning som biträdande lärare i ämnet, gemensam för båda fakulteterna. Teologiska fakulteten anför till stöd härför följande.

För ett rationellt ordnande av undervisningen och examinationen i religionshistoria är det nödvändigt att två professurer i ämnet inrättas, en inom den teologiska och en inom den filosofiska fakulteten. Under alla omständigheter är det absolut nödvändigt att en biträdande lärarbefattning i ämnet inrättas. Så länge ämnet endast representeras av endast en professor i ämnet blir dennes arbete med undervisning och examination så betungande, att han knappast kan få någon tid övrig till vetenskapligt arbete. Fakulteten vill i fråga om religionshistorien jämväl åberopa vad fakulteten tidigare i detta ärende anför och tillika framhålla att förutsättningen för anordningen att professorn i religionshistoria med religionspsykologi skulle representera ämnet religionshistoria jämväl inom den filosofiska fakulteten var att en biträdande lärare i ämnet anställdes.

Kanslern tillstyrker förslaget och anför för egen del följande.

Såsom i ärendet framhållits, var det en förutsättning för 1933 års universitetsberednings numera genomförda förslag om professurens i religionshistoria anknytning till nyssnämnda båda fakulteter, att en biträdande lärarbefattning i ämnet skulle inrättas. Även om det kan ifrågasättas att uppskjuta avgörandet av denna fråga tills universitetsberedningen behandlat spörsmålet om biträdande lärarorganisationen, vill jag dock nu tillstyrka konsistoriets framställning. Vid tillsättning av befattningen som biträdande

lärare böra båda fakulteterna samverka. Arvodet torde böra bestämmas till 8 600 kronor.

Statskontoret anser, att ställningstagandet till förevarande förslag bör uppskjutas.

Underordnade läkare på psykiatriska kliniken. *Konsistoriet* har hemställt, att två underläkare och två amanuenser skola anställas å denna klinik medan *kanslern* tillstyrkt att en underläkar- och tre amanuens tjänster inrättas. *Kanslern* anför:

I petitaskrivelsen föregående är hemställd *kanslern* — under förutsättning att den psykiatriska kliniken komme att flyttas till akademiska sjukhuset under budgetåret 1945/46 — att vid nämnda klinik måtte inrättas 1 befattning som amanuens, tillika underläkare, och 3 amanuensbefattningar. Enär det blivit upplyst, att den nya klinikbyggnaden icke kunde beräknas bli färdig under nämnda budgetår, upptogs icke frågan om den underordnade läkarpersonalen vid kliniken till behandling i 1945 års statsverksproposition.

Konsistoriet har nu — med förmålan att den nya psykiatriska kliniken beräknades komma att tas i bruk från och med budgetåret 1946/47 — anhållit om inrättande av 2 underläkarbefattningar och 2 amanuensbefattningar vid nämnda klinik. Under åberopande av vad *kanslern* anfört i petitaskrivelsen föregående är förordar jag inrättandet av 1 underläkarbefattning och 3 amanuens tjänster. Av respektiva arvodesbelopp bör 1/2 upptas på universitetets stat och 1/2 å sjukhusets stat. Å arvoden böra utgå fyllnadsarvoden efter samma grunder som vid övriga underläkar- och amanuens tjänster vid sjukhuset. Det nu utgående amanuensarvode vid kliniken å 3 000 kronor bör utgå ur staten. De nyinrättade befattningarna böra få tillsättas först i samband med att den nya kliniken tas i bruk.

Den på universitetet belöpande delen av anslagsökningen utgör $[(1\,800 + 3 \times 1\,500) = 6\,300 - 3\,000 =] 3\,300$ kronor. Härtill kommer så hälften av fyllnadsarvoden. Under förutsättning att även dessa amanuenser erhålla fri kost på sjukhuset eller kosterättning, beräknad till 900 kronor per år, torde den å universitetet belöpande andelen av det till fyllnadsarvoden åt underläkare och amanuenser vid akademiska sjukhuset erforderliga beloppet behöva ökas med i avrundat tal 2 000 kronor. Härvid har hänsyn tagits till storleken av det fyllnadsarvode, som utgår till den nuvarande amanuensen vid kliniken.

Biträdande lärare i barnpsykiatri. *Konsistoriet* har hemställt om anvisande av 3 000 kronor till arvode åt en underläkare vid psykiatriska kliniken för tjänstgöring som biträdande lärare i barnpsykiatri. Till stöd härför åberopas följande, av *medicinska fakulteten* anförda motivering.

När den nya psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala under mitten av år 1946 beräknades kunna börja sin verksamhet, kommer även den av statsmakterna beslutade, inom kliniken inrättade avdelningen för barn om 14 platser att tagas i bruk. Fakulteten är av den mening att i samband med den kliniska barnavdelningens och den till avdelningen knutna polikliniska verksamhetens öppnande behov kommer att föreligga

av en biträdande lärare i barnpsykiatri. Fakulteten vill i detta hänseende anföra följande.

På senare år har barn- och ungdomspsykiatrien utvecklat sig på ett sådant sätt, att den kommit att utgöra ett självständigt, från den egentliga kliniska psykiatrien skilt kunskapsområde med vidsträckta anknytningar till psykiatri, pediatrik, barn- och utvecklingspsykologi, kriminologi och socialkunskap. Medan man utomlands på många håll inom den akademiska undervisningen vidtagit åtgärder, som motsvara ämnets speciella art och stora praktiska betydelse, är detsamma i Sverige endast representerat genom en docent i barnpsykiatri vid karolinska institutet. Det synes fakulteten betydelsefullt att när den nya avdelningen, vilken är den första kliniska barnpsykiatriska avdelningen i Sverige kommer att tagas i bruk i undervisningens och forskningens tjänst, detsamma från början organiseras så, att dess verksamhet icke får karaktären av ett bisakligt annex till den övriga klinikkens. För att undervisnings- och forskningsarbetet inom avdelningen skall kunna bedrivas på det sätt, som är önskvärt, synes det nödvändigt, att detsamma kommer att ledas av en för ändamålet särskilt anställd, i barnpsykiatri utbildad läkare med specialistkompetens och stor erfarenhet inom pedopsykiatri, vilket bland annat förutsätter utbildning inom såväl psykiatri som pediatrik.

Fakulteten anser sig i detta sammanhang böra erinra om det stora behov av studie- och utbildningsmöjligheter inom detta område, som blivit en följd av 1945 års riksdags beslut angående utbyggnad av den psykiska barna- och ungdomsvården i riket. I riksdagens skrivelse den 26 maj 1945 (nr 298) framhålles bland annat, att det med hänsyn till bristen på kvalificerad personal för denna nya och viktiga gren inom barna- och ungdomsvården vore av vikt att staten genom att lämna stöd åt ifrågavarande verksamhet stimulerar intresset hos de yngre läkarna för utbildning i barnpsykologi och barnpsykiatri. Det betonas i denna skrivelse också att endast verkligt kompetenta läkarkrafter med särskild, för denna vård vald utbildning bör tagas i anspråk. Det är fakulteten välbekant att utbildningsmöjligheterna inom detta område här i riket äro mycket små och man måste därför räkna med, att den nya avdelningen får en mycket viktig uppgift att fylla. Fakulteten vill sålunda starkt understryka önskvärdheten av att verksamheten på detta område från början överlämnas till en speciell lärarkraft, och vill därför föreslå att en biträdande lärarbefattning inom barnpsykiatri inrättas från och med budgetåret 1946/47, att tillsättas så snart verksamheten vid kliniken kan taga sin början. Man kan räkna med att undervisningen i barnpsykiatri kommer att omfatta omkring 15 timmars klinisk och poliklinisk undervisning i samband med varje kurs i psykiatri. Så länge tvenne kurser i psykiatri givas per år, synes arvudet böra bestämmas till 3 000 kronor. Skulle kursernas antal i psykiatri framdeles komma att ökas, torde även en ökning i den biträdande lärarens arvode bli ofrånkomlig.

I sina petita till 1945 års riksdag hade fakulteten på anförda grunder för den psykiatriska kliniken föreslagit inrättande av tvenne underläkarbefattningar och tvenne amanuensbefattningar. Kanslersämbetet, som icke hade någon invändning att göra beträffande de underordnade läkarnas antal, ansåg sig dock böra föreslå inrättande av en underläkar- och tre amanuensbefattningar. För att tillförsäkra kliniken större möjligheter att erhålla kvalificerad kraft för undervisningen i barnpsykiatri samt med hänsyn till den jämförelsevis självständiga ställning, underläkaren på barnavdelningen och

barnpolikliniken kommer att få, vill fakulteten i överensstämmelse med sitt tidigare förslag nu hemställa, att av de fyra underordnade läkarbefattningarna vid kliniken tvenne inrättas såsom underläkartjänster, därav en med tjänstgöring å barnavdelningen och den därtill hörande polikliniken, vars innehavare samtidigt skulle uppehålla lärarbefattningen i barnpsykiatri, och en vid den psykiatriska kliniken övriga avdelningar.

Kanslern, som anser, att man för närvarande bör ställa sig avvaktande till ifrågavarande förslag, anför:

Vården om de psykiskt sjuka barnen är för visso en mycket viktig samhällsangelägenhet och lämpliga åtgärder böra givetvis vidtagas för att befärja utbildningen av specialister på detta område. Jag känner mig dock icke övertygad om lämpligheten av att obligatoriskt sammankoppla en underläkar- eller amanuensjänst vid psykiatriska kliniken med en lärarbefattning i barnpsykiatri. Av handlingarna i ärendet framgår ej, om någon fullt kompetent lärarkraft — med god utbildning såväl i pediatrik som i psykiatri — står till förfogande. Under den första tiden efter barnavdelningens öppnande synes mest rationellt att, om kompetent lärare finnes att tillgå, försöksvis anordna undervisning i ämnet mot en efter undervisningens omfattning anpassad ersättning ur till universitetets förfogande stående medel.

Underordnade läkare på vissa andra sjukhusavdelningar. *Kanslern* har tillstyrkt en utökning av läkarpersonalen med en amanuens på envar av följande tre sjukhusavdelningar, nämligen röntgenavdelningen, medicinska kliniken och polikliniken samt kirurgiska kliniken och polikliniken. *Kanslern* anför:

Konsistoriet har gjort framställning om förstärkning av den underordnade läkarpersonalen vid akademiska sjukhusets *röntgenavdelning* med en amanuens, tillika underläkare, och en amanuens. Å avdelningen — som omfattar såväl röntgendiagnostik som röntgen- och ljusbehandling — äro för närvarande anställda en amanuens, tillika underläkare, och två amanuenser samt, åtminstone vissa tider, en extra läkare. Arbetet på avdelningen har under de senaste åren undergått en stark ökning, särskilt på diagnostikavdelningen, där antalet undersökta patienter under år 1943 ökats med nära 17 procent. Läkarna å avdelningen uppges därför vara så upptagna med rutinarbete, att ingen tid blir över för studier och vetenskaplig forskning. Det synes därför nödvändigt att anställa *ytterligare en amanuens* å avdelningen. Huruvida ännu en arbetskraft erfordras, torde böra bli föremål för undersökning genom de nyligen tillsatta sakkunniga för utredning rörande de medicinska högskoleinstitutionernas arbetsförhållanden (de medicinska högskolornas organisationskommitté). Av arvodesbeloppet till den nya amanuensen bör hälften upptagas på universitetets och hälften på sjukhusets stat. Å arvodet bör fyllnadsarvode utgå. Den på universitetet belöpan- de delen av anslagsökningen utgör 1 500 kronor. Härtill kommer så halva fyllnadsarvodet, vilken andel synes kunna beräknas till i avrundat tal 500 kronor.

Konsistoriet har även anhållit om anslag till arvoden för två amanuensbefattningar, en vid *medicinska kliniken och polikliniken* och en vid *kirur-*

giska kliniken och polikliniken. För närvarande tjänstgöra vid nämnda kliniker och polikliniker extra läkare, förordnade av medicinalstyrelsen, som dock upplyst, att styrelsen icke vore villig att efter den 1 juli 1946 utfärda förlängt förordnande som extra läkare, då sådan befattningshavare vid nyssnämnda tidpunkt funnits vid avdelningen i fråga under minst tre år. Jag tillstyrker därför inrättande av de utav konsistoriet begärda två amanuensbefattningarna. Av arvodesbeloppet vid vardera befattningen, 3 000 kronor bör hälften upptas på universitetets och hälften på sjukhusets stat. Å amanuensarvodena böra utgå fyllnadsarvoden. Den på universitetet belöpande delen av anslagsökningen utgör ($2 \times 1\,500 =$) 3 000 kronor. Här-till kommer hälften av fyllnadsarvodena, vilka andelar synas kunna sammanlagt beräknas till i avrundat tal 1 000 kronor.

Förste assistent å histologiska institutionen. *Konsistoriet* har hemställt, att vid den histologiska institutionen, där för närvarande 2 förste amanuenser tjänstgöra skulle anställas en förste assistent. *Kanslern* förutsätter, att avsikten vore att samtidigt indraga den ena amanuensbefattningen, och tillstyrker det sålunda preciserade förslaget. *Kanslern* anför:

Ombildningen av tjänsten har motiverats med att undervisningen i ämnet nyligen omlagts, så att histologikurs numera ges varje termin. För ett rationellt ordnande av undervisningen bör professorn befrias från vissa mer elementära delar av kursen och denna undervisning övertas av en assistent. Under erinran att vid motsvarande institution i Lund äro anställda en förste assistent och en förste amanuens tillstyrker jag konsistoriets framställning. Anslagsökningen blir ($7\,200 - 3\,600 =$) 3 600 kronor.

Vissa bibliotekariearvoden. *Kanslern* förordar, att arvoden å 500 kronor anvisas till bibliotekarier vid vart och ett av det teologiska och det juridiska seminariebiblioteket. *Kanslern* anför:

Konsistoret har anhållit om särskilda anslag till arvoden åt bibliotekarierna vid teologiska och juridiska fakulteternas seminariebibliotek samt nationalekonomiska institutionens bibliotek med respektive 1 000, 500 och 500 kronor. Vidare hemställer konsistoriet, att anslaget till bibliotekarier vid seminariebiblioteken inom humanistiska sektionen måtte höjas från 3 800 kronor till 4 300 kronor. Av höjningen skulle 300 kronor användas till arvode åt en bibliotekarie vid slaviska seminariets bibliotek och 200 kronor till arvode åt en bibliotekarie vid semitiska seminariets bibliotek.

För studier och forskningar på de olika vetenskapsområdena är en någorlunda bekväm tillgång till litteraturen i de särskilda ämnena av avgörande betydelse. Det är därför av stor vikt, att seminarie- och institutionsbiblioteken kontinuerligt åtnjuta vård och tillsyn. Jag tillstyrker, att under rubriken »Arvoden till biträdande lärare m. m. vid teologiska fakulteten» upptas en post å 500 kronor till bibliotekarie vid seminariebiblioteken och under rubriken »Arvoden till biträdande lärare m. m. vid juridiska fakulteten» en post å 500 kronor för motsvarande ändamål. Då enligt min åsikt de amanuenser, som finnas anställda vid institutioner och seminarier, om möjligt

böra anförtros vården av institutionens eller seminariets bibliotek, erfordras i dylika fall icke några särskilda bibliotekarier. I enlighet härmed torde vid nationalekonomiska institutionen biblioteket kunna omhänderhavas av innehavaren av den förste amanuensbefattning, som nyligen inrättats vid institutionen. Från förutberörda anslagspost å 3 800 kronor utgå för närvarande mindre arvoden å tillhopa mer än 500 kronor till bibliotekarier vid seminarierna för pedagogik (och psykologi), för statistik och för statskunskap. Då under kommande budgetår amanuenser äro anställda vid de psykologiska och statistiska institutionerna samt statskunskapsseminariet och särskilda bibliotekariearvoden därför icke synas vara erforderliga vid nämnda institutioner, torde de begärda arvoden till bibliotekarier vid de slaviska och semitiska biblioteken kunna utgå inom ramen för förutberörda anslagspost å 3 800 kronor.

Höjt anslag till juridiska fakultetens praktiska kurs. För uppehållande av denna kurs utgår för närvarande ett arvode av 1 800 kronor. *Konsistoriet* har hemställt om en höjning av arvodet till 2 400 kronor, vilken framställning tillstyrkts av *kanslern*. *Statskontoret*, som inhämtat, att kursen omfattar 60 timmar, anser sig icke kunna tillstyrka en arvodeshöjning.

Höjt anslag till juridiska fakultetens propedeutiska kurs. Till ledaren av den civilrättsliga delen av propedeutiska kursen utgår för närvarande ett arvode av 1 200 kronor. *Konsistoriet* begär höjning av arvodet till 2 700 kronor, vilket belopp skulle innefatta ersättning även för den processrättsliga delen av kursen. För ledandet av denna sistnämnda del av kursen har utgått ett anslag ur universitetets reservfond å 420 kronor.

Kanslern anför:

Kursens straffrättsliga del har givits av professorn i straffrätt mot viss nedsättning av undervisningsskyldigheten som professor, och konsistoriet har säkerligen utgått ifrån att så skulle vara fallet även i fortsättningen. Det synes dock vara lämpligare, att kursen i sin helhet ledes av en och samma person, som även får svara för slutförhöret. Då kursen omfattar minst 64 timmar utom slutförhör, synes ett arvode av $[(64 \times 35 =) 2\,240 + 560 =] 2\,800$ kronor för hela kursen vara motiverat. Anslagsökningen skulle bli 1 600 kronor.

Statskontoret har i likhet med *kanslern* ansett lämpligast, att den propedeutiska kursen i sin helhet ledes av en person. För ändamålet syntes böra beräknas ett arvode av 2 400 kronor.

Nya tjänster vid universitetsbiblioteket. *Konsistoriet* har, på framställning av *överbibliotekarien*, hemställt om en väsentlig ökning av personalen vid universitetsbiblioteket, vilket *kanslern* delvis biträtt. Förslagens innebörd framgår av följande sammanställning:

Nya befattningar		Konsistoriets förslag	Kanslerns förslag
Förste bibliotekarie	A 26	1	—
Andre	A 23	1 ¹	1
Amanuens	Ex 17	1	1
Kanslibiträde	E o 7	2	1
Kontorsbiträde	E o 4	2	1
Vaktmästare	E o 6	3	2 (E o 5)
Extra arbetshjälp	(arvode)	3 000 kronor	3 000 kronor

Överbibliotekarien har anfört bland annat följande.

Bibliotekets samlade tillväxt av böcker och tidningar enbart för tiden sedan budgetåret 1935/36 utgör i hyllängd över en halv svensk mil. Det är ju ett ingalunda föraktligt tillskott, vilket därtill för sin behandling krävt ett arbetskvantum, varom den utomstående näppeligen gör sig någon rätt föreställning. Går man något längre tillbaka i tiden för att jämföra den dåvarande ställningen med nuvarande, kan man lämpligen välja situationen år 1909, då den senaste verkliga regleringen av personaluppsättningen företogs. Hyllängden för det dåvarande bokbeståndet torde uppskattningsvis kunna anges till ungefär 15 000 m (den ligger mellan 13 741 m för år 1903 och 17 339 m för 1918); vid utgången av arbetsåret 1943/44 hade bokbeståndet däremot stigit till 28 679 hyllmeter och tidningarna till 4 281 m, tillsammans alltså 32 950 m. Detta innebär ju en fördubbling av beståndet och betyder alltså att accessionen för dessa 35 år är ungefär lika omfattande som allt vad som intill år 1909 förvärvats genom närmare 300 års samlarflit. Tillskottet till den vetenskapligt skolade personalen efter 1909 års reglering har utgjorts allenast av en extra ordinarie förste bibliotekarie och tre andre bibliotekarier, av vilka en indragits. Man måste fråga sig, om detta verkligen kan anses stå i rimlig proportion till samlingarnas tillväxt. Man skulle möjligen kunna tveka om svaret, därest ett fullvärdigt tillskott av arbetskraft erhållits genom tillräckligt rikligt tillmätta uppsättningar av biträdes- och vaktmästarpersonal. Men detta är icke fallet.

Kan sålunda redan den imponerande tillväxten av samlingarna ge en tydlig föreställning om att personalfrågan blivit alltför styvmoderligt behandlad, så förstärkes detta intryck i mycket hög grad, om man granskar den utveckling som bibliotekets utnyttjande undergått. Ehuru siffrorna härvidlag till en viss grad kunna fluktuera — de påverkas ju bland annat av sådana ting som ombyggnad, inkallelse till militärtjänst och dylikt — är tendensen dock mycket starkt uppåtående, vida starkare än i fråga om tillväxtsiffrorna. Jag anför även beträffande läsesalsbesökarna siffrorna för samma år som tidigare; de voro för 1909: 15 096, för 1935/36: 41 347 och för 1943/44: 74 731, som man ser en rent våldsam ökning, på 35 år en femdubbling och även för de senaste åtta åren företeende en synnerligen anmärkningsvärd stegring på över 33 000 besök. I fråga om rekvisitionerna i låneexpeditionen härröra de äldsta siffrorna från 1918 och 1919, då nummerstämpling infördes, de utgjorde då 29 710 respektive 26 510, under det att motsvarande siffror för 1935/36 och 1943/44 äro 58 700 respektive 78 925. Detta pekar ju redan hän mot en tredubbling. En sådan ökning skulle överhuvud ej stått att bemästra i den gamla expeditionslokalen; det är endast tack vare den rationalisering av arbetet, som rent lokalt möjliggjorts genom

¹ I stället för en år 1942 indragen tjänst.

de ökade utrymmena — med olika sektioner för beställning, utlämning och återlämning, med rörpost, nytt hisssystem m. m. — som detta överhuvud låtit sig göra. Men härutöver har det krävt en betydlig ökning av såväl den mera permanent stationerade personalen som den tillfälligt påkallade. I förra fallet rör det sig numera oberäknat avdelningschefen om minst 2 tjänstemän, 3 å 4 kvinnliga biträden och 3 vaktmästarbiträden. Så stor personal har tidigare ej behövt påräknas och ej heller vid tidigare tilldelning av arbetskraft tagits med i beräkningen; det gör med andra ord, när därtill esomoftast extra hjälp måste påkallas eller reservpersonal vid förfall får lov att rycka in, att expeditonsarbetet drar till sig personal — och måste så göra — i en utsträckning som ej kan undgå att kännbart inverka på det löpande arbetet inom andra verksamhetsgrenar. Hur krävande detta arbete är belyses i ytterligare mån av det faktum, att den för den lokala utlåningen närmast ansvarige andre bibliotekarien i regeln får, efter sju timmars presande förmiddagstjänst, offra en eller ett par kvällstimmar på att avverka vad som ej medhunnits, respektive på att förbereda morgondagens arbete. Om man beräknar att ökningen i det rent löpande expeditonsarbetet skulle kunna anses motsvara ett tillskott av en amanuens- och en extra ordinarie kontorsbiträdesbefattning, så är det säkerligen mycket lågt räknat.

Det bör i detta sammanhang också erinras om att det utöver det rent expeditionella arbetet ges en annan sida av personalens verksamhet, som icke kommer till uttryck i några siffror men icke dess mindre är av synnerlig betydelse. Det gäller den upplysningsverksamhet och den handledning, som faktiskt i allt större omfattning påfordras av den besökande allmänheten. Man får härvid först och främst komma ihåg, att den studerande ungdomen nu för tiden börjar anlita biblioteket långt tidigare än förr var brukligt, och för övrigt händer det esomoftast på grund av den allt starkare fortgående specialiseringen inom vetenskaperna att det även för en avancerad forskare, när han kommit utanför sitt egentliga forskningsområdes ramar, kan möta vanskligheter att behärska de bibliografiska hjälpmedlen.

Jag tror mig med den ovan givna redogörelsen ha givit ett någorlunda klart besked om den starka intensifiering som inträtt ifråga om bibliotekets utnyttjande. En särskild uppmärksamhet förtjänar emellertid härvid den interurbana lånerörelsen, som från en ringa början alltmer utvecklats sig till en rörelse av stor omfattning. Under det att antalet från andra bibliotek m. m. inlånade och till andra håll utlånade volymer år 1909 stannade vid 2 515, utgjorde motsvarande antal 1935/36: 8 833 och 1943/44: 12 613, siffror som tala för sig själva. Rörelsen har därmed nått den omfattningen, att den icke kan behäskas av en enda, om än så rutinerad arbetskraft. En intressant iakttagelse, som man ifråga om den interurbana utlåningen har anledning att göra, är den att institutionen i sin egenskap av universalbibliotek i växande grad anlitas av vårt lands industriföretag.

Kanslern har för egen del anfört följande.

Jämväl beträffande universitetsbiblioteket i Lund och karolinska institutets bibliotek ha yrkanden framställts om nya tjänster och anslagsökningar. Någon grundligare jämförande undersökning av de båda universitetsbibliotekens behov i fråga om personal och anslag torde icke ha ägt rum under senare år. En å kanslersexpeditionen upprättad tabell över befattningshaverna av olika kategorier vid de båda biblioteken synes dock ge vid handen,

att Lunda-biblioteket i nämnda hänseenden är åtskilligt sämre tillgodosett än Uppsala-biblioteket. Det vore synnerligen önskvärt, att spørgsmålet i fråga upptoges till närmare prövning. Jag utgår ifrån, att 1945 års universitetsberedning har sin uppmärksamhet riktad på frågan.

Statskontoret tillstyrker bifall till kanslerns förslag utom i vad avser andre-bibliotekarietjänsten.

Vaktmästartjänster vid anatomiska och fysiologiska institutionerna. *Konsistoriet* har hemställt, att vid envar av dessa institutioner måtte inrättas en vaktmästarbefattning i lönegraden Eo 7. *Kanslern* tillstyrker förslaget, dock att vaktmästaren vid fysiologiska institutionen borde placeras i lönegraden Eo 5.

Kanslern har framhållit, att vid den anatomiska institutionen utom den ordinarie vaktmästaren erfordras ytterligare en mera fast anställd befattningshavare, fullt kunnig i balsamering av de lik, som året runt anlända till institutionen, och i omhändertagande av de likdelar, som äro föremål för dissekering, samt att den fysiologiska institutionens vaktmästare, vilken nyligen uppflyttats i lönegraden A 9, kommer att så gott som uteslutande tjänstgöra som mekaniker och instrumentmakare, varför de egentliga vaktmästargöromålen måste övertas av en annan befattningshavare, vilken med hänsyn härtill borde placeras i Eo 5.

Statskontoret har icke framställt annan erinran mot kanslerns förslag, än att även vaktmästaren vid anatomiska institutionen borde placeras i 5 lönegraden.

Reglering av vissa arvodestjänster. *Konsistoriets* förslag innebär, att vissa med arvoden förenade tjänster skulle beredas anställning med pensionsrätt i enlighet med vad som framgår av följande sammanställning, som jämväl upptager *kanslerns* i ämnet framlagda förslag.

Nuvarande förhållanden	Konsistoriets förslag	Kanslerns förslag
Biträde vid statistiska institutionen, arvode 3 400 kronor från arvodesposten	Eo 4	kontorsbiträde Eo 4
Vaktmästare vid musikinstitutionen, arvode 2 580 kronor från arvodesposten jämte bostad	Eo 5	vaktmästare Eo 5
Extra arbetshjälp å akademikontoret, 2 580 kronor från arvodesposten	A 7	kontorsbiträde Eo 4
Anslag å 3 300 kronor från reservfonden för kontorsgöromål	Eo 4	» Eo 4
Anslag å 3 000 kronor från materielanslaget å eldare vid universitetshuset	A 6	» Eo 6

Beträffande biträdet vid statistiska institutionen har upplysts, att hon varit anställd vid institutionen i 8 år samt uppnått 48 års ålder. I fråga om förevarande anslagsäskanden i övrigt anför *kanslern*:

Vaktmästare vid musikinstitutionen. Utom den undervisning i form av föreläsningar och övningar, som åvilar director musices — försiggår hela undervisningen i musikhistoria å musikinstitutionen, där också notbiblioteket och instrumentsamlingen samt övrig undervisningsmateriel (grammofon, balloptikon m. m.) förvaras och stå under vaktmästarens vård.

Förstärkning av arbetskrafterna vid drätselverket. För närvarande tjänstgör å akademiska kontoret och räntekammaren — utom personal med akademisk utbildning — en kassör i Eo 11, varjämte till extra arbetshjälp å akademiskontoret under anslagsposten till »Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t», anvisats ett anslag å 2 580 kronor. Dessutom har från universitetets reservfond till bekostande under budgetåret 1945/46 av renskrift och andra kontorsgöromål i första hand å akademiska räntekammaren och kontoret samt i övrigt å akademiska kansliet och universitetsinstitutionerna utgått ett anslag å 3 300 kronor. Enligt den till grund för konsistoriets äskande liggande framställningen från drätselnämnden skulle kanslibiträdet — vilken befattningshavare skulle ersätta det som extra arbetshjälp anställda biträdet i själva verket tjänstgöra som en »andra kassörska» och måste därför äga höga kvalifikationer. Det extra ordinarie kontorsbiträdet skulle enligt drätselnämnden komma i stället för den arbetskraft, som anställts med anlitande av anslaget från reservfonden.

Den vid universiteten anställda förvaltningspersonalen synes länge ha varit i allra knappaste laget. Särskilt torde detta vara förhållandet vid Lunds universitet. Bristen på personal i de lägre graderna har medfört den konsekvensen, att den högre personalen måst i avsevärd utsträckning syssla med rutinarbete till nackdel för dessa befattningshavare åliggande viktigare göromål. Det vore att önska, att 1945 års universitetsberedning kunde verkställa en närmare utredning angående förvaltningsorganisationen såväl vid universiteten som vid karolinska institutet.

Eldare vid universitetshuset. Vid universitetshuset har alltsedan byggnadens tillkomst för mer än 50 år sedan funnits anställd en eldare, avlönad från materielanslaget med dagspenning. Hans sammanlagda årsinkomst har plägat uppgå till något mer än 3 000 kronor. Konsistoriet har begärt, att för ändamålet skulle inrättas en ordinarie tjänst som eldare av första klass vid drätselverket i lönegraden A 6. Befattningshavaren i fråga skulle även vara skyldig att under maskinistens semester eller eljest vid förfall för honom uppehålla maskinistbefattningen. Jag tillstyrker den gjorda framställningen. Befattningshavaren synes dock tills vidare böra erhålla extra ordinarie ställning.

Statskontoret har icke framställt annan erinran mot kanslerns förslag, än att ett av de nya kontorsbiträdena borde som skrivbiträde placeras i lönegraden Eo 2.

»*R e k t o r s h o n o r a r i u m .*» Under arvodesposten i delstaten II av avlöningsstaten är sedan gammalt uppfört ett belopp av 2 400 kronor, benämnt »rektors honorarium». *Konsistoriet* har hemställt, att detta arvode måtte utbytas mot ett belopp av 6 000 kronor till representationskostnader. *Konsistoriet* anför:

Ifrågavarande arvode, vars nuvarande belopp fastställdes år 1925, beaktades vid denna tidpunkt som tillräcklig ersättning för rektor åliggande

representation. Härvid är dock att märka att då rektor före valet i allmänhet är ledamot av drätselnämnden och som sådan uppbär en ersättning av 800 kronor, den ökade ersättning han erhåller såsom rektor endast utgör 1 600 kronor. Med hänsyn till den ställning universitetets rektor intager och den betydande representation han i universitetets intresse måste åtaga sig har en ersättning av 2 400 kronor (och naturligtvis i än högre grad en ersättning av 1 600 kronor) redan före kriget obestriddligen varit mycket otillräcklig. Numera har disproportionen mellan det tillgängliga och det behövliga anslaget ökat i oroväckande grad. När inom kort normala kulturella förbindelser med utlandet bli återknutna och ett betydande antal utländska vetenskapsmän kan väntas besöka vårt land, är det nödvändigt att rektor har möjlighet att på ett värdigt sätt representera universitetet. Konsistoriet finner en betydande höjning av rektors arvode vara ett ofrånkomligt krav och anser ett anslag av 6 000 kronor behövt. Anslagsposten bör enligt konsistoriets mening benämnas »Rektors representationsanslag», då anslaget helt erfordras för representation och icke till någon del kan betraktas som ersättning för arbete.

Ehuru konsistoriet icke vill beröra frågan om rektors avlöning, som sammanhänger med frågan om en allmän reglering av professorernas löner, kan det till stöd för kravet på en kraftig höjning av det nuvarande honorariat påpekas att Uppsala universitets rektor har en avlöning (inklusive ålders-tillägg), som med tillägg av denna ersättning för representation avsevärt understiger den avlöning som i ortsgrupp F tillkommer rektor vid högre allmänt läroverk i avlöningsgrupp I (bland annat i Uppsala).

I anledning av vad sålunda anförts får konsistoriet anhålla att till representationskostnader för rektor måtte upptagas ett belopp av 6 000 kronor, varvid nu utgående 2 400 kronor till Rektors honorarium utgår.

Höjning av anslagsposten till avlöningar åt arbetare vid botaniska trädgården. Anslagsposten är för närvarande uppförd med förslagsvis 40 000 kronor. Den må icke överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. *Kanslern* har, med anledning av att konsistoriet anhållit om en anslagshöjning med 10 000 kronor, anfört följande.

För budgetåret 1944/45 uppgingo utgifterna för här ifrågavarande ändamål till cirka 56 600 kronor. Endast i fråga om den mindre del av det överskjutande beloppet, som hänförde sig till ersättningar åt i beredskapstjänst inkallade arbetare, har Kungl. Maj:t låtit bero vid det gjorda överskridandet. Återstoden av bristen har fått täckas med medel från universitetets reservfond. Anslagsöverskridandet uppges till avsevärd del ha berott på väderleksförhållandena under året, vilka nödvändiggjort en ökning av arbetstimmarna vid ytterträdgården. För innevarande budgetår liksom för det kommande kan man förutse, att anslagsbehovet kommer att betydligt överstiga de tillgängliga medlen, detta bland annat på grund av en genom kollektivavtal bestämd höjning av timpenningen med 8—11 procent. Då jag utgår ifrån, att Kungl. Maj:t kommer att medge, att anslaget får överskridas, i den mån detta överskridande icke beror på omständigheter, vilka kunna läggas trädgårdens ledning till last, och det synes önskvärt att förvärva ytterligare någon tids erfarenhet rörande den normala belastningen å anslagsposten, innan det nuvarande anslagsbeloppet höjes, anser jag mig icke böra understödja konsistoriets nu gjorda hemställan. Jag vill dock

redan nu förklara, att en höjning säkerligen måste äga rum inom en nära framtid.

Skulle praxis beträffande medgivande från Kungl. Maj:ts sida att över-skrida förslagsvis beräknade anslagsposter vara sådan, att abnorma väder-leksförhållanden eller löneförbättringar på grund av kollektivavtal eller andra dylika omständigheter icke anses böra föranleda sådant medgivande, ser jag mig föranlåten hemställa om bifall till konsistoriets framställning om en anslagshöjning med 10 000 kronor.

Statskontoret, som förordat en anslagshöjning med 5 000 kronor, har an-fört följande.

Statskontoret vill erinra, att arbetskostnaderna vid trädgården tidigare bestritts med medel från materielanslaget och universitetets reservfond. Av budgettekniska skäl överflyttades från och med budgetåret 1944/45 utgif-terna till avlöningsanslaget, under vilket en särskild post å 40 000 kronor uppfördes för ändamålet. Vid beräkningen av denna post bortsågs från utgif-ter för löner åt beredskapsinkallad personal. Såsom framgår av 1944 års statsverksproposition (sid. 150, 157) och riksdagens skrivelse nr 8 (punkt 61, 63), avsågs emellertid icke med denna överflyttning att bereda reservfonden någon avlastning. Av denna anledning minskades materielanslaget med hela det belopp, 40 000 kronor, varmed anslagsposten upptogs under avlönings-anslaget. Av propositionen framgår även, att nämnda post betecknades »för-slagsvis», enär från densamma skulle bestridas löner, som varierade med indexförhållanden, men att den förutsattes få överskridas endast efter med-givande av Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t lär således icke, såsom kanslern förutsatt, utan riksdagens medverkan kunna medgiva överskridande för *alla* kostnadsökningar, vilka bero på omständigheter, som icke kunna läggas trädgårdens ledning till last men väl för ökade kollektivavtalskostnader. Då emellertid redan nu kan förutses en ökning av kostnaderna av sistnämnda anledning, synes riktigast att beräkna anslagsposten med hänsyn härtill. Statskontoret får alltså för sin del förorda, att posten upptages med 45 000 kronor.

Departe-
mentschefen.

Ämnet konsthistoria med konstteori representeras inom vårt land av icke mindre än fem universitetsprofessorer, däri inbegripna professorerna i ämnet vid Stockholms och Göteborgs högskolor, medan dess systervetenskap mu-sikhistoria med musikteori ännu icke erhållit någon ordinarie företrädare inom vårt lands universitetsorganisation. Detta måste givetvis betecknas såsom en svår brist och jag anser för egen del, att tiden nu är inne att för-verkliga det gamla önskemålet om en professur i ämnet vid Uppsala uni-versitet. Jag tillstyrker därför förslaget om inrättande av en sådan professur från och med nästa budgetår. Professuren synes i enlighet med kanslerns förslag böra benämnas *professur i musikforskning*. Den av statskontoret framkastade tanken, att med professuren skulle förenas undervisningsskyl-dighet vid musikhögskolan kan jag icke förorda. Den undervisning och forskning som kommer att åligga innehavaren av universitetsprofessuren, skiljer sig i väsentliga avseenden från de uppgifter, som åligga lärarna vid musikhögskolan: de förra uppgifterna äro av rent vetenskaplig, de senare av

övervägande praktisk art. Anledning torde sålunda saknas att åt den av mig förordade professuren i musikforskning giva en särställning i jämförelse med andra universitetsprofessurer.

Den religionshistoriska forskningen vid Uppsala universitet åtnjuter sedan gammalt rykte långt utanför vårt lands gränser. Den stadigt växande undervisnings- och examinationsbördan för professorn i ämnet har emellertid numera, sedan examinationsskyldighet även inom filosofiska fakulteten blivit ålagd honom, nått en sådan omfattning, att det för att möjliggöra fortsatt forskning och bringa lättnad i den professorn åliggande undervisnings- och examinationsbördan synes vara oundgängligt att nu inrätta en *biträdande lärartjänst i religionshistoria*, gemensam för teologiska och filosofiska fakulteterna. Jag erinrar, att redan 1933 års universitetsberedning förordat en sådan åtgärd. Arvodet torde i enlighet med kanslerns förslag böra fastställas till 8 600 kronor.

Då den nya *psykiatriska kliniken* inom en nära framtid står färdig att tagas i bruk, bör det givetvis tillses, att tillräckligt antal läkarkrafter kommer att stå till förfogande. Jag har icke något att erinra mot att medel anvisas för anställande av fyra underordnade läkare i stället för såsom för närvarande endast en. Frågan om tjänsteställningen för dessa läkare sammanhänger i viss mån med spörsmålet, huruvida särskilt arvode skall anvisas för undervisning i barnpsykiatri. Jag anser mig i sistnämnda hänseende med hänsyn till ämnets vikt böra biträda konsistoriets förslag. Då den läkare, som anförtros dessa undervisningsuppgifter, bör ha ställning som underläkare och icke som amanuens, anser jag mig böra förorda, att två underläkar- och två amanuens tjänster inrättas. Jag tillstyrker även bifall till kanslerns förslag om inrättande av ytterligare tre amanuens tjänster avsedda för vissa *andra sjukhusavdelningar*. Kostnaderna för ifrågavarande tjänster böra på sätt kanslern föreslagit bestridas med hälften på universitetets och hälften på akademiska sjukhusets stat. De på universitetet belöpande kostnaderna för befattningarna beräknar jag vid nuvarande avlöningsförhållanden till 8 100 kronor beträffande arvodesposten och 3 500 kronor beträffande anslagsposten till särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän. Beträffande frågan om en reglering av löneförmånerna återkommer jag i det följande. Arvodesposten bör därjämte höjas med 3 000 kronor för undervisning i barnpsykiatri.

Jag biträder det av kanslern tillstyrkta förslaget om utbyte av en amanuens tjänst å *histologiska institutionen* mot en befattning som förste assistent, vilket föranleder en merutgift av 3 600 kronor.

Jag delar kanslerns uppfattning om vikten av att litteraturen inom de särskilda vetenskapsområdena göres lättillgänglig för de studerande och har icke funnit anledning till erinran mot vad kanslern anfört i fråga om seminarie- och institutionsbibliotekens handhavande. I enlighet härmed tillstyrker jag bifall till förslaget om anvisande av tillhoppa 1 000 kronor under

arvodesposten för arvoden åt *bibliotekarier* vid de teologiska och juridiska seminariebiblioteken.

I fråga om anslagen till *juridiska fakultetens praktiska och propedeutiska kurser* tillstyrker jag en höjning med 300 kronor respektive 1 600 kronor.

Universitetsbiblioteket har under de sista decennierna undergått en utomordentligt hastig utveckling. Genom tillbyggnad och andra åtgärder ha lokalerna avsevärt utvidgats. Enligt uppgift har under de sista 35 åren bokbeståndet fördubblats och antalet läsesalsbesökare 5-dubblats samt den interurbana lånerörelsen mer än 5-dubblats. På 25 år har antalet rekvisitioner å låneexpeditionen nästan 3-dubblats. Då personalen under tiden icke på långt när erhållit en mot de ökade arbetsuppgifterna svarande förstärkning, är det naturligt, att biblioteksledningen nu anhåller om en betydande personalökning. I likhet med kanslern håller jag emellertid före, att en översyn av personalbehovet genom universitetsberedningens försorg bör komma till stånd, omfattande även Lunda-bibliotekets förhållanden. I avbidan på resultaten av en sådan översyn ansluter jag mig till kanslerns förslag, vilket innebär en personalförstärkning med en bibliotekarie (A 23), en amanuens (Ex 17), ett kanslibitråde (Eo 7), 1 kontorsbiträde (Eo 4) och två vaktmästare (Eo 5). Härjämte tillstyrker jag anvisande av ytterligare 3 000 kronor till extra arbetshjälp. Merkostnaderna härför kunna beräknas till i runt tal 28 000 kronor, varav å ordinarieposten 7 300 kronor, å icke-ordinarieposten 18 400 kronor och å anslagsposten till rörligt tillägg 2 500 kronor.

Jag biträder förslaget om anvisande av medel för anställande av en extra ordinarie *vaktmästare vid envar av anatomiska och fysiologiska institutionerna*. I likhet med kanslern förordar jag att de placeras i lönegraderna Eo 7 respektive Eo 5. Merkostnaderna vid bifall till vad jag sålunda förordat belöpa sig till 5 700 kronor i fråga om icke-ordinarieposten och 800 kronor i fråga om anslagsposten till rörligt tillägg.

Mot kanslerns förslag om *beredande av extra ordinarie anställning åt fem arvodister* synes icke föreligga anledning till erinran, varför jag biträder detsamma. Vid bifall härtill bör icke-ordinarieposten höjas med i runt tal 13 000 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 2 000 kronor medan arvodesposten bör minskas med 8 560 kronor.

Konsistoriet har hemställt, att det såsom »*rektors honorarium*» sedan år 1925 utgående arvodet av 2 400 kronor måtte ersättas med ett belopp av 6 000 kronor, avseende »*rektors representationsbidrag*». Kanslern har icke i sina petita upptagit något på denna framställning grundat förslag. Enligt vad jag under hand inhämtat torde detta ha sin grund i att kanslern ansett, att resultatet av 1945 års universitetsberednings arbete borde avvaktas innan definitivt ställningstagande toges till ifrågavarande framställning. Även jag hyser samma uppfattning. Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig dock såsom en provisorisk åtgärd böra förorda en uppräknings av honorariet med 50 procent till 3 600 kronor. Motsvarande uppräknings

torde böra ske även beträffande rektorsarvodena vid Lunds universitet (nu 2 400 kronor) och karolinska institutet (nu 1 800 kronor).

Beträffande anslagsposten till *avlöningar åt arbetare vid botaniska trädgården* ansluter jag mig till den ståndpunkt statskontoret intagit och förordar således en anslagshöjning med 5 000 kronor.

I det föregående har jag förordat en provisorisk reglering av anställningsvillkoren för vissa *underordnade läkare* vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Härvid har jag förutsatt att en provisorisk förbättring av löneförmånerna skall efter föregående utredning kunna tillerkännas jämförliga befattningshavare vid akademiska sjukhuset i Uppsala med arvoden på universitetets stat. Hälften av den merkostnad som kan komma att föränledas härav torde böra belasta nu ifrågavarande anslag. För att bereda utrymme för en dylik merutgift synes böra beräknas en höjning med i runt tal 25 000 kronor av vederbörande anslagspost.

Under återopande av vad jag sålunda samt under avsnitten I och II anført beräknar jag anslaget till Uppsala universitet: Avlöningar för nästa budgetår på följande sätt.

I. *Professorer och lärare m. fl.*

Posten 1 a. (lön och tjänstgöringspenningar åt ordinarie tjänstemän) bör ökas med 48 000 kronor, avseende nya professorer och med 27 000 kronor, avseende nya laboratorer och alltså höjas till $(879\,400 + 48\,000 + 27\,000 =)$ 954 400 kronor. Härifrån skola avgå pensionsavdrag, nu beräknade till 57 600 kronor och vid bifall till förslaget om nya ordinarie befattningar till 62 400 kronor, varför anslagsposten bör uppföras med ett nettobelopp av $(954\,400 - 62\,400 =)$ 892 000 kronor.

Posten 1 b. (ålderstillägg) synes böra höjas med 1 000 kronor till 45 400 kronor.

Posten 1 c. (ersättningar till vikarierande akademiska lärare) torde i enlighet med vad jag förut anført böra höjas med 10 000 kronor till 20 000 kronor.

Posten 2 (avlöningar till tjänstemän å indragningsstat) torde i samband med ordinariesättningen av professorn T. Svedbergs personliga professur böra minskas med 9 500 kronor till ett bruttobelopp av 30 000 kronor. Anslagsposten för pensionsavdrag bör samtidigt minskas med i runt tal 300 kronor till 1 900 kronor, varför posten bör uppföras med ett nettobelopp av 28 100 kronor.

Posten 3 (arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t) bör vid bifall till vad jag förordat vid ställningstagandet till naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag höjas med $(25\,800 + 162\,000 =)$ 187 800 kronor och vid bifall till vad jag förordat i fråga om docentstipendiernas antal och belopp med ytterligare 222 000 kronor. I detta sammanhang erinrar jag, att i arvodet å 8 600 kronor åt biträdande läraren i nationalekonomi och finansrätt i besparingssyfte inräknats ett av juridiska fakultetens vakanta docentstipendier å 6 000 kronor. Då docentstipendierna vid bifall till vad jag för-

ordrat komme att höjas med 1 200 kronor och jag icke för närvarande ifrågasätter en höjning av nyssnämnda arvode, kan delposten till biträdande lärare vid juridiska fakulteten i stället minskas med 1 200 kronor. Vad jag under nu ifrågavarande rubrik förordat föranleder vidare en höjning av arvodesposten med $(8\,600 + 8\,100 + 3\,000 + 3\,600 + 1\,000 + 1\,900 =)$ 26 200 kronor. I posten torde vidare böra inräknas Uppsala universitets andel i anslaget till ersättningar åt vissa assistenter och amanuenser, d. v. s. i runt tal 232 600 kronor. Posten torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med $(442\,700 + 187\,800 + 222\,000 - 1\,200 + 26\,200 + 232\,600 =)$ 1 110 100 kronor, vilket innebär en reell anslagshöjning med $(1\,110\,100 - 442\,700 - 232\,600 =)$ 434 800 kronor, huvudsakligen föranledd av mitt ställningstagande till forskningskommitténs och universitetsberedningens i det föregående behandlade förslag.

Posten 4 (särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän) torde i avslutning till vad jag förut anfört böra uppföras med $(11\,000 + 3\,500 + 25\,000 =)$ i runt tal 40 000 kronor.

Delstaten I beräknar jag således till sammanlagt $(892\,000 + 45\,400 + 20\,000 + 28\,100 + 1\,110\,100 + 40\,000 =)$ 2 135 600 kronor.

II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.

Posten 1 (avlöningar till ordinarie tjänstemän), nu förslagsvis 417 200 kronor, bör höjas dels med 28 000 kronor vid bifall till vad jag förordat i anledning av forskningskommitténs förslag och dels med 7 300 kronor, avseende mitt förslag om anvisande av medel till en bibliotekarie i A 23, och sålunda uppföras med $(417\,200 + 28\,000 + 7\,300 =)$ 452 500 kronor.

Posten 2 (arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t), nu 23 250 kronor, bör dels höjas med 1 200 kronor, avseende rektors honorarium, dels ock minskas med 8 560 kronor vid bifall till kanslerns av mig tillstyrkta förslag om lönereglering för vissa arvodister. Posten bör alltså beräknas till $(23\,250 + 1\,200 - 8\,560 =)$ 15 890 kronor.

Posten 3 (avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården) bör i enlighet med vad jag förut anfört höjas med 5 000 kronor till 45 000 kronor.

Posten 4 (avlöningar till övrig icke-ordinarie personal) nu 146 000 kronor, bör höjas dels med 100 000 kronor vid bifall till vad jag förordat med anledning av naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag och dels med $(18\,400 + 5\,700 + 13\,000 =)$ 37 100 kronor vid bifall till vad jag under nu ifrågavarande avsnitt förordat och alltså uppföras med $(146\,000 + 100\,000 + 37\,100 =)$ i runt tal 283 000 kronor.

Posten 5 (rörligt tillägg), nu 78 716 kronor, torde böra uppräknas med 27 160 kronor till 105 876 kronor.

Delstaten II beräknar jag således till sammanlagt $(452\,500 + 15\,890 + 45\,000 + 283\,000 + 105\,876 =)$ 902 266 kronor.

Särskilda uppbördsmedel.

Beträffande denna inkomstpost, nu 26 866 kronor, ifrågasätter jag icke någon ändring.

Förevarande avlöningsanslag bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(2\,135\,600 + 902\,266 - 26\,866 =) 3\,011\,000$ kronor, vilket — om hänsyn även tages till Uppsala universitets andel i det särskilda assistent- och amanuensanslaget — innebär en anslagshöjning med 732 900 kronor. Härav belöper i runt tal 390 000 kronor på forskningskommitténs förslag, 222 000 kronor på docentstipendier och återstoden på övriga förslag.

Den till delstat I hörande *särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl.* med tillhörande anmärkningar bör undergå de förändringar som föranledas av vad jag i det föregående anført och förordat. Därjämte bör den under rubriken »medicinska fakulteten» intagna anmärkningen utgå, enär den boställsvåning, som med anmärkningen avses, skall disponeras för annat ändamål och vederbörlig uppgörelse träffats med boställsvåningens innehavare.

Personalförteckningen bör undergå de förändringar, som föranledas av vad jag i det föregående förordat.

2. Reservationsanslaget till Uppsala universitet: Materiel m. m.

Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 116 000 kronor till 506 000 kronor. Härjämte har förutsatts, att universitetets reservfond skall kunna bidra till bestridande av löpande kostnader för materiel intill ett belopp av 150 000 kronor. Med anslagshöjningen avsågs, att materielanslaget jämte reservfondens bidrag tillsammans skulle utgöra kompensation för sedan krigsutbrottet inträdda prisstegringar.

Större akademiska konsistoriet har gjort framställning om en anslagshöjning med 160 880 kronor till 666 880 kronor, vilket belopp skulle fördelas på följande sätt:

Anslagsändamål:	Nuvarande anslag kronor	Begärd höjning kronor
Universitetet i allmänhet	71 640	22 880
Biblioteket: expenser	14 500	8 200
Seminarier m. m.	37 830	10 440
Institutioner och kliniker inom medicinska fakulteten	80 990	30 550
Institutioner m. m. inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion	10 730	4 330
Institutioner m. m. inom filosofiska fakultetens mate- matisk-naturvetenskapliga sektion	286 030	81 150
Inrättningar för musik och gymnastik m. m.	2 080	3 330 ¹
Till Kungl. Maj:ts disposition	2 200	—
	Summa kronor 506 000	160 880

¹ Härav avses 3 300 kronor för ridundervisningens upprätthållande, vartill för närvarande icke utgår något anslag, men för vilket ändamål före krigsutbrottet anvisades 3 300 kronor årligen.

Vid sin uppskattning av det erforderliga materielanslagets storlek har konsistoriet utgått från de år 1939 beviljade anslagen och i allmänhet uppräknat desamma med 40 procent. Städningskostnaderna, vilka numera bestridas från särskilt anslag, ha frändragits. Konsistoriet anför vidare bland annat följande.

Genom den år 1945 beviljade anslagshöjningen ha blott de allra mest framträdande bristerna, som hotade att helt lamslå universitetets vetenskapliga verksamhet, avhjälpits. För att universitetet skall kunna fylla sin uppgift som forsknings- och läroanstalt kräves ett ekonomiskt inskridande från statsmakternas sida av helt annan storleksordning än det som år 1945, medan kriget ännu pågick och risker för vårt land ej voro uteslutna, ansetts kunna beviljas. Hänsyn bör här tagas till att anslagen redan före kriget voro erkänt otillräckliga, vida lägre än i andra länder, som i kulturellt avseende äro jämförliga med vårt.

Ehuru efter krigets upphörande gynnsammare förutsättningar finnas för ett tillgodoseende av universitetens berättigade krav, vill konsistoriet även i år starkt begränsa sina framställningar och anslag. Det synes nämligen i flera fall riktigt att avvakta resultaten av pågående utredningar angående den vetenskapliga forskningens behov och av den allmänna utredning rörande universitetens organisation och anslagsbehov som ställts i utsikt, innan mera genomgripande förbättringar påyrkas.

Då 1939 års materielanslag lågo långt under vad som i allmänhet långt före kriget beräknats vara nödvändigt och begärts, komma de nu begärda anslagen icke att vara tillräckliga utan att kräva tilläggsanslag från reservfonden. Konsistoriet utgår därför från att denna kommer att lämna möjlighet härtill, men måste betona att utsikterna att erhålla behövliga tillskott härifrån under budgetåret 1946/1947 te sig ovissa och att under alla förhållanden de nu begärda anslagen måste beviljas oavkortade.

Kanslern tillstyrker en anslagshöjning med 144 000 kronor till 650 000 kronor. Till stöd härför anføres:

Enligt den beräkningsgrund, som angivits i kanslerns petitaskrivelse förra året, bör materielanslaget, för att 1939 års ekonomiska nivå skall återställas, sättas till i avjämnat tal 650 000 kronor. Att för kommande budgetår liksom under det nu löpande minska detta belopp med hänsyn till beräknade bidrag från reservfonden kan jag ej tillråda. Ett anslag av nämnda storleksordning är nämligen mer än väl behövt redan för bestridande av de löpande utgifterna och kostnaderna för mindre nyanskaffningar. Då fråga är om större utgifter av engångskaraktär, måste man räkna med att reservfonden under alla förhållanden får träda emellan, och nämnda utgifter uppgå årligen vid en läroanstalt av universitetets storlek till högst betydande belopp.

Statskontoret anser, att medelsanvisningen bör begränsas till 560 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning med 54 000 kronor. Ämbetsverket erinrar nämligen om reservfondens de senaste åren väsentligt ökade inkomster av universitetets fastigheter.

Departementschefen.

I det föregående har jag för de matematisk-naturvetenskapliga institutionernas vidkommande tillstyrkt en anslagshöjning i enlighet med följande sammanställning

nuvarande institutioner, ökning	kronor	183 790
nya institutioner	»	72 500
fältarbeten	»	30 000
Summa (i runt tal)		kronor 286 000.

Den av konsistoriet begärda och av kanslern i stort sett tillstyrkta anslagshöjningen hänför sig med ett belopp av i runt tal 80 000 kronor till andra ändamål än de matematisk-naturvetenskapliga institutionerna. Mot en anslagshöjning av denna storleksordning, som allenast avser att återställa 1939 års standard, synes i och för sig icke finnas anledning till erinran.

I enlighet med vad jag sålunda förordat skulle förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med $(506\,000 + 286\,000 + 80\,000 =)$ 872 000 kronor. Härvid uppkommer frågan, huruvida man även för nästa budgetår skall våga räkna med att reservfonden skall kunna bidra till bestridande av kostnaderna för löpande utgifter. Kanslern har avrått härifrån medan statskontoret ansett så kunna ske.

Reservfondens disponibla behållning uppgick

den 1 juli 1942 till	kronor	296 600
» 1 » 1943 »	»	375 500
» 1 » 1944 »	»	224 300 och
» 1 » 1945 »	»	224 000.

Reservfondens såväl inkomster som utgifter belöpte sig för budgetåret 1944/45 till i runt tal 315 000 kronor. Som nämnts har beräknats, att reservfonden för innevarande budgetår skall kunna bidra till en förstärkning av materielanslaget med icke mindre än omkring 150 000 kronor. Det förefaller ovisst, huruvida reservfonden under nästa budgetår skall kunna lämna ett motsvarande bidrag. För egen del anser jag det icke tillrådligt att räkna med ett fullt så stort bidrag. Å andra sidan synes anledning finnas att antaga, att inkomsterna till reservfonden även för nästa budgetår skola ligga icke obetydligt över förkrignivån. Jag anser mig därför kunna räkna med ett tillskott från reservfonden å inemot 100 000 kronor och förordar att förevarande anslag med hänsyn härtill uppföres med ett belopp av 775 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 269 000 kronor.

3. Reservationsanslag till Uppsala universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner.

Kanslern för rikets universitet har i skrivelse den 23 november 1945 hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 250 000 kronor som bidrag till anskaffande av ett större spegelteleskop för astronomiska observatoriet vid Uppsala universitet. Kanslern åberopar till stöd härför en av större akademiska konsistoriet samt filosofiska fakultetens matematisk-naturveten-

skapliga sektion tillstyrkt framställning från *professorn G. Malmquist*, vari anförts i huvudsak följande.

Observatoriet fick sitt för närvarande största instrument, dubbelrefraktorn, år 1893, alltså för över 50 år sedan, och sedan dess har observatoriet ej erhållit något större statsanslag för sin instrumentutrustning. Den till solförmörkelsen 1914 anskaffade mindre dubbelastrografen bekostades delvis av privata medel, en mindre Zeiss-astrograf inköptes 1922 med donerade medel, och den år 1941 förvärvade lilla reflektorn anskaffades utan statsanslag. Med dessa instrument ha under de senare decennierna en rad internationellt uppmärksammade arbeten på de fotometriska och spektralanalytiska områdena utförts. Emellertid äro, på grund av dessa instruments relativt blygsamma storlek, deras räckvidd ut i rymden relativt begränsad, och de här verksamma astronomerna ha därför måst begränsa sina forskningar till den oss närmast omgivande rymden. De flesta problemen äro emellertid till sin natur sådana, att för en tillförlitlig lösning av dem fordras instrument av betydligt större ljusstyrka. Därför ha vi länge känt behov av ett eller flera större instrument, men tyvärr är det ju så, att stora instrument äro jämförelsevis dyra i anskaffning. Dessutom måste ett sådant instrument uppställas på en plats, som är fri från störande ljuskällor. Redan nu är situationen för oss i Uppsala sådan, att den elektriska belysningen kring observatoriet verkar i hög grad störande på de fotografiska observationerna, och därför är det ej tänkbart att på observatorietomten uppställa ett större instrument. Å andra sidan är det ej heller lämpligt att flytta hela observatoriet bort från universitetsstaden, ty i så fall förloras den intima kontakten med de studerande och med de besläktade institutionerna. Den bästa lösningen är därför att skaffa en observationsfilial, där de ljusstarkare instrumenten kunna placeras. Denna filial bör ha ett läge, som är gynnsamt ur observationssynpunkt, framför allt skall platsen vara fri från störande ljuskällor, och dessutom bör den ej ligga längre bort från Uppsala än att den kan nås på någon timme. Då de observationer det här är fråga om göras på fotografisk väg kunna de sedan bearbetas i Uppsala.

I och med filosofie doktor Nils Tamms storslagna donation till Uppsala observatorium har frågan om ett filialobservatorium inträtt i ett för oss gynnsamt läge. Doktor Tamm överlät i början av juni 1944 till Uppsala universitet med full äganderätt dels sina egendomar Hammartorp och Kvistaberg, omfattande en areal av 84 hektar, jämte sitt på sistnämnda egendom befintliga observatorium med tillbehör, dels ock aktier och obligationer till ett värde av cirka 300 000 kronor. Donationens ändamål är att göra det möjligt för Uppsala observatorium att på Kvistaberg inrätta ett filialobservatorium, och platsen är mycket lämplig härför. Donator har förbehållit sig rätt att under livstiden fritt få disponera villabyggnaden på Kvistaberg med därtill hörande byggnader, park och trädgård, men donationsbestämmelserna äro så lyckligt avfattade, att vi när som helst kunna ta området i användning för att där uppställa ett större instrument. Donator har också i gåvobrevet uttalat den förhoppningen att filialobservatoriet *snarast möjligt* må komma till stånd och även utlovat att under sin livstid ställa rum till förfogande för de astronomer, som skulle handha det nya instrumentet. Efter donators fränfälle kommer villan att tjänstgöra dels som bostad för en på Kvistaberg permanent stationerad astronom och dels som filialinstitution. Dessutom finnas vaktmästarbostad samt ett par enklare bostadslägenheter, som vi då få förfoga över.

Vår närmaste förhoppning är nu att kunna anskaffa ett större spegelteleskop av en konstruktion, som ej tidigare finnes representerad hos oss annat än i det

1941 hit anskaffade mindre instrumentet. Ett sådant instrument, ett s. k. Schmidt-teleskop, skulle på ett lyckligt sätt komplettera de större instrument av andra typer, som redan finnas på Stockholms observatorium i Saltsjöbaden. Beträffande det nya instrumentets dimensioner önska vi naturligtvis att förvärva ett så stort instrument som möjligt. Det instrument, som vi hoppas kunna anskaffa, har en diameter av för spegeln 125 cm och korrektionsglaset 100 cm. Med ledning av vissa kostnadsuppgifter torde det vara möjligt att erhålla ett sådant instrument med objektivprisma för cirka 400 000 kronor. Härtill kommer kostnad för kupolbyggnad och övriga hjälpmedel cirka 100 000 kronor. Totalkostnaden skulle således uppgå till cirka 500 000 kronor, varav jag nu begär hälften, d. v. s. 250 000 kronor av riksdagen. Den andra hälften skulle tillskjutas av donationsmedel.

Uppsala universitet bör ha ett stort intresse av att ett välutrustat filialobservatorium snarast möjligt kommer till stånd. Icke blott därför att universitetets astronomiska observatorium därigenom skulle rycka fram i första ledet beträffande den instrumentella utrustningen utan också därför att universitetet, genom att det huvudsakliga observationsarbetet förlägges till filialen, skulle få fria händer att utnyttja de stora byggnadstomterna omkring det nuvarande observatorieområdet, som icke kunna frigöras för bebyggelse så länge de vetenskapliga observationerna måste utföras uteslutande i Uppsala.

Det är onekligen ett dyrbart instrument, som det här är fråga om att anskaffa. Ett sådant instrument skulle emellertid bli en ovärderlig tillgång icke blott för Uppsala-astronomerna utan också för övriga astronomer i landet, ty dess kapacitet skulle räcka till att förse varje astronom i Sverige, som har behov därav, med observationsmaterial.

I skrivelse den 7 mars 1946 har professorn Malmquist sedermera upplyst, att anbud å spegelteleskop av ifrågavarande typ infordrats dels från en amerikansk och dels från en engelsk firma. Enligt anbuden från sistnämnda firma, vilka ställde sig ekonomiskt fördelaktigast, uppgingo kostnaderna för större spegelteleskop till följande belopp:

<i>Alternativ 1</i> (diameter å korrektionsglas 60 cm, å spegel 90 cm)	kronor 329 500
<i>Alternativ 2</i> (diameter 80/120)	» 454 000
<i>Alternativ 3</i> (diameter 100/135)	» 558 000.

Härtill komme kostnader för kupolbyggnaden, som kunde uppskattas till bortåt 100 000 kronor. Malmquist ansåge storleksordningen å teleskopet enligt alternativ 2 vara ett minimibehov men hoppades kunna erhålla medel för anskaffande av det största instrumentet.

Naturvetenskapliga forskningskommittén har i skrivelse den 10 april 1946 tillstyrkt anvisande av ett anslag av 300 000 kronor. Malmquist hade redan i november 1944 hos kommittén hemställt, att kommittén måtte i sitt betänkande angående åtgärder till främjande av naturvetenskaplig forskning hemställa om anvisande av 300 000 kronor för ändamålet, men kommittén hade icke tidigare ansett sig kunna framföra detta förslag, emedan tillförlitliga kostnadskalkyler icke vid denna tidpunkt förelägit. Detaljerade kostnadsberäkningar föreläge emellertid numera. Det föreslagna instrumentet skulle

— såsom understrukits av föreståndaren för Stockholms observatorium, professorn B. Lindblad, vilken konsulterats av kommittén — om den största typen valdes, komma att utgöra ett synnerligen värdefullt och välbehövt komplement till den instrumentutrustning, som våra observatorier förfogade över.

Departement-
schefen.

Genom en frikostig donation ha nyligen skapats förutsättningar för realiserande av ett inom Uppsala universitet länge närt önskemål, nämligen att få till stånd ett modernt astronomiskt observatorium på en plats, där lokala störningar icke hindra eller försvåra observationerna. Det kända, av filosofie doktor Nils Tamm skapade privata observatoriet å Kvistaberg, beläget 5 mil från Uppsala, har nämligen donerats till universitetet tillika med aktier och obligationer till ett värde av omkring 300 000 kronor. Observatoriet å Kvistaberg erbjuder, enligt vad handlingarna i ärendet utvisa, goda möjligheter att bli ett astronomiskt observatorium av första klass, förutsatt givetvis, att detsamma utrustas med ett fullgott observationsinstrument. Det får anses vara ett berättigat önskemål från den svenska astronomiska vetenskapens sida att inom landet äga ett observatorium, som i likhet med flertalet av de internationellt kända observatorierna är utrustat med ett större spegelteleskop. Ett dylikt betingar givetvis ett avsevärt pris. Det kapital å omkring 300 000 kronor, som ingår i den Tammska donationen, torde vara avsett att i första hand användas för anskaffande av ett dylikt instrument. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppgå emellertid kostnaderna för anskaffande och inmontering av ett spegelteleskop av den storlek, som anses ändamålsenligast, till omkring $(454\,000 + 100\,000 =) 554\,000$ kronor eller $(558\,000 + 100\,000 =) 658\,000$ kronor. I syfte att likväl möjliggöra anskaffandet av ett sådant teleskop har nu universitetet hemställt om ett statsbidrag av 250 000 kronor, ett belopp som sedermera av naturvetenskapliga forskningskommittén föreslagits höjt till 300 000 kronor. Vid överbägande av den föreliggande framställningen har jag ansett mig böra tillstyrka, att staten för ifrågavarande ändamål bidrager med ett belopp av högst 300 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att — därest universitetet skulle anse sig böra inköpa det större och dyrare av de offererade instrumenten — de kostnader, byggnadskostnaderna inberäknade, som icke täckas av oförmälda donationsmedel jämte statsbidraget, skola kunna bestridas utan ytterligare tillskott av särskilda anslagsmedel.

Leveranstiden för ett spegelteleskop av ifrågavarande typ torde vara lång. Med hänsyn härtill och till att donationsmedel av betydande storleksordning stå till förfogande torde förutnämnda anslagsbelopp av 300 000 kronor lämpligen böra fördelas på två budgetår. För nästa budgetår synes ett belopp av 150 000 kronor böra anvisas.

I det föregående har jag vid anmälan av naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag tillstyrkt anvisande av vissa engångsanslag till naturvetenskapliga institutioner vid Uppsala universitet å tillhoppa 113 000 kronor.

Jag har vidare tillstyrkt anvisande av ett belopp av 53 000 kronor till utrustning för meteorologiska institutionen.

Nämnda tre belopp å tillsammans ($150\,000 + 113\,000 + 53\,000 =$) 316 000 kronor torde böra anvisas såsom ett reservationsanslag under rubriken »Uppsala universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner».

4. Förslagsanslaget till Lunds universitet: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 788 200 kronor. Lunds universitets andel i det särskilda anslaget till ersättning åt vissa assistenter och amanuenser uppgår till i runt tal 275 000 kronor, varför till universitetets förfogande för avlöningar står ett belopp av sammanlagt ($1\,788\,200 + 275\,000 =$) 2 063 200 kronor.

Vissa av kanslerns anslagsäskanden för nästa budgetår har jag redan tagit ställning till i samband med behandlingen av naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag. I det följande upptar jag till närmare behandling endast de anslagsäskanden i övrigt, jag funnit mig för närvarande böra helt eller delvis tillstyrka.

Förändring av lärartjänsten i röntgendiagnostik till professor. Redan i samband med sina år 1939 avgivna anslagsäskanden hade kanslern för rikets universitet hemställt om inrättande av en professor i röntgendiagnostik. Med hänsyn till krigsutbrottet samma år föranledde detta förslag emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Påföljande år ansåg sig kanslern med hänsyn till det statsfinansiella läget icke böra vidhålla sitt förslag utan föreslog i stället, att den ordinarie lärarbefattningen (i laboratorsgraden) i radioterapi, då densamma den 1 juli 1943 bleve ledig, skulle förändras till en lärartjänst i röntgendiagnostik. Detta blev även riksdagens beslut. *Kanslern* anför nu:

Konsistoriet har hemställt, att den ordinarie lärarbefattningen i röntgendiagnostik, vars innehavare åtnjuter laborators löneförmåner, skulle ombildas till en professor. Kanslern har tidigare tillstyrkt detta av konsistoriet flera gånger framförda äskande. I petitaskrivelsen föregående år förklarade sig kanslern — under erinran att innehavaren av den nuvarande befattningen i själva verket fullgjorde en professors åligganden — finna kravet på professor synnerligen välmotiverat, men ansåg, med hänsyn till att den nuvarande befattningen så nyligen inrättats, att frågan om tjänstens omändring till en professor kunde anstå ytterligare någon tid.

Vid karolinska institutet finnas 2 professurer i röntgendiagnostik, därav den ena är personlig. I Uppsala finnes en personlig professor i ämnet. Det kan icke råda något tvivel om att icke Uppsala-professuren inom en nära framtid kommer att ombildas till en fast professor i ämnet. Sannolikt kommer en liknande utveckling att äga rum även med den personliga professorsbefattningen vid karolinska institutet.

Röntgendiagnostiken intar numera på det medicinska området en i hög grad central ställning såväl ur sjukvårds- som ur undervisnings- och forskningssynpunkt. Ämnet är, såsom medicinska fakulteten framhållit, icke endast en allt outhärligare hjälpvetenskap för de kliniska disciplinerna utan även en betydande självständig vetenskapsgren, stadd i rask utveckling och med talrika egna problemställningar och forskningsuppgifter. Inrättandet av en professur i ämnet i Lund är enligt min mening ett av de starkast motiverade önskemålen i fråga om den medicinska lärarorganisationens utveckling. Såsom fallet uppenbarligen är med universitetsmyndigheterna, utgår även jag ifrån, att nuvarande innehavaren av lärarbefattningen i ämnet, H. Hellmer, kommer att utnämnas till innehavare av den nyinrättade professuren. Vid sådant förhållande blir anslagsökningen endast (12 000 — 9 000 =) 3 000 kronor. Skulle däremot Hellmer ej erhålla professuren, får den av honom innehavda ordinarie tjänsten överföras på övergångsstat. Anslagsökningen blir i så fall 12 000 kronor.

Statskontoret har ansett förevarande — liksom nästföljande — spörsmål böra upptagas till behandling först i samband med ställningstagandet till läkarutbildningssakkunnigas betänkande.

Laborator i medicinsk och fysiologisk kemi. Laborator i fysiologi. Vid Uppsala universitet finnas sedan lång tid tillbaka ordinarie laboratorstjänster i »medicinsk och fysiologisk kemi» och »experimentell fysiologi och medicinsk fysik». *Kanslern* har tillstyrkt av *större akademiska konsistoriet* gjorda framställningar om inrättande av motsvarande befattningar vid Lunds universitet. *Kanslern* anför:

I fråga om nämnda båda laboratorsbefattningar gäller, att tjänsterna under alla förhållanden lära vara nödvändiga. Någon anledning att låta inrättandet anstå i avbidan på behandlingen av de väntade sakkunnigbetänkandena synes därför ej föreligga. I samband med laboratorstjänsternas inrättande kunna de vid medicinsk-kemiska och fysiologiska institutionerna befintliga förste assistentbefattningarna indragas.

Höjning av arvodet till biträdande läraren i nationalekonomi och finansrätt. Denne lärare, gemensam för juridiska och filosofiska fakulteterna, åtnjuter för närvarande ett arvode av 8 600 kronor. Arvodet bestrides dels medelst ett särskilt arvodesbelopp av 2 600 kronor och dels genom ianspråktagande av ett docenstipendium. *Konsistoriet* har upprepat en föregående år gjord framställning om höjning av arvodet till 10 900 kronor. *Kanslern*, som tillstyrker bifall till konsistoriets förslag, anför:

Jag erinrar om att det på grund av särskilda förhållanden blivit nödvändigt att låta här ifrågavarande biträdande lärare svara för all undervisning och examination i nationalekonomi för lägre betyg i juris kandidatexamen samt för all förekommande undervisning och examination i finansrätt. Med hänsyn till omfattningen av dessa åligganden och det stora ansvar, som vilar å den biträdande läraren, synes skäligt, att arvodet sättes högre än för biträdande lärare av den vanliga typen. Jag hemställer, att arvodet fastställs till det begärda

beloppet, 10 900 kronor att bestridas med *dels* ett av de till den juridiska fakulteten anvisade docentstipendierna, *dels ock* ett särskilt arvodesanslag, förhöjt från nu utgående 2 600 kronor till 4 900 kronor. Anslagsökningen blir 2 300 kronor.

Statskontoret har avstyrkt bifall till ifrågavarande förslag under hänvisning till att arvodet för motsvarande lärare vid Uppsala universitet utgör 8 600 kronor.

Arvodena vid vissa kurser inom juridiska fakulteten. *Kanslern* anför:

Under hänvisning till vad jag anfört angående anslaget till avlöningar vid Uppsala universitet för kommande budgetår hemställer jag, att anslaget för uppehållande av juridiska fakultetens praktiska kurs höjes från 1 800 till 2 400 kronor, samt att anslaget för uppehållande av juridiska fakultetens propedeutiska kurs fastställs till ett belopp av 2 800 kronor för hela kursen (nuvarande anslag är 1 200 kronor till ledaren av den civilrättsliga delen av kursen). Anslagsökningarna skulle bli respektive 600 och 1 600 kronor.

Höjning av arvodet till biträdande läraren i ryska. Detta arvode, som för budgetåret 1944/45 utgick med 2 400 kronor, uppgår för närvarande till 2 600 kronor. *Konsistoriet* har anhängit, att arvodet måtte höjas till 6 000 kronor. *Kanslern* föreslår, att arvodet bestämmes till 6 400 kronor och anför till stöd härför följande.

Intresset för studiet av ryska språket har under senare år starkt ökat vid universitetet i Lund såväl som vid övriga akademiska läroanstalter. Antalet deltagare i undervisningen uppgick år 1944 till över 60. Behovet av undervisning i ämnet av sådan art, som ankommer på den biträdande läraren har på grund härav ökat i hög grad. För arvodet å 2 600 kronor är den biträdande läraren enligt föreskrift av kanslern skyldig att hålla praktiska språkövningar 2 timmar i veckan. Då det ansetts nödvändigt att avsevärt utöka den biträdande lärarens avgiftsfria undervisning, ha särskilda anslag beviljats från humanistiska fakultetens docentstipendiefond, på sista tiden 4 000 kronor årligen. I längden kan nämnda fond givetvis ej bära en dylik utgift. Den är ej heller avsedd för tillgodoseende av behov av denna permanenta karaktär. Jag tillstyrker, att arvodet till den biträdande läraren bestämmes till ett belopp, motsvarande vad han för närvarande sammanlagt uppbär från universitetet eller »6 400» kronor. Såsom en följd härav kommer jag att meddela föreskrift om skälighöjning av den biträdande lärarens undervisningsskyldighet. Bifalles min hemställan, torde särskilt tilläggsanslag från docentstipendiefonden icke vara erforderligt. Anslagsökningen skulle bli 4 000 kronor.

Statskontoret förklarar sig anse, att, då undervisningen i ämnet av handlingarna i ärendet att döma ungefär fördubblats, arvodet syntes böra bestämmas till 4 800 kronor.

Reglering av löneförmånerna för klinikamanuenserna vid Lunds universitet. På universitetets stat äro för närvarande uppförda 16 arvoden å 3 000 kronor för amanuenser vid medicinska

fakultetens kliniker. Å dessa arvoden utgå därjämte dyrtidstillägg och kristillägg av statsmedel med för närvarande tillhoppa 43,6 procent å grundbeloppet. Arvodesförmånerna av statsmedel till envar av klinikamanuenserna uppgå alltså för närvarande till sammanlagt 4 308 kronor. Klinikamanuenserna äro samtidigt anställda i landstingets tjänst och uppbära i sådan egenskap ett belopp av 1 846 kronor.¹ Under den av landstinget beviljade semestermånaden går amanuensen miste om 1/12 av universitetsarvodet, d. v. s. 359 kronor. De sammanlagda löneinkomsterna uppgå alltså till inalles 5 795 kronor. I Uppsala åtnjuter en motsvarande befattningshavare löneinkomster, svarande mot löneförmånerna för en tjänsteman i lönegraden Ex 22: 19 (8 162 kronor å F-ort).

Med skrivelse den 16 mars 1945 har *kanslern* inkommit med utredning och förslag angående reglering av klinikamanuensernas löneförmåner. Sedan en förberedande utredning på kanslerns uppdrag verkstälts av professor emeritus Einar Sjövall, hade förhandlingar ägt rum mellan Sveriges läkarförbund och representanter för universitetet, vilka utmynnat i ett förslag av följande innebörd:

1. Klinikamanuenserna vid Lunds universitet böra erhålla en sammanlagd inkomst från universitetet och sjukhuset, motsvarande avlöningen i lönegraden Ex 22 å D-ort enligt civila icke-ordinariereglementet.

2. Landstingets bidrag till amanuensernas årliga avlöning skall utgöra 2 400 kronor. Återstoden av avlöningsbeloppet skall bestridas med statsmedel.

3. Klinikamanuenserna i Lund erhålla samma rätt till semester och att behålla avlöningsförmåner vid tjänstledighet på grund av sjukdom eller skada till följd av olycksfall i tjänsten m. m. och till sjukvård, som tillkommer amanuenserna vid övriga undervisningssjukhus.

Kanslern föreslår nu, att klinikamanuensernas sammanlagda löneinkomster bringas upp i nivå med löneinkomsterna för motsvarande befattningshavare i Stockholm och Uppsala, d. v. s. till vad som svarar mot lönegraden Ex 22 eller i runt tal 7 650 kronor å D-ort. Härav skulle landstinget bidraga med 1/3 d. v. s. i runt tal 2 400 kronor. *Kanslern* anför:

De underordnade läkare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, som närmast motsvara klinikamanuenserna vid de övriga undervisningssjukhusen, benämnas andre underläkare och äro placerade i lönegraden Ex 22. Klinikamanuenserna vid övriga undervisningssjukhus i Stockholm och vid akademiska sjukhuset i Uppsala, vilka befattningshavare åtnjuta dels ett arvode (jämte dyrtidstillägg och kristillägg) å läroanstaltens stat, dels ock vissa avlöningsförmåner från sjukhuset, erhålla numera ett fyllnadsarvode av statsmedel, så avpassat, att de sammanlagda avlöningsförmånerna vid tjänsten uppgå till samma belopp som avlöningen (inberäknat rörligt tillägg och kristillägg) i lönegraden Ex 22 å I-ort (Stockholm) respektive F-ort (Uppsala). Såsom framgår av den i ärendet förebrogta utredningen, äro klinikamanuenserna i Lund i avlöningshänseende avsevärt sämre ställda än kollegerna i

¹ Landstingets anslag utgör 2 000 kronor per amanuens och år; 1/12 härav utgår emellertid till arvode åt vikarie under semestermånaden.

Stockholm och Uppsala. Det synes därför skäligt, att Lunda-amanuensernas sammanlagda inkomster från universitetet och sjukhuset bringas upp till en nivå, som motsvarar avlöningen (inberäknat tilläggen) i lönegraden Ex 22, d. v. s. å D-ort med nuvarande indextal i avrundat tal 7 650 kronor.

Då det gäller fördelningen av arvodesbeloppet mellan universitetet och sjukhuset, synes lämpligt att, såsom även i det av konsistoriet framlagda förslaget skett, godta de synpunkter, som legat till grund för bestämmandet av det från sjukhuset för närvarande utgående bidraget till amanuensernas avlöning. I enlighet härmed bör sjukhuset lämna amanuenserna ersättning för att de biträda vid sjukvården även under de akademiska ferierna och följaktligen bestrida ungefär så stor del av arvodet, som belöper på de 4 feriemånaderna. Med utgångspunkt från ett årligt totalarvode av 7 650 kronor synes denna ersättning lämpligen kunna bestämmas till ($\frac{1}{3}$ av 7 650 =) 2 550 eller efter jämkning nedåt 2 400 kronor eller 200 kronor i månaden. Jag utgår även ifrån, att sjukhuset tillhandahåller amanuenserna fri kost under jourdagarna samt medger att de, om de så önska, få under övriga dagar inta sina måltider eller eventuellt enbart lunch å sjukhuset mot måttlig ersättning.

Återstoden av avlöningsbeloppet ($7\,650 - 2\,400 =$) 5 250 kronor bör bestridas med statsmedel, d. v. s. dels de nu utgående avlöningsförmånerna: arvode 3 000 kronor samt dyrtidstillägg och kristillägg å arvodesbeloppet, för närvarande tillhoppa 1 308 kronor, dels ock fyllnadsarvode ($5\,250 - 3\,000 - 1\,308 = 942$ eller i avrundat tal) 940 kronor.

Dessutom böra dessa amanuenser, om de ha årsförordnande — i likhet med motsvarande befattningshavare i Stockholm och Uppsala — erhålla rätt till 30 dagars semester med bibehållna avlöningsförmåner (vid röntgenavdelningen och radioterapeutiska kliniken 42 dagar) samt få rätt att vid tjänstledighet på grund av sjukdom eller till följd av olycksfall i tjänsten m. m. behålla hela eller viss del av lönen. Ersättningen till vikarierna under dylik semester och sjukledighet synes böra i sin helhet bestridas med statsmedel.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att vid Lunds lasarett för närvarande äro anställda, utom 16 amanuenser, mer än dubbelt så många underläkare, vilka avlönas enbart med sjukhusets medel.

Vad beträffar frågan om klinikamanuensernas rätt till fri sjukvård på statens bekostnad, har dylik rätt icke av Kungl. Maj:t tillerkänts motsvarande befattningshavare i Stockholm och Uppsala. Jag anser mig därför icke böra ifrågasätta, att dylik rätt i nu förevarande sammanhang tillerkännes för Lunda-amanuenserna.

Såsom framgår av den utav professorn Sjövall verkställda utredningen, åtnjuta de flesta amanuenserna extra inkomster till växlande belopp för utfärdande av intyg och på grund av jourtjänst. Amanuenserna vid ögon- och öronklinikerna äga även uppbära poliklinikavgifter, vilka vid förstnämnda klinik äro av betydande storlek. Jag förutsätter, att landstinget såsom en följd av arvodesregleringen upptar till övervägande frågan om dispositionen av de vid sjukhuset inflytande poliklinikavgifterna.

Beträffande beräkningen av statsverkets kostnader för den föreslagna arvodesregleringen har kanslern anfört:

Vid Lunds universitet finnas för närvarande 16 klinikamanuenser. Om fyllnadsarvodet vid varje tjänst beräknas uppgå till 940 kronor, blir totalkostnaden för samtliga tilläggsarvoden ($940 \times 16 = 15\,040$ eller i avrundat tal) 15 000 kronor.

Kostnaden för semestervikarierna kan beräknas utgöra: i fråga om de 2 amanuenser, som skulle erhålla 42 dagars semester, 1 785 kronor och beträffande övriga 14 amanuenser 8 925 kronor eller således tillhopa 10 710 kronor. Kostnaden för sjukvikarierna låter sig ej med någon säkerhet beräkna men synes approximativt kunna uppskattas till 1 300 kronor. Hela kostnaden för amanuensernas vikarier skulle således uppgå till $(10\,710 + 1\,300 =) 12\,010$ eller i avrundat tal 12 000 kronor.

Allmänna lönenämnden har icke funnit anledning till erinran mot kanslerns förslag. Lönenämnden har emellertid beträffande vissa klinikamanuensers i Lund extra inkomster av poliklinikavgifter framhållit, att åtgärder syntes böra vidtagas i syfte att beträffande dylika extra inkomster åstadkomma en reglering i närmare anslutning till vad som gäller beträffande motsvarande befattningshavare i Uppsala och Stockholm.

Statskontoret anför:

Statskontoret finner icke anledning till erinran mot vad universitetskanslern anført och föreslagit beträffande klinikamanuensernas vid Lunds universitet löneställning. Vad angår kanslerns förslag till fördelning mellan staten och Malmöhus läns landsting av kostnaderna för amanuensernas avlönande får statskontoret under hänvisning till de bestämmelser, som i motsvarande hänseende meddelats angående klinikamanuenserna vid Uppsala universitet uttala, att kostnaderna för vikaries avlönande böra gäldas av såväl staten som landstinget. Härvid torde böra tillämpas samma grunder som i fråga om fördelning av kostnaderna för löneförmåner till tjänstens ordinarie innehavare. På landstinget bör alltså ankomma att svara för en tredjedel av dylika vikariatskostnader.

En förutsättning för löneregleringen synes vidare vara, att till denna knytes det villkoret, att befattningshavarna icke i vidare mån än motsvarande läkare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skola äga uppbära särskild avgift för intyg, poliklinikavgifter m. m. Sjukhusets andel i inflytande ersättningar för intyg böra fördelas mellan universitetet och landstinget i samma proportion som bidrag lämnas till avlöningen eller med två tredjedelar till universitetet och en tredjedel till landstinget.

Ny klinikamanuens på medicinska kliniken s laboratorium. Härom anför klinikföreståndaren, *professorn S. Ingvar*:

Laboratorieanalysernas ökade betydelse såväl för invärtesmedicinen som för övriga specialiteter har medfört en stor ökning av laboratoriets arbete under de senare åren och ytterligare accentuerat dess betydelse som centrallaboratorium för sjukhuset. Detta har medfört en ökning av laboratorns arbetsbörda, som medför, att han vid sidan av undervisning och rutinarbete ej får så mycket tid över för forskningsarbete som skulle varit önskvärt.

Tjänsten är vidare i hög grad behövlig ur utbildningssynpunkt. Såväl för blivande internister som för dem, vilka tänka utbilda sig för kliniska laboratorstjänster, böra möjligheter beredas till grundligare utbildning i laboratoriediagnostiken.

Den kliniska forskningen kan på ett lyckligt sätt stimuleras genom inrättande av en tjänst, där yngre medicinare beredas ekonomiska möjligheter att arbeta vid sjukhuset under någon tid utan att större delen av deras tid tages

i anspråk för den rent sjukvårdande verksamheten. En ny amanuensbefattning vid det kliniska laboratoriet skulle ge bättre betingelse för tillväxten av de kliniska laboratorernas fåtaliga krets i vårt land, en krets, som förvisso behöver utökas, då den är av den yttersta betydelse för klinisk forskning över huvud taget.

Konsistoriet och *kanslern* ha tillstyrkt ifrågavarande förslag, som icke för-
anlett någon erinran från *statskontorets* sida.

Arbetskrafterna å biblioteket. Genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen har föreskrivits, att en av de 4 förste bibliotekarietjänsterna vid universitetsbiblioteket i Lund skulle efter första inträffande ledighet vakantsättas. Tillika har föreskrivits att intill dess så skedde en av tjänsterna icke skulle få uppehållas med vikarie.

Konsistoriet har nu anhållit, att nämnda beslut måtte upphävas. *Kanslern*, som biträtt ifrågavarande förslag, anför:

Av handlingarna i ärendet framgår, att någon vakanssättning av ledig förste bibliotekariebefattning ännu ej ägt rum men att förbudet mot förordnande av vikarie vunnit tillämpning under en långvarig sjukledighet för en av förste bibliotekarierna. I min petitaskrivelse rörande Uppsala universitets avlöningsanslag för kommande budgetår har jag uttalat den meningen, att Lunds biblioteket i fråga om personal vore ännu sämre tillgodosett än Uppsala biblioteket. Att indraga en befattning som chef för en av bibliotekets 4 huvudavdelningar måste givetvis medföra högst betydande olägenheter i organisatoriskt hänseende. Jag tillstyrker, att förutberörda inskränkande föreskrift måtte upphävas.

Kanslern har vidare hemställt, att gällande föreskrift om indragning av en amanuens tjänst vid biblioteket måtte upphävas, samt att till icke-ordinarie arbetskrafter vid biblioteket måtte anvisas ytterligare 16 000 kronor. Till stöd härför anføres:

År 1942 föreskrevs, att antalet heltidstjänstgörande amanuenser vid universitetsbiblioteket skulle, i den mån då befintlig amanuenspersonal avginge, minskas till högst 3. *Konsistoriet* har, under återopande av en utav överbibliotekarien verkställd utredning i ämnet, anhållit, att förutnämnda föreskrift om indragning av en amanuens tjänst måtte upphävas. Av handlingarna i ärendet framgår, att någon indragning av en amanuens tjänst ännu ej ägt rum. Jag tillstyrker, att förutberörda i nämnda brevet den 12 juni 1942 meddelade inskränkande föreskrift måtte upphävas.

Konsistoriet har vidare gjort framställning om höjning av de till icke-ordinarie befattningshavare vid universitetsbiblioteket anslagna medlen med *dels* 1 300 kronor för uppflyttningar i löneklass, *dels* 2 250 kronor för att kunna höja tamburvaktens arvode från 1 350 till 2 100 kronor för 7 timmars tjänstgöring samt anställa en biträdande tamburvakt med ett arvode av 1 500 kronor och med skyldighet att tjänstgöra under de 5 återstående timmarna av den tid biblioteket dagligen hålles öppet, *dels* 3 600 kronor för att kunna höja de båda nu befintliga expeditionsbiträdenas arvode från 1 350 till 2 100 kronor samt anställa ytterligare ett dylikt biträde, *dels* ock 8 795 kronor för att öka posten till »Extra arbetshjälp, renskrivning etc.» från 26 050 till 34 845 kronor. Sam-

manlagda summan av de utav konsistoriet föreslagna anslagsökningarna blir 15 945 kronor.

Jag har förut uttalat den meningen, att universitetsbiblioteket i Lund vore jämförelsevis illa lottat i fråga om personal. Särskilt gäller detta beträffande befattningshavarna i de lägre graderna. De av konsistoriet nu begärda anslagsökningarna äro därför enligt min mening synnerligen behövliga. Jag tillstyrker, att de för avlönande av icke-ordinarie personal vid universitetsbiblioteket avsedda medlen ökas med ett belopp av i runt tal 16 000 kronor.

Statskontoret har icke framställt annan erinran mot kanslerns förslag än att anslagshöjningen borde begränsas till i runt tal 7 000 kronor.

Vaktmästare, tillika eldare vid medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna. Härom ha vederbörande *institutionsföreståndare* anfört:

För fullgörandet av de olika vaktmästargöromålen vid de båda institutionerna, inklusive eldning och skötsel av värmeanläggningen, vården av institutionsparken m. m., ha sedan den gemensamma institutionsbyggnadens färdigställande 1924 varit anställda tvenne befattningshavare som institutionsvaktmästare i 7 lönegraden. Därvidlag har den vid farmakologiska institutionen anställda vaktmästaren, som enligt gällande bestämmelser tillika har tjänstgöringsskyldighet vid medicinsk-kemiska institutionen, efter överenskommelse mellan institutionsföreståndarna haft att sköta, utöver vaktmästargöromålen vid farmakologiska institutionen, även eldning och annan skötsel av den gemensamma värmeanläggningen.

De genom ökningen av såväl forskningen som undervisningen på båda institutionerna stegrade kraven på teknisk personal kräva oundgängligen tillgång till en vaktmästare för den egentliga verksamheten vid vardera av de båda institutionerna.

Eldningen och den övriga skötseln av värmeanläggningen i den gemensamma institutionsbyggnaden, vården av institutionsparken, tömning av avfallstunnor, grovarbetet vid skötseln av djurstallarna, allmän översyn av elektriska anläggningar, gas- respektive vattenledningar, hissen, skötseln av den gemensamma stora apparaten för produktion av destillerat vatten, översyn av städningsarbetet, erforderlig daglig budskickning etc. låta sig ej förena med respektive institutionsvaktmästares övriga sysslor — de sönderhacka alltför mycket deras övriga arbete. Vid många jämförbara dubbelinstitutioner finnes särskild vaktmästare anställd för nyssnämnda uppgifters fyllande. Uppgifterna i fråga kunna ej heller lämpligen åläggas den övriga, mycket knappt tillmätta institutionspersonalen.

Vad ifrågavarande institutioner beträffar har också drätselnämnden de sista åren ur tillgängliga universitetsmedel anskaffat anslag till 4 timmars extra arbetshjälp för skötseln av värmeanläggningen, varjämte dels ur materielanslagen, dels ur andra medel arvoden utgått för skötseln av djurstallar, institutionsparken m. m. Detta system har dock visat sig otillräckligt. Det har ej medgivit institutionsföreståndarnas rationella disponerande av vaktmästarnas arbetstid. Som betydelsefullt moment tillkommer, att kontrollen av dessa senares effektiva utnyttjande av arbetstiden omöjliggjorts.

Kanslern har, under åberopande av den av institutionsföreståndarna anförda motiveringen, tillstyrkt inrättande av en vaktmästarbefattning i lönegraden Eo 5. *Statskontoret* har biträtt detta förslag.

Kansliskrivartjänst vid universitetets kansli. Kanslipersonalen utgöres för närvarande av akademisekreteraren, en deltidsanställd amanuens (arvode 3 250 kronor) samt ett kanslibiträde i lönegraden A 7. *Konsistoriet* har hemställt om inrättande av en kansliskrivartjänst i lönegraden A 11. *Kanslern* tillstyrker förslaget, dock att tjänsten tills vidare borde göras till extra ordinarie. *Statskontoret* har förordat inrättande av en skrivbiträdestjänst i 2 lönegraden. Nämda myndigheter anföra i huvudsak följande.

Konsistoriet. Kanslibiträdet är fullt sysselsatt med renskrivnings-, enklare registreringsarbete och dylikt. Amanuensen, som vid semester och annan ledighet för akademisekreteraren har att fullgöra dennes åligganden, användes i allmänhet för vissa särskilda åligganden, främst rörande stipendieväsendet. Akademisekreteraren måste själv fullgöra alla övriga uppgifter: protokollföring, expedition och annan korrespondens, mottagning och besvarande av förfrågningar rörande de ärenden som handläggas av honom eller av rektor, allehanda utredningar och förarbeten till de akademiska myndigheternas förslag eller yttranden i reformspörsmål och i de talrika organisatoriska spörsmål, som påkallas av tidsförhållandena och i övrigt av universitetets utveckling. Det står utom tvivel att denna arbetsbörd är alltför betungande för befattningshavaren, och i synnerhet de sistnämnda, mest kvalificerade uppgifterna kunna med nuvarande arbetsförhållanden icke undgå att bli tillbakasatta. En förstärkning av arbetskrafterna är därför oundgänglig.

Den mest närliggande åtgärden kunde synas vara, att amanuentjänsten omändras till en heltidssyssla, förslagsvis med avlöning i lönegrad Eo 18. Härmed torde icke uppnås en tillräcklig förstärkning av personalen. En annan utväg vore att inrätta en helt ny amanuentjänst, med nämnda avlöning. Emellertid kan mot båda dessa utvägar invändas, att vad som erfordras icke främst är en ökad tillgång på juridisk eller eljest mera högt kvalificerad arbetskraft, utan i stället en avlastning av sekreteraren från sysslande med tidskrävande men jämförelsevis enkla uppgifter. Det må även anmärkas att en amanuentjänst såsom heltidssyssla i längden icke torde vara lockande, bland annat med hänsyn till de mycket ovissa utsikterna till vidare befordran, varför det i längden torde visa sig svårt att rekrytera en sådan plats med en person, som utöver examina besitter önskvärda kvalifikationer i fråga om arbetsförmåga, ambition och dylika egenskaper, eller att kunna behålla en sådan befattningshavare, sedan han vunnit erfarenhet och rutin.

Det föreliggande behovet torde därför bäst tillgodoses med inrättande av en befattning såsom kansliskrivare, med sådan avlöning att en erfaren och effektiv arbetskraft kan antagas vilja söka befattningen och kvarstanna därvid. Lönegrad A 11 torde vara lämplig.

Kanslern. Med vitsordande av att akademisekreteraren behöver befrias från att ta befattning med en mängd honom för närvarande åliggande göromål av enklare och mera rutinmässig beskaffenhet, om han skall få tillräcklig tid att i önskvärd omfattning ägna sig åt de ärenden, som äro av mera kvalificerad natur, hemställer jag, att vid universitetets kansli måtte inrättas en kansliskrivarbefattning i 11:e lönegraden. I avbidan på fastställandet av en definitiv organisation för förvaltningspersonalen torde tjänsten böra bli av extra ordinarie natur.

Statskontoret. De i ärendet åberopade omständigheterna synas giva vid handen, att en förstärkning av arbetskrafterna vid Lunds universitets kansli är motiverad. Visserligen ha medel anvisats för avlönande av ett för kansliet och räktekammaren gemensamt extra ordinarie kontorsbiträde utöver den i ärendet omnämnda personalen, men detta biträde har, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, så gott som uteslutande måst disponeras för räktekammarens behov. För bedömande av tjänstens placering i lönegrad må uppmärksammas, att det ordinarie kanslibiträdet för närvarande sysselsättes med arbetsuppgifter, som till övervägande delen äro av sådan natur, att de böra anförtros ett skriv- eller kontorsbiträde. Genom bristen på dylik mindre kvalificerad arbetskraft ha renskrivnings- och enklare registreringsarbeten sålunda måst fullgöras av kanslibiträdet, medan mera kvalificerade biträdesgörömål fallit på akademisekreteraren och amanuensen. Enligt statskontorets mening bör i anledning av framställningen sådana åtgärder vidtagas, att kanslibiträdet kan lösgöras för mera kvalificerade arbetsuppgifter. Ämbetsverket föreslår därför, att personalen för nästkommande budgetår förstärkes med ett icke-ordinarie skrivbiträde i 2:a lönegraden.

Departement-
schefen.

De i det föregående redovisade anslagsäskandena för Lunds universitet avse flertalet av de av kanslern tillstyrkta förslag, som från universitetets sida framlagts. Härutöver har universitetet hos kanslern hemställt om åtskilliga förändringar av anslagskrävande natur, som kanslern emellertid av olika skäl icke ansett sig för närvarande böra tillstyrka med hänsyn till pågående eller nyligen framlagda utredningar. Mot den ståndpunkt kanslern sålunda intagit synes icke kunna göras någon vägande invändning.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, var frågan om inrättande av en professur i röntgendiagnostik vid Lunds universitet aktuell redan före det år 1939 utbrutna kriget men upptogs då av naturliga skäl icke till avgörande. Under tiden har röntgendiagnostikens redan förut stora betydelse för läkarvetenskapen stegrats i en takt, varom man för blott ett fåtal år sedan icke hade en föreställning. Jag har därför ansett mig icke kunna tveka inför förslaget, att en *professur i röntgendiagnostik* skall inrättas vid Lunds universitet för att i fråga om detta ämne sätta universitetet i paritet med universitetet i Uppsala och karolinska institutet. Jag biträder alltså kanslerns förslag om förändring från och med nästa budgetår av den ordinarie lärartjänsten i röntgendiagnostik till en professur. Jag anser mig kunna utgå ifrån att innehavaren av nämnda lärartjänst kommer att utses till innehavare av professuren. Några övergångs-anordningar av den karaktär kanslern berört finner jag mig således icke behöva räkna med.

Att *laboratorstjänster* i medicinsk och fysiologisk kemi samt i fysiologi erfordras i Lund likaväl som i Uppsala torde få anses klarlagt. Jag är därför beredd att tillstyrka, att de två förste assistentbefattningarna i förevarande ämnen förändras till laboratorstjänster från och med nästa budgetår.

På av kanslern anförda skäl vill jag icke motsätta mig, att arvodet till *biträdande läraren i nationalekonomi och finansrätt*, nu 8 600 kronor, med hänsyn till rådande särskilda förhållanden höjes, så att lärarens arvodesför-

måner komme att uppgå till 10 900 kronor. Då emellertid för bestridande av kostnaderna för arvudet enligt gällande bestämmelser skall tagas i anspråk ett av juridiska fakultetens vakanta docentstipendier, och jag i det föregående förordat en uppräknings av docentstipendierna med 1 200 kronor, stannar vid bifall härtill den erforderliga anslagshöjningen vid (10 900 — 8 600 — 1 200 =) 1 100 kronor.

Under hänvisning till vad jag anfört beträffande motsvarande anslagsfrågor för Uppsala universitets vidkommande förordar jag, att arvodesbeloppen för uppehållande av *juridiska fakultetens praktiska och propedeutiska kurser* höjas med respektive 300 kronor och 1 600 kronor. Med anledning av vad kanslern anfört i fråga om behovet av utökad *undervisning i ryska* förordar jag, att arvudet för en biträdande lärare i ämnet höjes med 3 400 kronor till 6 000 kronor.

Under hänvisning till den i ärendet förebragta utredningen tillstyrker jag, att medel anvisas i syfte att bereda *linikamanuenserna* vid Lunds universitet arvodesfyllnad så att deras löneinkomster uppbringas till paritet med löneinkomsterna för motsvarande befattningshavare vid akademiska sjukhuset i Uppsala, d. v. s. till den storlek som svarar mot avlöning enligt begynnelselönen i lönegraden Ex 22. Jag har icke funnit anledning till erinran mot kanslerns förslag beträffande fördelning av kostnaderna för det erforderliga fyllnadsarvudet, d. v. s. att staten skulle svara för $\frac{2}{3}$ därav. Jag tillstyrker även, att *linikamanuenserna* i enlighet med kanslerns förslag tillerkännas rätt till semester, lön under sjukledighet m. m. Kostnaderna för ersättning till vikarier synas på sätt statskontoret framhållit böra fördelas mellan universitetet och landstinget i samma proportion som övriga kostnader för *linikamanuenserna*. Jag utgår vid beräkningen av erforderliga medel till vikarier ifrån, att uppgörelse på denna punkt skall kunna träffas mellan universitetet och landstinget.

Kanslern har beräknat kostnaderna för fyllnadsarvoden till i runt tal 15 000 kronor och kostnaderna för vikarier till i runt tal 12 000 kronor. Fyllnadsarvodena böra bestridas från en under delstat I i avlöningsstaten uppförd, förslagsvis betecknad delpost till »särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän». Denna delpost synes böra upptagas med ett belopp av 30 000 kronor. Härvid har jag tagit hänsyn dels till att jag i det följande ämnar tillstyrka, att medel anvisas för anställande av en *linikamanuens* å medicinska klinikkens laboratorium och dels till mitt i det föregående berörda förslag, att *linikamanuenserna* under vissa förutsättningar skola kunna tillerkännas provisorisk löneförstärkning. På universitetet belöpande kostnader för vikarier åt *linikamanuenserna* beräknar jag under hänvisning till vad jag i det föregående anfört till i runt tal 8 000 kronor.

Jag har blivit övertygad om behovet av en *linikamanuens* på *medicinska klinikkens laboratorium* och tillstyrker för ändamålet en höjning av den under delstaten I uppförda arvodesposten med 3 000 kronor.

Kanslern har vitsordat behovet av en förstärkning av *universitetsbibliotekets personal* och i sådant hänseende hemställt om en höjning av anslagsmedlen till anställande av icke-ordinarie arbetskrafter vid biblioteket med sammanlagt 16 000 kronor. Jag har icke funnit anledning till erinran häremot. Jag har även blivit övertygad om angelägenheten av att upphäva de år 1942 i besparingssyfte meddelade men ännu icke effektuerade föreskrifterna om vakanssättning vid första inträffande ledighet av en förste bibliotekariebefattning och en amanuens tjänst.

För innevarande budgetår ha medel anvisats för inrättande av 7 nya tjänster som tekniska biträden vid ifrågavarande universitet. Kanslern har tillstyrkt inrättande av 5 nya dylika befattningar, samtliga inom medicinska fakulteten. Med anledning härav erinrar jag, att utredning pågår genom medicinska högskolornas organisationskommitté rörande de medicinska högskoleinstitutionernas behov av bland annat teknisk biträdespersonal. Förslag i nämnda hänseende torde vara att emotse inom en relativt nära framtid. Vid sådant förhållande och då det mest trängande behovet torde ha tillgodosetts genom fjolårets nyssnämnda beslut anser jag mig böra avvakta ställningstagandet till det kommande kommittéförslaget innan jag kan tillstyrka anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål.

Kanslerns av statskontoret tillstyrkta förslag om inrättande av en *vaktmästarbefattning* i lönegraden Eo 5 å medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna, anser jag mig böra biträda. Vad i ärendet anförts rörande en förstärkning av *arbetskrafterna å universitetets kansli* har övertygat mig om att behov föreligger av ytterligare en biträdesbefattning. Beträffande det nya biträdets tjänsteställning ansluter jag mig såtillvida till statskontorets förslag att jag förordar inrättande av en extra ordinarie kontorsbiträdesbefattning.

Under åberopande av vad jag sålunda samt under avsnitten I och II i det föregående anført beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till avlöningar vid Lunds universitet på följande sätt.

I. Professorer och lärare m. fl.

Posten 1 a. (lön och tjänstgöringspenningar åt ordinarie tjänstemän) bör ökas *dels* med 30 000 kronor vid bifall till vad jag förordat rörande nya professorer i fysik, geologi, entomologi och röntgendiagnostik, de två sistnämnda i utbyte mot ordinarie befattningar i laboratorisgraden, *dels ock* med $(4 \times 9\,000 =)$ 36 000 kronor vid bifall till mitt förslag om inrättande av fyra nya laboratorstjänster. Posten bör alltså uppföras med $(851\,000 + 30\,000 + 36\,000 =)$ 917 000 kronor. Härifrån skola avgå pensionsavdrag, nu beräknade till 67 000 kronor och vid bifall till förslaget om nya ordinarie befattningar till 71 000 kronor, varför anslagsposten bör uppföras med ett nettobelopp av $(917\,000 - 71\,000 =)$ 846 000 kronor. Den till posten hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl. bör undergå de förändringar, som föranledas av vad jag förordat.

Posten 1 b. (ålderstillägg) synes böra uppföras med oförändrat belopp, 43 800 kronor.

Posten 1 c. (ersättningar till vikarierande akademiska lärare) torde i enlighet med vad jag under kapitel II anfört böra höjas med 10 000 kronor till 20 000 kronor.

Posten 2 (arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t) bör vid bifall till förslaget om inrättande av en ny professur i geologi i stället för en biträdande lärarbefattning minskas med 11 600 kronor och vid bifall till förslaget om förändring av två förste assistenttjänster till laboratorstjänster med ytterligare 14 400 kronor eller med sammanlagt 26 000 kronor. Å andra sidan bör posten ökas dels med $(214\,800 + 213\,600 =)$ 428 400 kronor vid bifall till vad jag i övrigt under kapitlen I och II förordat och dels med $(1\,100 + 300 + 1\,600 + 3\,400 + 8\,000 + 3\,000 =)$ 17 400 kronor i enlighet med vad jag under nu förevarande avsnitt anfört. I posten bör vidare inräknas Lunds universitets andel i anslaget till ersättningar åt vissa assistenter och amanuenser, d. v. s. i runt tal 275 000 kronor. Posten bör alltså uppföras med $(448\,900 - 26\,000 + 428\,400 + 17\,400 + 275\,000 =)$ 1 143 700 kronor.

Under en *post 3* (särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän) böra avföras de i det föregående omförmälda fyllnadsarvodena åt klinikamanuenserna. Av det förut anförda framgår, att jag beräknat kostnaderna härför till 30 000 kronor.

D e l s t a t e n I beräknar jag således till sammanlagt $(846\,000 + 43\,800 + 20\,000 + 1\,143\,700 + 30\,000 =)$ 2 083 500 kronor.

II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.

Posten 1 (avlöningar till ordinarie tjänstemän), nu förslagsvis 296 000 kronor, bör höjas med 21 000 kronor vid bifall till vad jag under kapitel I förordat och alltså uppföras med 317 000 kronor.

Posten 2 (arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t), nu 17 700 kronor, bör vid bifall till vad jag under kapitel I förordat minskas med 5 700 kronor. Vid min anmälan av anslagsbehovet till avlöningar för Uppsala universitet har jag emellertid ifrågasatt en höjning av »rektors honorarium» från 2 400 kronor till 3 600 kronor och förklarat mig förutsätta, att motsvarande uppräknings skulle ske även beträffande rektorshonorariet vid Lunds universitet. Med hänsyn härtill torde ifrågavarande anslagspost för nästa budgetår böra uppföras med $(17\,700 - 5\,700 + 1\,200 =)$ 13 200 kronor.

Posten 3 (avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården) torde böra uppföras med oförändrat belopp, 23 000 kronor.

Posten 4 (avlöningar till övrig icke-ordinarie personal), nu 116 400 kronor, torde med anledning av vad jag under kapitel I i det föregående anförts böra höjas med 28 000 kronor och vid bifall till vad jag förordat under förevarande

avsnitt med ytterligare i runt tal 21 000 kronor till ($116\,400 + 28\,000 + 21\,000 =$) 165 400 kronor.

Posten 5 (rörligt tillägg) synes böra höjas med 8 000 kronor till ($54\,161 + 8\,000 =$) 62 161 kronor.

Delstaten II beräknar jag således till ($317\,000 + 13\,200 + 23\,000 + 165\,400 + 62\,161 =$) 580 761 kronor.

Särskilda uppbördsmedel.

Beträffande denna inkomstpost, nu 5 761 kronor, ifrågasätter jag icke någon förändring.

Förevarande avlöningsanslag bör alltså för nästa budgetår uppföras med ($2\,083\,500 + 580\,761 - 5\,761 =$) 2 658 500 kronor, vilket — om hänsyn tages även till universitetets andel i assistentanslaget — innebär en anslagshöjning med 595 300 kronor. Av höjningen belöper ett belopp av i runt tal 298 000 kronor på naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag, 213 600 kronor på docentstipendier och återstoden på övriga förslag.

5. Reservationsanslaget till Lunds universitet: Materiel m. m.

Detta anslag har för innevarande budgetår höjts från 285 000 kronor till 375 000 kronor, d. v. s. med 90 000 kronor. Det har härvid förutsatts, att universitetets reservfond skulle bidra till de löpande utgifterna med 40 000 kronor. Anslagshöjningen jämte nämnda bidrag från reservfonden ha syftat till att återföra anslaget till 1939 års realnivå.

Konsistoriet har nu hemställt om en anslagshöjning med minst 40 procent eller med 150 000 kronor.

Kanslern, som tillstyrker en anslagshöjning med 75 000 kronor, anför:

Enligt det beräkningssätt, som legat till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår, d. v. s. att 1939 års nivå skulle återställas, borde anslaget ha fastställts till 415 000 kronor. Att för nästa budgetår, såsom skett för det nu löpande, minska detta belopp med hänsyn till beräknade bidrag från reservfonden synes ej kunna ifrågasättas. Reservfondens ställning har nämligen på senaste tiden avsevärt försämrats. Enligt under hand från räntekammaren lämnad uppgift utgjorde reservfondens behållning — om man gör avdrag för beviljade men ej utbetalda anslag — den 30 juni 1944 cirka 15 000 kronor, under det att fonden samma dag 1945 icke hade någon disponibel behållning. Det lär därför icke bli möjligt för fonden att under kommande budgetår lämna bidrag till institutionernas löpande utgifter. Tvärt om kan det befaras, att fonden endast i mycket begränsad omfattning skall vara i stånd att fylla sin egentliga uppgift att svara för »tillfälliga behov» och utgifter för »på förhand ej bestämda ändamål». Under sådana omständigheter måste säkerligen materielanslaget bestrida även en stor del av kostnaderna för tillgodo-seende av institutionernas »tillfälliga behov». Jag ser mig därför föranlåten hemställa, att materielanslaget måtte höjas utöver förutnämnda belopp, 415 000 kronor, till förslagsvis 450 000 kronor.

Statskontoret anser i likhet med kanslern icke möjligt att för nästa budgetår räkna med tillskott från reservfonden. Med hänsyn till att materielanslaget

ställning förbättrats genom överförande av vissa personalutgifter till avlöningsanslaget kan statskontoret icke tillstyrka anvisande av högre belopp för nästa budgetår än 415 000 kronor.

I samband med min anmälan av naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag har jag för de naturvetenskapliga institutionernas vidkommande (geografiska institutionen inbegripen) tillstyrkt en anslagshöjning med 220 000 kronor, varav 30 000 kronor för fältarbeten. Även för övriga anslagsändamål synes en anslagshöjning befogad. Jag tillstyrker i sådant hänseende anvisande av ytterligare 55 000 kronor. I likhet med kanslern och statskontoret anser jag icke tillrådligt att räkna med, att reservfonden för nästa budgetår skall kunna lämna något tillskott till de löpande utgifterna. Förevarande anslag synes alltså för nästa budgetår böra uppföras med $(375\,000 + 220\,000 + 55\,000 =)$ 650 000 kronor, vilket innebär en höjning med 275 000 kronor.

Departement-
schefen.

6. Reservationsanslag till Lunds universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner.

Till nybyggnad för fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund har riksdagen anvisat investeringsanslag av 250 000 kronor å tilläggsstat I till riksdagen för budgetåret 1945/46 och av 600 000 kronor för budgetåret 1946/47. Härigenom ha medel anvisats för täckande av de beräknade totalkostnaderna för byggnadsföretaget, vilka, såsom av propositionen 1945: 334 framgår, beräknats till 850 000 kronor.

Kanslern för rikets universitet har i skrivelse den 21 december 1945 hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 175 000 kronor till inredning och utrustning av fysiologiska institutionens nybyggnad. Anslaget är avsett att utgöra förra delen av ett till 380 000 kronor beräknat totalanslag för nämnda ändamål. Kanslern åberopar till stöd för sin framställning en av *större akademiska konsistoriet* samt *medicinska fakulteten* tillstyrkt framställning från fysiologiska institutionens föreståndare, *professorn G. Kahlson*, vari anförts i huvudsak följande.

Det synes ej osannolikt att arbetet med fysiologiska institutionens nybyggnad kan taga sin början våren 1946. För inredning och utrustning av institutionen måste här efter särskilt anslag anvisas. Efter verkställd utredning har jag funnit att inredning och utrustning komma att draga en sammanlagd kostnad av 380 000 kronor. Med hänsyn till att leverantörer för närvarande i många fall ej kunna ange bindande priser måste denna summa betraktas som approximativ. Det synes mig emellertid vara osannolikt att detta belopp skall behöva väsentligen överskridas.

Den nuvarande institutionens utrustning är mycket bristfällig och ofullständig. En stor del av den utrustning som numera erfordras inom en fysiologisk institution saknas helt.

Det torde vara lämpligt att i år endast begära en första andel, förslagsvis 175 000 kronor, av den erforderliga totalsumman 380 000 kronor. Denna första

andel avser sådan inredning och utrustning som bör beställas snarast möjligt d. v. s. huvudsakligen möbler och verkstadsutrustning. Den senare delen av det erforderliga anslaget kommer att avse kostnaderna för instrument och dylikt.

De kostnader som skola bestridas med det för nästa budgetår äskade anslaget fördela sig på följande sätt:

Laboratorier	kronor	95 905
Chefsrum	»	2 253
Övriga skrivrum	»	10 058
Bibliotek	»	12 160
Instrument- och snickarverkstad	»	54 624

Summa kronor 175 000.

Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått, har till uppförande av nybyggnad för fysiologiska institutionen i Lund anvisats sammanlagt 850 000 kronor, vilket belopp avsetts komma att täcka hela det för nybyggnaden beräknade anslagsbehovet. Något anslag till inredning och utrustning av nybyggnaden har hittills icke anvisats. Med hänsyn till de nu rådande långa leveranstiderna torde emellertid så böra ske redan för nästa budgetår. De totala utrustningskostnaderna ha beräknats till 380 000 kronor, varav 175 000 kronor äskas för nästa budgetår. I likhet med byggnadsstyrelsen har jag intet att erinra mot dessa kostnadsberäkningar och finner mig även böra godtaga den föreslagna uppdelningen av medelsanvisningen på två budgetår. För nästa budgetår synes sålunda ett belopp av 175 000 kronor böra anvisas.

I det föregående har jag vid anmälan av naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag tillstyrkt anvisande av vissa engångsanslag till naturvetenskapliga institutioner vid Lunds universitet å tillhopa 102 000 kronor.

Nämnda två belopp å tillsammans ($102\,000 + 175\,000 =$) 277 000 kronor torde böra anvisas såsom ett reservationsanslag under rubriken »Lunds universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner».

7. Förslagsanslaget till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 836 900 kronor. Såsom en tillfällig åtgärd för innevarande budgetår ha anslagsmedel för vissa assistenter och amanuenser anvisats från ett särskilt anslag, varav institutets andel utgör 101 400 kronor varför anslagsmedlen till avlöningar vid institutet i realiteten uppgå till 938 300 kronor.

I skrivelse den 11 januari 1946 har *kanslern för rikets universitet* framlagt anslagsäskanden för institutet för nästa budgetår. Häröver har *statskontoret* avgivit utlåtande. Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Förändring av en laboratorstjänst i bakteriologi till en professur i samma ämne. Vid institutet finnes för närvarande en ordinarie laboratorstjänst i bakteriologi, vilken för närvarande är vakant. *Kanslern* föreslår, att denna tjänst från och med nästa budgetår förändras till en professur i bakteriologi. *Kanslern* anför:

Lärarkollegiet har under återopande av en utförlig utredning hemställt, att den för närvarande vakanta laboratorbefattningen i bakteriologi vid patologisk-anatomiska institutionen skulle ombildas till en professur i bakteriologi. Redan tidigare har lärarkollegiet upprepade gånger väckt förslag om inrättande av en professur i bakteriologi (eventuellt benämnd professur i bakteriologi, serologi och immunitetslära) vid institutet. Även 1933 års universitetsberedning har i princip tillstyrkt inrättandet vid karolinska institutet av en professorsbefattning i bakteriologi och serologi.

Plats för en blivande bakteriologisk institution har enligt lärarkollegiets uppgift reserverats å Norrbackaområdet intill den patologiska institutionen. Lärarkollegiet har tänkt sig, att den bakteriologiska institutionen skulle fungera som karolinska sjukhusets bakteriologiska laboratorium. Till dess särskild byggnad för institutionen i fråga bleve uppförd, skulle de lokaler inom den patologiska institutionens byggnad, som för närvarande vore upplåtna för undervisningen i bakteriologi, få disponeras som en provisorisk bakteriologisk institution. Den personal, som skulle leda och utföra de rutinmässiga undersökningarna för sjukhusets räkning, skulle uppföras på sjukhusets stat. Professorn och de befattningshavare, som huvudsakligen skulle tagas i anspråk för undervisning och forskning, skulle avlönas från karolinska institutet. Dessutom skulle professorn såsom högste ledare och i sista hand ansvarig för samtliga bakteriologiska undersökningar erhålla ett särskilt arvode från sjukhuset.

Att en professur, omfattande bakteriologi, serologi och immunitetslära, ej finnes vid karolinska institutet är kanske den mest kännbara luckan i institutets lärarorganisation. Då enligt vad lärarkollegiet upplyst provisoriska lokaler för en bakteriologisk institution kunna anordnas i patologiska institutionens byggnad, synes hinder ej möta för att beslut om professurens inrättande fattas vid 1946 års riksdag. Professuren bör utom bakteriologi i egentlig mening omfatta även serologi och immunitetslära. Det torde dock ej vara nödvändigt att i benämningen på lärostolen ange detta förhållande, blott det fastslås, att även serologien och immunitetsläran ingå i professurens ämnesområde.

Jag hemställer, att den vakanta laboratorbefattningen i bakteriologi vid patologisk-anatomiska institutionen ombildas till en professur i bakteriologi (omfattande även serologi och immunitetslära). Anslagsökningen blir (12 000 — 9 000 =) 3 000 kronor.

Såsom en konsekvens av professurens inrättande erfordras ökning av anslagen dels till biträdande personal, dels ock till materiel m. m. Härtill återkommer jag i det följande.

Statskontoret har, under erinran att läkarutbildningssakkunniga berört spørsmålet om bakteriologiens ställning, ifrågasatt om icke förslaget om inrättande av en professur i ämnet borde prövas i samband med nämnda sakkunnigas betänkande.

P r o f e s s u r i r ä t t s p s y k i a t r i. *Kanslern* har tillstyrkt inrättande av en dylik professur från och med nästa budgetår. Professuren skulle vara förenad med överläkartjänsten vid sinnessjukavdelningen vid centralfängelset å Långholmen, för närvarande placerad i lönegraden Eo 28 och i propositionen 1946: 225 föreslagen placerad i lönegraden A 28. *Kanslern* anför:

Lärarkollegiet har upprepat sin tidigare gjorda och av *kanslern* i princip tillstyrkta framställning om inrättande av en professur i rättspsykiatri, vars innehavare tillika skulle vara chef för sinnessjukavdelningen å Långholmen.

Vid 1945 års riksdag har beslut fattats rörande omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet att träda i kraft den 1 januari 1946. Sinnessjukläkaren vid sinnessjukavdelningen å Långholmen, som hittills avlönats med arvode, har blivit extra ordinarie överläkare vid nämnda avdelning med placering i lönegraden Eo 28.¹ Frågan om inrättande av en professur i rättspsykiatri har, då den tidigare varit föremål för övervägande, ansetts böra upptas till prövning först sedan nyssnämnda omorganisation kommit till stånd. Numera föreligger således intet hinder för frågans avgörande. Jag hemställer, att omförmälda professur inrättas från och med ingången av budgetåret 1946/47.

Då professorn tillika skall vara innehavare av den i lönegraden Eo 28¹ placerade extra ordinarie överläkartjänsten vid sinnessjukavdelningen å Långholmen, bör för befattningen — om man vill förfara på samma sätt som tidigare varit fallet i fråga om professuren i psykiatri — å karolinska institutets stat endast upptagas visst arvode. För att professorn i rättspsykiatri skall bli i avlöningshänseende ungefär likställd med professorn i psykiatri, vilken utom professorslönen även uppbär ett överläkararvode från karolinska sjukhuset å 1 500 kronor, synes arvodet å institutets stat böra sättas till 3 500 kronor och upptagas som en särskild anslagspost. Då professorn i rättspsykiatri säkerligen icke blir i tillfälle att utöva någon privatpraktik av större omfattning, har vid arvodets utmätande hänsyn ansetts icke böra tagas till den hyresersättning, som utgår vid överläkarbefattningen å Långholmen.

Inrättas en professur i rättspsykiatri, kan det nu utgående arvodet till en lärare i ämnet å 4 300 kronor indras.

Rörande förfarandet vid tillsättning av de förenade tjänsterna, förordnande av vikarie å desamma och befattningshavarens skyldigheter m. m. torde Kungl. Maj:t böra utfärda särskilda bestämmelser. Förslag härtill torde böra uppgöras av *kanslern* efter samråd med fängvårdsstyrelsen och medicinalstyrelsen.

Statskontoret har anfört följande.

Behovet av förevarande professur undandrar sig statskontorets bedömande. Ämbetsverket vill emellertid erinra om sin i utlåtande den 4 oktober 1944 angående anslagsäskanden för karolinska institutet för budgetåret 1945/46 gjorda hänvisning till att läkarutbildningssakkunniga funnit erforderlig elementär undervisning i rättspsykiatri lämpligen kunna meddelas i anslutning till undervisningen i psykiatri och mycket väl meddelas av den ordinarie ämnesläraren. Därest nämnda professur ändock anses böra

¹ Som nämnts har riksdagen underställt förslag om ordinariesättning av ifrågavarande tjänst.

inrättas, bör enligt statskontorets mening sedvanlig professorsavlöning tillkomma innehavaren jämte överläkararvode å 1 500 kronor från fängvårdsstaten. Någon hyresersättning torde icke böra utgå. Däremot kan övervägas, om icke med hänsyn till arbetsfördelningen å den förenade tjänsten viss del av professorslönen, förslagsvis hälften, bör gäldas från fängvårdsstaten att tagas till uppbörd å institutets avlöningsanslag.

P e r s o n l i g p r o f e s s u r i n e u r o f y s i o l o g i f ö r R . A . G r a n i t . Lärarkollegiet har hemställt att en personlig professur i nämnda ämne måtte från och med nästa budgetår inrättas åt föreståndaren för karolinska institutets på donationsmedel grundade neurofysiologiska institution, f. d. professorn i fysiologi vid Helsingfors universitet Ragnar Arthur Granit. Till stöd härför har kollegiet anfört följande.

År 1940 erhöll karolinska institutet av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse ett anslag om 250 000 kronor, avsett att möjliggöra upprättandet på 5 år av en forskningsprofessur och utrustning av ett laboratorium i neurofysiologi. Detta arbetsområde har under de senaste tjugo åren avskilts från fysiologien såsom en specialvetenskap, ägnad nervsystemets utforskande med elektro-fysiologiska metoder, grundade på radioteknikens utveckling. Elektroteknikens framsteg ha öppnat stora möjligheter för undersökning av hjärna, ryggmärg och sinnesorgan, i vilkas verksamhet elektriska processer spela en fundamental roll, och det har synts karolinska institutet av utomordentlig betydelse att genom ett svenskt institut såväl självständigt befrämja som följa med utvecklingen inom denna forskningsgren, vars växande teoretiska betydelse även framhåves av tvenne nobelpris, 1932 och 1944. Som praktiskt särskilt viktiga tillämpningar av denna forskningsgren kunna nämnas encefalografien, som har stort värde för diagnosticerandet av hjärnsjukdomar, samt myografien, som är oumbärlig för diagnosen av diverse förlamningstillstånd.

Till föreståndare för den neurofysiologiska institution, som tack vare Wallenbergsstiftelsens generösa medverkan kunde skapas, kallades den finlandssvenske professorn i fysiologi vid Helsingfors universitet Ragnar Granit, vilken mottog kallelsen och 1941 erhöll svenskt medborgarskap.

Granit tillförde för denna första 5-årsperiod institutionen ytterligare anslag från Rockefellerstiftelsen såsom bidrag till apparatur och driftkostnader. Under hans ledning har nu skapats en svensk neurofysiologisk skola, tvenne docenter och ett antal yngre forskare ha utbildats på detta område, och resultaten av deras arbete ha väckt uppmärksamhet utanför landets gränser, styrkt bland annat därav, att Rockefellerstiftelsen för fem år framåt, räknat från den 1 september 1944, beviljat honom ett nytt årligt driftsanslag på 40 000 kronor. Yttermera har Knut och Alice Wallenbergs stiftelse bidragit med ett nytt 5-årsanslag på 200 000 kronor, räknat från den 1 oktober 1945.

Dessa anslag äro bundna vid förutsättningen, att den neurofysiologiska institutionen fortfarande skall ledas av Granit. För sin del har karolinska institutet av Nobelmedel anslagit en engångssumma om 568 600 kronor för nybyggnad, inredning och utrustning av en neurofysiologisk avdelning inom det medicinska Nobelinstitutet under Granits ledning, avsedd att uppföras på Norrbackaområdet i samband med Nobelinstitutets övriga avdelningar samt karolinska institutets teoretiska institutioner.

Karolinska institutet har icke möjlighet att av egna tillgängliga medel tillförsäkra Granit fast plats med pension. Det är emellertid uppenbart, att hans nuvarande anställningsförhållanden icke äro tillfredsställande, och att risk därför finnes, att han kan se sig förhindrad att kvarstanna vid institutet, om en fastare ställning kan bjudas honom på annat håll. Granit har redan år 1940 erhållit en hedrande kallelse till en forskningsprofessur med föreståndarskapet för Howelaboratoriet vid Harvarduniversitetet i Cambridge, U. S. A., men han avböjde, sedan möjlighet skapats för fortsättande av hans verksamhet vid karolinska institutet. Nya anbud komma sannolikt ej att saknas, då normala förhållanden åter inträda. För karolinska institutet är det ett betydelsefullt intresse, att Granit här kan få tillfälle att under betryggande förhållanden fullfölja sin högt uppskattade verksamhet, och att denna fråga snarast kan ordnas. Detta framstår särskilt angeläget mot bakgrunden av institutets nämnda åtagande om uppförandet av en särskild neurofysiologisk avdelning vid det medicinska Nobelinstitutet.

Med hänsyn till arbetsområdets betydelse, Granits höga vetenskapliga kompetens och de utomordentliga tjänster, han gjort svensk medicinsk forskning genom sin verksamhet här och genom det ekonomiska stöd, han kunnat uppbringa för detta ändamål, är angeläget, att en personlig professur i neurofysiologi för Granit snarast inrättas vid karolinska institutet.

Kanslern har — under hänvisning till att professorn Granits avlöning syntes säkrad för de närmaste åren — icke upptagit ifrågavarande äskande bland sina petita för karolinska institutet.

Ä n d r a d b e n ä m n i n g å d e n f ö r p r o f e s s o r n T. O. C a s p e r s s o n p e r s o n l i g a p r o f e s s u r e n i m e d i c i n s k c e l l f o r s k n i n g. *Lärarkollegiet* har hemställt, att professuren måtte benämnas professur i »medicinsk cellforskning och genetik». *Kanslern* som tillstyrker detta förslag anför:

Förslaget har motiverats med att den av Caspersson och hans medarbetare bedrivna medicinska cellforskningen i första hand byggde på genetiska, speciellt cytogenetiska primärobservationer, och att deras arbete skulle i hög grad befruktas av effektivt samarbete med rent genetiska institutioner, såväl de som äro botaniskt som de som äro zoologiskt inriktade.

Ifrågavarande professurs nuvarande benämning utgör givetvis intet hinder för att arbetet vid den institution, vars föreståndare Caspersson är, till stor del inriktas på genetisk grundforskning, men det kan å andra sidan ur åtskilliga synpunkter — bland annat med hänsyn till det internationella samarbetet — vara lämpligt att i professurens benämning ge uttryck för nämnda förhållande. Jag tillstyrker därför lärarkollegiets förslag till ändring av professurens benämning.

A n s l a g å 3 0 0 0 k r o n o r f ö r u n d e r v i s n i n g i k l i n i s k a l a b o r a t i o n s m e t o d e r. I n d r a g n i n g a v a r v o d e s b e f a t t n i n g e n s o m e x t r a k l i n i s k l a b o r a t o r. *Kanslern* anför i detta hänseende följande.

För närvarande finnes vid karolinska institutet en med arvode avlönad extra klinisk laborator med tjänstgöringsskyldighet vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium. Arvodet utgör 8 600 kronor. Dessutom uppbär laboratorn från sjukhuset ersättning för Wassermann-undersökningar med 5 000 kronor för år. Elektrokardiografiska med flera undersökningar utföras av en särskild befattningshavare, avlönad av sjukhuset med ett årligt arvode av 2 000 kronor. Lärarkollegiet, som ansett, att sjukhuset för de kliniska laboratorieundersökningarna hade behov av 3 på sjukhusets stat uppförda laboratorer, har hos direktionen för karolinska sjukhuset anhållit, att direktionen ville i sina petita till 1946 års riksdag uppta förslag om inrättande av 3 ordinarie kliniska laboratorsbefattningar i lönegraden A 30 vid serafimerlasarettet. Inrättades dessa 3 laboratorsbefattningar, erfordrades enligt lärarkollegiet å institutets stat endast ett anslag till ersättning åt laboratorerna för undervisning i kliniska laborationsmetoder. Detta anslag syntes i likhet med motsvarande anslag till de 3 laboratorerna vid karolinska sjukhuset kunna sättas till 3 000 kronor.

Under förutsättning att de 3 av lärarkollegiet föreslagna laboratorsbefattningarna inrättas vid serafimerlasarettet, tillstyrker jag lärarkollegiets hemställan om ett anslag för undervisning i kliniska laborationsmetoder å 3 000 kronor. Anslaget till arvode åt den extra kliniske laboratorn å 8 600 kronor kan under nämnda förutsättning indragas. Anslagsminskningen å institutets stat blir (8 600 — 3 000 =) 5 600 kronor.

Statskontoret anför:

Direktionen för karolinska sjukhuset har i sina petita för budgetåret 1946/47 föreslagit inrättande vid serafimerlasarettet av tre ordinarie laboratorsbefattningar i 30 lönegraden. Som ersättning åt dessa för undervisning i kliniska laborationsmetoder föreslås särskild ersättning med sammanlagt 3 000 kronor. Därest förslaget till en reglering av tjänsterna skulle vinna bifall, vilket statskontoret i sitt utlåtande den 31 oktober 1945 över direktionens petita bestämt avstyrkt, måste statskontoret hävda, att med tjänsterna bör förenas undervisningsskyldighet vid institutet, samt att således särskild ersättning härför icke bör utgå.

Biträdande lärare i hygien. *Lärarkollegiet* har gjort framställning om anvisande av 6 000 kronor åt en biträdande lärare i hälsovårdslära samt till stöd härför anført bland annat följande.

Enligt nuvarande undervisningsplan ger professorn i hälsovårdslära årligen tre kurser i hygien till medicine licentiatexamen; en kurs på höstterminen och två kurser på vårterminen. Kurserna omfatta vardera två månader med fyra dubbel föreläsningar varje vecka, varav en kan utbytas mot demonstration. Därtill har professorn skyldighet att hålla slutförhör med samtliga kursdeltagare. I betänkande angående läkarutbildningen, avgivet år 1941, upptager undervisningen i hygien samma utrymme som för närvarande, och den huvudsakliga planeringen har även skett enligt de linjer, enligt vilka den nu drives. Man kan sålunda vänta sig, att undervisningen i hygien även i fortsättningen kommer att få i stort sett samma utsträckning, och att undervisningsskyldigheten för vederbörande lärare blir i stort sett densamma.

Enligt stadgarna för karolinska institutet har professor vid institutet

som regel skyldighet att utan särskild ersättning hålla offentlig föreläsning i sin vetenskap en timme fyra dagar i veckan. Viss lindring i denna skyldighet kan därtill beviljas. Den sammanlagda föreläsningsskyldigheten blir enligt dessa bestämmelser omkring 130 timmar årligen. Professorn i hygien har däremot mellan 190 och 200 timmars årlig undervisningsskyldighet. Härtill kommer, att antalet slutförhör i hygien blir relativt stort. Undervisningen i detta ämne är nämligen i stor utsträckning koncentrerad till Stockholm, varest tre kurser givas årligen, medan i Lund och Uppsala endast en kurs gives varje år. Följden härav är, att ett icke obetydligt antal uppsaliensare och lundensare erhålla sin hygienundervisning i Stockholm.

Professorn i hygien har sålunda en vida större föreläsningsskyldighet än övriga professorer och har därtill ett stort antal slutförhör årligen.

Härtill kommer, att med professuren är förenad skyldigheten att vara föreståndare vid statens institut för folkhälsans allmänhygieniska avdelning. Det arbete, som härigenom lagts på professorn, har under senaste tiden ökat avsevärt; ett stort antal undersökningar och utredningar av allmänhygienisk natur begäras från alla delar av landet; härtil kommer en vidlyftig undervisningsverksamhet.

Professorn åligger det att leda, övervaka och deltaga i detta arbete, varvid i synnerhet ärenden, som äro av större betydelse eller av mer komplicerad art böra handläggas av honom. För närvarande har detta ordnats på följande vis. Under föredragningar, som ske en gång i veckan, fördelar professorn ärendena mellan sig själv, laborator och assistenter för vidare bearbetning. Ärendena diskuteras sedan under dessa föredragningar, och svaren få sin slutgiltiga utformning. Handläggning av större ärenden fordra därtill inspektionsresor. Detta gäller i synnerhet de stora och komplicerade ärendena, som professorn själv måste åtaga sig att handlägga. Arbetet på allmänhygieniska avdelningen ger sålunda professorn avsevärda uppgifter.

Under arbetet med dessa olika allmänhygieniska uppgifter uppdyka icke sällan problem av vetenskapligt intresse, vilka böra bearbetas.

Redan den avsevärda föreläsningsskyldigheten, som vida överstiger övriga professorers motiverar väl anställning av biträdande lärare, som skulle kunna övertaga en betydande del av den mer elementära undervisningen i hygien till medicine licentiatexamen. Om professorn skulle få samma föreläsningsskyldighet som övriga professorer eller omkring 130 timmar, skulle den biträdande läraren behöva undervisa 60 à 65 timmar eller ungefär en hygienkurs.

Härtill kommer emellertid, att den snabba utvecklingen på allmänhygiens och socialhygiens område med säkerhet kommer att medföra en högst avsevärd ökning av antalet ärenden och utredningar på allmänhygieniska avdelningen. Vidare kommer omorganisationen av undervisningen för ämbetsläkare, tjänsteläkare och hälsovårdsinspektörer att fordra avsevärt arbete. Härtill kommer så forskningsundervisningen av enskilda vetenskapsmän. Antalet vetenskapliga problem, som böra mer ingående bearbetas växer också snabbt. Allt detta tillsammans motiverar en ytterligare avlastning för professorns del av den mer elementära hygieniska undervisningen, och det torde därför icke vara orimligt begära att biträdande lärare anställas i så stor utsträckning att professorns undervisningsskyldighet till medicine licentiatexamen reduceras till 100 timmar årligen. Under dessa förutsättningar skulle omkring 90 timmar årligen anförtrös åt biträdande läraren.

Kanslern har, under återopande av den utav lärarkollegiet anförda motiveringen och med framhållande särskilt av de mycket arbetskrävande uppgifter, som åligga professorn i hälsovårdslära i hans egenskap av avdelningsföreståndare vid statens institut för folkhälsan, tillstyrkt, att anslag beviljas för anställande av en biträdande lärare i hygien. Arvodet syntes lämpligen böra sättas till samma belopp som arvodet till de biträdande lärarna i oftalmiatrik samt i öron-, näs- och halssjukdomar eller 5 400 kronor. Närmare bestämmelser angående tillsättningen av den biträdande läraren och angående dennes skyldigheter borde meddelas av kanslern.

Statskontoret, som avstyrkt ifrågavarande förslag, anför:

Den nuvarande professorn i hälsovårdslära åtnjuter de löneförmåner, som äro förenade med professuren (14 860 kronor) jämte ett arvode å 2 000 kronor i egenskap av avdelningsföreståndare vid statens institut för folkhälsan. Därjämte har han genom universitetskanslerns beslut den 15 maj 1945 erhållit tillstånd att med professuren till och med den 30 juni 1948 förena befattningen som förtroendeläkare vid Telefon A.B. L. M. Ericsson. Denna bisyssla beräknas taga i anspråk en arbetstid av omkring 6 timmar per vecka med en ersättning av 10 000 kronor för år. Då sålunda den kombinerade tjänstgöringen vid karolinska institutet och institutet för folkhälsan lämnar tid över att uppehålla ifrågavarande bisyssla, lär tillräckliga skäl icke föreligga att biträda kanslerns förslag.

Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän. Denna delpost är för närvarande uppförd med 33 600 kronor. *Kanslern* hemställer om en anslagshöjning med 600 kronor och anför till stöd härför följande.

Vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt äro för närvarande anställda 2 amanuenser, en klinisk och en poliklinisk, med arvoden å respektive 3 000 kronor, på institutets stat och 2 400 kronor, därav 1 200 kronor på institutets stat och 1 200 kronor från Stockholms stad, jämte efter vissa normer från ifrågavarande anslagspost utgående fyllnadsarvoden från institutet. Dessutom åtnjuter en var av dessa befattningshavare från sjukhuset förmånen av fri kost, uppskattad till ett värde av 600 kronor per år, poliklinikamanuensens även ett särskilt arvode å 2 500 kronor. Lärarkollegiet har upplyst, att styrelsen för vårdanstalten meddelat, att styrelsen från och med budgetåret 1946/47 ej längre önskade tillhandahålla nämnda båda befattningshavare nyssnämnda förmåner. Med anledning av detta styrelsens uttalande har lärarkollegiet anhållit, att ifrågavarande amanuensers fyllnadsarvoden måtte höjas med respektive 600 kronor och 3 100 kronor. Såsom framgår av lärarkollegiets skrivelse, har lärarkollegiet genom en år 1892 ingången överenskommelse med vårdanstaltens styrelse åtagit sig att svara för den kliniske amanuensens avlöning, under det att för poliklinikens del något liknande avtal icke synes föreligga. Vid sådant förhållande anser jag mig, i avbidan på närmare utredning rörande institutets skyldigheter beträffande avlöning av den polikliniske amanuensens, endast i så måtto kunna tillstyrka lärarkollegiets framställning, att jag hemställer, att den under rubriken »Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän» upptagna anslagsposten å 33 600 kronor höjes med 600 kronor för att

bereda medel till höjning av klinikamanuensens fyllnadsarvode med motsvarande belopp.

Statskontoret tillstyrker kanslerns förslag.

Förstärkning av bibliotekspersonalen. Denna utgöres för närvarande av en deltidsanställd bibliotekarie (arvode 3 600 kronor), ett kanslibitråde (A 7), en vaktmästare (Eo 7), ett arbetsbiträde (filosofie magister) i lönegraden Ex 17, ett extra biträde (filosofie magister) i lönegraden Ex 7 samt ytterligare ett tillfälligt anställt biträde (filosofie magister).

Kanslern föreslår följande personalstat:

- 1 bibliotekarie (chef), arvode 3 600 kronor (= nu),
- 2 amanuenser, Eo 18,
- 2 » , Eo 16,
- 1 kanslibitråde A 7 (= nu),
- 1 expeditiionsvakt A 7 (nu Eo 7),
- 1 » Eo 6, tillika bokbindare,
extra och tillfällig arbetskraft, 7 000 kronor,
tillfälligt anslag för flyttning, 2 000 kronor.

Till stöd för sitt förslag anför kanslern följande.

Under budgetåret 1946/47 (sannolikt under hösten 1946) torde institutets bibliotek komma att inflytta i nya lokaler i den under uppförande varande administrationsbyggnaden å Norrbackaområdet. I samband härmed blir det nödvändigt att i avsevärd grad förstärka bibliotekets personalorganisation. Det definitiva ordnandet av denna organisation synes böra anstå, till dess den nuvarande, om bibliotekets utveckling högt förtjänade, med arvode avlönade bibliotekarien lämnar sin befattning, då det säkerligen kommer att visa sig påkallat att för bibliotekets chef inrätta en ordinarie tjänst.

Det förslag, som jag här efteråt kommer att framlägga, har således en provisorisk karaktär, varav följer, att de för vetenskapligt utbildad personal avsedda befattningarna icke böra vara av ordinarie natur.

Vid planläggandet av den nya organisationen synes man böra beakta, bland annat, följande omständigheter. Biblioteket är av betydande storlek, ungefär lika stort som riksdagsbiblioteket och sannolikt i vissa avseenden mera svårskött än detta. En del siffror, som möjliggöra en jämförelse med andra vetenskapliga specialbibliotek, lämnas i en vid handlingarna fogad tablå. Biblioteket måste i viss utsträckning hållas öppet även under eftermiddagarna, enär en betydande del av de medicinare, som anlita biblioteket, av sin tjänstgöring är förhindrad att besöka detta på förmiddagarna. Själva flyttningen av biblioteket till de nya lokalerna och uppordnandet därstädes, säkerligen i förening med betydande omgrupperingar, kommer att kräva ett avsevärt mått av arbete. Härtill kommer det extra expeditiionsarbete, som icke kan undgås, så länge någon av de teoretiska institutionerna är kvar i sina gamla lokaler vid Hantverkargatan. Sedan biblioteket, som är det mest betydande medicinska biblioteket i landet, blivit fullt uppordnat i sina nya lokaler, kommer det med säkerhet att anlitas i betydligt större utsträckning än för närvarande. Härför borgar icke minst den stegring av det medicinska forskningsarbetet, som ägt rum på de

senare åren och vilket givit till resultat ett stort antal doktorsavhandlingar, en stegring, som kan väntas tilltaga på grund av de betydande anslag av statsmedel, vilka nyligen ställts till den medicinska forskningens förfogande.

I likhet med lärarkollegiet håller jag före, att efter flyttningen till de nya lokalerna för bibliotekets behöriga skötsel — utom chefen — erfordras 4 amanuenser, därav 2 för expeditionen och 2 för den inre tjänsten. Av dessa böra 2 amanuenser vara placerade i lönegraden Eo 18 (förste amanuenser) och 2 i Eo 16. Vidare torde behövas 1 kanslibitråde i A 7 (finnes redan), 1 förste expeditionsvakt i A 7 (i stället för den nuvarande vaktmästaren i Eo 7) samt 1 expeditionsvakt i Eo 6 (kunnig i bokbinderiarbete). Härtill komma så extra och tillfälliga arbetskrafter av olika slag. Till jämförelse må erinras om att den vetenskapligt utbildade personalen vid riksdagsbiblioteket utgöres av 1 överbibliotekarie, 1 förste bibliotekarie, 2 andre bibliotekarier och 2 amanuenser.

Ordinarie-posten bör höjas med 3 500 kronor, avseende ordinariesättning av den nuvarande vaktmästartjänsten. Icke-ordinarie posten bör å ena sidan minskas med 3 300 kronor, avseende nyssnämnda tjänst, å andra sidan höjas med 24 500 kronor, avseende amanuenspersonalen och en vaktmästare i Eo 6. För extra och tillfällig arbetskraft torde böra beräknas 7 000 kronor. För extra personal i samband med bibliotekets flyttning och dess upppordnande i de nya lokalerna synes böra anvisas ett särskilt anslag å 2 000 kronor. Då vid den av kanslern jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande verkställda fördelningen av anslagsposten till »Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal» för avlöning åt extra befattningshavare och tillfälliga biträden vid institutets bibliotek under budgetåret 1945/46 anvisats 10 300 kronor, innebär vad jag här ovan föreslagit således en höjning av denna anslagspost med $(24\,500 + 7\,000 + 2\,000 - 3\,300 - 10\,300 =)$ i runt tal 19 900 kronor.

Jag förutsätter, att såsom kompetensvillkor för erhållande av amanuensbefattning uppställas, att sökanden avlagt filosofie kandidat- eller filosofie magistorexamen.

Av de föreslagna 4 amanuensbefattningarna torde en tjänst i Eo 18 och en i Eo 16 böra tillsättas vid budgetårets ingång och de båda övriga i så god tid före bibliotekets överflyttning till administrationsbyggnaden å Norrbackaområdet att befattningshavarna kunna biträda vid böckernas nedpackning samt delta i förarbetena för deras uppställande i de nya lokalerna. Föreskrift bör lämnas, att sistnämnda två tjänster få tillsättas först sedan kanslern lämnat sitt medgivande härtill.

Statskontoret, som tillstyrker förslaget om ordinariesättning av vaktmästartjänsten, förordar i stället för kanslerns förslag i övrigt en höjning av icke-ordinarieposten med 12 000 kronor. Ämbetsverket anför:

Föreliggande utredning giver ej säkra hållpunkter för bedömande av personalförhållandena vid institutets bibliotek. De uppgifter, som statskontoret under hand inhämtat beträffande bibliotekets nuvarande personalorganisation, giva emellertid vid handen, att detta är i behov av en icke oväsentlig personalförstärkning. Den föreliggande utredningen lämnar dock icke tillräckliga hållpunkter för ett definitivt ställningstagande. Lärarkollegiet vid karolinska institutet torde därför böra anbefallas att i petita

för budgetåret 1947/48 inkomma med en närmare utredning beträffande bibliotekets personalorganisation. I avvaktan härpå föreslår statskontoret, att institutets anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal av ovan nämnd anledning uppräknas med 12 000 kronor, varvid förutsättes, att härigenom utrymme skall beredas institutet att avlöna minst två amanuenser. Beträffande lönegradsplacering och kompetensvillkor torde böra tillämpas de principer, som gälla för amanuenspersonalen vid övriga statliga bibliotek (jämför statsliggaren sid. 465). Inom ramen för medelsanvisningen lärer få ankomma på universitetskanslern att besluta om personalorganisationen i övrigt. Mot förslaget att överföra vaktmästarbefattningen i Eo 7 å ordinarie stat har statskontoret icke något att erinra.

Biträdes- och vaktmästarpersonal å institutioner och kliniker. *Kanslern* har gjort framställning om inrättande av följande extra ordinarie befattningar vid institutioner och kliniker: 1 teknisk biträdesbefattning och 1 institutionsvaktmästarbefattning, båda i Eo 7, vid institutionen för medicinsk cellforskning, 1 teknisk biträdesbefattning och 1 institutionsvaktmästarbefattning, båda i Eo 7, vid bakteriologiska institutionen samt 11 tekniska biträdesbefattningar, samtliga i Eo 7, vid klinikerna. Anslagsökningen på grund av inrättandet av dessa biträdes- och vaktmästarbefattningar skulle bli $(3\,300 + 3\,300 + 3\,300 + 3\,300 + 36\,300 =) 49\,500$ kronor jämte rörligt tillägg. *Kanslern* anför:

Lärarkollegiet har gjort framställning om inrättande av ett antal ordinarie tjänster av teknisk karaktär — delvis tillhörande de nya kategorier av befattningshavare, som föreslagits av naturvetenskapliga forskningskommittén — vid fysiologiska institutionen, djur- och operationsavdelningen samt institutionen för medicinsk cellforskning. De flesta av dessa framställningar synas böra vila i avbidan på resultatet av den utredning, som äger rum genom de medicinska högskolornas organisationskommitté. Då under alla förhållanden cellforskningsinstitutionen torde ha behov av ett tekniskt biträde av nuvarande typ och en institutionsvaktmästare, anser jag mig emellertid böra hemställa, att anslag beviljas för inrättande av dessa båda befattningar, dock att befattningarna böra erhålla naturen av extra ordinarie. Vad beträffar djurskötaren, som för närvarande avlönas från en i institutets materielanslag ingående post »Djur- och operationsavdelningen» å 3 500 kronor, synes arvodet vid befattningen — om så anses nödigt förhöjt med skäligt belopp — fortfarande tills vidare böra utgå från nämnda anslagspost.

Vid var och en av institutets teoretiska institutioner med undantag av dels de radiopatologiska och radiofysiska institutionerna, dels ock anatomiska institutionen, där en preparator är anställd, finnes ett tekniskt biträde i lönegraden A 7. Däremot finnas dylika biträden endast vid 4 av klinikerna, nämligen klinikerna för öron-, näs- och halssjukdomar, nervkliniken, obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset samt ortopediska kliniken. Vid ögonkliniken har nyligen inrättats en teknisk biträdesbefattning i lönegraden Eo 7 med halvtidstjänstgöring. Lärarkollegiet har nu hemställt, att ordinarie tekniska biträdesbefattningar skulle inrättas vid 1) medicinska kliniken å karolinska sjukhuset, 2) pediatrika kliniken å Norrulls sjukhus, 3) pediatrika kliniken vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, 4) kirurgiska kliniken å karolinska sjukhuset, 5) kirurgiska kliniken å

serafimerlasarettet, 6) kvinnokliniken å karolinska sjukhuset, 7) dermatovenereologiska kliniken, 8) psykiatriska kliniken, 9) röntgendiagnostikavdelningen å karolinska sjukhuset, 10) röntgenavdelningen å serafimerlasarettet och 11) radioterapeutiska kliniken å karolinska sjukhuset. I likhet med lärarkollegiet håller jag före, att varje professor bör kunna förfoga över minst 1 tekniskt biträde med huvudsaklig uppgift att biträda vid undervisning och forskning. Jag biträder därför lärarkollegiets framställning om inrättande av förut omförmälda 11 tekniska biträdesbefattningar. Tjänsterna torde dock tills vidare böra vara av extra ordinarie natur.

Lärarkollegiets begäran om anställande av ytterligare 1 tekniskt biträde vid en var av patologisk-anatomiska och hygieniska institutionerna kan jag för närvarande ej förorda. Man synes, då fråga är om inrättande av mer än en teknisk biträdesbefattning vid en institution, som icke består av 2 eller flera självständiga avdelningar, böra avvakta det förslag till utbyggande av personalorganisationen vid de medicinska läroanstalterna, som kan väntas från de medicinska högskolornas organisationskommitté.

Om en professur i bakteriologi kommer att inrättas vid institutet, bör enligt lärarkollegiets förslag vid den bakteriologiska institutionen anställas 1 förste vaktmästare och 1 kanslibiträde, båda befattningshavarna placerade i lönegraden A 7. För egen del hemställer jag under samma förutsättning, att vid nämnda institution anställas 1 institutionsvaktmästare och 1 tekniskt biträde med placering i Eo 7.

Statskontoret har icke framställt erinran mot inrättandet av en tjänst som tekniskt biträde och en vaktmästarbefattning vid vardera av cellforskningsinstitutionen och den bakteriologiska institutionen, därest en professur i bakteriologi inrättas. Förslaget om inrättande av teknisk biträdesbefattning vid elva kliniker ansåge statskontoret vara en organisationsfråga av gemensamt intresse för institutet och universiteten i Uppsala och Lund, vilken icke borde lösas isolerat för institutets del utan upptagas till övervägande i ett större sammanhang. Härvid syntes icke kunna lämnas obeaktade de förhållanden, under vilka klinikchefernas privatpraktik utövades.

Uppflyttning av en maskinist av 3:e klass (A 8) till maskinist av 1:a klass (A 10). *Lärarkollegiet* har hemställt om förändring av ifrågavarande tjänst till en befattning i lönegraden A 12 som förste reparatör, tillika materialförvaltare. Kollegiet anför:

Vid institutet finnes en befattning som maskinist av 3:e klass i lönegraden A 8. Innehavaren av denna befattning, H. Eliasson, har nu hemställt om uppflyttning av befattningen till maskinisttjänst av 1:a klass i lönegraden A 10.

Uppförandet av institutets nya byggnader å Norrbacka har nu påbörjats. Maskinisten Eliasson har fått i uppdrag att under arbetets gång göra sig underrättad om framdragandet av olika slag av ledningar med flera tekniska anordningar. Tillsynen av alla dessa anordningar inom institutets område kommer att bli både vidlyftig och krävande. Det har därför ansetts nödvändigt, att Eliasson redan från början får sätta sig in i hithörande detaljer. Lärarkollegiet har nämligen tänkt sig, att Eliasson skulle få sig anförtrott att svara för skötseln av uppvärmningssystem, elektriska och andra dylika

anläggningar. Erinras må, att den första byggnaden (för administration och bibliotek), väntas bli färdig under 1946. Det synes därför vara lämpligt att nu upptaga frågan om förändring av den nuvarande maskinistbefattningen.

Institutets kamrerare har framhållit såsom önskvärt, om befattningshavaren jämväl kunde anförtros att fungera som materialförvaltare med central redovisning och kontroll av institutets inventariebestånd. Lärarkollegiet biträder kamrerarens förslag härutinnan och förordar i likhet med honom, att maskinistbefattningen utbytes mot en befattning som förste reparatör, tillika materialförvaltare, i lönegraden A 12.

Kanslern har föreslagit, att ifrågavarande tjänst uppflyttas till maskinistbefattning av 1:a klass i lönegraden A 10.

Statskontoret har avstyrkt förslaget; frågan om förändring av tjänsten syntes enligt statskontoret böra anstå i avvaktan på förflyttningen till Norrbackaområdet.

Förstärkning av arbetskrafterna på kansliet och kamrerarexpeditionen. Arbetskrafterna å kansliet utgöras — förutom av den arvodesavlönade sekreteraren — av en kansliskrivare i lönegraden A 11 och ett kanslibitråde i lönegraden A 7 samt en expeditiionsvakt i lönegraden A 5. Sistnämnda befattning är dock vakant så länge en å övergångsstat i lönegraden A 7 uppförd vaktmästare kvarstår i tjänst. Å kamrerarexpeditionen finnes — förutom kamreraren i lönegraden A 24 — ett kanslibitråde i lönegraden Eo 7.

Lärarkollegiet har hemställt om anvisande av 5 700 kronor till förstärkning av arbetskrafterna och till stöd härför anført i huvudsak följande.

Å *kansliet*, som ombesörjer det löpande administrativa arbetet inom institutet, har arbetsbördan undan för undan ökats beroende bland annat på den successiva utvidgningen institutets verksamhet genomgått, sålunda växer professurernas och tjänstemännens antal ständigt, därmed också en mängd med dylika befattningar förenade administrativa bestyr. Vidare kan nämnas, att de av lärarkollegiet, de olika nämnderna och rektor handlagda ärendena vuxit med ungefär 30 procent från 1936 till 1944. Dessutom har kansliet att besvara en mängd förfrågningar från institutets olika befattningshavare och elever, från andra läroanstalter och myndigheter. Den nuvarande personaluppsättningen å kansliet har funnits sedan 1925. Personalen har tidvis haft svårt att bemästra den växande arbetsbördan och övertidsarbete måste därför stora delar av läsåret förekomma tämligen regelbundet. Trots detta har vid arbetsanhopning till exempel i sammanhang med kollegiesammanträdena de nödvändiga arbetsuppgifterna endast med största svårighet kunnat fullgöras med påföljd att mindre angelägena fått anstå. Med hänsyn till den begränsade tillgången på medel har det varit möjligt att blott i undantagsfall anlita tillfälliga arbetskrafter. Redan med hänsyn härtill är erforderligt att kunna temporärt förstärka arbetskrafterna. Ett årligt belopp av 1 500 kronor torde vara till fyllest. Utflyttningen på Norrbacka torde komma att medföra ytterligare stegring av arbetsbördan genom den ökning av de olika institutionernas personal och den ansvällning över

huvud av institutets verksamhet, som därav lärer följa. I vad mån kansliets arbetskrafter i anledning härav behöva ökas med en tredje befattningshavare i biträdesgrad undandraget sig för närvarande bedömande.

Jämväl å *kamrerarexpeditionen* har behov av ytterligare arbetskraft allt mer gjort sig gällande de senaste åren på grund av ständigt växande arbetsbörda. Tillkomsten av nya institutioner har medfört ökade anslag såväl till avlöningar som till materiel. För den under budgetåret 1940/41 med medel från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt Rockefeller foundation upprättade neurofysiologiska institutionen har under senast förflutna budgetår utbetalts till avlöningar och omkostnader omkring 75 000 kronor. Enligt beslut av 1945 års riksdag har skett en höjning av institutets materielanslag med 59 000 kronor. För inrättandet av lokaler för genetisk cellforskning vid det medicinska Nobelinstitutets avdelning för cellforskning, för inredning och utrustning av nämnda lokaler ävensom för beräknade driftkostnader under tre år har Knut och Alice Wallenbergs stiftelse till institutet överlämnat ett belopp å 336 000 kronor. Stiftelsen har ock anvisat 60 000 kronor för utrustning av ett forskningslaboratorium vid kvinnokliniken å karolinska sjukhuset. Från dessa anslag skola utbetalningar ske från *kamrerarexpeditionen*.

Bokföringen av tandläkarinstitutets inkomster och utgifter, upprättandet av dess huvudbok samt uträkning och utbetalning av dess avlöningar verkställas vid *kamrerarexpeditionen*. Att omfattningen av detta arbete undergått en betydlig ökning under innevarande budgetår belyses av att anslaget till avlöningar, som budgetåret 1943/44 utgjorde 253 000 kronor, under innevarande budgetår uppgår till 430 000 kronor.

Förvaltningen av de s. k. gemensamma fondernas kapital har på grund av kapitalets tillväxt under senaste tioårsperiod med över en miljon kronor ökat i ej ringa mån. Tillsammans med stiftelsen »Therese och Johan Anderssons minne» uppgår enligt senaste bokslut hela det av institutet förvaltade fondkapitalet till i runt tal 12 000 000 kronor.

Utflyttningen till det nya institutet kommer givetvis även för *kamrerarexpeditionen* att betyda ytterligare ökade arbetsuppgifter, och behovet av en ytterligare arbetskraft kommer därför att bli än mera påtagligt än det för närvarande är.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter är erforderligt, att medel anvisas för anlitande av tillfällig biträdeshjälp vid *kamrerarexpeditionen*. För ändamålet erfordras 1 800 kronor.

I sammanhang med att den nya administrationsbyggnaden å Norrbacka tages i bruk — vilket kan förväntas ske under år 1946 — uppkommer fråga om anställande av ett *expeditionsvaktsbiträde* å kansliet och *kamrerarexpeditionen*.

Vaktmästaren å kansliet, som jämväl biträder *kamrerarexpeditionen*, har till uppgift att ombesörja ett flertal för institutets administrativa apparat betydelsefulla uppgifter. Sålunda har han att besöka kollegiets medlemmar med cirkulationsärenden inom kollegiet och institutets olika nämnder, att för *kamreraren* besöka olika bankinrättningar, varvid han omhänderhar mycket betydande belopp, avhämta och till befordran avlämna all värdepост ävensom expediera den utgående posten från kansliet och *kamrerarexpeditionen*, däri inbegripet jämväl skrivandet av adresser å kuvert och förandet av postbok. Han mottager all till institutet ankommande post och distribuerar denna till de olika mottagarna. Å kansliet ombesörjer han

duplicering av handlingar, vilket är mycket tidsödande, då praktiskt taget alla handlingar av någon betydelse före sammanträdena i avskrift tillställas ledamöterna. Därjämte förekommer i betydande utsträckning budskickning till rektor och sekreteraren för underskrifter och dylikt samt till universitetskanslersexpeditionen. Han har slutligen att ombesörja vakthållningen vid de i regel till kvällarna förlagda sammanträdena med lärarkollegiet, institutets olika nämnder och andra delegationer å kollegiesalen. För befattningshavaren finnes ingen bestämd arbetstid; han tages i anspråk för tjänstegörsmål från tidigt på morgonen till sena kvällen.

Redan nu har han oaktat administrationslokalernas belägenhet mitt i Stockholm ofta svårt medhinna sina löpande arbetsuppgifter. När den nya administrationsbyggnaden å Norrbacka tagits i bruk kommer förhållandena att väsentligen försämrast. Avstånden till banker och andra institutioner, som han har att i tjänsten besöka, bliva avsevärt längre och hans frånvaro från kansliet och kamrerarexpeditionen kommer att i motsvarande grad förlängas. Det blir därför nödvändigt att anställa en ytterligare arbetskraft för att biträda honom. I avvidan på närmare erfarenhet rörande förhållandenas utveckling synes lämpligt att försöksvis anställa ett expeditionsvaktsbiträde av springpojkestyp. Här för torde erfordras ett arvode av omkring 200 kronor i månaden eller 2 400 kronor för helt budgetår.

För nu omförmälda tre ändamål erfordras $(1\,500 + 1\,800 + 2\,400 =)$ 5 700 kronor.

Kanslern tillstyrker lärarkollegiets förslag, vilket icke heller föranlett erinran från *statskontorets* sida.

Sedermera har *lärarkollegiet* hemställt, att kanslibiträdestjänsten (Eo 7) å kamrerarexpeditionen måtte utbytas mot en kassörsbefattning (A 11). Kollegiet anför:

Den fortgående ökningen av arbetsbördan sammanhänger med den ständigt fortgående utvidgningen av institutets verksamhet, nya befattningar av olika slag hava under senaste år tillkommit i betydande omfattning, innevarande år hava tillkommit stora anslag för medicinsk forskning, fondförvaltningen ökar genom nya donationer på betydande belopp o. s. v. Inrättandet av den ifrågasatta kassörsbefattningen skulle möjliggöra att från kamreraren, som nu i första hand bär ansvaret för institutets ekonomiska förvaltning, skulle kunna avlyftas en del ärenden av mera rutinmässig karaktär, varigenom en mera rationell arbetsfördelning skulle äga rum. Från institutets sida har eftersträfvats att till ifrågavarande för institutets verksamhet så betydelsefulla tjänster — ej minst med hänsyn till att lärarkollegiets och förvaltningsnämndens ledamöter ej besitta någon kameral sakkunskap — förvärva endast fullgoda krafter. Erfarenheten hittills har tyvärr givit vid handen, att den nuvarande biträdesbefattningens innehavare på grund av sin duglighet erhållit anbud om förmånligare anställningar på andra håll och att befattningen nu har sin tredje innehavare, sedan den år 1942 erhöi sin nuvarande karaktär. Att dessa ombyten äro till synnerligt men för arbetets behöriga gång är uppenbart. Genom den föreslagna omorganisationen skulle tjänsten te sig lockande och nyssnämnda olägenheter undvikas. Ett ytterligare skäl för omändringen är att härigenom behovet av vikarier för kamreraren vid semestrar och annan ledighet skulle kunna tillgodoses. Hittills

ha vid ledigheter för kamreraren vikarier kunnat anskaffas endast genom stort tillmötesgående från riksräkenskapsverkets sida.

Riksräkenskapsverket har i ett till kanslern avgivet yttrande funnit det välmotiverat, att befattningen placerades i 11 lönegraden under benämningen kassör. Enär för närvarande ovisshet rådde rörande det framtida ordnandet av tandläkarinstitutets ekonomiska förvaltning syntes befattningen emellertid böra uppföras på extra ordinarie stat. Riksräkenskapsverket ifrågasatte även, huruvida icke viss del av kassörens lön borde kunna bestridas av fondmedel.

Lärarkollegiet har med anledning av vad riksräkenskapsverket yttrat anfört bland annat följande.

Kollegiet vill framhålla, att enligt dess mening anledning ej föreligger att sammankoppla kassörsbefattningens placering i lönehänseende med frågan om den ekonomiska förvaltningen vid tandläkarinstitutet. Den av kollegiet begärda förändringen är nämligen erforderlig även med bortseende av de bestyr, som kamrerarexpeditionens befattningshavare hava med denna förvaltning. Samtliga uppgifter, som i ärendet lämnats, avse allenast karolinska institutets egna angelägenheter, ej tandläkarinstitutets.

Riksräkenskapsverket har vidare ifrågasatt, att kostnaderna för ett genomförande av ifrågavarande förslag skulle bestridas av fondmedel. Den ojämförligt största av de vid institutet förvaltade fonderna, stiftelsen Therese och Johan Anderssons minne, bestrider kostnaderna för arvode till en å kamrerarexpeditionen anställd amanuens. Dennes arvode utgör för närvarande 2 400 kronor för år. Av stiftelsens medel har kamreraren sedan åtskilliga år åtnjutit ett särskilt arvode av 1 800 kronor. I betraktande av att amanuensen biträder jämväl med det löpande arbetet å kamrerarexpeditionen och bland annat för tjänstematriklarna synes ytterligare anslag från stiftelsen till förvaltningskostnader ej rimligen kunna komma i fråga. Från övriga fonder vid institutet utgår icke några ersättningar för förvaltningskostnader. Lärarkollegiet är av den principiella inställningen, att donationsmedel, som genom enskildas offr villighet lämnats till en högskola för att användas för den studerande ungdomens understödjande eller vetenskapens förkovran, ej bör användas för bekostande av den förstärkning av högskolans administrativa apparat, som till äventyrs kan föranledas av medlens förvaltning.

Kanslern har förordat bifall till lärarkollegiets ifrågavarande förslag.

Rörligt tillägg. *Kanslern* beräknar, att denna anslagspost vid bifall till kanslerns förslag bör höjas med i runt tal 11 000 kronor.

Såsom kanslern framhållit, torde en av de mest kännbara bristerna i vår största medicinska högskolas lärarorganisation vara, att det för kännedomen om sjukdomarnas natur grundläggande ämnet *bakteriologi* icke är företrätt av en professur. Frågan om inrättande av en professur i detta ämne har länge varit aktuell. Redan i början av 1930-talet gjorde karolinska institutet sin första framställning om en professur i ämnet, en framställning som sedermera vid flera tillfällen upprepats, utan att likväl hittills ha lett till åtgär-

Departementschefen.

der. Vidare ha såväl 1933 års universitetsberedning som läkarutbildnings-sakkunniga fäst uppmärksamheten på, att bakteriologiundervisningen icke inom läkarutbildningen intar den ställning, som ämnets stora betydelse för den praktiska medicinen borde göra självskriven. Jag har för egen del funnit, att frågans lösning nu icke längre bör uppskjutas, utan förordar, att den föreslagna professuren kommer till stånd från och med nästa budgetår. Den sedan 1939 vakanta laboratorstjänsten i ämnet bör samtidigt indragas.

Riksdagen har nyligen fattat beslut om en genomgripande omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet. Härvid har bland annat beslutits, att sinnessjukavdelningen vid centralfängelset å Långholmen skall förestås av en överläkare i lönegraden Eo 28. I särskild proposition till innevarande års riksdag har föreslagits, att denna befattning med bibehållen placering i 28 lönegraden skall överföras på ordinarie stat. Vid planerandet av den sålunda beslutade omorganisationen har avsikten varit, att nyssnämnda överläkarbefattning skulle vara förenad med en *professur i rättspsykiatri* vid karolinska institutet. Inrättandet av nämnda professur synes nu böra beslutas. På sätt kanslern anført torde professuren på institutets stat böra uppföras allenast som en arvodesbefattning såsom tidigare varit fallet med professuren i psykiatri, vars innehavare tillika var överläkare vid psykiatriska sjukhuset i Stockholm. Innehavaren av professuren bör icke i sin egenskap av professor vara underkastad bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena. Arvodet torde i enlighet med kanslerns förslag böra fastställas till 3 500 kronor. Samtidigt bör det nuvarande arvodet å 4 300 kronor till en lärare i rättspsykiatri indragas.

Med stöd av frikostiga donationer har det blivit möjligt för karolinska institutet att upprätta en särskild neurofysiologisk institution, som redan medhunnit att göra internationellt uppmärksammade insatser inom den medicinska vetenskapen. Såsom föreståndare för institutionen har institutet lyckats förvärva en av förgrundsgestalterna inom ifrågavarande forskningsområde, professorn R. A. Granit. Institutets framställning om inrättande av en *personlig professur i neurofysiologi* åt Granit har icke av kanslern upptagits bland anslagsäskandena för nästa budgetår med hänsyn till att Granits avlöning för den närmaste tiden syntes säkrad genom nyssnämnda donationer. Jag har likväl nu ansett mig böra upptaga institutets framställning till övervägande. Det synes mig nämligen angeläget att bereda föreståndaren för ifrågavarande institution en tryggad anställningsform, som medför pensionsrätt för honom och hans familj. Granit är född år 1900 och har för att kunna mottaga kallelsen från karolinska institutet nödgats frånträda en pensionsberättigande anställning i ett av våra grannländer. Det har även synts mig skäligt att staten på detta sätt bidrager till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande, för vårt land betydelsefulla institution, för vars uppehållande av enskilda medel tillskjutits närmare en miljon kronor och därutöver av Nobelmedel anslagits mera än 550 000 kronor. Jag är därför beredd att

förorda att för Granit från och med nästa budgetår upprättas en personlig professur i neurofysiologi.

Mot förslaget om ändrad benämning å professorn Casperssons personliga professur synes icke finnas anledning till erinran, varför jag tillstyrker det-samma.

I det följande anmäler jag direktionens för karolinska sjukhuset förslag om inrättande av tre laboratorsbefattningar på serafimerlasarettets stat. Under hänvisning till vad jag därvid anför tillstyrker jag, att det på karolinska institutets stat uppförda laboratorsarvodet å 8 600 kronor indrages samt att i stället anvisas 3 000 kronor för *undervisning i kliniska laborationsmetoder*. Med anledning av vad statskontoret anfört vill jag framhålla, att enligt min mening innehavarna av ifrågavarande laboratorsbefattningar visserligen böra vara pliktiga att åtaga sig erforderliga undervisningsuppgifter, men att jag finner skäligt att härför visst arvode må utgå, särskilt som jag icke för laboratorerna ifrågasätter högre löneställning än i 28 lönegraden.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts har jag ansett oundgängligt, att medel anvisas för anställande av en *biträdande lärare i hygien* och har icke funnit anledning till erinran mot att arvodet fastställas till 5 400 kronor.

Mot den av kanslern föreslagna höjningen med 600 kronor av anslagsmedlen till *särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän* har jag i likhet med statskontoret icke funnit anledning till erinran. Posten torde härutöver böra höjas med 12 000 kronor med hänsyn till vad jag i det föregående anfört rörande provisorisk löneförstärkning åt viss läkarpersonal och således uppföras med $(33\,600 + 600 + 12\,000 =)$ 46 200 kronor.

Institutets bibliotek är redan nu i behov av en väsentlig personalförstärkning. Behovet av en fastare personalorganisation kommer givetvis att än mera framträda, sedan institutet under nästa budgetår inflyttat i de under byggnad varande nya lokalerna å Norrbacka-området. I likhet med kanslern håller jag emellertid före, att frågan om personalorganisationen tills vidare bör få en provisorisk lösning. För närvarande äro vid biblioteket anställda tre biträden med akademisk utbildning och med arbetsuppgifter motsvarande dem som vid jämförliga bibliotek anförtros bibliotekarier och amanuenspersonal. Med hänsyn härtill finner jag kanslerns förslag om anvisande av medel till fyra amanuenser från och med nästa budgetår icke tilltaget i överkant. Då licentiatexamen eller motsvarande utbildning icke kräves för amanuenspersonalen anser jag mig icke böra för närvarande ifrågasätta tillämpande av de regler för sådan personals befordringsgång, som gälla vid de s. k. lärda verken. I stället förordar jag, att medel beräknas för anställande av 4 amanuenser för bibliotekets skötsel. Jag förutsätter, att vederbörande, innan extra ordinarie anställning beredes honom eller henne, genomgått viss tids provtjänstgöring, förslagsvis under ett år, och därvid avlönas såsom extra tjänsteman i högst lönegraden Ex 15. Därefter bör extra ordinarie anställning kunna erhållas i lönegraden Eo 16 samt efter ytterligare viss tid, förslagsvis två år, i högst lönegraden Eo 18. Nu anställd personal bör

kunna erhålla den jämkning i nu antydda befordringsgång, som provas skälig. Jag har icke funnit anledning till erinran mot kanslerns förslag i övrigt och förordar alltså, att expeditionsvakttjänsten i Eo 7 ordinariesättes, att medel anvisas för anställande av en vaktmästare-bokbindare i lönegraden Eo 6, samt att 9 000 kronor anvisas för tillfälligt anställd personal, varav 2 000 kronor såsom engångsanslag i samband med flyttningen.

Jag biträder i likhet med statskontoret kanslerns förslag om inrättande vid vardera av cellforskningsinstitutionen och bakteriologiska institutionen av en befattning i Eo 7 som *tekniskt biträde* och en *vaktmästartjänst* i samma lönegrad. Däremot anser jag mig böra avvakta resultatet av den utredning, som för närvarande bedrives av de medicinska högskolornas organisationskommitté, innan jag tar ställning till förslaget om inrättande av i ärendet omförmälda 11 tjänster som tekniska biträden. Även förslaget om förändring av den nuvarande *maskinistbefattningen* i lönegraden A 8 synes böra upptagas till prövning i samband med nämnda utredning.

I likhet med riksräkenskapsverket finner jag skäl tala för att den nuvarande extra ordinarie kanslibiträdesbefattningen å institutets *kamrerarkontor* utbytes mot en kassörsbefattning i 11 lönegraden. Befattningen torde böra tills vidare upptagas på extra ordinarie stat. I likhet med kanslern och statskontoret biträder jag förslaget om anvisande av 5 700 kronor under icke-ordinarieposten till förstärkning av arbetskrafterna å kamrerarkontoret och kansliet.

Institutets avlöningsanslag beräknar jag på följande sätt.

Delstaten I. Professorer och lärare m. fl.

Posten 1 a (avlöningar till ordinarie tjänstemän) bör vid bifall till förslaget om utbyte av en laboratorsbefattning i bakteriologi mot en professur i samma ämne höjas med 3 000 kronor till $(324\,700 + 3\,000 =) 327\,700$ kronor.

Posten 1 b (ålderstillägg) bör uppföras med oförändrat belopp, 16 000 kronor.

Posten 1 c (ersättningar till vikarierande akademiska lärare) bör vid bifall till vad jag under kapitel II förordat höjas med 5 000 kronor till 10 000 kronor.

Under en *post 2*, benämnd »arvode till professor i rättspsykiatri» bör uppföras förutnämnda belopp av 3 500 kronor med anmärkning, att professorn tillika är överläkare vid sinnessjukavdelningen vid centralfängelset å Långholmen.

Anslagsposten till *avlöning åt tjänstemän på indragningsstat*, nu 36 300 kronor, bör höjas med ett belopp av 12 100 kronor, motsvarande den med pensionsavdrag minskade avlöningen till professorn R. A. Granit, för vilken jag förordat inrättande av en personlig professur. Posten bör alltså uppföras med 48 400 kronor.

Arvodesposten, nu 206 300 kronor, bör höjas dels med institutets andel i förutnämnda assistentanslag, d. v. s. med 101 400 kronor och dels med 6 000 kronor vid bifall till vad jag under kapitel II förordat beträffande docentstipendiernas storlek. Vad jag under förevarande rubrik förordat för-
anleder å andra sidan en minskning med 4 500 kronor, varför posten bör uppföras med $(206\,300 + 101\,400 + 6\,000 - 4\,500 =) 309\,200$ kronor.

Anslagsposten till *särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän* bör i enlighet med vad jag anfört uppföras med 46 200 kronor.

Delstaten I bör i enlighet härmed uppföras med $(327\,700 + 16\,000 + 10\,000 + 3\,500 + 48\,400 + 309\,200 + 46\,200 =) 761\,000$ kronor.

Delstaten II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

Posten 1 (ordinarieposten) bör höjas med 3 500 kronor, avseende ordinariesättning av vaktmästarbefattningen vid biblioteket, och således uppföras med 127 300 kronor.

Posten 2 (arvoden) är för närvarande uppförd med 11 200 kronor. Av anslagsmedlen disponeras dock endast 9 500 kronor, varför en minskning är möjlig. Under hänvisning till vad jag i det föregående anfört förordar jag dock att ur posten utgående »rektors honorarium» uppräknas med 900 kronor. Posten bör således uppföras med $(9\,500 + 900 =) 10\,400$ kronor.

Posten 3 (icke-ordinarieposten), nu 58 200 kronor, bör vid bifall till vad jag i det föregående anfört höjas med inalles i runt tal 39 500 kronor till 97 700 kronor. I det följande vid min anmälan av frågan om anvisande av medel till utrustning för anatomiska och histologiska institutionerna tillstyrker jag vidare anvisande av 5 400 kronor till anställande av en instrumentmakare vid nämnda institutioners instrumentverkstad. Då nämnda belopp torde bära belasta förevarande anslagspost, bör denna således höjas med ytterligare 5 400 kronor till $(97\,700 + 5\,400 =) 103\,100$ kronor.

Posten 4 (rörligt tillägg) synes vid bifall till vad jag förordat bära höjas med 5 800 kronor till 27 600 kronor.

Delstaten II torde sålunda bära uppföras med $(127\,300 + 10\,400 + 103\,100 + 27\,600 =) 268\,400$ kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet bör således uppföras med $(761\,000 + 268\,400 =) 1\,029\,400$ kronor, vilket, om hänsyn tages till institutets andel i assistent- och amanuensanslaget, innebär en anslagshöjning med 91 100 kronor.

8. Förslagsanslaget till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader.

Detta anslag är för närvarande uppfört med 60 000 kronor, fördelade sålunda:

U t g i f t e r:	sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
	bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	»	61 500
		Summa kronor	62 000
S ä r s k i l d a	u p p b ö r d s m e d e l:	kronor	2 000
		Nettoutgift kronor	60 000.

Lärarkollegiet har anhållit, att kostnaderna för bränsle, lyse och vatten vid karolinska institutets på 3 avdelningar — för biokemi (tillkommen 1937), för neurofysiologi och för medicinsk cellforskning (tillkomna 1945) — uppdelade medicinska Nobelinstitut måtte få bestridas från här ifrågavarande anslag. Nämnda 3 avdelningar äro nu inrymda i karolinska institutets byggnader vid Hantverkargatan, och kostnaderna för bränsle, lyse och vatten ha enligt uppgift från institutets kamrerarkontor bestritts från institutets omkostnadsanslag.

Föreståndarna för ifrågavarande 3 avdelningar — professorerna H. Theorell (biokemiska avdelningen), R. Granit (neuro-fysiologiska avdelningen) och T. Caspersson (cellforskningsavdelningen) beräkna kostnaderna på följande sätt:

Elektrisk energi	kronor	6 000
Värmeledningsanläggningen med nuvarande bränslepris....	»	20 000
Vatten- och gasförbrukning	»	11 000
	Summa kronor	37 000.

Lärarkollegiet har förklarat sig anse, att merkostnaderna för nästa budgetår kunna beräknas till 30 000 kronor, varvid kollegiet utgått från att den planerade nybyggnaden skulle kunna tagas i bruk omkring den 1 september 1946.

Kollegiet anför:

Avdelningsföreståndarnas framställning är i hög grad behjärtansvärd. Avkastningen å de Nobelmedel, varöver institutet kan förfoga, har genom penningvärdets fall och räntans sänkning undan för undan nedgått och räcker ej till att bestrida ifrågavarande kostnader. *Lärarkollegiets* beslut om upprättande av särskilda avdelningar för neurofysiologi och medicinsk cellforskning ha tillkommit i syfte att därigenom kunna använda Nobelmedel för anskaffande av lokaler och utrustning för professorerna Granits och Casperssons verksamhet. Med hänsyn till de uppoffringar *lärarkollegiet* gjort och den höga kvaliteten av den forskning, som de tre avdelningsföreståndarna och deras medhjälpare prestera, anser *lärarkollegiet* det vara en bjudande plikt för statsverket att träda hjälpande emellan och påtaga sig de utgifter, som avses i avdelningsföreståndarnas framställning. *Lärarkollegiet* vill alltså livligt understödja densamma.

Kanslern, som tillstyrker lärarkollegiets förslag, lämnar till en början följande redogörelse för uppkomsten av ifrågavarande tre avdelningar av medicinska Nobelinstitutet.

Genom beslut den 30 oktober 1936 fastställde Kungl. Maj:t stadgar för karolinska institutets medicinska Nobelinstitut, upprättat i överensstämmelse med 11 och 12 §§ i Nobelstiftelsens grundstadgar. I de sålunda fastställda stadgarna föreskrevs, bland annat, att Nobelinstitutets verksamhet skulle bedrivas på särskilda avdelningar för olika grenar av fysiologien och medicinen, att för avdelningarna skulle uppföras eller förhyras erforderliga byggnader, att Nobelinstitutet skulle stå under överinseende av kanslern för rikets universitet, att avdelningarna skulle upprättas genom beslut av lärarkollegiet, att lärarkollegiet skulle äga besluta angående institutets utgiftsstat, samt att lärarkollegiet skulle äga att till avdelningsföreståndare vid Nobelinstitutet utse inländsk eller utländsk vetenskapsman. Tillika förordnades, att lärarkollegiets beslut i de tre sist omnämnda fallen skulle underställas universitetskanslern för prövning och stadfästelse.

Enligt 13 § i Nobelstiftelsens grundstadgar skola omkostnaderna för den medicinska prisgruppens Nobelinstitut bestridas med medel från den s. k. besparingsfonden.

Den 12 juli 1940 medgav Kungl. Maj:t, att, under förutsättning att statsverket därigenom icke åsamkades några kostnader, en neurofysiologisk forskningsinstitution finge inrättas och tills vidare till och med utgången av september 1945 upprätthållas vid karolinska institutet, samt att åt nämnda institution finge upplåtas vissa angivna lokaler i en av fastigheterna vid Hantverkargatan. Tillika fastställde Kungl. Maj:t stadgar för den neurofysiologiska institutionen vid karolinska institutet. Den ekonomiska grundvalen för nämnda institution utgjordes av en donation till institutet den 14 juni 1940 av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. I den skrivelse, vari karolinska institutets lärarkollegium gjorde framställning om medgivande för institutet att inrätta ifrågavarande forskningsinstitution, meddelade lärarkollegiet, att Wallenbergska stiftelsen, sedan fråga uppkommit om inrättande vid institutet av en neurofysiologisk forskningsinstitution under föreståndarskap av professorn i fysiologi vid Helsingfors universitet R. Granit, ställt till institutets förfogande för ifrågavarande ändamål anslag till forskningsinstitutionens drift under 5 år å tillhoppa 200 000 kronor. Lärarkollegiet förklarade vidare, att lärarkollegiet förutsatte, att hyra för lokalerna ej skulle behöva erläggas, men att av donationsmedlen skulle utgå ersättning för värme, gas, ljus och vatten m. m. för institutionen, och att statsverket överhuvud ej skulle drabbas av några kostnader i anledning av institutionens inrättande och drift vare sig nu eller framdeles.

Sedermera har Wallenbergska stiftelsen enligt meddelande till karolinska institutet av den 28 augusti 1944 utfäst sig att under en tidrymd av 5 år, räknat från den 1 oktober 1945, med 40 000 kronor årligen delta i driftkostnaderna för neurofysiologiska institutionen, under förutsättning av att The Rockefeller Foundation under ifrågavarande femårsperiod ställde samma belopp till institutionens förfogande och att karolinska institutet ansvarade för eventuellt överskjutande kostnader. Någon förlängning av den med utgången av september 1945 utlupna tiden för det av Kungl. Maj:t lämnade medgivandet att upprätthålla ifrågavarande institution har dock ännu ej blivit beviljad.

Genom beslut av 1944 års riksdag beviljades medel för inrättande vid karolinska institutet av en personlig professur i medicinsk cellforskning för docenten vid institutet T. O. Caspersson.

I skrivelse till kanslern för rikets universitet den 23 mars 1944 meddelade karolinska institutets lärarkollegium, att kollegiet beslutit att å det för uppförande av institutets teoretiska institutioner upplåtna Norrbackaområdet uppföra ett medicinskt Nobelinstitut, omfattande tre likvärdiga avdelningar, en för biokemi, en för neurofysiologi och en för medicinsk cellforskning, samt att erforderliga medel för byggnadens uppförande och för utrustning av densamma skulle utgå ur den av Nobelstiftelsen förvaldade medicinska prisgruppens organisationsfond. Tillika hemställde lärarkollegiet om kanslerns medverkan till att erforderlig tomtmark å Norrbackaområdet måtte med nyttjanderätt tills vidare avgiftsfritt upplåtas till ett medicinskt Nobelinstitut, omfattande förutnämnda tre avdelningar. Med överlämnande av denna lärarkollegiets framställning till Kungl. Maj:ts prövning hemställde kanslern, att Kungl. Maj:t ville vidta åtgärder i det av lärarkollegiet angivna syftet.

Uppförandet av byggnaderna för det medicinska Nobelinstitutet har ännu icke påbörjats, men byggnaden beräknas bli i behov av uppvärmning under senare delen av nästkommande budgetår.

Vidare har karolinska institutets lärarkollegium i skrivelse till kanslern den 22 mars 1945 meddelat, att lärarkollegiet beslutit, dels att vid det medicinska Nobelinstitutet upprätta två nya avdelningar, den ena för neurofysiologi och den andra för medicinsk cellforskning, dels ock att till föreståndare för dessa avdelningar utse professorn Granit, respektive professorn Caspersson, allt under förutsättning att lärarkollegiet härigenom icke påtog sig andra ekonomiska förpliktelser än en engångsutgift av högst 500 000 kronor för nybyggnad, inredning och utrustning av vardera avdelningen samt årliga föreståndararvoden till Granit och Caspersson, varom beslut kunde komma att fattas. Detta lärarkollegiets beslut fastställdes av kanslern den 6 april 1945.

Det anförda visade, framhåller kanslern, att två av det medicinska Nobelinstitutets avdelningar icke vore några Nobelinstitutioner i egentlig mening. Den avdelning, som förestodes av professorn Caspersson, vore en karolinska institutets institution och således en statlig inrättning. Professorn Granits avdelning hade inrättats med stöd av och underhölls genom donationsmedel, som utginge under viss tid. Ingendera av dessa institutioner erhöle något bidrag till driftkostnader av Nobelmedel. Deras enda förbindelse med Nobelstiftelsen bestode däri, att de för ifrågavarande institutioner erforderliga blivande lokalerna jämte deras inredning och utrustning komme att bekostas med medel från den av Nobelstiftelsen förvaldade medicinska prisgruppens organisationsfond, samt att Granit och Caspersson tillerkänts föreståndararvoden av Nobelmedel. I själva verket torde enda anledningen till att dessa båda institutioner förklarats utgöra avdelningar av det medicinska Nobelinstitutet vara den, att härigenom en rent formell grund skapades för att inrymma dem i en med Nobelmedel uppförd byggnad. Den biokemiska avdelningen, vilken förestodes av professorn H. Theorell, vore däremot en Nobelinstitution i egentlig mening, där samtliga kostnader bestredes med Nobel-

medel. Den hade intet direkt organisatoriskt samband med karolinska institutet.

Kanslern yttrar vidare:

Samtliga avdelningar av det medicinska Nobelinstitutet äro forskningsinstitutioner av stor betydelse för det vetenskapliga arbetet vid karolinska institutet liksom för den medicinska forskningen i landet över huvud taget, och de ha i denna sin egenskap kommit i åtnjutande av högst betydande anslag från Rockefeller-stiftelsen. Med hänsyn härtill och i betraktande av att karolinska institutet på grund av upplåtelsen av de med inredning och utrustning försedda lokalerna för cellforskningsinstitutionen icke behöver vidkännas några utgifter för anskaffande av dylika lokaler, synes skäligt, att kostnaderna för bränsle, lyse och vatten i fråga om hela den av medicinska Nobelinstitutet disponerade byggnaden å Norrbackaområdet få bestriidas från karolinska institutets omkostnadsanslag.

En ökad belastning av anslagsposten till bränsle etc. orsakas även därav, att institutets administrationsbyggnad beräknas bli färdig under förra delen av nästkommande budgetår.

Lärarkollegiet har förklarat, att ökningen av anslagsbelastningen i fråga om bränsleposten kunde beräknas till omkring 30 000 kronor. Då övriga poster icke ansetts böra bli föremål för ändring, bör omkostnadsanslaget följaktligen beräknas till $(60\,000 + 30\,000 =) 90\,000$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t ville låta bero vid det förhållandet, att kostnaderna för bränsle, lyse och vatten vid de biokemiska och neurofysiologiska institutionerna bestritts med karolinska institutets medel.

Statskontoret, som tillstyrker framställningen, såvitt angår cellforskningsavdelningens kostnader, avstyrker i övrigt bifall till kanslerns förslag. Ämbetsverket anför:

Den föreliggande framställningen giver vid handen, att vid det medicinska Nobelinstitutet finnas tre avdelningar, nämligen en för biokemi, en för neurofysiologi och en för cellforskning. Kostnaderna för dessa avdelningar bestridas på olika sätt. För den förstnämnda avdelningen skola enligt 13 § i Nobelstiftelsens grundstadgar omkostnaderna gäldas från den s. k. besparingsfonden. Den ekonomiska grundvalen för avdelningen för neurofysiologi utgöres av donationsmedel, och Kungl. Maj:t förutsatte, då medgivande den 12 juli 1940 lämnades till avdelningens inrättande, att statsverket icke skulle åsamkas några kostnader för institutionen. Avdelningen för cellforskning åter tillkom genom 1944 års riksdags beslut om inrättande av en personlig professur i ämnet för dåvarande docenten vid karolinska institutet T. O. Caspersson. För denna avdelning har 1945 års riksdag beviljat 10 000 kronor till materiel.

Av handlingarna framgår vidare, att det enligt de av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna för Nobelinstitutet åligger lärarkollegiet vid karolinska institutet att besluta angående Nobelinstitutets utgiftsstat samt att lärarkollegiet i sin skrivelse med hemställan om inrättandet av den neurofysiologiska avdelningen uttryckligen förklarade, att av donationsmedel skulle utgå ersättning för värme, gas, ljus och vatten m. m. och att statsverket icke vare sig då eller framdeles skulle drabbas av kostnader för avdelningens inrättande eller drift.

I betraktande av vad sålunda förekommit måste statskontoret finna synnerligen anmärkningsvärt, att kostnaderna för bränsle, lyse och vatten för avdelningarna för biokemi och neurofysiologi likväl bestritts från karolinska institutets omkostnadsanslag. Med hänsyn till föreliggande omständigheter och då frågan om avdelningarnas inrättande icke underställts riksdagens prövning, läser Kungl. Maj:t icke kunna utan riksdagens medverkan låta bero vid angivna medelsdispositioner. För sin del anser emellertid statskontoret, att skäl för bifall till universitetskanslerns hemställan i denna del icke föreligga, och att fördenskull anslaget bör gottgöras för vad som oriktigt belastats detsamma. Icke heller anser sig ämbetsverket kunna tillstyrka, att anslaget framdeles får tagas i anspråk för berörda båda avdelningar. Däremot synes icke finnas anledning till erinran mot att anslaget disponeras för cellforskningsavdelningens kostnader för bränsle, lyse och vatten.

Departement-
schefen.

Å Norrbackaområdet kommer jämlikt vederbörligt medgivande att i anslutning till karolinska institutet uppföras en forskningsinstitution, inrymmande det under lärarkollegiets förvaltning stående medicinska Nobelinstitutet. Detta är uppdelat å tre avdelningar, nämligen en för biokemi under föreståndarskap av professorn Theorell, en för neurofysiologi under föreståndarskap av professorn Granit och en för medicinsk cellforskning och genetik under föreståndarskap av professorn Caspersson. Den sistnämnde tillerkändes för två år sedan en personlig professur vid institutet, varför den under hans ledning stående forskningsavdelningen tillika är att betrakta som en institutets forskningsinstitution. Såsom statskontoret framhållit, synes därför icke finnas anledning till erinran mot att på denna avdelning belöpande utgifter för elektrisk energi, värme, gas och vatten bestridas från karolinska institutets omkostnadsanslag. Detsamma gäller om den neurofysiologiska avdelningen, därest i enlighet med vad jag förordat åt Granit inrättas en personlig professur vid institutet. Ur principiell synpunkt möta däremot vissa betänkligheter mot att låta motsvarande utgifter för den biokemiska forskningsavdelningen bestridas av statsmedel. Då emellertid samtliga kostnader för anskaffande av lokaler och utrustning icke blott för den biokemiska avdelningen utan även för de två avdelningar, vilka åtminstone delvis ha eller avses få karaktär av statliga institutioner, komma att bestridas av Nobelmedel, anser jag i likhet med kanslern skäligt, att även den biokemiska avdelningens utgifter av ifrågavarande slag må bestridas av statsmedel. Härvid har jag även beaktat, att anknytningen av sistnämnda forskningsinstitution till karolinska institutet torde komma att i icke oväsentlig grad främja den vetenskapliga forskningen och undervisningen vid karolinska institutet i dess helhet. Jag är därför beredd att tillstyrka den föreliggande framställningen i vad avser nästkommande budgetår och har icke funnit anledning till erinran mot de gjorda anslagsberäkningarna. Karolinska institutets om-

kostnadsanslag torde alltså för nästa budgetår böra höjas med 30 000 kronor till (60 000 + 30 000 =) 90 000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, ha utgifterna för bränsle, lyse och vatten för den biokemiska och den neurofysiologiska forskningsavdelningen hittills bestritts från karolinska institutets omkostnadsanslag, vilket jag i likhet med statskontoret måste betrakta som anmärkningsvärt. Emellertid har jag för egen del efter övervägande av omständigheterna i ärendet funnit skäl tillstyrka, att vid de gjorda utbetalningarna må bero.

9. Reservationsanslaget till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.

Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 59 000 kronor till 160 000 kronor, varav 10 000 kronor till institutionen för medicinsk cellforskning; i övrigt avsåg höjningen att återföra anslaget till 1939 års realnivå.

Lärarkollegiet har hemställt om en anslagshöjning för nästa budgetår med 81 900 kronor. Härav belöpa 15 000 kronor å forskningslaboratoriet vid den under uppförande varande dermato-venereologiska kliniken vid karolinska sjukhuset, 20 000 kronor å institutionen för medicinsk cellforskning samt 20 000 kronor å en planerad bakteriologisk institution i samband med inrättandet av en professur i ämnet. Återstående 26 900 kronor fördela sig å biblioteket (1 200 kronor) samt 13 medicinska institutioner med belopp som variera mellan 200 kronor och 5 200 kronor. Av lärarkollegiets skrivelse inhämtas bland annat följande.

Dermato-venereologiska forskningslaboratoriet.
Föreståndaren, *professorn Hellerström* anför:

Den dermato-venereologiska kliniken å S:t Görans sjukhus har hitintills i egentlig mening icke beviljats anslag för inköp av material. Däremot har kliniken årligen tillerkänts anslag, varierande mellan 500 och 1 000 kronor och avsedda att tagas i anspråk för färgfotografering. Sedan omkring år 1923 ha icke heller några anslag för institutionens underhåll och utrustning funnits disponibla. Detta har medfört, att denna utrustning blivit så försliten och så omodern, att den numera icke kan anses fylla ändamålsenliga krav. Den är jämväl ur kvantitativ synpunkt otillräcklig för bedrivande av vetenskaplig forskning och undervisning. Den av statsmakterna beslutade dermato-venereologiska kliniken vid karolinska sjukhuset beräknas i gynnsammaste fall vara färdig i slutet av år 1947. I avvaktan härå torde det emellertid vara nödvändigt vidtaga vissa förberedande åtgärder, som avse att i högre grad än hitintills möjliggöra ett rationellt bedrivande av forskning och undervisning.

Den bristfälliga utrustningen ävensom de till kliniken knutna läkarnas allt för stora arbetsbörda har i hög grad inskränkt möjligheterna till vetenskaplig forskning. Betecknande i detta hänseende är bland annat den omständigheten, att samtliga gradualavhandlingar inom ämnesgruppen, som

publicerats under senare år, helt eller delvis utförts på andra kliniker eller institutioner. I detta sammanhang synes jämväl böra framhållas, att klinikkens bibliotek är mycket illa utrustat, då det gäller nyare handbokslitteratur ävensom tidskrifter inom specialiteten.

Institutionen för medicinsk cellforskning. Professorn Caspersson anför:

De direkta löpande omkostnaderna för det vetenskapliga arbetet ha under de sist förflutna åren överstigit 30 000 kronor per år räknat. I denna summa äro inga löner inräknade, utan den motsvarar materialanslagsmedel. Innevarande år (1945) ha såväl behoven som arbetsomfånget ytterligare ökats. De medel, som jag för nämnda ändamål (lönerna äro alltså ej inräknade) ensam erhållit från olika fonder och stiftelser, uppgå till 35 000 kronor. Till denna summa komma de anslag, som vissa av de på institutionen arbetande personerna erhållit för sina undersökningar.

Lärarkollegiet och kanslern tillstyrkte 1944 ett materialanslag på 10 000 kronor, om vilket senare proposition avlämnats till 1945 års riksdag; sökta av undertecknad voro 30 000 kronor.

Redan i de lokaler, som för närvarande stå till förfogande och vilkas begränsning starkt hämmar arbetsomfångets vidare utveckling, överstiga alltså de aktuella behoven av materialanslag avsevärt de anförda 30 000 kronorna. I den nya institutionsbyggnaden komma givetvis arbetsmöjligheterna och arbetsomfånget starkt att vidgas, varför även behovet av medel för undersökningarna kommer att ytterligare ökas. Av denna anledning anhålles att materialanslaget till institutionen för medicinsk cellforskning höjes till 30 000 kronor för år räknat. Denna summa begäres i förhoppning att även i fortsättningen driftbidrag skola kunna erhållas från olika fonder för täckande av de överskjutande kostnaderna.

Kanslern har funnit, att en avsevärd höjning av materielanslaget vore påkallad. I avbidan på pågående utredning syntes höjningen för nästa budgetår kunna inskränkas till 40 000 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt en anslagshöjning med 20 000 kronor.

Departementschefen.

Jag anser mig i första hand böra förorda en anslagshöjning för att möjliggöra anvisande av medel till löpande kostnader för materiel för forskningsändamål vid dermato-venereologiska kliniken och vid bakteriologiska institutionen. För detta ändamål synes en höjning med sammanlagt 20 000 kronor erforderlig. Jag tillstyrker vidare en anslagshöjning med likaledes 20 000 kronor för cellforskningsinstitutionen. För övriga institutioners samt bibliotekets behov förordar jag en anslagshöjning med tillhopa 10 000 kronor. Förevarande anslag torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med $(160\,000 + 20\,000 + 20\,000 + 10\,000 =) 210\,000$ kronor.

10. Reservationsanslag till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader.

Som nämnts har Kungl. Maj:t under punkten 79 i 1946 års åttonde huvudtitel föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till

Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nybyggnaden för anatomiska och histologiska institutionerna för budgetåret 1946/47 beräkna ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

I enlighet med vad som föreslagits i propositionen 1944: 236 beslöt 1944 års riksdag, att för de anatomiska och histologiska institutionerna vid karolinska institutet skulle uppföras en gemensam nybyggnad i anslutning till ett av 1940 års civila byggnadsutredning i ämnet framlagt förslag med därå sedermera vidtagna ändringar samt anvisade för byggnadsarbetets påbörjande ett belopp av 1 410 000 kronor. För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet, avsett bland annat till fullbordande av nybyggnaden för anatomiska och histologiska institutionerna. Inom anläggningen disponera institutionerna bland annat var sin undervisnings- och var sin forskningsavdelning, inrymmande hörsalar, dissektionssalar, laboratorierum, akvarierum m. m. Härjämte finnes en mekanisk verkstad ävensom en för institutionerna gemensam djuravdelning.

Kanslern för rikets universitet har, i anledning av framställning i ämnet av *lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet*, hemställt, att särskilda reservationsanslag av 460 000 kronor och 111 750 kronor för budgetåret 1946/47 måtte anvisas för inredning och utrustning av anatomiska respektive histologiska institutionens nya lokaler. *Kanslern* har tillika anfört, dels att de till grund för anslagsäskandena liggande kostnadsberäkningarna vore att betrakta som approximativa, enär definitiva anbud i allmänhet ej kunnat erhållas, dels ock att anslaget till den anatomiska institutionen avsåge att täcka hela kostnaden för inredning och utrustning av denna institution, under det att anslaget till den histologiska institutionen huvudsakligen avsåge inredning och möblering och endast till en mindre del instrumentutrustning, som därför senare måste kompletteras med tillhjälp av ett nytt utrustningsanslag för budgetåret 1947/48.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare följande.

*Professorn Ture Petré*n, som verkställt utredning rörande kostnaderna för inredning och utrustning av anatomiska institutionen, har beräknat dessa till i runt tal 460 000 kronor samt anfört:

Enligt planerna skall institutionen under sommaren 1947 flytta över till nybyggnaden för att där kunna börja undervisningen vid ingången av höstterminen 1947. För att detta skall kunna ske är det emellertid nödvändigt att anslag för inredning och utrustning ställas till förfogande redan från 1 juli 1946 ty leveranstiden är nu för de flesta varor mycket lång.

På grund av att inredningsritningarna ej äro färdiga ha i många fall exakta prisuppgifter ej kunnat erhållas. I andra fall ha sådana uppgifter varit omöjliga att erhålla emedan viss apparatur för närvarande ej finnes att få inom landet och ingen vet vad den kommer att kosta, när den införes. Kostnadsuppgifterna måste därför anses såsom approximativa. Av det äskade beloppet avser i runt tal 42 000 kronor oförutsedda utgifter.

Professorn Gösta Häggqvist, som verkställt utredning rörande kostnaderna för histologiska institutionens inredning och utrustning, har för budgetåret 1946/47 beräknat medelsbehovet till 111 750 kronor. Häri ingår emellertid icke kostnaden för huvuddelen av institutionens instrumentutrustning, för vilket ändamål medel avses komma att äskas för budgetåret 1947/48.

Medicinska högskolornas organisationskommitté har icke funnit anledning till anmärkning mot de gjorda kostnadsberäkningarna.

I samband med sin nu förevarande framställning har *kanslern* erinrat om att lärarkollegiet anhållit om inrättande från och med nästa budgetår av en befattning som instrumentmakare i lönegraden A 10 för den inom institutionsbyggnaderna planerade verkstaden. Denne skulle leda utrustningen av verkstadslokaler och delta i inredningen av byggnaderna i övrigt, vilket skulle medföra icke obetydliga besparingar. Den anatomiska och histologiska forskningen begagnade sig vidare i allt större utsträckning av specialtillverkad apparatur, som måste beställas och ofta ställde sig mycket dyrbar, men som, om institutionerna förfogade över en skicklig instrumentmakare, skulle kunna tillverkas vid egna verkstäder till ojämförligt mycket billigare pris. *Kanslern* har för egen del anfört:

Frågan om de teoretiska medicinska institutionernas utrustande med verkstäder för utförande av grövre och finare mekaniska arbeten samt deras förseende med personal i instrumentmakares och mekanikers ställning synes tarva en närmare utredning. Jag utgår ifrån, att de medicinska högskolornas organisationskommitté kommer att behandla detta spörsmål. Klart torde emellertid vara, att ett visst samarbete mellan institutionerna på detta område bör eftersträvas. De verkstadslokaler, som finnas uti här ifrågakvarande institutionsbyggnader och för vilkas inredning och utrustning med maskiner medel beräknats i anslaget till anatomiska institutionen, böra givetvis utnyttjas. Jag tillstyrker därför, att medel beviljas för anställande av en mekaniker, dock tills vidare i ställning som arvodestagare, med ett arvode av ungefär samma storlek som sammanlagda behållna avlöningsförmånerna vid en extra ordinarie befattning i 9:e löneklassen. Medel för ändamålet torde böra beräknas under den i avlöningsstaten för karolinska institutet under delstaten II upptagna anslagsposten »Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal». Föreskrift torde böra meddelas, att mekaniker icke får anställas, förrän *kanslern* lämnat medgivande därtill.

Medicinska högskolornas organisationskommitté har understrukt angelägenheten av att ifrågakvarande befattning inrättas. Enligt kommitténs mening borde befattningen placeras lägst i 10 lönegraden och från början givas permanent karaktär.

Departementschefen.

Det synes erforderligt att medel för nästa budgetår anvisas till utrustning av de anatomiska och histologiska institutionerna. De för ändamålet beräknade kostnaderna ha icke i och för sig givit mig anledning till erinran. Beräknade histologiska institutionen föreligga beräkningar endast för inredning

och möblering men icke för instrumentutrustning; för sistnämnda ändamål avses anslag komma att äskas för budgetåret 1947/48. För inredning och möblering av denna institution torde för nästa budgetår böra anvisas det begärda anslagsbeloppet, d. v. s. i runt tal 112 000 kronor. Jag förordar, att även det för anatomiska institutionen erforderliga anslagsbeloppet, omkring 460 000 kronor, fördelas på två budgetår. För nästa budgetår torde böra anvisas 238 000 kronor.

Vid min anmälan av frågan om anslag för utbildning av tandläkare m. m. (se propositionen 1946: 241, s. 62 f.) har jag redogjort för resultatet av en av särskild utredningsman verkställd överarbetning av föreliggande sakkunnigförslag i ämnet. Utredningsmannen har i samband med sitt yttrande rörande ordnandet av de blivande tandläkarnas s. k. prekliniska undervisning framhållit, att behov torde föreligga av att redan för nästa budgetår äskas anslag till utrustning för de histologiska och fysiologiska institutionerna för en kostnad av sammanlagt omkring 100 000 kronor i syfte att bereda erforderliga möjligheter att vid karolinska institutet ordna den prekliniska undervisningen på ett rationellt sätt. Häremot har jag icke funnit anledning till erinran, varför jag förordar, att ett belopp av 100 000 kronor för ändamålet anvisas för nästa budgetår.

Till inredning och utrustning av ifrågavarande institutioner torde alltså för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av (112 000 + + 238 000 + 100 000 =) 450 000 kronor.

Förslaget om anvisande av medel till arvode åt en instrumentmakare anser jag mig böra biträda. Arvodet synes i anslutning till kanslerns förslag böra fastställas till 5 400 kronor. I det föregående har jag inräknat nämnda belopp i vederbörande anslagspost under karolinska institutets avlöningsanslag.

11. Reservationsanslag till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till akustisk-fysiologisk forskning.

Kanslern för rikets universitet har i anledning av framställning i ämnet av lärarkollegiet hemställt, att ett anslag av 20 000 kronor måtte anvisas för att bereda den ungerske fysikern professor George von Békésy tillfälle att vid karolinska institutet under ett år bedriva forskningsverksamhet inom akustiken och den akustiska sinnesfysiologien. Lärarkollegiets ifrågavarande framställning har föranletts av en skrivelse från *föreståndaren för institutets öron-klinik*, i vilken anföres i huvudsak följande.

Von Békésy har sedan 1928 i ett 50-tal arbeten dokumenterat sig som en synnerligen framstående fysiker med specialområde inom akustiken men har också inlagt stora förtjänster inom den akustiska sinnesfysiologien, där han utarbetat mätmetoder av hög känslighet och precision, med vilkas hjälp han kunnat utföra objektiva mätningar över svängningstillstånden i mellan- och innerörat, vilka tidigare ansågos ligga långt under det direkt iakttagbaras

gräns. I samband härmed har han använt egna nya metoder att mikrodisskera örat, vilka också ur medicinskt-anatomiska synpunkter innebära stora framsteg. Parallellt med dessa mera fysikaliska arbeten har von Békésy i stor utsträckning även utfört undersökningar över hörseln med användande av psykofysiska mätmetoder, vilka arbeten tilldragit sig stor internationell uppmärksamhet. Enligt uttalande av ett flertal svenska fysiologer är Békésys renommé som vetenskapsman inom den akustiska fysiologin av allra högsta klass och han betecknas på sina håll som utan tvekan den främste nu levande forskaren på detta område.

Den omständigheten att von Békésy icke varit knuten till någon medicinsk högskola utan huvudsakligen varit bunden till det ungerska telegrafverket, där han ursprungligen tjänstgjort som telefoningenjör, har gjort, att hans kapacitet endast föga utnyttjats för den kliniska forskningen.

Den kliniska akustiken har länge varit styvmoderligt behandlad i vårt land, väl närmast beroende på att ett intimare samarbete mellan klinikerna å ena sidan, fysikern och fysiologen å den andra hitintills saknats. Säkerligen har detta varit till väsentlig nackdel för båda parter. von Békésys anställande vid karolinska institutet — även för en kortare tid — skulle säkerligen verka stimulerande för ett fortsatt samarbete, som både ur teoretisk och praktisk synpunkt skulle innebära ett stort framsteg.

Hela den viktiga frågan om hörselförstärkande apparater står alltså inför svårlösta och ovissa problem, som fordra allvarliga försök till lösning, där den medicinska och tekniska forskningen måste mötas. De nuvarande hörselförstärkande apparaterna äro för stela ur akustisk synpunkt och tillåta icke en individuell anpassning efter arten och graden av hörselnedsättning på sätt som vore önskvärt. De måste också kunna förbilligas utan att därför minska i effektivitet. Här föreligger ett stort socialt problem, då man betänker att antalet lomhörda i vårt land ligger omkring 70 000. Ett annat område, där även stora forskningsuppgifter vänta på sin lösning ha vi vid otosklerosen, där de sista årens operativa framsteg (Holmgren, Lempert m. fl.) givit anledning till nya akustiska problem. Otoskleroskirurgin har visserligen gått avsevärt framåt under de senaste åren och givit ett ej oväsentligt antal goda resultat, men är ännu alltså behäftad med många brister såväl beträffande indikationsinställning som resultat och kan ej anses fullt ha lämnat experimentstadiet. Ett intimt samarbete mellan oto-kirurgen och oto-fysiologen synes inom detta område ofrånkomligt, om ytterligare framsteg skall kunna uppnås.

Då möjligheter nu givas att för det närmaste året till karolinska institutet få binda en på sitt område så eminent forskare som von Békésy och då hans anställande måste för den medicinska forskningen innebära en väsentlig fördel, är det önskvärt, att statsmakterna giva den planerade forskningsverksamheten sitt stöd.

von Békésy har förklarat sig villig att under ett år arbeta vid institutet mot gällande professorslön och under förutsättning att välutrustad arbetsplats ställes till hans förfogande. Därjämte måste han på grund av valutaförhållandena begära fria resor. Assistent anses även önskvärd.

Arbetsplats med all behövlig teknisk apparatur har utlovats von Békésy å tekniska högskolans akustiska avdelning genom välvilligt tillmötesgående av professorn Torbern Laurent.

Av det äskade beloppet, i runt tal 20 000 kronor, avse 15 000 kronor lön åt von Békésy under ett år, motsvarande löneförmånen utan ålderstillägg för professor vid institutet, 1 000 kronor kostnaden för resa Stockholm—Buda-

pest fram och åter, samt 3 600 kronor arvode åt en assistent, motsvarande amanuenslön vid teoretisk institution vid institutet.

Mot det föreliggande förslaget torde kunna anmärkas, att den tid von Békésy här skulle ha till sitt förfogande vore otillräcklig för genomförande av några större forskningsuppgifter. Härtill kan framhållas, att givetvis intet hinder möter att senare anhålla om ytterligare anslag i den händelse vetenskapligt och socialt betydelsefulla uppgifter icke hinna att slutföras inom det avsedda året och dessa uppgifter visa sig väl kunna motivera en förlängning. Genom anställande av en därtill lämplig assistent, som genom professor von Békésy erhåller en specialskolning, kan dessutom väl tänkas, att en påbörjad forskningsuppgift kan fullföljas av medhjälparen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått synes den kliniska akustiken i vårt land ha hämmats i sin utveckling på grund av att inom denna disciplin intimare samarbete mellan klinikern, fysikern och fysiologen hittills saknats. Ett av den kliniska akustikens socialt sett betydelsefullaste problem är frågan om konstruerande av prisbilliga och individuellt anpassbara hörselförstärkande apparater för lomhörda. Då de lomhörda antal i vårt land uppgår till omkring 70 000, torde det vara tydligt att enbart av denna anledning en intensifiering av den vetenskapliga forskningsverksamheten inom nämnda område är av behovet påkallad. Den möjlighet, som nu erbjuder sig att såsom medarbetare i det vid karolinska institutets öronklinik bedrivna forskningsarbetet under ett år få knyta en — enligt i ärendet avgivna vittnesbörd — ytterst framstående forskare inom akustiken och den akustiska sinnesfysiologien, den ungerske fysikern George von Békésy, synes mig därför icke böra få bli outnyttjad.

Jag har intet att erinra mot den för von Békésys vistelse i Sverige beräknade totalkostnaden eller 20 000 kronor. Någon särskild kostnad torde icke behöva beräknas för anskaffande och utrustning av lämplig arbetslokal åt von Békésy, då sådan torde komma att ställas till förfogande inom tekniska högskolans i Stockholm akustiska avdelning. Ifrågavarande anslag torde lämpligen böra anvisas såsom reservationsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande anslagets disposition.

Departementschefen.

12. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar.

Detta anslag är nu uppfört med 4 350 000 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat med tillhörande bestämmelser torde få hänvisas till sid. 541 ff. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har i skrivelser den 30 augusti och den 16 oktober 1945 framlagt sina äskanden om anslag till avlöningar och omkostnader vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Direktionen har inledningsvis anfört bland annat följande.

Då garnisonsavdelningarna inom karolinska sjukhusets huvudkomplex icke torde vara tillräckliga för Stockholms garnison med den omfattning, densamma erhållit enligt nu gällande försvarsordning, synes man, även sedan återgång till fredsförhållanden inträtt, böra räkna med fortsatt drift av det nuvarande garnissonssjukhuset i Stockholm under budgetåret 1946/47. När den förstärkta krigsberedskapen avvecklats, torde dock såväl beläggningen av detta sjukhus som de militära patienternas besöksfrekvens på karolinska sjukhusets polikliniker komma att nedgå. Frånsett den nedgång av patienttillströmningen, som kan föräntas av nämnda förhållande, torde driften av karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet komma att fortgå under budgetåret 1946/47 i ungefär samma omfattning som nu är fallet.

Under de gångna krigsåren har direktionen ansett utgifterna för sjukhusen böra inskränkas i den mån så varit möjligt. Då numera en återgång till freds-förhållanden är att förvänta, finner direktionen förslag om personalökningar kunna framläggas i den omfattning, som med hänsyn till sjukhusdriftens utveckling befinnes vara önskvärd. Under det senast gångna budgetåret har en viss minskning av antalet underhållsdagar och antalet poliklinikpatienter på sjukhusen inträtt, vilket ansetts delvis bero på att arbetskrafterna därstädes icke varit tillräckliga för sjukhusens utnyttjande till desamma fulla kapacitet.

Med utgångspunkt från anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår har direktionen beräknat medelsbehovet under ifrågavarande anslag till i runt tal 4 598 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 248 000 kronor. Av anslagshöjningen betingas i runt tal 92 000 kronor av föreslagna ändringar beträffande personalorganisationen eller löneställningen för vissa befattningshavare och 20 000 kronor av förslag om ökad ersättning åt vissa sjuksköterskeskolor. Återstoden avser automatiska ökningar eller höjning med hänsyn till belastningen under budgetåret 1944/45.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

L ä k a r p e r s o n a l.

Föreståndararvode åt en professor i bakteriologi. *Direktionen* har föreslagit, att ett belopp av 1 500 kronor uppföres å karolinska sjukhusets stat till föreståndararvode, därest en professur i bakteriologi inrättas vid karolinska institutet.

Karolinska institutets lärarkollegium har föreslagit, att en bakteriologisk institution skall inrättas vid karolinska sjukhuset, att en på institutets stat uppförd laboratorstjänst skall omändras till en professorsbefattning och att vissa andra befattningar för institutionen skola uppföras på institutets stat. Därvid har lärarkollegiet förutsatt, att denna institution skall ombesörja behövliga bakteriologiska rutinundersökningar för karolinska sjukhusets räkning och att för dessa undersökningar behövlig personal skall upptagas på sjukhusets stat. Beträffande storleken av denna personal har kollegiet uttalat att, då sjukhuset blir fullt utbyggt till 2 000 sängplatser, skall i sådant avseende erfordras bland annat en överläkare, en förste underläkare och en andre underläkare.

I händelse kollegiets nämnda förslag genomföres, torde detsamma emellertid icke under nuvarande förhållanden behöva föränta någon utökning av den på sjukhusets bakteriologiska laboratorium placerade personal, som omhänderhar de bakteriologiska laboratorieundersökningarna för sjukhusets räkning.

Då förslaget förutsätter, att denna personal ställes under den blivande bakteriologiprofessorns ledning, vilket får anses innebära, att denne professor skall svara för dessa undersökningars behöriga fullgörande, synes denne professor i likhet med de professorer vid institutet, vilka förestå de patologiska institutionerna vid sjukhuset, böra från sjukhusets stat uppbära ett föreståndararvode på 1 500 kronor.

Allmänna lönenämnden har icke funnit anledning till erinran mot ifrågavarande förslag.

Inrättande av ordinarie laboratorsbefattningar vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. På karolinska sjukhusets stat äro nu uppförda tre arvoden å 8 500 kronor till en laborator vid ett vart av sjukhusets tre centrallaboratorier, det medicinskt-kemiska, det medicinskt-fysiologiska och det medicinskt-bakteriologiska. Dessa arvoden voro senast för budgetåret 1944/45 uppförda med 7 900 kronor. Å karolinska institutets stat är för innevarande budgetår uppfört ett arvode å 8 600 kronor till en extra laborator med tjänstgöringsskyldighet vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium. Detta arvode utgjorde föregående budgetår 8 000 kronor.

I underdånig skrivelse den 3 juli 1945 anförde direktionen för karolinska sjukhuset bland annat följande.

Vid karolinska sjukhuset har laboratoriearbetet organiserats så att vid den medicinska kliniken anordnats tre centrallaboratorier, ett kemiskt, ett bakteriologiskt och ett fysiologiskt, för tillgodoseende av dels den medicinska kliniken behov av laboratorieundersökningar och dels övriga klinikens behov av mera kvalificerade undersökningar. Vart och ett av centrallaboratorierna står under ledning av en laborator. Envar av laboratorerna uppbär på sjukhusets stat ett årligt arvode av 7 900 kronor samt därutöver från karolinska institutets stat ett undervisningsarvode av 1 000 kronor. Vidare ha vid de övriga klinikerna anordnats mindre laboratorier för utförande av mera rutinmässiga undersökningar.

Vid serafimerlasarettet är organisationen likartad i så måtto att särskilda rutinlaboratorier anordnats vid de olika klinikerna. Vid den medicinska kliniken ombesörjes laboratorieverksamheten å det så kallade kliniska laboratoriet under ledning av en klinisk laborator, som från karolinska institutet avlönas med ett årligt arvode å 8 000 kronor. Det kliniska laboratoriet är uppdelat i en avdelning, som ombesörjer den medicinska kliniken kemiska undersökningar samt mera kvalificerade kemiska undersökningar för lasarettets övriga kliniker, och en avdelning, där bakteriologiska undersökningar för lasarettet i dess helhet utföras. Vid handhavandet av sistnämnda avdelning biträdes den kliniska laboratorn av en av den medicinska kliniken tredje underläkare. Även fysiologiska laboratorieundersökningar för lasarettet utföres i allmänhet på den medicinska kliniken. För elektrokardiografiska m. fl. undersökningar disponerar kliniken därvid en arvodesanställd läkare, vilken uppbär ett arvode å lasarettets stat av 2 000 kronor för år.

På grund av de alltmera ökade krav, som under årens lopp ställts på centrallaboratorierna vid de båda sjukhusen, ha åtskilliga framställningar gjorts om utökning av laboratoriernas kapacitet, som främst skulle åstadkommas ge-

nom inrättande vid serafimerlasarettet av ett särskilt centrallaboratorium samt genom höjning av laboratorernas arvoden. Karolinska institutets lärarkollegium har den 3 januari 1942 anhållit, att i stället för den kliniska laboratoriefattningen vid serafimerlasarettet måtte inrättas tre laboratoriefattningar, en för kemi, en för bakteriologi och en för fysiologi. Sistnämnda befattning skulle bland annat ersätta arvodesbefattningen för elektrokardiografiska m. fl. undersökningar, vilken för närvarande är vakant. Även den kliniska laboratoriefattningen vid serafimerlasarettet är nu vakant. Mellan representanter för direktionen och Sveriges läkarförbund ha förhandlingar förts berörande frågan om ersättningen för elektrokardiografiska och övriga fysiologiska laboratorieundersökningar vid serafimerlasarettet samt för de kemiska och bakteriologiska laboratorieundersökningarna för lasarettets behov. Vid dessa förhandlingar har även föreslagits en provisorisk ökning av avlöningsförmånerna för två av karolinska sjukhusets laboratorer. Den 2 juli 1945 ha nämnda representanter för direktionen och läkarförbundet träffat överenskommelse angående provisorisk ersättning åt de läkare, som omhänderha laboratorieundersökningar. Direktionen har för sin del godkänt denna överenskommelse. Förslag angående inrättande från och med budgetåret 1946/47 av tre kliniska laboratoriefattningar vid serafimerlasarettet och i samband därmed reglering av samtliga berörda laboratorers avlöningsförhållanden komma att framdeles föreläggas Kungl. Maj:t. I avbidan på att detta förslag avgives och prövas av Kungl. Maj:t och riksdagen anhåller direktionen, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att till vardera av de två läkare, som omhänderha kemiska och fysiologiska laboratorieundersökningar för serafimerlasarettets räkning, må under budgetåret 1945/46 utgå ersättning med 13 080 kronor för år med rätt till semester och tjänstledighet enligt vad i gällande avlöningsbestämmelser stadgas för extra ordinarie tjänsteman i 26 lönegraden, att från och med den tidpunkt under nämnda budgetår, då den tredje underläkarbefattningen vid serafimerlasarettets bakteriologiska laboratorium blir ledig, ersättning efter angivna grunder må tills vidare intill utgången av samma budgetår utgå jämväl till den läkare, som därefter omhänderhar bakteriologiska laboratorieundersökningar för lasarettets räkning, samt att ersättning efter samma grunder må under budgetåret utgå till vardera av de två läkare, som omhänderha kemiska och fysiologiska laboratorieundersökningar för karolinska sjukhusets räkning, dock vad den förre angår först från och med den tidpunkt, då befattningens nuvarande innehavare avgår från tjänsten. Av det laborator tillerkända årliga ersättningsbeloppet böra 1 250 kronor utgå såsom undervisningsarvode.

Med anledning av denna framställning har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 juli 1945 såsom ett provisorium för innevarande budgetår medgivit anställande av tre särskilda läkare med full tjänstgöring för handhavande av de kemiska, fysiologiska och bakteriologiska laboratorieundersökningarna vid serafimerlasarettet samt i samband därmed föreskrivit, att förenämnda kliniska laboratoriefattning och arvodesbefattning för elektrokardiografiska m. fl. undersökningar samt tredje underläkarbefattning skola hållas vakanta. I samma beslut ha avlöningsförmånerna för de tre läkarna, som skola handha laboratorieundersökningarna vid serafimerlasarettet, ävensom för föreståndarna för de kemiska och fysiologiska centrallaboratorierna vid karolinska sjukhuset fastställts till — för var och en av dem — ett årligt arvode i ett för allt, för

år räknat, av 13 080 kronor, varav 1 250 kronor skola utgå såsom arvode för undervisning i kliniska laborationsmetoder. För ifrågavarande läkare skola i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 10—15 §§, 19 § samt 20 § 1 mom. första stycket civila icke-ordinariereglementet, därvid skall så anses som om de tillhörde 26 lönegraden 25 löneklassen. I fråga om föreståndaren för karolinska sjukhusets bakteriologiska centrallaboratorium innebar Kungl. Maj:ts beslut icke någon ändring i gällande ordning, enligt vilken denne befattningshavare förutom sin tjänst vid sjukhuset uppehåller befattningen såsom laborator i bakteriologi vid karolinska institutets patologisk-anatomiska institution och härför åtnjuter ett arvode av 5 000 kronor för år. Inberäknat ett arvode å 1 000 kronor för undervisning i kliniska laborationsmetoder uppbär sålunda denne befattningshavare för närvarande sammanlagt $(8\,500 + 5\,000 + 1\,000 =)$ 14 500 kronor för år.

Direktionen har nu i sina anslagsäskanden för nästa budgetår gjort framställning om inrättande av tre laboratoriefattningar i lönegraden A 30 dels vid karolinska sjukhuset, dels ock vid serafimerlasarettet och därvid anført följande.

En lönereglering för laboratorerna vid karolinska sjukhuset synes vara befogad med hänsyn till den starka utveckling av laboratorieverksamheten vid sjukhuset, som ägt rum under de senaste åren och som ställt avsevärt ökade krav på laboratoriernas föreståndare. I skrivelse till direktionen har karolinska institutets lärarkollegium hemställt, att direktionen måtte i sina *petita* till 1946 års riksdag upptaga förslag om inrättande av tre ordinarie laboratoriefattningar i lönegraden A 30 vid serafimerlasarettet. Då laboratorieverksamheten vid lasarettet är av mindre omfattning än vid karolinska sjukhuset, synas laboratorerna vid sistnämnda sjukhus icke böra placeras i lägre lönegrad än vid lasarettet. I händelse lärarkollegiets förslag om inrättande av en bakteriologisk professur, vars innehavare skulle svara för de bakteriologiska laboratorieundersökningarna vid karolinska sjukhuset, genomföres, kan det ifrågasättas, om den laborator, som under honom handhar dessa bakteriologiska undersökningar, bör beredas samma lönegradsplacering som övriga laboratorer vid de två sjukhusen. Direktionen anser emellertid övervägande skäl tala för att nämnda laborator även under denna förutsättning erhåller samma ställning som de laboratorer, vilka förestå sjukhusets kemiska och fysiologiska laboratorier. I överensstämmelse med lärarkollegiets förslag föreslår direktionen förändring av de tre nuvarande arvodesbefattningarna för karolinska sjukhusets laboratorer till laboratoriefattningar i lönegraden A 30 och inrättande av tre dylika befattningar vid serafimerlasarettet. Vid bifall till sistnämnda förslag förutsättes en tredje underläkarbefattning i lönegraden Ex 18 vid serafimerlasarettets medicinska klinik skola indragas och ett i stat uppfört arvode å 2 000 kronor för utförande av elektrokardiografiska m. fl. undersökningar bortfalla.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har i den av direktionen för karolinska sjukhuset åberopade skrivelsen anført följande.

Sedan Sveriges läkarförbund påkallat förhandlingar med karolinska institutet rörande avlönings- och anställningsförhållandena för bland annat den

vid institutet anställde extra kliniska laboratorn med tjänstgöringsskyldighet vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium, ägde förhandlingar rum den 20 mars 1945. Därvid enades representanterna för institutet och läkarförbundet om *dels* att institutets representanter skulle föreslå lärarkollegiet att i sina petita till 1946 års riksdag upptaga förslag om inrättande vid serafimerlasarettets centrallaboratorier av tre ordinarie laboratorstjänster i lönegraden A 30, *dels* ock att läkarförbundet skulle medgiva, att den kliniska laboratorsbefattningen finge ledigannonseras i Svenska läkartidningen.

Lärarkollegiet har tidigare hävdad den meningen, att behov föreligger av tre laboratorstjänster vid serafimerlasarettet. Denna mening, som vunnit stöd av vad vid förhandlingarna förekommit, vidbliver lärarkollegiet. Kollegiet finner angeläget, att åtgärder snarast vidtagas för att bringa denna organisationsfråga till en tillfredsställande lösning.

Att den kliniska laboratorsbefattningen är uppförd å institutets och ej å lasarettets stat är väl numera närmast betingad av historiska skäl. Som de nya befattningarna huvudsakligen äro erforderliga för sjukvårdande verksamhet vid lasarettet, synes — i anslutning till de principer, som tillämpats vid personaluppsättningen å karolinska sjukhuset — vara lämpligt, att befattningarna uppföras å lasarettets stat och befattningshavarna tillerkännas särskilt arvode från institutet för den undervisning de komma att meddela. Denna anordning gäller bland annat för laboratorerna vid karolinska sjukhuset, till vilka utgår ett årligt belopp av 3 000 kronor för undervisning i kliniska laborationsmetoder.

I anslutning till den ståndpunkt lärarkollegiet sålunda intagit får lärarkollegiet hemställa, att direktionen ville i sina petita till 1946 års riksdag upptaga förslag om inrättande av tre ordinarie laboratorsbefattningar i lönegraden A 30 vid serafimerlasarettet.

Upplysningsvis får lärarkollegiet meddela, att lärarkollegiet i sina petita — under förutsättning att nämnda förslag vinner bifall — gjort framställning om anvisande av 3 000 kronor årligen till laboratorerna vid serafimerlasarettet för undervisning i kliniska laborationsmetoder.

Universitetskanslern har — såsom framgått av vad jag förut anfört vid behandlingen av frågan om anslag till avlöningar vid karolinska institutet för nästa budgetår — under förutsättning av att de tre föreslagna laboratorsbefattningarna vid serafimerlasarettet inrättades, tillstyrkt lärarkollegiets förslag om anvisande av ett belopp av 3 000 kronor under institutets avlöningsanslag till laboratorerna för undervisning i kliniska laborationsmetoder.

Statskontoret har motsatt sig de föreslagna laboratorsbefattningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Centrallaboratorernas vid karolinska sjukhuset verksamhet har under de senaste åren ökat i omfång. En reglering av laboratorernas löner har för den skull ansetts erforderlig. Direktionen föreslår, att de erhålla ordinarie anställning i 30 lönegraden. Förslaget om en sådan placering grundar sig på krav som vederbörande läkarsammanslutningar framfört vid vissa »förhandlingar» med karolinska institutets lärarkollegium. Laboratorerna åtnjuta enligt avlöningsstaterna för karolinska sjukhuset och karolinska institutet ersättning i form av arvode. Till var och en utgår 8 500 kronor från sjukhuset och 1 000 kronor från institutet eller sålunda tillhopa 9 500 kronor. Härtill kommer, att de medgivits rätt åtaga sig enskilda uppdrag mot ersättning till sjukhuset för begag-

ande av lokaler, instrument m. m. I framställningen lämnas icke någon utredning om laboratorernas arbetsbörda, dagliga tjänstgöringstider eller arbetsvolymens förändringar. Statskontoret saknar för den skull varje hållpunkt för bedömande i vad mån en ökad ersättning för deras arbete är sakligt motiverad. Enligt vad som antydes i framställningen och bekräftats vid förfrågan å sjukhuset fullgöra ifrågavarande laboratorieföreståndare för närvarande icke heltidstjänstgöring. För inplacering av en befattningshavare av den kategori, varom nu är fråga, som ordinarie tjänsteman med full lön enligt gällande löneplaner bör emellertid enligt statskontorets mening ovillkorligen krävas sådan tjänstgöring. Ett bibehållande av rätten till att utföra enskilda uppdrag bör därvid jämväl vara utesluten. Därest laboratorieföreståndarna skola i fortsättningen arbeta under samma former som hitintills, synes någon annan ersättningsform än arvode icke böra ifrågakomma. Anmärkas må i detta sammanhang att en översyn över deras arbets- och avlöningsförhållanden torde komma till stånd i samband med den utredning rörande laboratorieverksamhetens organisation, som direktionen tidigare förklarat sig ha för avsikt att vidtaga. En lönereglering enbart på grundval av förslag, framförda i delvis ultimativ form kan statskontoret för sin del icke förorda. Ämbetsverket måste med skärpa understryka, att varje hållpunkt saknas för en löneavvägning efter sedvanliga löneregleringsprinciper. Genom beslut den 27 juli 1945 har emellertid Kungl. Maj:t medgivit vissa provisoriska löneförbättringar för föreståndarna för de kemiska och fysiologiska laboratorierna vid karolinska sjukhuset. Huruvida skäl föreligga att för framtiden konservera dessa arvodesförbättringar äger statskontoret icke möjlighet att bedöma på grundval av den föreliggande utredningen.

Huruvida behov föreligger av en så väsentlig utbyggnad vid serafimerlasarettet av laboratorieverksamheten, som nu föreslagits, saknar statskontoret varje möjlighet att bedöma. Ämbetsverket inskränker sig till att beträffande detta spörsmål erinra om att genom omförmälda beslut den 27 juli 1945 Kungl. Maj:t medgivit, att laboratorieverksamheten vid lasarettet finge under budgetåret 1945/46 uppdelas å tre laboratorer, envar med samma avlöningsförmåner som genom beslutet tillerkänts laborator vid karolinska sjukhuset. I övrigt hänvisas till vad som anförts beträffande motsvarande yrkanden i vad avser karolinska sjukhuset.

Allmänna lönenämnden har icke ansett sig kunna tillstyrka högre löneställning för laboratorerna än lönegraden A 28.

Lönenämnden, som icke anser sig böra ingå på frågan om att tre särskilda centrallaboratorier skola inrättas jämväl vid serafimerlasarettet, har uppmärksammat, att i Kungl. Maj:ts beslut den 27 juli 1945 angivits, att de läkare, som under innevarande budgetår skola handha laboratorieundersökningarna vid lasarettet, skola ha full tjänstgöring vid lasarettet. Med beaktande härav och då det torde få förutsättas, att samma ordning skall gälla beträffande föreståndarna för centrallaboratorierna vid karolinska sjukhuset, finner lönenämnden icke anledning till erinran mot att ordinarie befattningar inrättas för ifrågavarande befattningshavare, vilka såvitt av framställningen framgår icke äga uppbära några särskilda ersättningar för de i laboratorierna företagna undersökningarna. Vad angår befattningarnas lönegradsplacering kan lönenämnden icke tillstyrka, att — såsom direktionen ifrågasatt — dessa laboratorstjänster skulle hänföras till 30 lönegraden. Å andra sidan synas dessa laboratorer böra erhålla en högre placering än i den lönegrad, som får anses vara den

för laboratorer normala, eller 26 lönegraden. I anslutning härtill vill lönenämnden erinra, att lönenämnden i förnyat yttrande den 11 december 1942 över 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande angående löneställningen för byråchefstjänster m. fl. ansåg sig icke böra motsätta sig, att befattningshavarna i laboratorsgraden vid universiteten och karolinska institutet inplacerades i 27 lönegraden, varvid lönenämnden särskilt beaktade, att dessa laboratorer voro akademiska lärare. Vad lönenämnden sålunda anförde i fråga om nämnda befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet har i viss mån sin giltighet jämväl beträffande laboratorerna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Den ställning, som dessa laboratorer intaga såsom ledare av laboratorieverksamhetens olika grenar vid berörda sjukhus, samt deras ansvarsfulla och för sjukvården viktiga arbetsuppgifter synas emellertid lönenämnden tala för att de erhålla en något högre lönegradsplacering än laboratorerna vid karolinska institutet. Lönenämnden anser därför en placering av nu ifrågavarande befattningshavare i 28:e lönegraden motiverad, varvid lönenämnden jämväl beaktat att de tre laboratorerna, tillika avdelningsföreståndare, å radiofysiska institutionen tillhöra nämnda lönegrad. Därest denna placering godtages, bör emellertid enligt lönenämndens mening övervägas, huruvida icke skyldigheten att undervisa i kliniska laborationsmetoder bör ingå i dessa laboratorers ordinarie arbetsuppgifter. Särskild ersättning skulle i så fall icke längre utbetalas för denna undervisning.

Sveriges läkarförbund har i skrivelse den 23 september 1945 framhållit, att förbundet ansåge att, för att kompetenta sökande skulle kunna erhållas och sjukvårdens krav bäst skulle bli tillgodosedda, borde tjänsten såsom klinisk laborator vid serafimerlasarettet uppdelas i tre tjänster i respektive klinisk fysiologi, klinisk kemi och klinisk bakteriologi samt dessa tre tjänster såväl som de tre motsvarande vid karolinska sjukhuset placeras i lönegraden A 30 ävensom samtliga sex tjänster organiseras såsom överläkartjänster, som sorterade direkt under direktionen för karolinska sjukhuset och icke, såsom nu är fallet, under cheferna för de medicinska klinikerna. Läkarförbundet har därvid anført bland annat följande.

Laboratorernas arbetsbörda vid de båda sjukhusen har under de senaste åren ökat avsevärt. Statistiken visar, att antalet undersökningar vid samtliga berörda laboratorier flerdubblats under denna tid. Antalet undersökningsmetoder har också ökat avsevärt; många hava tillkommit, som fordra en hög grad av vetenskapligt kunnande. Laboratorerna få också nedlägga en väsentlig del av sin arbetstid på införandet och utarbetandet av nya metoder. Man kan med säkerhet förvänta, att detta arbete kommer att öka betydligt inom den närmaste framtiden, enär efter krigets slut den vetenskapliga verksamheten åter kommer i gång och utländsk litteratur blir lättare tillgänglig.

Laboratorerna hava ytterligare en viktig uppgift i undervisningen av såväl medicine kandidater som laboratoriesköterskeelever. Denna uppgift har ävenledes blivit allt mer betungande ju mer arbetsområdena i fråga vidgats.

Laboratorernas kanske viktigaste funktion är emellertid att biträda vid den vetenskapliga forskningen vid de båda sjukhusen. I allt högre grad blir den kliniska forskningen beroende av laboratorieundersökningar.

Innehavarna av de nuvarande tjänsterna äro alla docenter, men av det ovan sagda framgår, att av tjänsternas innehavare bör fordras en kompetens

närmast motsvarande den, som fordras för en professur. När därtill kommer, att laboratorernas möjligheter till extrainkomster äro mycket små jämförda med de kliniska överläkarnas, synes det klart att, om kompetenta krafter skola kunna påräknas, en lön enligt A 30 måste fastställas. Som jämförelse kan nämnas, att de nyinrättade lasarettsläkartjänsterna som laboratoriechef vid centrallasaretten i Linköping, Umeå och Borås komma att avlönas med respektive cirka 18 000, 19 000 och 19 000 kronor per år och vara förenade med rätt att utan ersättning till sjukhuset utnyttja laboratoriets resurser för egen verksamhet.

Direktionen, som inhämtat yttrande beträffande läkarförbundets förslag, att laboratorerna skulle erhålla överläkares ställning, från föreningen överläkare vid karolinska institutets undervisningssjukhus, har icke för närvarande ansett sig böra föreslå någon ändring av tjänsteställningen för laboratorerna.

Överläkarföreningen har i sitt yttrande uttalat, att om laboratorsbefattningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, såsom ifrågasatts, hänfördes till lönegraden A 30, desammas innehavare borde erhålla tjänsteställning såsom överläkare och sortera direkt under direktionen, men att med sådan ändring av deras tjänsteställning borde anstå, tills eget rutinlaboratorium kunde anordnas för den medicinska kliniken.

I det förslag till personalorganisation för karolinska sjukhuset, som framlagts av direktionen i samband med anslag till sjukhuset för budgetåret 1939/40, upptogs laboratorerna vid sjukhusets tre centrallaboratorier såsom befattningshavare vid sjukhusets medicinska klinik, varvid förutsattes, att deras avlöning skulle utgå från karolinska institutets anslag.

I avgivet yttrande över direktionens nämnda förslag uttalade karolinska institutets lärarkollegium, att ifrågavarande laboratorier kunde antingen ställas under medicinska kliniken med skyldighet att betjäna hela sjukhuset eller ock bli självständiga centrallaboratorier, att kollegiet utan tvekan ansåge sistnämnda alternativ vara att föredraga, därest det med hänsyn till lokalförhållandena kunde genomföras, att kollegiet ville förorda, att laboratorerna vid de bakteriologiska och fysiologiska laboratorierna ställdes direkt under sjukhusets direktion, men att det kemiska laboratoriet, vilket vore planlagt även för att betjäna det löpande arbetet på den medicinska kliniken, icke kunde göras självständigt i förhållande till denna klinik, utan borde sortera under densamma samt att ifrågavarande tre laboratorer vore erforderliga för sjukvården, varför kollegiet avstyrkte deras uppförande på institutets stat och i stället förordade deras inordnande bland sjukhusets övriga personal.

I anledning av detta kollegiets uttalande vidtogs icke någon annan ändring i sjukhusets personalorganisation än att arvoden till laboratorerna upptogs på sjukhusets stat i stället för institutets.

Lokalförhållandena för karolinska sjukhusets centrallaboratorier ha under den därefter gångna tiden icke undergått någon förändring. Det kemiska laboratoriet fungerar sålunda fortfarande dels såsom rutinlaboratorium för den medicinska kliniken och dels såsom centrallaboratorium för sjukhuset i dess helhet. Vid sådant förhållande synes beträffande föreståndaren för detta laboratorium böra anstå med ändring av hans tjänsteställning i förhållande till den medicinska klinikens chef till dess den medicinska kliniken, i samband med en framtida utökning av sjukhusets laboratorielokaler, kan erhålla ett eget rutinlaboratorium. Med hänsyn härtill och då den ändrade löneställning,

som ifrågasatts för samtliga föreståndare för sjukhusets centrallaboratorier, icke synes utgöra anledning till differentiering i fråga om tjänsteställningen för dessa föreståndare, anser direktionen i likhet med överläkarföreningen att med ändring av tjänsteställningen även för de bakteriologiska och fysiologiska laboratoriernas föreståndare bör kunna anstå, till dess ställning såsom självständig överläkare kan beredas centrallaboratoriernas samtliga föreståndare.

Vad sålunda sagts beträffande laboratorerna vid karolinska sjukhuset anser direktionen böra tills vidare gälla jämväl beträffande de föreslagna laboratorsbefattningarna vid serafimerlasarettet.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har beträffande laboratorernas tjänsteställning anfört följande.

Lärarkollegiet delar den av läkarförbundet framförda meningen, att ifrågavarande befattningshavare böra erhålla ställning som överläkare i lönegraden A 30 och att de böra erhålla samma självständiga ställning som övriga överläkare.

Så länge de medicinska klinikerna sakna egna rutinlaboratorier, synes emellertid erforderligt, att vederbörande professor i medicin bibehåller sin nuvarande ställning till dessa. Kollegiet anser alltså, att till dess så sker någon ändring i nämnde professors befogenheter beträffande laboratorierna ej bör vidtagas.

Förändring av en andre underläkartjänst vid medicinska kliniken till biträdande läkartjänst. *Direktionen* har, efter förslag av överläkaren för sjukhusets medicinska klinik professor Nanna Svartz, gjort framställning om förändring av andre underläkarbefattningen på sjukhusets avdelning för fysioterapi till biträdande läkartjänst, förenad med arvode av 9 300 kronor för år. *Direktionen* har anfört:

Då befattningens innehavare relativt självständigt förestår ifrågavarande avdelning, måste det anses olämpligt, att han har ställning såsom underläkare. Denna ställning innebär nämligen, att han efter en viss utbildningstid skall övergå till annan tjänstgöring. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten av kontinuitet i fråga om ledarskapet för den fysioterapeutiska behandlingen vid sjukhuset anser direktionen befattningen böra omändras till en biträdande läkartjänst med arvode av förslagsvis 9 300 kronor för år.

Statskontoret har anfört, att frågan om ordnande av läkarförhållandena å avdelningen för fysioterapi syntes kunna vila i avbidan å en definitiv organisation av den reumatologiska vården vid sjukhuset.

Indragning av en andre underläkarbefattning vid medicinska polikliniken. *Direktionen* har anfört:

Enligt brev den 20 augusti och 5 november 1943 har Kungl. Maj:t medgivit, att för tillgodoseende av den militära poliklinikvården vid sjukhuset finge anställas viss personal bland annat två andre underläkare vid den medicinska polikliniken och en andre underläkare vid den kirurgiska polikliniken. Det kan antagas, att när den förstärkta försvarsberedskapen avvecklas, en minskning av det militära polikliniklientelet kommer att inträda. Det är emellertid ännu ovisst huru stor denna minskning blir och i vilken utsträckning den för detta ändamål anställda personalen kan in-

skränkas. I avbidan på att erfarenhet i detta avseende vinnes, synes man kunna beräkna, att en av de på den medicinska polikliniken anställda underläkarna kan undvaras och att således antalet andre underläkarbefattningar kan minskas med en.

Biträdande läkare vid kvinnokliniken. *Direktionen* har anfört följande.

Överläkaren för sjukhusets kvinnoklinik professor Axel Westman har anhöllit, att en biträdande läkare måtte anställas vid sjukhusets laboratorium för analyser av spermaprov, varvid han anfört, att detta laboratorium, som är nödvändigt för en korrekt behandling av barnlösa äktenskap, varit i verksamhet sedan ett par år tillbaka, och hittills förestått av en förste underläkare på kliniken. Laboratoriets verksamhet är stadd i mycket stark utveckling, varför föreståndarskapet för detsamma icke i längden kan kombineras med en av klinikkens underläkarbefattningar. Med hänsyn till den speciella sakkunskap, som erfordras för ifrågavarande undersökningar, är kontinuitet i fråga om laboratoriets ledning önskvärd. Laboratoriet bör därför förestås av en biträdande läkare med ett arvode av förslagsvis 9 300 kronor för år.

Statskontoret har ansett, att det vore tillfyllest med en andre underläkare såsom föreståndare för spermalaboratoriet.

Förändring av två tredje underläkarbefattningar vid kvinnokliniken till andre underläkarbefattningar. *Direktionen* har anfört:

Professor Westman har hemställt, att två tredje underläkartjänster vid kvinnokliniken måtte ändras till andre underläkartjänster, varvid åberopats bland annat att för dessa läkare erfordras en grundläggande utbildning i kirurgi, och att läkare, som sakna sådan utbildning, icke äro kompetenta för arbetsuppgifterna på kliniken.

Tredje underläkartjänsterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet äro för närvarande placerade i lönegraden Ex 18. Vid förhandlingar, som fördes med Sveriges läkarförbund i samband med avveckling av en år 1939 uppkommen konflikt mellan direktionen och vissa läkare vid serafimerlasarettet, godtogs denna placering först sedan från direktionens sida uttalats, att dessa befattningar, som i väsentlig grad vore avsedda för befattningshavarnas egen utbildning, icke finge innehavas under längre tid än ett år och att vid desammas tillsättning hänsyn borde tagas endast till sökandenas under själva studietiden ådagalagda lämplighet. Såsom framgår av professor Westmans skrivelse erfordras för de på kvinnokliniken placerade tredje underläkarna viss utbildning efter avlagd examen och direktionen finner sig därför ha anledning att förorda, att ifrågavarande två tredje underläkarbefattningar ändras till andre underläkarbefattningar.

Statskontoret har lämnat ifrågavarande förslag utan erinran.

Inrättande av en befattning som biträdande överläkare vid öronkliniken. *Direktionen* har föreslagit inrättande vid öronkliniken av en befattning såsom biträdande överläkare, förenad med ett årligt arvode av 10 600 kronor, och därvid anfört följande.

Överläkaren för sjukhusets öronklinik Torsten Skoog har i skrivelse till direktionen anhållit om utökning av klinikens läkarkrafter med en biträdande överläkare. Han har därvid åberopat dels att antalet på kliniken intagna patienter och antalet där utförda operationer ökat, dels att klinikchefen behövde biträdas i sin omfattande operativa verksamhet av en läkare med större erfarenhet än de på kliniken tjänstgörande underläkarna och dels att antalet läkare vid kliniken i förhållande till patientantalet och operationsverksamheten därstädes vore avsevärt mindre än vid motsvarande kliniker vid undervisningssjukhusen i Uppsala och Lund.

Enligt beslut av 1939 års riksdag hava biträdande överläkartjänster inrättats på de kliniker, där antalet vårdplatser ej understiger 90. Sedermera har en dylik befattning även inrättats vid serafimerlasarettets neurokirurgiska klinik, ehuru platsantalet därstädes ej uppgår till 90. För inrättande av sistnämnda befattning förelågo emellertid särskilda skäl, varför dess inrättande, såsom framhållits av föredragande statsrådet i samband med proposition nr 74 till 1941 års riksdag, icke kunde åberopas vid prövning av likartade framställningar från andra sjukvårdsavdelningar.

Såsom framgår av professor Skoogs skrivelse har antalet på kliniken utförda operationer å inneliggande patienter under år 1944 stigit till närmare 4 000 och det får därför anses vara erforderligt, att överläkaren kan påräkna biträde i arbetet av en läkare med större erfarenhet än underläkarna, vilka efter erhållen specialutbildning på kliniken böra lämna sina befattningar därstädes.

Med hänsyn härtill och till den i professor Skoogs skrivelse gjorda jämförelsen mellan läkarantalet vid karolinska sjukhusets öronklinik, å ena, och vid öronklinikerna vid de övriga undervisningssjukhusen, å andra sidan, finner sig direktionen böra tillstyrka, att en biträdande överläkarbefattning med arvode å 10 600 kronor inrättas vid ifrågavarande klinik, vars platsantal uppgår till 89 och således föga understiger det ovan angivna platsantal, som i allmänhet ansetts utgöra en förutsättning för inrättande av dylika befattningar.

Statskontoret har icke ansett sig böra tillstyrka ifrågavarande förslag.

Då den militära beredskapens avveckling givetvis medför en minskning av antalet militära patienter vid sjukhuset, synes vid beräkningen av läkar- och annan personal för sjukhusets drift en viss försiktighet böra iakttagas. Innan närmare erfarenheter vunnits om patienttillströmningen under normala tider, bör därför enligt statskontorets mening icke inrättas någon tjänst som biträdande läkare å öronkliniken.

Anställande av en tredje underläkare vid radiologiska kliniken. *Direktionen* har anfört:

Överläkaren för den radiologiska kliniken professor E. Berven har under åberopande av den starka ökning av arbetsmängden på kliniken, som inträtt under åren 1938—1944, hemställt om utökning av klinikens personal med bland annat en tredje underläkare. Antalet inneliggande patienter på kliniken har ökats från 3 820 år 1938 till 4 353 år 1944 eller således med omkring 14 procent, medan antalet patienter på den till kliniken anknutna polikliniken ökats från 10 230 år 1938 till 20 031 år 1944 eller således med omkring 95 procent. *Direktionen* förordar därför, att antalet läkare på radiumhemmet utökas med en tredje underläkare.

Statskontoret har lämnat ifrågavarande förslag utan erinran.

Nya underläkartjänster vid psykiatriska kliniken. *Direktionen* har föreslagit inrättande av dels en förste, dels ock en andre underläkartjänst vid psykiatriska kliniken.

Sedan kliniken nye överläkare professor Torsten Sjögren tillträtt sin befattning har han i skrivelse till *direktionen* framhållit behovet av ett effektivare utnyttjande av kliniken och för sådant ändamål hemställt om utökning av dess läarkrafter med två förste underläkare.

Kliniken disponerar för närvarande över, förutom överläkaren en biträdande läkare, som tjänstgör såsom föreståndare för den psykiatriska polikliniken, en förste underläkare och två andre underläkare. Ett bifall till överläkarens ovan angivna förslag skulle innebära, att kliniken erhöles tre förste underläkare och två andre underläkare. *Direktionen*, som finner en utökning av kliniken läkarstab vara önskvärd särskilt med hänsyn till den ökning av kliniken kapacitet, som den nye överläkaren har för avsikt att genomföra, anser emellertid denna ökning böra ske på det sätt att antalet underläkare vid kliniken ökas med en förste och en andre underläkare.

Statskontoret har icke framställt erinran mot *direktionens* ifrågavarande förslag.

Höjt arvode åt en konsulterande pediatriker. Sedan 1939 utgår till en konsulterande pediatriker vid karolinska sjukhuset ett årligt arvode å 1 800 kronor, till dess psykiatriska kliniken vid sjukhuset blivit uppförd. *Direktionen* har föreslagit, att detta arvode höjes till 4 800 kronor och till stöd härför anfört följande.

Docenten B. Broman, vilken tjänstgör såsom konsulterande pediatriker vid sjukhuset, har i skrivelse till *direktionen* anhållit, att det arvode å 1 800 kronor, som utgår såsom ersättning för dennes konsultationer, måtte höjas. För närvarande besöker pediatrikern sjukhusets kvinnoklinik två gånger i veckan. Han föreslår, att arvodet höjes så att detsamma utgör skälig ersättning för besök på kliniken varje vardag. Kvinnoklinikens överläkare professor Westman har tillstyrkt framställningen.

Ifrågavarande konsultationer äro nödvändiga för vården av de nyfödda barnen på kliniken barnbördsavdelning, så länge någon psykiatrisk klinik icke finnes vid sjukhuset. Med hänsyn till konsultationsverksamhetens provisoriska karaktär finner *direktionen* konsultationsbesökens antal tills vidare kunna begränsas till 4 i veckan. Arvodet synes böra höjas till 4 800 kronor för år under förutsättning att konsultationsbesöken även innefatta erforderlig vård av barn, som äro intagna på andra avdelningar av sjukhuset än kvinnokliniken.

Statskontoret har anfört, att en ökning av konsulterande pediatrikerns besök å sjukhuset från två till fyra gånger i veckan icke torde kunna motivera en höjning av arvodet till större belopp än 3 600 kronor.

I detta sammanhang torde jag få erinra, att Kungl. Maj:t i anledning av en av *direktionen* gjord motsvarande framställning, avseende innevarande budgetår, genom beslut den 15 februari 1946 medgivit, att den

läkare, som av direktionen förordnades att omhänderha den föreslagna utökade konsulentverksamheten, finge intill utgången av juni 1946 — utöver arvodet å 1 800 kronor för år — åtnjuta ytterligare ersättning med 150 kronor för månad.

Omreglering av vissa arvoden å tandpolikliniken. I sina den 30 augusti 1945 avgivna anslagsäskanden har *direktionen* anfört följande.

Tandpoliklinikens mest omfattande arbetsuppgift har tidigare avsett ombesörjandet av tandvård för Stockholms garnison. Denna arbetsuppgift har i huvudsak fullgjorts av ett antal värnpliktiga tandläkare, som militärmyndigheterna kommenderat till tjänstgöring på polikliniken. Tandvården för sjukhusets civila patienter har omhänderhåfts av föreståndaren och en civil tandläkare. För dessa två läkare ha i sjukhusets stat upptagits arvoden till belopp av för den förra 3 500 kronor och för den senare 4 500 kronor för år. Föreståndarbefattningen hålles vakant sedan flera år tillbaka. Befattningen har hittills uppehållits av den civila tandläkaren, som därvid bibehållit arvodet på tandläkartjänsten, 4 500 kronor, och därutöver från fjärde huvudtiteln uppburit särskild ersättning för det avsevärda merarbete, stockholmsgarnisonens tandvård under den förstärkta försvarsberedskapen inneburit, medan den läkare som uppehållit tandläkartjänsten uppburit avlöning till belopp, motsvarande arvodet på föreståndartjänsten 3 500 kronor. Dessa läkare ha, sedan polikliniken från och med den 1 juli 1945 mistat de dit kommenderade värnpliktiga tandläkarna, att ombesörja tandvård ej blott för sjukhusets civila patienter utan även för de militärpatienter, som äro intagna på sjukhusets garnisonsavdelningar, vilket medfört en ökning av deras arbetsuppgifter. Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 206 till 1939 års riksdag, har avsetts, att föreståndarbefattningen skulle innehavas såsom bisyssla av en lärare vid tandläkarinstitutet, varigenom visst samarbete mellan polikliniken och nämnda institut skulle möjliggöras. Under den tid, föreståndarbefattningen hållits vakant, har emellertid sådant samarbete icke förekommit i avsedd omfattning. Då polikliniken numera i avsaknad av värnpliktiga tandläkare icke längre kan tillgodose stockholmsgarnisonens polikliniska tandvård, vilken framdeles torde komma att meddelas vid de militära förläggningarna, och således en högst betydande ändring av poliklinikens arbetsuppgifter inträtt, måste frågan om den ur olika synpunkter lämpligaste organisationen av ifrågavarande poliklinik utredas, varvid även frågan om upptagande av närmare samarbete med tandläkarinstitutet bör prövas. Först sedan sådan utredning blivit verkställd, anser sig direktionen böra framlägga förslag rörande organisationen av läkarvården på polikliniken. I avbidan härför synes icke några andra ändringar i detta avseende böra vidtagas än vad som erfordras för uppehållande av poliklinikens verksamhet i dess nuvarande omfattning. Med hänsyn till att de nuvarande arvoden, vilkas belopp icke höjts, sedan desamma blivit fastställda av 1939 års riksdag, visat sig vara otillräckliga för rekrytering av den för ändamålet erforderliga läkarpersonalen, bör dels den tillförordnade föreståndaren bibehållas vid det i staten upptagna tandläkararvodet å 4 500 kronor, varvid det i staten upptagna föreståndararvodet å 3 500 kronor skulle tills vidare, såsom nu är fallet, inbesparas, och dels ersättningen till den eller de civila tandläkare,

som ytterligare erfordras på polikliniken, höjas med 5 000 kronor till 8 500 kronor. Denna ersättning synes böra utgå av anslagsposten till avlöningar för övrig icke-ordinarie personal.

Sedermera har direktionen i skrivelse den 15 januari 1946 — under erinran om sitt nyss återgivna förslag — vidare anfört följande.

De tandläkare, som av direktionen anlitats för att biträda poliklinikföreståndaren i dennes arbete, ha nu påkallat ersättning enligt en av Sveriges tandläkarförbund fastställd taxa, enligt vilken ersättning för det antal arbetstimmar för år, som dessa tandläkare sammanlagt utföra på polikliniken, skulle utgå med 11 775 kronor. Därvid har åberopats, att ersättning enligt denna taxa medgivits beträffande tandvården vid de statliga dövstum- och blindskolorna.

Direktionen, som finner sig böra förorda, att ersättning till den eller de tandläkare, som biträda poliklinikföreståndaren, tills vidare, i avbidan på att utredningen om tandpoliklinikens organisation blir slutförd, utgår enligt nämnda taxa, föreslår därför, att för detta ändamål beräknas ett från 8 500 till 11 775 kronor förhöjt belopp, och att en sålunda förhöjd ersättning får utgå under budgetåret 1946/47.

Sjukvårdspersonal.

Nya tekniska biträden. *Direktionen* har förordat inrättande av tre nya tjänster såsom tekniskt biträde i lönegraden Eo 7, avsedda en för sjukhusets fysiologiska laboratorium, en för psykiatriska klinikens elektroencefalografiska laboratorium och en för radiopatologiska institutionen.

I sin skrivelse angående anslag för budgetåret 1945/46 hemställde direktionen på framställning av professor Svartz om en teknisk biträdestjänst på sjukhusets fysiologiska laboratorium. Denna hemställan har icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Den ökning av antalet undersökningar på laboratoriet, som föranledde framställningen, har emellertid i stegrat tempo fortgått under innevarande budgetår och synes ännu icke ha avstannat. För närvarande uppgår sålunda antalet där utförda elektrokardiografiska undersökningar till omkring 1 000 och antalet hjärtfunktionsprov till omkring 140, allt för månad. I följd av den stora arbetsbelastningen på laboratoriet är därvarande personal mycket hårt ansträngd, vilket medfört betydande svårigheter i fråga om rekryteringen av befattningsarna därstädes, varigenom svårigheterna ytterligare skärpts. Det föreligger därför ett stort behov av utökning av laboratoriets personal med ett tekniskt biträde i lönegraden Eo 7.

Tillförordnade överläkaren för sjukhusets psykiatriska klinik T. Frey har, med instämmande av tillförordnade professorn Wohlfahrt, hemställt, att en teknisk biträdestjänst måtte inrättas för klinikens elektroencefalografiska laboratorium. Framställning till Kungl. Maj:t angående inrättande av förstnämnda tjänst gjordes av direktionen år 1944, men har icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, varför verksamheten vid nyssnämnda laboratorium nedlagts från och med den 1 juli 1945. Med hänsyn till detta laboratoriums betydelse för sjukvården vid karolinska

sjukhuset och serafimerlasarettet är det önskligt, att detsammes verksamhet kan återupptagas, varför direktionen hemställer, att ett tekniskt biträde i lönegraden Eo 7 måtte anställas därstädes.

Föreståndaren för den radiopatologiska institutionen professor O. Reuterwall har under återopande av det ökade antalet undersökningar på institutionen anhållit, att ytterligare en preparatris, som sedan den 1 juli 1941 avlönats av cancerföreningen, måtte upptagas på sjukhusets stat.

Institutionen övertogs av staten från och med den 1 juli 1941. Enligt den överenskommelse om övertagandet, som träffats den 28 juni 1941, skulle bland annat en föreståndarinna för preparationsarbetet och ett tekniskt biträde avlönas av statsmedel, medan av ränteaavkastningen å cancerföreningens Forsgrenska fond skulle bestridas bland annat avlöningsförmånerna till ett tekniskt biträde för den svulstbiologiska forskningen.

Såvitt framgår av den nu gjorda framställningen avlönas emellertid alltså sedan den 1 juli 1941 ytterligare ett tekniskt biträde av cancerföreningens medel, vilket biträde på grund av inträdd ökning av antalet undersökningar för sjukhusets räkning behöver tagas i användning för dylika undersökningar. Direktionen förordar, att den av statsmedel avlönade preparationspersonalen vid institutionen måtte utökas med ett tekniskt biträde i lönegraden Eo 7.

Statskontoret har uttalat, att, då frågan om laboratorieverksamhetens framtida organisation icke vore löst, med en personalförstärkning vid laboratorierna syntes böra anstå. Mot förslaget om inrättande av den tekniska biträdestjänsten vid radiopatologiska institutionen synes statskontoret icke ha funnit anledning till erinran.

Inrättande av en ordinarie befattning såsom barnmorska. *Direktionen* har föreslagit inrättande av ytterligare en befattning såsom barnmorska i lönegraden A 7.

Alltså sedan år 1943 har personalen på sjukhusets förlossningsavdelning varit otillräcklig. Oaktat avdelningens verksamhet undergått en avsevärd stegring, som torde framgå av att det årliga antalet patienter på kvinnokliniken, vilket år 1941 uppgått till 3 698 och år 1942 till 3 909, år 1943 ökats till 4 886 och år 1944 till 5 293, har någon däremot svarande ökning av avdelningens sjukvårdspersonal icke kunnat genomföras på grund av den svåra brist på barnmorskor, som förelegat. Avdelningen har därför måst drivas med oförändrad sjukvårdspersonal, vilket varit ytterst betungande för personalen och inneburit betydande olägenheter för sjukvården. Först under innevarande höst har möjlighet vunnits för förvärv av ytterligare en barnmorska för avdelningen. Direktionen, som medgivit tillfälligt anställning av denna barnmorska, hemställer, att för tillgodoseende av det trängande personalbehov, som föreligger på förlossningsavdelningen, antalet barnmorskebefattningar därstädes måtte från och med budgetåret 1946/47 ökas med en ordinarie.

Statskontoret har lämnat ifrågakarande förslag utan erinran.

Indragning av två tandsköterskebefattningar. *Direktionen* har anmält, att två tandsköterskebefattningar i lönegraden Eo 4 kunde indragas, när klientelet på sjukhusets tandpoliklinik beräknades

komma att kraftigt minskas, då tandvården för Stockholms garnison skulle ombesörjas vid de militära förläggningarna.

Förändring av en befattning såsom sjukvårdsbiträde till sköterskebiträdestjänst. Enligt gällande bestämmelser skola, i den mån nuvarande innehavare av befattningar i lönegraden Eo 2 avgå, desamma ersättas med befattningar såsom sköterskebiträden i lönegraden U 1. *Direktionen* har nu anmält, att en befattning såsom sjukvårdsbiträde, vars innehavare avgått från tjänsten, borde förändras till sköterskebiträdestjänst.

Nya assistentsköterskor. *Direktionen* har föreslagit inrättande av tre assistentsköterskebefattningar i lönegraden Eo 5, därav en förenad med halvtidstjänstgöring och avsedd för kvinnoklinikens speciallaboratorium för spermaprov, en avsedd för psykiatriska klinikens insulinavdelning och en avsedd att ersätta en till radiologiska klinikens laboratorium knuten, med arvode av 3 600 kronor förenad befattning.

I skrivelse till *direktionen* har överläkaren för sjukhusets kvinnoklinik professor A. Westman framhållit, att arbetet på det speciallaboratorium för spermaprov, som anordnats vid kliniken, blivit så omfattande att desamma icke medhinnes av den på laboratoriet anställda sjuksköterskan samt hemställt, att ytterligare en sköterska måtte anställas på laboratoriet. *Direktionen* anser sig böra föreslå, att en halvtidsanställd assistentsköterska anställs på nämnda laboratorium för att biträda den där tjänstgörande sköterskan i hennes arbete.

Tillförordnade överläkaren för sjukhusets psykiatriska klinik T. Frey har hos *direktionen* hemställt, att ytterligare en sjuksköterska måtte anställas på den kvinnliga insulinavdelningen på kliniken, eller, om tidsläget icke medgäve detta, ytterligare en elev måtte placeras därstädes. Första föreståndarinnan tillstyrker, att en assistentsköterska placeras på avdelningen, då arbetet vore alltför ansvarsfullt för en elev. *Direktionen* hemställer, att ytterligare en assistentsköterska måtte anställas på avdelningen.

Överläkaren för den radiologiska kliniken professor E. Berven har hemställt om ytterligare en assistentsköterska på röntgenbehandlingsavdelningen och om ändring av en arvodestjänst på klinikens laboratorium till assistentskötersketjänst. I avvidan på ytterligare utredning härom anser sig *direktionen* böra inskränka sig till att hemställa, att nämnda arvodestjänst, varå avlöning utgår med 3 600 kronor för år, men som under de senaste åren icke kunnat tillsättas utan uppehållits av en vikarierande assistentsköterska, måtte för säkerställande av driften på laboratoriet ändras till en assistentskötersketjänst i lönegraden Eo 5.

Förhöjd ersättning åt sköterskeskolorna. *Direktionen* har anfört:

Enligt särskilda avtal med de sjuksköterskeskolor, vilkas elever tjänstgöra vid karolinska sjukhuset, nämligen statens, Sophiahemmets och Röda Korsets, har sjukhuset att till dessa skolor erlägga ersättning för desammars kostnader för elevernas utbildning med 50 kronor i månaden för varje

provsköterska och 25 kronor i månaden för varje annan elev, som tillhandahålles av skolorna. Denna ersättning har sedermera, vad angår Sophiahemmets och Röda Korsets elever, enligt medgivande av Kungl. Maj:t förhöjts med sammanlagt 30 procent. Under innevarande år har Sophiahemmets styrelse meddelat, att driften av hemmets sköterskeskola på grund av inträffade kostnadsökningar medfört ett underskott under år 1944 å cirka 40 000 kronor och att motsvarande underskott komme att uppstå under år 1945 samt hemställt, att sjukhusets ersättning till skolan måtte höjas med ytterligare 20 procent, varigenom underskotten skulle delvis kunna täckas. Efter förda förhandlingar med skolans styrelse har direktionen funnit den gjorda framställningen vara befogad. I händelse den sålunda ifrågasatta tilläggsersättningen beviljas, synes motsvarande förhöjning böra medgivas även för det fåtal elever vid sjukhuset, som tillhöra Röda Korsets sjuksköterskeskola. Ifrågavarande tilläggsersättning för dessa två skolors elever beräknas medföra en ökad kostnad för sjukhuset till belopp av sammanlagt omkring 20 000 kronor för år. Under återopande av det stora värde, som elevernas arbetskraft innebär för sjukvården, hemställer direktionen, att sådan tilläggsersättning må utgå under budgetåret 1946/47 och att sjukhusets avlöningsanslag i följd därav måtte höjas med 20 000 kronor.

Genom beslut den 23 november 1945 har Kungl. Maj:t efter framställning av direktionen medgivit, att ett ytterligare tillägg å 20 procent under vissa förutsättningar må utgå under år 1946 å ersättningen till Sophiahemmet.

Löneställningen för de sociala kuratorerna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m. Vid karolinska sjukhuset finnas för närvarande tre sociala kuratorer, varav två äro placerade i lönegraden A 11 och en i lönegraden Eo 10. Den sociala kuratorn vid serafimerlasarettet är placerad i lönegraden Eo 10.

Direktionen har föreslagit dels uppflyttning av kuratorsbefattningen vid serafimerlasarettet till lönegraden A 11, dels ock förändring av en assistentsköterskebefattning i lönegraden Eo 5 vid karolinska sjukhusets psykiatriska klinik till kuratorsbefattning i lönegraden Eo 10. Direktionen har anförut:

I skrivelse till direktionen ha de vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet anställda kuratorerna, vilka för närvarande äro placerade två i lönegraden A 11 och två i lönegraden Eo 10, hemställt om uppflyttning till lönegraden A 18, varvid de återopat, att kuratorsbefattningar vid den statliga arbetsförmedlingen placerats i denna lönegrad. Kuratorerna utföra ett för sjukhusen betydelsefullt arbete, som direktionen i hög grad uppskattar. Den nuvarande löneplaceringen synes emellertid icke vara oförmånlig i förhållande till kuratorsbefattningar vid andra sjukhus och befattningarna ha också — även under de senaste åren — kunnat besättas med mycket väl kvalificerade innehavare. Direktionen har dock icke något att erinra mot att frågan om en förmånligare löneplacering för kuratorerna upptages till prövning i samband med löneplaceringen för motsvarande befattningar vid andra statliga sjukhus. I avbidan härå synes emellertid den i lönegraden Eo 10 placerade kuratorn vid serafimerlasarettet böra i löne-

avseende jämföras med den sociala kurator, som arbetar för patienterna i karolinska sjukhusets huvudkomplex, och i följd därav uppflyttas i lönegraden A 11.

I skrivelse till direktionen har överläkaren för psykiatriska kliniken professor T. Sjögren hemställt, att en assistentskötersketjänst på den psykiatriska polikliniken måtte ändras till en i lönegraden A 11 placerad kuratorsbefattning. Med hänsyn till önskvärdheten av att klinikens kapacitet utnyttjas i ökad utsträckning, har direktionen hemställt om ytterligare två underläkare vid kliniken. Ett bifall till denna hemställan skulle möjliggöra, att klinikens årliga patientklientel kunde avsevärt ökas, vilket måste återverka på omfattningen av kuratorsverksamheten vid kliniken. Direktionen anser sig därför böra föreslå, att en assistentsköterskebefattning ändras till en i lönegraden Eo 10 upptagen kuratorstjänst.

Innehavarna av de nuvarande kuratorsbefattningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet ha med anledning av direktionens ställningstagande till frågan om kuratorernas löneställning anfört följande.

Direktionen har anfört, att den icke har något att erinra mot att frågan om en förmånligare löneplacering för kuratorerna upptages till prövning i samband med löneplaceringen för motsvarande befattningar vid andra statliga sjukhus. Gent emot detta be vi få framhålla, att kuratorsbefattningar vid andra statliga sjukhus saknas. Vad direktionen möjligen torde åsyfta, är de s. k. hjälpverksamhetsförestånderskorna vid sinnessjukhusen. Dessas huvuduppgift måste emellertid sägas vara sjukvårdande verksamhet bland exspektanter till sinnessjukhusen och därifrån utskrivna patienter, vilket också framgår därav, att verksamheten ansetts kunna utövas av sjuksköterskor utan social utbildning. Ingen av hjälpverksamhetsförestånderskorna har, såvitt oss är bekant, social utbildning, något som emellertid fordrats för erhållande av ifrågavarande kuratorstjänster. Däremot finnas sedan 1942 vid den offentliga arbetsförmedlingen kuratorsbefattningar för arbete bland partiellt arbetsföra, vilka befattningar äro placerade i adertonde lönegraden.

Vidare anför direktionen, att den nuvarande löneplaceringen icke synes vara oförmånlig i förhållande till kuratorsbefattningar vid andra sjukhus. Att så i viss mån är fallet, kan icke bestridas. Orsaken härtill är emellertid, att det stora flertalet kuratorstjänster inrättats senare än kuratorstjänsterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet och att de sistnämndas löneplacering därvid varit normgivande. Vid inrättande av nya kuratorstjänster ha nämligen förfrågningar av beslutande myndigheter ofta gjorts angående löneplaceringen av ifrågavarande tjänster och nyinrättade tjänster placerats i enlighet därmed.

Alltmer erkännes ju betydelsen av kuratorsverksamhet vid sjukhusen, och det synes oss därför synnerligen viktigt för en god rekrytering till denna kår, att kuratorstjänsterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, vilka tydligen blivit normgivande, ges en löneplacering, som motsvarar de krav, som ställas på deras innehavare.

Statskontoret har tillstyrkt, att kuratorsbefattningen vid serafimerlasarettet ordinariesättes och placeras i 11 lönegraden samt att den extra ordi-

narie kuratorsbefattningen vid karolinska sjukhuset, vilken är knuten till psykiatriska kliniken uppflyttas till 11 lönegraden. Förslaget om förändring av en assistentsköterskebefattning till kuratorsbefattning har statskontoret däremot icke tillstyrkt, enär statskontoret icke funnit behovet av ännu en kurator vid psykiatriska kliniken vara tillfredsställande styrkt. Beträffande kuratorernas löneställning har statskontoret anfört följande.

Sociala kuratorer finnas anställda inom skilda verksamhetsgrenar. Då arten och omfånget av vederbörande arbetsuppgifter är skiftande, har befattningshavarna erhållit skilda löneställningar. Den normala lönenivån för ifrågavarande befattningshavare torde emellertid vara 10 eller 11 lönegraderna i de statliga avlöningsreglementena eller motsvarande förmåner. Sålunda äro för närvarande 5 kuratorer anställda vid fångvårdsanstalterna, med placering som extra ordinarie tjänstemän i 10 lönegraden. Strafflagberedningen har i sitt förslag angående verkställande av frihetsstraff m. m. (stat. off. utr. 1944: 50) för sådana kuratorer ifrågasatt en placering i 12, 16 och 18 lönegraderna, allt efter arten och omfånget av vederbörandes arbete. Statskontoret har emellertid i utlåtande den 4 januari 1945 över förslaget ansett en placering i högre lönegrad än 11 icke böra ifrågakomma. Befolkningsutredningen räknade i sitt betänkande om abortfrågan med att de av utredningen föreslagna kuratorerna skulle tillerkännas en minimilön motsvarande lönegrad A 11 i det statliga civila avlöningsreglementet. Statskontoret förordade för sin del i häröver avgivet utlåtande, att ersättningen för arbetet borde utgå i form av dyrtorsgrupperade arvoden av samma storleksordning som de för könssjukvårdens kuratorer gällande. Vissa myndigheter och organisationer tillstyrkte åter en högre löneställning än den föreslagna. Chefen för socialdepartementet ansåg emellertid vid föredragning i statsrådet av förevarande spörsmål »någon höjning av den av befolkningsutredningen föreslagna relativt förmånliga löneställningen för kuratorerna icke för närvarande böra ske» (propositionen nr 369/1945, sid. 63). I betraktande av vad sålunda anförts förefaller det statskontoret som om löneställningen för karolinska sjukhusets ordinarie kuratorstjänster vore väl avvägd. Statskontoret vill i detta sammanhang erinra, att ämbetsverket i utlåtande denna dag över serafimerlasarettets petita för budgetåret 1946/47 tillstyrkt överförande av lasarettets kurator å ordinarie stat i 11 lönegraden. Statskontoret anser sig i anledning av förevarande framställning härutöver böra förorda, att karolinska sjukhusets extra ordinarie kuratorsbefattning från och med nästkommande budgetår uppflyttas från 10 till 11 lönegraden, då en differentiering i lönegrad av ordinarie och extra ordinarie tjänster i detta fall icke synes påkallad.

Allmänna lönenämnden har anfört:

Lönenämnden, som finner skäl tala för att de statliga kuratorernas lönegradsplacering tages under allmän omprövning, anser sig för närvarande endast kunna förorda, att såväl kuratorn å serafimerlasarettet som kuratorn å karolinska sjukhusets psykiatriska klinik jämställas med de båda övriga kuratorerna såtillvida, att de inplaceras i 11 lönegraden.

Ekonomipersonal.

Sjukhusbiträde. Direktionen har hemställt om anvisande av medel till anställande av ytterligare ett sjukhusbiträde (städerska) i lönegraden U 1.

Direktionen finner städningsspersonalen böra förstärkas å fysiologiska laboratoriet, radiopatologiska institutionen och sjukgymnastiska avdelningen. Det ökade behovet av städningsspersonal på det fysiologiska laboratoriet och den radiopatologiska institutionen synes sammanlagt kunna tillgodoses med en städerska. För gymnastikavdelningen torde erfordras ytterligare en städerska. Direktionen får därför föreslå en utökning av antalet i städning sysselsatta sjukhusbiträden med två. Å andra sidan synes antalet städerskor på tandpolikliniken kunna minskas med en.

Ändrad löneställning för arbetsföreståndarinnan m. m. Direktionen har föreslagit, att befattningen såsom arbetsföreståndarinna i lönegraden A 6 uppflyttas till lönegraden A 8 under benämningen slöjdföreståndare.

Arbetsföreståndarinnan vid sjukhusets psykiatriska klinik Elsa Lundborg har gjort framställning, som tillstyrkts av dels tillförordnade överläkaren för kliniken doktor T. Frey och dels karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets tjänstemannaförening, och hemställt, att hennes befattning som nu är placerad i lönegraden A 6 måtte placeras i lönegrad A 11, vilken lönegradsplacering i propositionen 1945:241 föreslagits för en lärarinna i kvinnlig slöjd vid statens anstalt för fallandesjuka. Befattningen synes emellertid vara mera jämförlik med arbetsföreståndarskebefattningarna vid statens sinnessjukhus, för vilka i samma proposition föreslagits en höjning från lönegraden A 6 till A 8.

Direktionen hemställer, att arbetsföreståndarskan vid karolinska sjukhuset måtte uppflyttas till sistnämnda lönegrad, varvid direktionen, med hänsyn till att patientantalet vid karolinska sjukhusets psykiatriska klinik är avsevärt mindre än antalet av de patienter, arbetsföreståndarskorna vid statens sinnessjukhus i allmänhet hava att handleda, förutsätter att arbetsföreståndarskan vid karolinska sjukhuset framdeles skall handleda patienterna ej blott vid den psykiatriska kliniken utan även vid andra avdelningar av sjukhuset samt förestå arbetet i sjukhusets sysal. Befattningens benämning synes i överensstämmelse med vad riksdagen beslutit beträffande motsvarande befattningar vid statens sinnessjukhus böra ändras till slöjdföreståndare.

Statskontoret och allmänna lönenämnden ha tillstyrkt ifrågavarande förslag.

Sjukbärare m. fl. Direktionen har hemställt, att antalet ordinarie sjukbärare, transport- och förrädsmän samt gårdskarlar ökas med 3 till 8 samt att antalet extra ordinarie befattningar tillhörande nämnda personalkategori, bestämmes till 20 mot nu 21.

I skrivelse till direktionen har avdelning 29 av civilförvaltningens personalförbund anhållit om ändrade löne- och anställningsförhållanden för viss

vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet anställd ekonomipersonal, bland annat omändring av tio extra ordinarie sjukbärfattningar vid karolinska sjukhuset till ordinarie tjänster och inrättandet av tre extra ordinarie befattningar i femte lönegraden för vid nämnda sjukhus anställda trädgårdsarbetare. Antalet ordinarie och extra ordinarie vaktmästare, sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar vid karolinska sjukhuset uppgår för närvarande till sammanlagt 28, varav 7 ordinarie. I händelse två av de extraarbetare, som utföra trädgårdsarbete vid sjukhuset, erhålla extra ordinarie anställning, vilket direktionen tillstyrker med hänsyn till att arbete med säkerhet kan beredas dem året runt, ökas antalet av denna personal till 30. I fråga om de manliga ekonomisterna vid statens sinnessjukhus har i proposition nr 241/1945 föreslagits, att omkring en tredjedel borde beredas ordinarie anställning. Detta förslag har godkänts av riksdagen. I enlighet härmed synes antalet ordinarie befattningar för ifrågasvarande personal vid karolinska sjukhuset böra ökas från 7 till 10. Direktionen hemställer därför, att dels antalet ordinarie sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar ökas med 3 till 8 och att antalet extra ordinarie befattningar, tillhörande nämnda personalkategori, bestämmes till $(21 - 3 + 2) = 20$.

Statskontoret och allmänna lönenämnden ha tillstyrkt direktionens ifrågavarande förslag.

Administrations- och kontorspersonal.

Nya skriv-, kontors-, kansli- och kontrollbiträden. *Direktionen* har föreslagit inrättande vid medicinska kliniken av en kanslibiträdesbefattning i lönegraden A 7 i stället för en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4, anställande av ett kontrollbiträde i lönegraden Ex 7 vid radiologiska kliniken, anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 med halvtidstjänstgöring dels vid fysiologiska laboratoriet, dels vid bakteriologiska laboratoriet, dels vid kvinnokliniken, dels ock vid ögonkliniken, beredande av heltidstjänstgöring åt ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 vid gymnastikavdelningen, anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 vid psykiatriska kliniken samt anställande av ett skrivbiträde i lönegraden Eo 2 vid röntgen-diagnostiska avdelningen.

Överläkaren för sjukhusets medicinska klinik professor Svartz har hemställt, att kanslipersonalen på klinikens expedition måtte utökas med ett kanslibiträde. Den medicinska kliniken disponerar icke såsom de övriga klinikerna något expeditionsbiträde i kanslibiträdesgraden, vilket medför, att klinikens expeditionsbiträden övergå till bättre avlönade befattningar, när sådana erbjuda sig, ett förhållande, som innebär avsevärda olägenheter för klinikens expeditionsarbete. Direktionen anser sig böra föreslå, att antalet ordinarie kanslibiträdesbefattningar vid sjukhuset utökas med en. I samband därmed kan antalet extra ordinarie kontorsbiträdesbefattningar vid sjukhuset minskas med en.

Överläkaren för den radiologiska kliniken professor Berven har i skrivelse till direktionen anfört bland annat, att den personal, som anställts på klinikens kontrollavdelning, alltsedan 1942 icke medhunnit att införa patientmaterialet

i de vetenskapliga liggarna, så att vetenskaplig bearbetning av materialet kunnat göras, samt anhållit att ytterligare ett i lönegraden A 7 placerat kontrollbiträde måtte anställas på avdelningen.

Med hänsyn till den betydelse för behandlingen av de kräftsjuka, som den vetenskapliga bearbetningen av patientmaterialet kan innebära, synes förandet av de för detta ändamål upplagda vetenskapliga liggarna böra fortgå. Direktionen anser sig därför böra tillstyrka en utökning av de härför avsedda arbetskrafterna med en befattning i lönegraden Ex 7.

Vid sjukhusets ibruktagande räknades med att expeditionsarbetet för de tre centrallaboratorierna skulle kunna fullgöras av ett gemensamt expeditjonsbiträde placerat på det kemiska laboratoriet. På grund av den mycket starka ökningen av antalet undersökningar tages detta expeditjonsbiträdes arbetskraft numera helt i anspråk för det kemiska laboratoriets räkning. Detta har medfört stora svårigheter för de två övriga laboratorierna, där behovet av särskild arbetskraft för det växande expeditjonsarbetets fullgörande blivit allt mera trängande. I fråga om det fysiologiska laboratoriet har direktionen sökt tillgodose behovet genom överflyttning till laboratoriet av ett skrivbiträde från den medicinska polikliniken under en del av dagen. Detta har emellertid visat sig icke vara tillfyllest. Det måste anses nödvändigt att därutöver anställa ett kontorsbiträde med halvtidstjänst på laboratoriet. Även på det bakteriologiska laboratoriet erfordras ett kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring. Expeditjonsarbetet därstädes har hittills utförts av en av de på laboratoriet tjänstgörande sjukvårdseleverna, ett förhållande, som föranlett befogade erinringar från vederbörande sjuksköterskeskolas sida.

Överläkaren för kvinnokliniken professor Westman har anhållit om förstärkning av personalen på klinikens expedition med ett kanslibiträde med halvtidstjänst. Han har därvid åberopat en tidigare gjord framställning, vari han framhållit nödvändigheten av omedelbar förstärkning av arbetskraften därstädes, då det icke vore möjligt för det därvarande extra ordinarie kanslibitradet att medhinna det ökade expeditjonsarbete, som blivit en följd av den kraftiga utvecklingen av klinikens verksamhet. Direktionen fann sig också nödsakad att medgiva anställning på expeditionen av ett skrivbiträde med halvtidstjänst. Med hänsyn till svårigheten att i sådan befattning erhålla en tillräckligt kvalificerad arbetskraft synes i stället ett extra ordinarie kontorsbiträde med halvtidstjänst böra anställas på expeditionen.

Överläkaren för sjukhusets ögonklinik professor Nordenson har anført, att för expeditjonsarbetet på kliniken ursprungligen upptagits ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde, att det sistnämnda av sparsamhetsskäl erhållit halvtidstjänst, men att det växande arbetet på ögonpolikliniken gjort det nödvändigt att nu anställa ytterligare ett kontorsbiträde med halvtidstjänst. Direktionen förordar anställning på kliniken av ytterligare ett extra ordinarie kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring.

Sedan riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t öfverfört ett på sjukhusets gymnastikavdelning placerat kontorsbiträde i lönegraden A 4 på övergångsstat för att framdeles ersättas med ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 med halvtidstjänstgöring, har nämnda kontorsbiträde från och med den 1 januari 1945 öfverflyttats till annan avdelning. Försök hava sedermera gjorts att på gymnastikavdelningen använda ett kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring. Därvid vunna erfarenheter ha emellertid visat, att de arbetsuppgifter, som ankomma på kontorsbitradet, icke medhinnes på halvtid. Det har visat sig erforderligt, att för expeditjonsarbetets fullgörande utöka arbetstiden till 5¹/₄

timme dagligen eller således $\frac{3}{4}$ arbetstid. Avdelningens överläkare har hemställt, att ett kontorsbiträde med heltidstjänstgöring ånyo måtte anställas därstädes för att även det skrivarbete, som är förenat med befattningen, skall kunna medhinnas. Direktionen anser sig böra tillstyrka denna hemställan.

Överläkaren vid psykiatriska kliniken professor Sjögren har hemställt, att klinikens arbetskrafter måtte utökas med ett kanslibitråde. Med hänsyn till önskvärdheten av att klinikens kapacitet utnyttjas i ökad utsträckning har direktionen hemställt om ytterligare två underläkare vid kliniken. Ett bifall här till skulle möjliggöra, att klinikens årliga patientklientel kunde avsevärt ökas, vilket måste återverka på omfattningen av kansliarbetet vid kliniken. Direktionen vill därför föreslå, att klinikens kanslipersonal utökas med ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4.

Överläkaren för den röntgendiagnostiska avdelningen professor Å. Åkerlund har på grund av den våldsamma stegringen av antalet undersökningar på avdelningen begärt utökning av arbetskrafterna därstädes med förutom annan personal ytterligare ett skrivbiträde samt därvid åberopat att avdelningens expeditiionspersonal, oaktat betydande övertidsarbete, icke medhunnit den växande arbetsbördan. Direktionen hemställer, att avdelningens kanslipersonal utökas med ytterligare ett extra ordinarie skrivbiträde.

Statskontoret har anført, att den militära beredskapens avveckling givetvis komme att medföra en minskning av antalet militära patienter vid sjukhuset. I avvaktan på närmare erfarenheter av patienttillströmningen under normala tider syntes därför böra anstå med den föreslagna utökningen av personalen för kontors- och skrivgöromål vid ögonkliniken och röntgendiagnostiska avdelningen.

Ordinariesättning av kansli- och kontrollbiträdesbefattningar vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. *Direktionen* har föreslagit ordinariesättning av elva extra ordinarie kanslibiträdesbefattningar och en extra ordinarie kontrollbiträdesbefattning vid karolinska sjukhuset samt fyra extra ordinarie kanslibiträdesbefattningar vid serafimerlasarettet. *Direktionen* har till stöd härför anført följande.

För rekryteringen av sjukhusens kanslipersonal spela de ordinarie kanslibefattningarna i 7:e lönegraden en mycket betydande roll, då dessa befattningar ge kanslipersonal i lägre lönegrader goda möjligheter till befordran. De extra ordinarie befattningarna i samma lönegrad ge däremot mindre möjlighet i detta avseende, då ordinarie kanslipersonal i lägre lönegrader, som befordras till sådan tjänst, äger rätt att kvarstå i sin ordinarie tjänst, som i följd därav endast kan besättas medelst förordnanden för längre eller kortare tider. För befordringsgången inom de lägsta lönegraderna och för rekryteringen av kanslipersonal inom dessa lönegrader skulle det därför vara till stor fördel, om de extra ordinarie kanslibefattningarna i sjunde lönegraden kunde ersättas med ordinarie tjänster i samma lönegrad. Därmed skulle också tillgodoses av överläkaren för karolinska sjukhusets ögonklinik professor J. W. Nordenson i särskilda skrivelser till direktionen uttalade önskemål, innebärande att antingen den på ögonkliniken placerade extra ordinarie kanslibiträdestjänsten måtte förändras till en ordinarie befattning eller samtliga i lönegraden A 7 placerade kanslitjänster vid karolinska sjukhuset måtte göras rörliga mellan sjukhusets

olika avdelningar, varvid kontroll- och kanslibiträdestjänster skulle likställas med hänsyn till att dessas arbetsuppgifter vore likartade. Under återopande av vad sålunda anförts, får direktionen hemställa, att 12 extra ordinarie kansli- och kontrollbiträdesbefattningar vid karolinska sjukhuset måtte ändras till ordinarie kanslibiträdestjänster.

Vid serafimerlasarettet finnas fem befattningar, som kanslibiträde å läkar-expedition, placerade i sjunde lönegraden, varav en ordinarie och fyra extra ordinarie. Av skäl som ovan anförts föreslår direktionen, att fyra kanslibiträdesbefattningar ändras från extra ordinarie till ordinarie i lönegrad A 7.

Allmänna lönenämnden har anfört:

Enligt direktionens förslag skulle samtliga kansli- och kontrollbiträden vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet erhålla ordinarie anställning. Detta förslag och vad direktionen i samband därmed anført berör spörsmål, som torde bliva föremål för undersökning av 1944 års personalutredning. Resultatet av denna undersökning synes lönenämnden böra avvaktas, innan så långt gående åtgärder, som direktionen föreslagit, vidtagas. Tills vidare bör antalet ordinarie befattningar i 7:e lönegraden begränsas till förslagsvis 15 vid karolinska sjukhuset och 3 vid serafimerlasarettet. Enligt lönenämndens mening bör för samtliga ifrågavarande befattningar användas benämningen kanslibiträde. De ordinarie befattningarna böra vidare icke bindas vid viss avdelning av vederbörande sjukhus, utan bör vid uppkommande vakans å dylik befattning efter direktionens bestämmande denna befattning kunna överflyttas till annan avdelning i utbyte mot där befintlig extra ordinarie kanslibiträdestjänst, där så befinnes lämpligt för åstadkommande av en rättvis beföringstur.

Statskontoret har tillstyrkt ordinariesättning av fyra kansli- och kontrollbiträdestjänster vid karolinska sjukhuset och 2 kanslibiträdestjänster vid serafimerlasarettet.

Förbättrad löneställning för viss kameral personal vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m.m. Under återopande av den löneroglering, som vid 1945 års riksdag beslöts för sinnessjukhusens personal, föreslår *direktionen* uppflyttning av sjukhusintendenterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet från lönegraden A 24 till lönegraden A 26, av två bokhållare i lönegraden A 15 och Ex 12 vid serafimerlasarettet till assistenter i lönegraden A 17 och Eo 15, av kassörerna från lönegraden A 11 till lönegraden A 14 samt av kameralbiträdena från lönegraden Eo 8 till kontorister i lönegraden Eo 9. Dessutom skulle enligt direktionens förslag förste bokhållaren i lönegraden A 18 och bokhållaren i lönegraden A 15 vid karolinska sjukhuset erhålla ändrade benämningar och kallas förste assistent och assistent. Direktionen anför därvid bland annat följande.

Beträffande vissa befattningar tillhörande sjukhusets administrations- och kontorspersonal kan ändrad löneställning ifrågasättas i anledning av den ändrade löneställningen för befattningar vid statens sinnessjukhus, som beslutits av 1945 års riksdag. Detta gäller i första hand intendenttjänsterna vid såväl karolinska sjukhuset som serafimerlasarettet, vilka för närvarande äro placerade i lönegraden A 24. Intendentbefattningarna vid de större sinnessjukhusen, vilka jämväl varit placerade i nämnda lönegrad, hava från och med den 1 juli 1945 uppflyttats till lönegraden A 26. Med hänsyn till de ansvars-

fulla och krävande arbetsuppgifter, som åligga intendenterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, är det av största vikt, att dessa befattningar äro besatta med högt kvalificerade innehavare och en uppflyttning av befattningarna till sistnämnda lönegrad får därför anses vara påkallad. I annat fall måste det befaras, att befattningarna bli passagetjänster för intendenterna vid statens sinnessjukhus, vilket ur kontinuitetssynpunkt skulle medföra stora olägenheter. Direktionen hemställer därför, att intendentbefattningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet måtte jämväl uppflyttas till lönegraden A 26. Direktionen vill härvid erinra, att befattningen såsom syssloman vid serafimerlasarettet redan vid statens övertagande av lasarettet jämfäst med sysslomansbefattning av första klass vid statens sinnessjukhus. Omfattningen av den ekonomiska förvaltningen vid lasarettet, sådan denna återspeglas i avlönings- och omkostnadsstaternas storlek, är fullt jämförlig med de största sinnessjukhusens. Sålunda voro de fastställda staterna för budgetåret 1944/45 vid serafimerlasarettet och Ulleråkers sjukhus följande:

	Serafimerlasarettet	Ulleråkers sjukhus
Avlöningar	kronor 1 893 000	kronor 2 024 904
Omkostnader	» 1 505 000	» 1 102 200
Summa kronor	3 398 000	3 127 104.

Vidare kan i detta sammanhang framhållas, att i en mellan landstingens centrala lönenämnd och svenska sjukhusförvaltningens tjänstemannaförbund innevarande år träffad överenskommelse uttalats, att syssloman vid lasarett om 400 vårdplatser och därutöver borde placeras i lönegrad motsvarande A 26, i samband varmed centrala lönenämnden förbundit sig att verka för att överenskommelsen bleve godkänd av de särskilda landstingen. Serafimerlasarettet har 533 vårdplatser och intar i den statliga förvaltningen ställning såsom huvudförvaltning. För utanordning av medel svarar sjukhusintendenten gemensamt med överdirektören.

Även för bokhållartjänsterna vid statens sinnessjukhus har lönegradsuppflyttning vidtagits. Vid de större sinnessjukhusen har sålunda tjänsterna uppflyttats från A 15 till A 17. Vid karolinska sjukhuset är förste bokhållartjänsten placerad i A 18 och bokhållartjänsten i lönegraden A 15.

Någon ändring i denna lönegradsplacering anser sig direktionen icke böra föreslå. Däremot hemställer direktionen, att den ordinarie bokhållartjänsten vid serafimerlasarettet uppflyttas från lönegraden A 15 till A 17 och den icke-ordinarie från lönegraden Ex 12 till Eo 15. I överensstämmelse med vad som skett vid statens sinnessjukhus böra befattningarnas benämningar ändras till förste assistent respektive assistent.

Sinnessjukhusens kassörer, vilka tidigare varit upptagna i lönegraden A 11, ha uppflyttats till lönegraden A 14 vid de större sjukhusen och A 12 vid de mindre. För katedralbiträden har en uppflyttning skett från lönegraden A 8 till A 9. Motsvarande lönegradsuppflyttning bör vidtagas beträffande kassörer och katedralbiträden vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Katedralbiträdenas benämning bör i samband därmed ändras till kontorister. Direktionen vill framhålla, att kassagöromålen vid lasarettet torde vara minst lika krävande som vid de största sinnessjukhusen. Tidigare av kassören åtnjutna felräkningspenningar ha successivt minskats och upphöra alldeles att utgå från och med den 1 juli 1946.

Statskontoret, som tillstyrkt direktionens ifrågavarande förslag, har därvid anført följande.

Då serafimerlasarettet icke är av samma storleksordning som karolinska sjukhuset förefaller det i viss mån tveksamt, om intendents- och kassörstjänsterna vid lasarettet böra erhålla samma placering som vid sjukhuset. Med hänsyn till vad direktionen anført, i synnerhet beträffande uppdelningen av intendenternas arbete, vill statskontoret icke motsätta sig, att ifrågavarande befattningar vid lasarettet jämväl placeras i 26, respektive 14 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har icke ansett sig böra tillstyrka den föreslagna uppflyttningen av intendenten vid serafimerlasarettet i högre lönegrad. Beträffande kassören vid serafimerlasarettet har lönenämnden endast ansett sig böra förorda en uppflyttning till 12 lönegraden. I övrigt har lönenämnden tillstyrkt direktionens nu ifrågavarande förslag. Lönenämnden anför:

Enligt lönenämndens mening äro förhållandena vid, å ena sidan, här ifrågavarande båda statliga kroppssjukhus samt, å andra sidan, de statliga sinnessjukhusen icke direkt jämförbara, bland annat med anledning av att det finnes en särskild administrativ chef, överdirektören, för de båda förstnämnda sjukhusen. Lönenämnden anser därför icke, att den omständigheten, att sjukhusintendenterna vid de största sinnessjukhusen numera äro placerade i 26 lönegraden, utan vidare bör medföra en placering av de båda intendenterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet i samma lönegrad. Då emellertid det förhållandet, att karolinska sjukhuset — ehuru ännu icke fullt utbyggt — är ungefär dubbelt så stort som serafimerlasarettet, enligt lönenämndens mening motiverar en högre löneställning för intendenten vid förstnämnda sjukhus, finner sig lönenämnden kunna tillstyrka en uppflyttning av denne befattningshavare till A 26. Vid detta sitt ställningstagande har lönenämnden beaktat, att upphandling av livsmedel och förbrukningsartiklar för bland annat karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet för närvarande är centraliserad till sistnämnda sjukhus, men icke funnit detta utgöra tillräcklig grund för en uppflyttning jämväl av dess intendent.

Då sjukhusens olika storlek även påverkar kassörernas arbetsuppgifter, anser sig lönenämnden vidare böra förorda en placering av kassören vid karolinska sjukhuset i A 14 och vid serafimerlasarettet i A 12.

Vad direktionen i övrigt föreslagit beträffande sjukhusens kamerala personal föranleder icke någon erinran från lönenämndens sida.

Intendenten vid serafimerlasarettet har med anledning av allmänna lönenämndens utlåtande anført bland annat följande.

Den administrativa chefen — överdirektören — för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet intager icke annan ställning till intendenterna än sjukhuscheferna (läkare) till intendenterna vid de största sinnessjukhusen. Den omfattande administrationen vid de statliga kroppssjukhusen har gjort, att statsmakterna funnit lämpligare att sjukhuschefsbefattningarna sammanslogas och utövades av en person, som icke vore läkare. Överdirektören har sålunda att inför direktionen föredraga även ärenden, som gälla sjukvårdens organisation. Någon avlastning från intendenterna till överdirektören av göromål, som åvila de förstnämnda, kan icke ifrågakomma.

Då organisationen för de statliga kroppssjukhusen fastställdes, ansågs den ekonomiska förvaltningen vid serafimerlasarettet så omfattande, att lasarettet borde utgöra en särskild huvudförvaltning med dragningsrätt på statsverkets checkräkning i riksbanken. För behörigt utövande av denna dragningsrätt ansvara överdirektören och intendenten gemensamt. Med den arbetsbörda, som

åvilar överdirektören, ligger det i öppen dag, att detta gemensamma ansvar blir särskilt tyngande för intendenten.

Lönenämnden har förbigått, att serafimerlasarettets syssloman redan vid statens övertagande av lasarettet jämställts med sysslomännen av första klass vid statens sinnessjukhus.

Lönenämnden har framhållit, att det bör vara en skillnad i löneställning mellan intendenten vid serafimerlasarettet och intendenten vid karolinska sjukhuset. Skäl härför torde finnas, men denna skillnad bör icke åstadkommas genom att ge den förstnämnde en lägre löneställning än motsvarande tjänsteman vid ett länslasarett.

I skrivelse den 15 januari 1946 har *direktionen* gjort framställning om utverkande av medel för anställande vid en vid sjukhuset anordnad blodgivarcentral av följande personal, nämligen en föreståndare med ett årligt arvode av 2 000 kronor, en underläkare med halvtidstjänstgöring i lönegraden Ex 22, en sjuksköterska i lönegraden Eo 7, ett skrivbiträde i lönegraden Ex 4 och ett sköterskebiträde i lönegraden U 1. Direktionen har därvid anfört följande.

Förbrukningen av blod och blodserum för de blodtransfusioner, som erfordras för sjukvården vid karolinska sjukhuset är mycket betydande. Tidigare tillgodosågs behovet härav så gott som uteslutande av den blodgivarcentral, som organiserats av Stockholms stad. För nedbringande av betydande kostnader, vartill ersättningarna för denna centrals leveranser uppgingo, har direktionen försöksvis organiserat en särskild blodgivarcentral för sjukhuset, för vilket ändamål viss tillfällig personal blivit anställd. Därvid räknades med att tillräckligt antal blodgivare skulle kunna erhållas bland sjukhusets patienter och personal. Under den tid av omkring ett år, varunder försöksanordningen varat, har denna beräkning icke förverkligats, men däremot har det numera lyckats att anskaffa utomstående blodgivare, som kunna tillgodose en mycket betydande del av behovet. Det synes därför föreligga anledning att nu vidtaga definitiva åtgärder för anordnande vid sjukhuset av en blodgivarcentral, som dels kan tillgodose sjukhusets hela behov och dels fylla de skärpta fordringar, som utvecklingen på området medfört. I skrivelse till direktionen den 17 december 1945 ha de överläkare vid sjukhuset, på vilkas avdelningar blodtransfusioner förekomma i mera avsevärd omfattning, framlagt ett förslag i detta avseende.

Lokal för den föreslagna blodgivarcentralen kan tills vidare beredas inom sjukhusets tandpoliklinik.

Tillkomsten av en blodgivarcentral vid sjukhuset torde medföra en minskning av sjukhusets omkostnader för blodgivningar, vilka bokföras på den i sjukhusets omkostnadsstat upptagna anslagsposten till läkemedel, till belopp av omkring 20 000 kronor för år.

I skrivelse den 19 mars 1946 har *direktionen* upptagit frågan om bestridande av kostnaderna för avlönande av viss tillfällig personal vid radiofysiska institutionen vid sjukhuset och därvid anfört följande.

I skrivelse till direktionen har föreståndaren för den radiofysiska institutionen professor Rolf Sievert meddelat, att Göteborgs sjukhusdirektion hos institutionen hemställt om montering och mätning av ett antal radiumpreparat, innehållande sammanlagt 2 gram radium, samt att detta uppdrag icke kunde utföras av institutionens nuvarande arbetskrafter inom rimlig tid

utan eftersättande av övriga viktiga arbetsuppgifter, varför tillfällig personal måste anlitas för uppdragets fullgörande.

I samband därmed har professor Sievert — under framhållande att avgifterna för uppdragets fullgörande enligt av Kungl. Maj:t fastställd taxa kunna beräknas uppgå till 8 000 å 10 000 kronor — hemställt, att institutionens föreståndare måtte bemyndigas att i detta och andra liknande fall ned-sätta avgifterna intill halva beloppet under förutsättning, att uppdragsgivaren bestrider kostnaden för den tillfälliga arbetskraft vid institutionen, som erfordras för uppdragets fullgörande.

I den händelse Kungl. Maj:t skulle finna kostnaderna för anställande av den tillfälliga personal vid institutionen, som kan erfordras för fullgörande av ovannämnda av Göteborgs sjukhusdirektion lämnade uppdrag, icke böra bestridas i den ordning, professor Sievert föreslagit, får direktionen hemställa, att Kungl. Maj:t ville medgiva, att för detta ändamål må under innevarande budgetår — utöver det belopp å 27 500 kronor, som anvisats under den i sjukhusets avlöningsstat upptagna anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal vid de radiofysiska och radiopatologiska institutionerna vid sjukhuset — disponeras ytterligare 1 500 kronor. I den mån uppdragets fullgörande kräver anställande av tillfällig personal även under nästa budgetår, kommer direktionen under ovan angivna förutsättning att hemställa om det tilläggsanslag, som erfordras härför.

Statskontoret har anfört:

Av principiella skäl måste statskontoret motsätta sig förslaget om bemyndigande för direktionen att för vissa större arbeten med radium ned-sätta de fastställda avgifterna intill halva beloppet mot att vederbörande uppdragsgivare bestrider kostnaderna för vissa tillfälliga arbetskrafter. Sistnämnda merutgifter för sjukhuset torde i stället gäldas i den ordning, direktionen alternativt antytt. Statskontoret föreslår därför, att i anledning av den föreliggande framställningen Kungl. Maj:t i den kommande propositionen om anslag bland annat till karolinska sjukhuset för budgetåret 1946/47 utverkar riksdagens bemyndigande att av i framställningen angivna skäl för budgetåret 1945/46 överskrida den i avlöningsstaten för karolinska sjukhuset under »I Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna» uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med erforderligt belopp. Det synes statskontoret jämväl lämpligt, att i avlöningsstaten för budgetåret 1946/47 motsvarande avlöningspost erhåller beteckningen »förslagsvis».

I det föregående har jag förordat inrättande från och med nästa budgetår av en professur i bakteriologi vid karolinska institutet. Mot direktionens förslag, att innehavaren av professuren i egenskap av föreståndare för institutets bakteriologiska institution, å vilken bakteriologiska laboratorieundersökningar avses skola utföras för karolinska sjukhusets räkning, skall erhålla ett särskilt arvode å 1 500 kronor från sjukhusets stat, synes ej vara något att erinra med hänsyn till att dylikt arvode utgår exempelvis till föreståndaren för institutets patologiska institution. I likhet med vad som gäller för överläkare och andra institutionsföreståndare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, vilka uppbära särskilda av Kungl. Maj:t fastställda arvoden, bör föreståndaren för bakteriologiska institutionen äga rätt

Departementschefen.

att under semester bibehålla föreståndararvodet. Arvode till vikarie under semester för föreståndaren torde böra utgå med 240 kronor för semesterperioden, vilken torde böra omfatta 60 dagar.

Verksamheten vid centrallaboratorierna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet har under de senaste åren ökat avsevärt i omfattning. Detta har, såsom av den lämnade redogörelsen framgått, nödvändiggjort en provisorisk reglering för innevarande budgetår av laboratorieverksamheten vid serafimerlasarettet samt av avlönings- och anställningsförhållandena för laboratorerna vid ifrågavarande två sjukhus. Förslag har nu framlagts om inrättande vid vartdera sjukhuset av tre ordinarie laboratorsbefattningar i lönegraden A 30, varav en i klinisk kemi, en i klinisk bakteriologi och en i klinisk fysiologi. Då jag funnit behov föreligga av de föreslagna laboratorsbefattningarna tillstyrker jag, att vid vartdera sjukhuset inrättas tre ordinarie dylika befattningar. Vad befattningarnas lönegradsplacering beträffar förordar jag under hänvisning till vad lönenämnden anfört, att desamma placeras i 28 lönegraden. Befattningarna böra vara förenade med heltidstjänstgöring. De nuvarande laboratorerna vid karolinska sjukhuset ha medgivits rätt att åtaga sig enskilda uppdrag mot ersättning till sjukhuset för begagnande av lokaler, instrument m. m. Motsvarande medgivande torde icke böra lämnas innehavarna av de föreslagna ordinarie laboratorsbefattningarna. Laboratorerna sortera nu under cheferna för sjukhusens medicinska kliniker. Någon ändring härutinnan torde för närvarande icke böra vidtagas utom beträffande laboratorn i klinisk bakteriologi vid karolinska sjukhuset. Denne torde böra vara underställd professorn i bakteriologi vid karolinska institut, vilken skall vara föreståndare för bakteriologiska institutionen vid sjukhuset, å vilken bakteriologiska laboratorieundersökningar avses skola utföras för sjukhusets räkning. Till frågan om laboratorernas undervisningsskyldighet har jag tagit ställning i det föregående vid behandlingen av karolinska institutets avlöningsanslag.

I det föregående har jag förordat, att den nu med ett arvode av 10 600 kronor förenade befattningen som biträdande läkare på karolinska sjukhusets röntgendiagnostiska avdelning skall förändras till en överläkartjänst i lönegraden Eo 26. Härav betingad ändring i personalförteckningen bör vidtagas.

Jag har vidare i det föregående *dels* förordat att den nuvarande skillnaden i lönehänseende mellan förste och andre underläkare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skall upphöra samt att de i Ex 22 placerade andre underläkarna därför skola uppflyttas till lönegraden Ex 23 och benämnas förste underläkare, *dels* föreslagit en provisorisk löneförstärkning för förste underläkarna vid de båda sjukhusen samt för två biträdande läkare å radiumhemmet, *dels ock* tillstyrkt, att tredje underläkarna vid ifrågavarande sjukhus uppflyttas från lönegraden Ex 18 till lönegraden Ex 21 under benämningen andre underläkare. Medel för härav föranledd kostnadsökning beräknar jag i det följande under respektive sjukhus avlöningsanslag.

Direktionens förslag om förändring av en andre underläkarbefattning i

lönegraden Ex 22 vid medicinska kliniken till biträdande läkartjänst, förenad med ett arvode av 9 300 kronor för år, anser jag mig böra tillstyrka.

En befattning som andre underläkare vid medicinska polikliniken torde i enlighet med direktionens förslag böra indragas.

Behov synes föreligga av en särskild befattning såsom föreståndare för sjukhusets laboratorium för analyser av spermaprov. Mot direktionens förslag om inrättande av en med ett arvode av 9 300 kronor förenad befattning som biträdande läkare för ändamålet har jag icke funnit anledning till erinran, varför jag tillstyrker detsamma.

Vägande skäl ha enligt min mening anförts till stöd för förslaget om förändring av två tjänster som tredje underläkare vid kvinnokliniken till befattningar som andre underläkare. Jag tillstyrker därför detta förslag. De nya tjänsterna böra dock med hänsyn till vad jag nyss anført inrättas såsom förste underläkarbefattningar.

Öronkliniken vid karolinska sjukhuset har att i mycket stor utsträckning från andra specialkliniker taga hand om svåra, komplicerade sjukdomsfall inom öron-, näs- och halssjukdomarnas område, inte minst maligna tumörer, vilkas operativa behandling kräver en stor erfarenhet och tekniskt kunnande hos vederbörande operatör. Antalet intagna patienter på kliniken har alltsedan dess öppnande varit i ständigt stigande, varför en förstärkning av läkarkrafterna vid kliniken synes ofrånkomlig. Då det får anses erforderligt, att överläkaren kan påräkna biträde i arbetet av en läkare med större erfarenhet än underläkarna, anser jag mig böra tillstyrka direktionens förslag om inrättande av en för öronkliniken avsedd, med ett arvode av 10 600 kronor förenad befattning som biträdande läkare.

Med anledning av förslaget om anställande av en tredje underläkare vid radiologiska kliniken tillstyrker jag, att medel beräknas för anställande vid kliniken av en andre underläkare i lönegraden Ex 21.

Intagningssiffran vid psykiatriska kliniken har hitintills per år utgjort omkring 700 och den genomsnittliga liggtiden uppgått till 48 dagar. Såväl ur vetenskaplig forskningssynpunkt samt undervisnings- och utbildningssynpunkt som ur sjukvårdssynpunkt är det enligt klinikkens nye överläkares mening nödvändigt, att klinikkens kapacitet utnyttjas betydligt mera effektivt än hitintills och att sålunda antalet intagningar ökas, speciellt då det gäller akuta fall samt viktigare fall, som äro i behov av observation i och för bedömning och utlåtande. Akuta fall, som varit i trängande behov av omedelbar vård å specialklinik, ha ofta fått vänta i månader. För genomförande av en önskvärd ökning av klinikkens effektivitet synes det ofrånkomligt, att ytterligare två underläkare anställas vid kliniken. Jag tillstyrker därför i anslutning till direktionens förslag, att ytterligare två förste läkartjänster inrättas för kliniken.

Den av direktionen förordade höjningen av det nuvarande arvodet å 1 800 kronor till en konsulterande pediatriker vid karolinska sjukhuset med 3 000 kronor till 4 800 kronor för år vill jag icke motsätta mig, då enligt vad

jag erfarit en dylik höjning synes vara erforderlig för att den föreslagna ökningen av konsulentverksamheten skall kunna genomföras.

Det nuvarande arvodet å 3 500 kronor till föreståndaren för sjukhusets tandpoliklinik torde, såsom direktionen föreslagit, böra höjas med 1 000 kronor till 4 500 kronor och arvodet å 4 500 kronor åt en tandläkare vid tandpolikliniken böra indragas. I stället torde i enlighet med direktionens förslag medel böra beräknas till arvoden åt tandläkare under den i avdelning II. av avlöningsstaten uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Jag finner mig böra förorda bifall till direktionens förslag om inrättande av tre nya tekniska biträdestjänster i lönegraden Eo 7, avsedda en för sjukhusets fysiologiska laboratorium, en för psykiatriska kliniken elektroencephalografiska laboratorium och en för radiopatologiska institutionen.

Förslaget om inrättande av ytterligare en befattning som barnmorska i lönegraden A 7 anser jag mig likaså böra biträda.

Vad angår framställningen om anvisande av medel för anställande av nya assistentsköterskor anser jag mig icke nu böra biträda förslaget om nyinrättande av en skötersketjänst å psykiatriska kliniken insulinavdelning. Där- emot har jag icke funnit anledning till erinran mot förslaget om anställande av en assistentsköterska med halvtidstjänstgöring å kvinnokliniken speciallaboratorium för spermaprov. Likaså tillstyrker jag, att en med ett arvode av 3 600 kronor förenad, till radiologiska kliniken knuten befattning förändras till assistentskötersketjänst.

I enlighet med direktionens förslag torde för nästa budgetår böra beräknas 20 000 kronor till förhöjd ersättning till sköterskeskolorna.

Vid karolinska sjukhuset äro för närvarande tre sociala kuratorer anställda. Av dessa äro två placerade i lönegraden A 11 och en i lönegraden Eo 10. I sistnämnda lönegrad är jämväl den sociala kuratorn vid serafimerlasarettet placerad. En av kuratorerna vid karolinska sjukhuset är knuten till psykiatriska kliniken. Då behov jämväl synes föreligga av en social kurator vid psykiatriska polikliniken, förordar jag bifall till direktionens förslag om förändring av en assistentskötersketjänst till extra ordinarie befattning som social kurator. I likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden anser jag mig böra förorda, att de extra ordinarie kuratorsbefattningarna placeras i samma lönegrad som de ordinarie och att den extra ordinarie befattningen vid serafimerlasarettet ordinariesättes. Även om skäl torde föreligga för en uppflyttning av kuratorerna i högre lönegrad än den för de ordinarie kuratorerna gällande eller 11 lönegraden, är jag likväl icke beredd att nu föreslå en höjning av lönegradsplaceringen. Frågan härom torde böra prövas i ett vidare sammanhang.

I enlighet med direktionens förslag tillstyrker jag, att medel beräknas för anställande av ett nytt sjukhusbiträde i lönegraden U 1 för förstärkning av städningsspersonalen å fysiologiska laboratoriet, radiopatologiska institutionen och gymnastikavdelningen.

Jag tillstyrker i likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden, att befattningen såsom arbetsföreståndarinna i lönegraden A 6 uppflyttas till lönegraden A 8 under benämningen slöjdföreståndare.

Personalförteckningen för karolinska sjukhuset upptager nu två vaktmästare i lönegraden A 5 och fem sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar i samma lönegrad. Vid sjukhuset äro vidare anställda tjuguen i lönegraden Eo 5 placerade sjukbärare, transport- och förrådsmän samt gårdskarlar. Jag anser mig böra förorda, dels att tio av dessa extra ordinarie tjänster ordinariesättas, dels att tjänstebenämningarna sjukbärare, transportmän, förrådsmän och gårdskarlar ändras till vaktmästare, dels ock att två nya vaktmästarbefattningar i lönegraden Eo 5 inrättas för med trädgårdsarbete sysselsätta arbetare vid sjukhuset.

I personalförteckningen för karolinska sjukhuset böra med hänsyn till vad av chefen för finansdepartementet i bilaga till 1946 års statsverksproposition under rubriken För flera huvudtitlar gemensamma frågor anförts följande ändringar vidtagas:

benämningen första köksföreståndarinna ändras till förste köksföreståndare;

- » tvättföreståndarinna ändras till tvättföreståndare;
- » andra köksföreståndarinna ändras till köksföreståndare;
- » kokerska ändras till ekonomibiträde i lönegraden A 2;
- » kallskänka ändras till ekonomibiträde i lönegraden A 1.

Direktionen har föreslagit inrättande vid medicinska kliniken av en kanslibiträdesbefattning i lönegraden A 7 i stället för en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4. Då denna klinik i likhet med övriga kliniker torde böra ha tillgång till ett kanslibiträde, anser jag mig böra på så sätt biträda direktionens förslag, att jag tillstyrker inrättande av en kanslibiträdestjänst i lönegraden Eo 7. Förslaget om anställande av ett kontrollbiträde i lönegraden Ex 7 vid radiologiska kliniken, av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 vid psykiatriska kliniken och av ett skrivbiträde i lönegraden Eo 2 vid röntgendiagnostiska avdelningen anser jag mig böra tillstyrka. Jag finner mig jämväl böra tillstyrka, att medel beräknas för anställande av ett kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring i lönegraden Eo 4 dels vid fysiologiska laboratoriet, dels vid bakteriologiska laboratoriet, dels vid kvinnokliniken, dels ock vid ögonkliniken samt för beredande av heltidstjänstgöring åt ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 vid gymnastikavdelningen. Då en kontorsbiträdestjänst kan indragas vid bifall till mitt förslag om inrättande av en extra ordinarie kanslibiträdesbefattning, innebär vad jag nu förordat i fråga om kontorsbiträden, att medel böra beräknas för sammanlagt tre nya kontorsbiträdestjänster i lönegraden Eo 4, varav en förenad med halvtidstjänst.

Enligt direktionens förslag skulle samtliga nuvarande extra ordinarie kansli- och kontrollbiträden vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet erhålla ordinarie anställning. Då detta förslag och vad direktionen anført till stöd för detsamma berör spörsmål, som äga samband med de frågor, vilka äro föremål för överbägende inom 1944 års personalutredning, är jag

icke beredd att nu helt eller delvis tillstyrka direktionens ifrågavarande förslag. Däremot torde i enlighet med direktionens av allmänna lönenämnden tillstyrkta förslag för såväl kansli- som kontrollbiträdesbefattningar böra användas tjänstebenämningen kanslibitråde. Jag vill i anslutning till lönenämndens uttalande understryka, att de ordinarie befattningarna icke böra anses bundna vid viss avdelning av vederbörande sjukhus. Vid uppkommande vakans å dylik befattning bör denna, såsom enligt vad jag erfarit redan i viss utsträckning skett, enligt direktionens bestämmande kunna överflyttas till annan avdelning i utbyte mot där befintlig icke-ordinarie kanslibitrådestjänst, om så befinnes lämpligt för åstadkommande av en rättvis befordringstur.

Under åberopande av den lönereglering, som vid 1945 års riksdag beslöts för personal vid sinnessjukhusen, har direktionen föreslagit uppflyttning av sjukhusintendenterna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet från lönegraden A 24 till lönegraden A 26, av två bokhållare i lönegraden A 15 och Ex 12 vid serafimerlasarettet till assistenter i lönegraden A 17 och Eo 15, av kassörerna från lönegraden A 11 till lönegraden A 14 samt av kameralbiträdena från lönegraden Eo 8 till kontorister i lönegraden Eo 9. Dessutom skulle enligt direktionens förslag förste bokhållaren i lönegraden A 18 och bokhållaren i lönegraden A 15 vid karolinska sjukhuset erhålla ändrade benämningar och kallas förste assistent och assistent.

Ifrågavarande förslag, som tillstyrkts av statskontoret, har föranlett erinran från allmänna lönenämndens sida endast så tillvida att lönenämnden icke ansett sig böra förorda den föreslagna uppflyttningen av intendentsbefattningen vid serafimerlasarettet i högre lönegrad samt att lönenämnden icke funnit kassörstjänsten vid lasarettet böra placeras i högre lönegrad än 12. Även om det i viss mån kan anses tveksamt, om intendents- och kassörstjänsterna vid serafimerlasarettet böra erhålla samma placering som vid karolinska sjukhuset, finner jag likväl icke tillräckliga skäl föreligga för att placera dessa tjänster vid serafimerlasarettet i lägre lönegrad än den av direktionen föreslagna. Jag anser mig därför helt böra tillstyrka direktionens förevarande förslag.

Efter de sista årens praktiska och teoretiska forskningar såväl i Sverige som i utlandet har transfusionsförfarandet kommit att intaga en alltmer ökad roll inom sjukvården. Förutom blod- och plasmatransfusioner förekommer även en alltmer omfattande vätskebehandling i form av infusioner av glycos, koksalt, bikarbonat, aminosol och liknande. För en rationell blod- och vätsketerapi anses den nuvarande, provisoriskt anordnade blodgivarcentralen vid karolinska sjukhuset vara helt otillräcklig. En stor olägenhet är dess decentralisering. Enligt direktionens nu framlagda förslag, vilket jag anser mig böra tillstyrka, skulle hithörande verksamhet vid sjukhuset koncentreras till en blodgivarcentral, tills vidare förlagd till lokaler inom sjukhusets tandpoliklinik. Mot det av direktionen beräknade personal-

behovet för blodgivarcentralen, nämligen en föreståndare med ett årligt arvode av 2 000 kronor, en underläkare med halvtidstjänstgöring i lönegraden Ex 22, en sjuksköterska i lönegraden Eo 7, ett kontorsbiträde i lönegraden Ex 4 och ett sköterskebiträde i lönegraden U 1, har jag icke funnit anledning till erinran. Underläkaren torde dock bära placeras i lönegraden Ex 23 såsom förste underläkare.

Vad beträffar frågan om bestridande av kostnaderna för anställande av tillfälliga arbetskrafter för utförande av vissa större arbeten vid karolinska sjukhusets radiofysiska institution ansluter jag mig till statskontorets mening. Därest riksdagen icke framställer erinran häremot, torde Kungl. Maj:t för innevarande budgetår få medgiva överskridande av den under I. i avlöningsstaten för sjukhuset uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med det belopp, som erfordras för bestridande av lönekostnaderna för ifrågavarande tillfälliga personal vid radiofysiska institutionen. I enlighet med statskontorets förslag torde vidare nämnda anslagspost i avlöningsstaten för nästa budgetår bära uppföras med förslagsvis be-tecknat belopp, som icke bör få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Posterna i avlöningsstaten för karolinska sjukhuset bära underkastas jämväl andra förändringar än de, som föranledas av vad jag i det föregående anført, bland annat med hänsyn till belastningen. Dessa förändringar framgå av följande sammanställning, vari hänsyn jämväl tagits till de öknings- och minskningar av olika anslagsposter, som betingas av vad jag i det föregående tillstyrkt.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna.	Ökning eller minskning kronor
<i>Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.</i>	
Tekniskt biträde (Eo 7) tillkommer	+ 3 300
Sjukhusbiträde (U 1; halvtidstjänst) tillkommer	+ 1 000
<i>Rörligt tillägg.</i>	+ 4 300
Med hänsyn till belastningen synes någon uppräknings av denna anslagspost icke erforderlig.	—
II. Sjukhuset i övrigt.	
<i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän.</i>	
3 laboratorer (A 28) tillkomma	+ 33 400
Barnmorska (A 7) tillkommer	+ 3 500
Arbetsföreståndarinnan (A 6) uppflyttas under ändrad benämning till A 8	+ 400
10 tjänster som sjukbärare m. m. (Eo 5) ordinariesättas	+ 31 300
Intendenten (A 24) uppflyttas till A 26	+ 900
Kassören (A 11) uppflyttas till A 14	+ 600
	+ 70 100

	Ökning eller minskning kronor
<i>Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.</i>	
Föreståndararvode åt en professor i bakteriologi tillkommer	+ 1 500
2 biträdande läkare (arvode 9 300) tillkomma	+ 18 600
1 biträdande överläkare tillkommer	+ 10 600
Höjt arvode åt en konsulterande pediatriker	+ 3 000
3 laboratorer (arvode 8 500) bortgå	— 25 500
1 biträdande läkare (arvode 10 600) bortgår	— 10 600
Arvode åt föreståndare för blodcentralen tillkommer	+ 2 000
Föreståndararvodet vid tandpolikliniken höjes med 1 000 kronor	+ 1 000
Tandläkararvodet å 4 500 kronor bortgår	— 4 500
	— 3 900
<i>Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.</i>	
1 överläkare (Eo 26) tillkommer	+ 8 900
5 förste underläkare (Ex 23; 1 med halvtidstjänst) tillkomma	+ 32 600
1 andre underläkare (Ex 21) tillkommer	+ 6 400
2 andre underläkare (Ex 22) och 2 tredje underläkare (Ex 18) bortgå	— 24 300
Uppflyttning av underläkarna i Ex 18 till Ex 21 och i Ex 22 till Ex 23	+ 19 000
Provisorisk löneförstärkning åt vissa underläkare och biträdande läkare	+ 82 000
3 nya tekniska biträden (Eo 7)	+ 9 900
1 sjuksköterska (Eo 7) tillkommer	+ 3 300
1 assistentsköterska (Eo 5; halvtidstjänst) tillkommer; 1 arvodesbefattning bortgår	— 2 100
1 social kurator (Eo 11) tillkommer; 1 uppflyttas från Eo 10 till Eo 11	+ 4 200
Förhöjd ersättning åt sköterskeskolorna	+ 20 000
Sjukhusbiträde (U 1; halvtidstjänst) tillkommer	+ 1 000
1 sköterskebiträde (U 1) tillkommer	+ 2 000
2 vaktmästare i Eo 5 i stället för 2 gårdskarlar i Ex 5	+ 500
10 sjukbärare m. m. (Eo 5) bortgå	— 29 500
1 kanslibiträde i Eo 7 tillkommer	+ 3 300
1 kanslibiträde (kontrollbiträde) i Ex 7 tillkommer	+ 3 100
3 kontorsbiträden i Eo 4 tillkomma, varav 1 med halvtidstjänst	+ 7 000
1 kontorsbiträde i Ex 4 tillkommer	+ 2 600
1 skrivbiträde i Eo 2 tillkommer	+ 2 500
1 kameralbiträde uppflyttas under ändrad benämning från Eo 8 till Eo 9	+ 200
1 sköterskebiträde (U 1) i stället för 1 sjukvårdsbiträde (Eo 2)	— 400
2 tandsköterskebefattningar (Eo 4) indragas	— 3 500
Arvoden åt tandläkare	+ 11 800
Löneklassuppflyttningar, höjning med hänsyn till belastningen m. m.	+ 49 000
	+ 209 500
<i>Rörligt tillägg.</i>	
Med hänsyn till belastningen synes någon uppräknig av denna anslagspost icke erforderlig	—

Avlöningsstatens slutsumma bör alltså ökas med (4 300 + 70 100 —
— 3 900 + 209 500 =) 280 000 kronor och anslaget sålunda uppföras med
(4 350 000 + 280 000 =) 4 630 000 kronor.

13. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader.

För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 3 365 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, som med tillhörande bestämmelser finnes införd på sid. 548 f. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har föreslagit en sänkning av anslaget med 39 000 kronor såsom framgår av följande sammanställning:

	1944/45	1945/46	1946/47	
	utgifter i runt tal kronor	anslag kronor	beräknade utgifter kronor	ökning eller minskning kronor
1. Sjukvård m. m. åt personalen, <i>förslagsvis</i>	32 000	27 000	32 000	+ 5 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	18 800	19 000	19 000	—
3. Expenser:				
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	756 300	770 000	653 000	— 117 000
b. Övriga expenser	138 800	124 000	139 000	+ 15 000
4. Övriga utgifter:				
a. Inventariers underhåll och komplettering	260 100	225 000	277 000	+ 52 000
b. Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i> .	68 900	78 000	69 000	— 9 000
c. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	911 000	940 500	940 000	— 500
d. Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	486 300	400 000	450 000	+ 50 000
e. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	676 600	760 000	726 000	— 34 000
f. Diverse utgifter	17 800	21 500	21 000	— 500
Summa	3 366 600	3 365 000	3 326 000	— 39 000

Beträffande beräkningen av posterna i omkostnadsstaten har direktionen anført bland annat följande.

Direktionen har vid beräkningen av utgifterna för budgetåret 1946/47 i stort sett upptagit belopp, motsvarande de verkliga utgifterna för budgetåret 1944/45. Avvikelse därför har emellertid gjorts beträffande vissa utgiftsposter.

Bränsle, lyse och vatten. Då det beräknats, att inemot hälften av den kvantitet vedbränsle, som nu användes för sjukhusets behov, skall under budgetåret 1946/47 kunna ersättas med stenköl, har en minskad belastning på denna anslagspost ansetts vara möjlig.

Inventariers underhåll och komplettering. Överläkaren för radiumhemmet professor E. Berven har i skrivelse till direktionen hemställt om anslag för anskaffande av en rotationsapparat för strålbehandling av mera djupliggande tumörer för en kostnad av 10 000 kronor. Även i övrigt kan man numera, sedan landets av världskriget orsakade isolering brutits, motse behov av anskaffning av nya instrument, som framkommit

i samband med utvecklingen på medicinens område. Då sjukhusets utrustningsanslag förbrukats, kommer dylik instrumentanskaffning att bestridas av förevarande utgiftspost, som därför synes böra höjas.

K o s t h å l l. Då det kan antagas att hittills gällande ransonerings av vissa jämförelsevis kostsamma födoämnen såsom kött, ägg m. m. skall kunna avvecklas före eller under budgetåret 1946/47, torde utgifterna för kosthållet komma att något stegras i förhållande till vad som varit fallet under det gångna budgetåret.

L ä k e m e d e l. I samband med att landets förbindelse med de transoceana länderna förbättras, synes någon nedgång av läkemedelspriserna kunna förväntas.

F ö r b r u k n i n g s a r t i k l a r m. m. f ö r s j u k v å r d e n. Från denna delpost må nu till envar av föreståndarna för patologiska avdelningen och för radiopatologiska institutionen utgå högst 4 500 kronor för år såsom ersättning för patologiska undersökningar.

Föreståndarna för sjukhusets patologiska avdelning och radiopatologiska institution professorerna F. Henschen och O. Reuterwall ha i skrivelser till direktionen hemställt om förhöjning av de belopp å 4 500 kronor för år, vilka sedan den 1 juli 1940 utgått till envar av dem såsom ersättning för histopatologiska undersökningar för sjukhusets räkning.

Svenska patologförbundet har sedermera med skrivelse den 4 april 1945 överlämnat en promemoria innehållande synpunkter, som enligt dess mening borde vara vägledande vid planläggningen av den histopatologiska undersökningsverksamheten vid sjukhuset. I denna promemoria har, under åberopande av de ersättningsgrunder, som tillämpas beträffande motsvarande undersökningar vid Lunds lasarett, föreslagits en årlig ersättning till envar av ifrågavarande institutionsföreståndare av, förutom nu utgående föreståndararvode å 1 500 kronor för år, 16 000 kronor, så länge undersökningarnas antal ej överstiger 4 800 för år, och 20 000 kronor, om antalet överstiger 4 800, men ej 6 000 för år.

Såsom framgår av patologförbundets promemoria medgav 1940 års riksdag att professorn i patologisk anatomi i egenskap av föreståndare för sjukhusets patologiska avdelning och föreståndaren för den radiopatologiska institutionen, som vid denna tid ännu icke övertagits av staten, skulle såsom ersättning för ombesörjandet av histopatologiska undersökningar för sjukhusets räkning äga uppbära envar dels ett årligt föreståndararvode å 1 500 kronor och dels därutöver 4 500 kronor för år. Antalet dylika undersökningar på den radiopatologiska institutionen uppgick vid denna tid till omkring 3 000 för år. Motsvarande antal på sjukhusets patologiska avdelning beräknades då uppgå till omkring 2 500 för år. Antalet undersökningar har sedermera ökat avsevärt så att detsamma år 1944 uppgått på den förre institutionen till 4 135 och på den senare till 4 420. På grund av denna ökning, som varit särskilt framträdande på sjukhusets patologiska avdelning, hava svårigheter uppkommit för avdelningens föreståndare att vid sidan av sina arbetsuppgifter såsom professor i patologisk anatomi ombesörja alla ifrågavarande undersökningar.

Med hänsyn till den högst betydande ökning av antalet histopatologiska undersökningar på institutionen, som inträtt under tiden efter karolinska sjukhusets tillkomst, synes anledning föreligga att höja nu utgående ersättning, tillhoppa 6 000 kronor, för dessa undersökningars utförande. Direktionen föreslår, att denna ersättning höjes till sammanlagt 12 000 kronor

för år, varav 1 500 kronor skulle såsom hittills utgå såsom föreståndararvode och 10 500 kronor bestridas av sjukhusets omkostnadsanslag. Direktionen förutsätter därvid, att denna ersättning skall utgå med 1 000 kronor per månad till den eller de befattningshavare, som enligt av dess föreståndare bestämd arbetsfördelning omhänderhar ifrågavarande undersökningar, varigenom möjlighet skulle beredas föreståndaren att under vissa delar av året överlåta dessa undersökningar åt andra befattningshavare.

Vad angår den radiopatologiska institutionen har vid dess förstatligande intagits föreskrift i reglementet för sjukhuset, att institutionen skall stå till radiumhemmets förfogande för arbeten i samband med sjukvården. Då ökningen av de histopatologiska undersökningar för radiumhemmets räkning, som ankommit på den radiopatologiska institutionen, icke varit lika betydande som ökningen av de undersökningar för sjukhuset i övrigt, vilka utförts på den patologisk-anatomiska institutionen, finner sig direktionen böra föreslå, att nu utgående ersättning för de undersökningar av ifrågavarande slag, som utföras på den radiopatologiska institutionen, ökas med ett lägre belopp än vad ovan föreslagits beträffande den patologisk-anatomiska institutionen. Direktionen föreslår, att ifrågavarande ersättning höjes med 2 000 kronor till 6 500 kronor.

Under delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården är nu upptagen en utgiftspost å 8 000 kronor till förbrukningsartiklar m. m. för radiopatologiska institutionen. Föreståndaren för institutionen professor O. Reuterwall har i skrivelse till direktionen anhållit om förhöjning av denna post från 8 000 till 12 000 kronor. Det nuvarande beloppet är otillräckligt, vilket huvudsakligen beror på att från ifrågavarande post bestridas materialkostnader även för de privata undersökningar, som professor Reuterwall med direktionens tillstånd utför på institutionen. För dessa materialier erlägger han ersättning till sjukhuset enligt av direktionen fastställda grunder, vilken ersättning under år 1944 uppgått till närmare 7 000 kronor. Då denna ersättning icke disponeras för minskning av materialkostnaderna på utgiftsposten i fråga, utan ingår såsom inkomst på sjukhusets inkomstanslag, synes utgiftspostens belopp böra ökas till 12 000 kronor.

Statskontoret har anfört:

Även utgifterna å förevarande anslag torde röna inflytande av ett minskat antal militära patienter. Då vidare en viss lättnad i försörjningsläget beträffande bränsle och andra förbrukningsartiklar läser kunna förväntas samt en prissänkning å vissa varor icke torde vara utesluten, förefinnas för närvarande större svårigheter än eljest att beräkna anslagsbehovet. Statskontoret håller dock före, att en viss jämkning nedåt av ett flertal poster kunna ifrågakomma. I varje fall torde icke böra företagas någon höjning av posterna till övriga expenser och läkemedel. Beträffande ersättningen till föreståndarna för radiopatologiska institutionen och patologiska avdelningen för histopatologiska undersökningar kan statskontoret icke förorda en uppräknings med större belopp än som motiveras av ökningen av antalet undersökningar sedan den tidpunkt då de särskilda arvoden fixerades. Ersättningarna böra för den skull enligt statskontorets mening beräknas till respektive 8 000 och 6 000 kronor. Då direktionen vid uppskattningen av posten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården utgått från ersättningar av respektive 10 500 och 6 500 kronor, bör posten i fråga av denna orsak minskas med (17 000 — 14 000 =) 3 000 kronor.

Allmänna lönenämnden har anfört:

Med hänsyn till att de histopatologiska undersökningarnas antal för år numera betydligt överstiger det antal, som beräknades, då nu utgående arvoden till föreståndarna för patologiska avdelningen och radiopatologiska institutionen fastställdes, torde någon höjning av dessa arvoden vara motiverad. Enligt lönenämndens mening böra emellertid arvodesförhöjningarna i viss mån avvägas i förhållande till stegringen av antalet undersökningar. Med utgångspunkt härifrån synes det lönenämnden icke vara något att erinra mot det för undersökningarna å radiopatologiska institutionen beräknade arvodet å 6 500 kronor för år. För undersökningarna å patologiska avdelningen bör enligt lönenämndens mening däremot det föreslagna arvodet reduceras och utgå med högst 8 500 kronor för år, att fördelas mellan de befattningshavare, som anförtros dessa undersökningar. Härvid har lönenämnden förutsatt, att såsom hittills särskilda föreståndararvoden å 1 500 kronor skola utgå.

Departementschefen.

Enligt vad jag inhämtat bygger direktionens beräkning av medelsbehovet under delposten till bränsle m. m. på den förutsättningen att omkring 3 000 ton stenkolk skola stå till förfogande under nästa budgetår. Härav äro nu 1 500 ton disponibla. Inför ovissheten om tilldelning av ytterligare stenkolk till sjukhuset kan påräknas för nästa budgetår torde försiktigheten bjuda, att ifrågavarande delpost endast minskas med 60 000 kronor. Detta innebär i förhållande till direktionens förslag en ökning av medelsbehovet med 57 000 kronor. Tillkomsten av en blodgivarcentral vid sjukhuset har, såsom framgått av nästföregående punkt, beräknats medföra en minskning av medelsbehovet under delposten till läkemedel med 20 000 kronor. Med hänsyn härtill och med beaktande av vad statskontoret anfört anser jag mig böra förorda, att delposten till läkemedel minskas med 31 000 kronor i förhållande till direktionens beräkning. Beträffande ersättningen för histopatologiska undersökningar ansluter jag mig till lönenämndens förslag, vilket innebär en höjning av ersättningen för dylika undersökningar å radiopatologiska institutionen med 2 000 kronor till högst 6 500 kronor och å patologiska avdelningen med 4 000 kronor till högst 8 500 kronor. De sålunda föreslagna beloppen torde böra fördelas mellan de befattningshavare, som anförtros dessa undersökningar. Jag har i likhet med lönenämnden förutsatt, att jämväl särskilda föreståndararvoden å 1 500 kronor alltjämt skola utgå. Då direktionen vid uppskattningen av delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården utgått från ersättningar för histopatologiska undersökningar av respektive 6 500 kronor och 10 500 kronor, bör posten i fråga minskas med 2 000 kronor i förhållande till direktionens förslag. Då jag i övrigt finner mig böra godtaga direktionens beräkning av förevarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår minskas med $(39\,000 - 57\,000 + 31\,000 + 2\,000 =)$ 15 000 kronor till $(3\,365\,000 - 15\,000 =)$ 3 350 000 kronor, med vilket sistnämnda belopp anslaget alltså bör uppföras för budgetåret 1946/47.

I detta sammanhang må nämnas, att inkomsterna vid karolinska sjukhuset, inklusive avgifter för kontroll å radiologiskt arbete, under budgetåret 1944/45 utgjort drygt 5 059 000 kronor. Antalet underhållsdagar för militära patienter har uppgått till 104 790, och kostnaden härför kan beräknas till omkring 1 951 000 kronor, varav ungefär 110 500 kronor bestritts från anslag under fjärde huvudtiteln. Om kostnaden för garnisons-sjukvården avräknas från statens nettokostnad för sjukhuset under nämnda budgetår, cirka 3 428 000 kronor, reduceras statens nettokostnad för sjukhusets övriga patienter till i runt tal 1 477 000 kronor.

14. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar.

Förevarande anslag är uppfört med 1 935 000 kronor. Avlöningsstaten för lasarettet med tillhörande bestämmelser återfinnas på sid. 549 ff. i statsliggaren.

Direktionen för karolinska sjukhuset har hemställt om en höjning av anslaget med 88 200 kronor till 2 023 200 kronor. För vissa av de av direktionen framlagda förslagen har redogjorts i det föregående. Av handlingarna inhämtas i övrigt bland annat följande.

Underläkare. *Direktionen* har efter framställning av överläkaren A. Ragnell, hemställt om inrättande av en andre underläkarbefattning i lönegraden Ex 22 för den plastikkirurgiska verksamhetens vidmakthållande och tillgodoseende av utbildningsbehovet inom nämnda verksamhetsgren.

Statskontoret har anfört:

Plastikkirurgiska avdelningen har endast 20 platser. Det synes därför i och för sig tveksamt, om en underläkartjänst erfordras för sjukvården vid avdelningen. Med hänsyn till vad i ärendet anförts och önskvärldheten av att i framtiden bereda större utrymme åt förevarande behandlingsform vill emellertid statskontoret för sin del icke motsätta sig att en sådan befattning inrättas för avdelningens del.

Sköterskor m. m. Med anledning av en av direktionen den 27 mars 1945 gjord framställning har Kungl. Maj:t genom beslut 8 mars 1946 medgivit, att direktionen må för neurokirurgiska klinikens behov utöka antalet icke-ordinarie befattningar vid serafimerlasarettet med två assistentsköterskor i lönegraden Eo 5, varav en i stället för en provsköterska, och två sköterskebiträden i lönegraden U 1. *Direktionen* har hemställt, att medel nu måtte beräknas härför.

Direktionen har vidare hemställt, att medel måtte beräknas för två assistentsköterskor (Eo 5) på plastikkirurgiska avdelningen, en assistentsköterska (Eo 5) på ettvar av de bakteriologiska, fysiologiska och kemiska la-

laboratorierna samt ett tekniskt biträde (Eo 4) med halvtidstjänst på neurologiska klinikens anatomiska laboratorium. Härom har direktionen anfört i huvudsak följande.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde direktionen om inrättande av en assistentsköterskebefattning för den plastikkirurgiska verksamheten. Redan vid nämnda tid hade behov av ytterligare en assistentsköterska för nämnda verksamhet yppats, men direktionen ansåg sig i avbidan på närmare erfarenhet om behovet kunna begränsa sig till att begära endast en dylik befattning. Chefen för ecklesiastikdepartementet fann sig »för närvarande icke böra biträda detta förslag» (propositionen 302/1945 sid. 66). Sedan ytterligare erfarenhet nu vunnits, nödgas direktionen förnya sin ovanberörda framställning och därjämte föreslå ytterligare en assistentsköterska, avsedd för nattjänst vid nämnda avdelning.

Den starkt ökade verksamheten vid serafimerlasarettets bakteriologiska, fysiologiska och kemiska laboratorier har föranlett upprepade framställningar till direktionen om ökning av personalen därstädes. I underdånig skrivelse den 27 mars 1945 har direktionen bland annat anmält, att ytterligare en assistentsköterska i lönegrad Eo 5 måst anställas vid kemiska laboratoriet. Direktionen beräknar nu den härav föranledda anslagsökningen. Med hänsyn till nu föreliggande behov av personalförstärkning för bakteriologiska och fysiologiska laboratorierna har direktionen funnit sig böra hemställa om anslagsökning för en assistentsköterska vid bakteriologiska och en assistentsköterska vid fysiologiska laboratoriet, båda i lönegrad Eo 5.

I skrivelse till direktionen har överläkaren vid lasarettets neurologiska klinik professor N. Antoni hemställt om utökning av klinikens personal med bland annat ett halvtidsanställt biträde på klinikens anatomiska laboratorium och därvid framhållit, att behovet härav vore trängande. Direktionen har funnit sig böra hemställa, att ett dylikt biträde, förslagsvis placerat i lönegraden Eo 4, måtte få anställas på nämnda laboratorium.

Direktionen har därjämte anhållit om anvisande av 1 800 kronor för sköterskeassistens vid sensibilitetsundersökningar å neurokirurgiska kliniken. Direktionen har anfört:

Vid ett flertal åkommor, som bli föremål för neurokirurgisk behandling, äro enligt vad professor Olivecrona anfört i skrivelse till direktionen detaljerade sensibilitetsundersökningar med en förfinad metodik av mycket stor praktisk betydelse. Direktionen får för detta ändamål hemställa om en ökning med 1 800 kronor å anslaget till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Statskontoret synes ha lämnat nämnda förslag utan erinran.

Reparatör. Vid serafimerlasarettet äro nu anställda två reparatörer i lönegraden A 8. *Direktionen* har föreslagit anställande av ytterligare en reparatör, placerad i lönegraden Eo 8, och därvid anfört följande.

På grund av det ökade arbete för maskinavdelningen, som blivit en följd av det med åren ökade slitaget på maskiner, apparater, rörledningar o. s. v. samt vidtagna utökningar av lasarettets operations- och labora-

torieavdelningar, har en ökning av antalet reparatörer blivit behövlig. Direktionen föreslår därför inrättande av ännu en reparatörsbefattning, som dock torde kunna uppföras som extra ordinarie i lönegrad Eo 8.

Statskontoret har anfört, att, därest behov förefinnes av ännu en reparatör, borde denne tills vidare placeras som extra befattningshavare.

Löneställningen för maskinmästaren och maskinisten. *Direktionen* har föreslagit, att maskinmästaren måtte placeras i lönegraden A 16 och maskinisten i lönegraden A 11, och därvid anfört:

Vid lönereglering för maskinpersonalen vid statens sinnessjukhus ha maskinmästarna vid de större sinnessjukhusen uppflyttats från lönegraden A 14 till A 15 samt dessas närmaste män bland maskinisterna uppflyttats från lönegraden A 10 till A 11. I samband därmed har maskinmästaren vid karolinska sjukhuset från och med budgetåret 1945/46 uppflyttats från lönegraden A 16 till A 17 medan hans närmaste maskinist och ställföreträdare kvarstår i lönegraden A 12. Sedan motsvarande befattningshavare vid serafimerlasarettet hos direktionen nu gjort framställning om lönereglering har direktionen, med beaktande av vad som anförts i en av sjukhusintendenten Bergman upprättad, direktionens skrivelse bilagd promemoria i ämnet, ansett sig böra föreslå att maskinmästaren vid serafimerlasarettet måtte placeras i lönegrad A 16 och maskinisten därstädes i lönegrad A 11.

Statskontoret, som funnit bärande skäl ha åberopats för en reglering uppåt av maskinmästarens och maskinistens löneställning, har förklarat sig därför icke vilja motsätta sig, att ifrågavarande befattningar placeras på sätt direktionen föreslagit.

Allmänna lönenämnden har anfört:

Den av direktionen förebragta utredningen angående arbetsuppgifterna för maskinmästaren och maskinisten å serafimerlasarettet ger vid handen, att den löneställning, som på förslag av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga fastställs för dessa båda befattningshavare, bör omprövas under beaktande av den lönegradsplacering, som numera gäller för motsvarande befattningshavare vid de största sinnessjukhusen. Då emellertid de nuvarande innehavarna av dessa befattningar å övergångsstat uppbära lön efter 14 respektive 10 lönegraden synes med en dylik omprövning utan olägenhet kunna anstå i avbidan på en särskild undersökning, vilken förslagsvis kan anförtros åt byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning.

Kontorspersonal. *Direktionen* har beräknat ökat medelsbehov för förändring av två extra kontorsbiträdestjänster i 4 lönegraden till extra ordinarie tjänster i samma lönegrad, för anställande av ett kontorsbiträde med halvtidstjänst i lönegraden Ex 4, för skrivhjälp å neurologiska klinikkens expedition med 1 800 kronor och för avlönande av ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2. *Direktionen* anför:

Vid intendentsexpeditionen äro anställda 5 kontorsbiträden i fjärde lönegraden, av vilka två äro ordinarie, ett extra ordinarie och två extra. *Direktionen* föreslår, att en av de extra befattningarna ändras till extra ordi-

narie i lönegrad Eo 4. Ifrågavarande befattning har allt sedan staten övertog lasarettet varit placerad som extra i fjärde lönegraden. De huvudsakliga arbetsuppgifterna innefatta granskning och sammanföring av avdelningarnas matrekvisitioner samt uträkning av den dagliga provianttåtgången m. m. Då någon tvekan icke kan råda om behovet av denna befattning i fortsättningen har direktionen funnit sig böra föreslå dess ändring till extra ordinarie.

Hos direktionen har överläkaren vid den plastikkirurgiska avdelningen A. Ragnell anhållit, att en befattning som extra ordinarie kontorsbiträde för avdelningens behov måtte inrättas. Avdelningen har gemensamt med kirurgiska kliniken disponerat ett av klinikkens kontorsbiträden, uppfört som extra befattningshavare i fjärde lönegraden. Direktionen har funnit sig böra föreslå ändring av en kontorsbiträdesbefattning från lönegraden Ex 4 till Eo 4, avsedd att helt disponeras av den plastikkirurgiska avdelningen, samt inrättande av en halvtidstjänst som kontorsbiträde i lönegraden Ex 4 till ersättning för den arbetskraft kirurgiska kliniken måst avstå till den plastikkirurgiska avdelningen.

Arbetet å neurologiska klinikkens expedition har blivit så omfattande, att det ej längre kan medhinnas av det kanslibitråde, som där finnes anställt. Direktionen, som måst anvisa tillfällig arbetshjälp, har därför beräknat en anslagsökning å avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 1 800 kronor i och för skrivhjälp på neurologiska klinikkens expedition.

Såsom direktionen i underdånig skrivelse den 27 mars 1945 anmält har ett extra skrivbiträde måst anställas för vissa göromål å polikliniken samt biträde åt sociala kuratorn. Medel härför beräknas nu från och med budgetåret 1946/47.

Departementschefen.

Jag har i det föregående vid behandlingen av frågan om löneställningen för den underordnade läkarpersonalen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet förordat, att två befattningar som förste underläkare å serafimerlasarettets neurokirurgiska klinik förändras till med arvoden av 14 300 kronor förenade befattningar som biträdande läkare samt att arvodet till en assistent vid lasarettets patologiska avdelning uppräknas med 1 600 kronor till 3 600 kronor.

Vid behandlingen av frågan om anslag till avlöningar vid karolinska sjukhuset har jag tillstyrkt inrättande vid serafimerlasarettet av tre laboratorsbefattningar i lönegraden A 28. Vid bifall härtill kunna en tredje underläkarbefattning vid medicinska kliniken och det nuvarande arvodet å 2 000 kronor för utförande av elektrokardiografiska m. fl. undersökningar indragas.

Direktionens förslag om inrättande av en befattning som andre underläkare i lönegraden Ex 22 för plastikkirurgiska avdelningen har i och för sig icke givit mig anledning till erinran. Med hänsyn till vad jag i det föregående förordat bör befattningshavaren emellertid erhålla ställning som förste underläkare med placering i lönegraden Ex 23.

För tillgodoseende av neurokirurgiska klinikkens personalbehov har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 mars 1946 medgivit, att två assistentsköterskor i lönegraden Eo 5, varav en i stället för en provsköterska, och två sköterskebiträden i lönegraden U 1 finge anställas vid serafimerlasarettet. Medel för avlönande av denna personal beräknar jag i det följande. Direktionens nu

gjorda framställning om anvisande av medel för avlönande av ytterligare fem assistentsköterskor i lönegraden Eo 5, avsedda två för plastikkirurgiska avdelningen, en för fysiologiska, en för bakteriologiska och en för kemiska laboratoriet, finner jag mig böra tillmötesgå. Jag tillstyrker jämväl, att medel beräknas för avlönande av ett tekniskt biträde med halvtidstjänst i lönegraden Eo 4 å neurologiska kliniken anatomiska laboratorium och att 1 800 kronor beräknas för sköterskebiträde vid sensibilitetsundersökningar å neurokirurgiska kliniken.

I enlighet med vad jag förordat vid behandlingen av frågan om anslag till avlöningar vid karolinska sjukhuset bör tjänsten som social kurator ordinariesättas och uppflyttas från 10 till 11 lönegraden, befattningen som intendent uppflyttas från lönegraden A 24 till lönegraden A 26, tjänsten som kassör uppflyttas från lönegraden A 11 till lönegraden A 14, befattningen som bokhållare i lönegraden A 15 uppflyttas till lönegraden A 17, tjänsten som bokhållare i lönegraden Ex 12 uppflyttas till lönegraden Eo 15, tjänstebenenämningen bokhållare ersättas med benämningen assistent samt de två tjänsterna såsom kameralbiträden i lönegraden Eo 8 uppflyttas till lönegraden Eo 9 under benämningen kontorist.

I personalförteckningen för serafimerlasarettet böra med hänsyn till vad som av chefen för finansdepartementet i bilaga till 1946 års statsverksproposition under rubriken För flera huvudtitlar gemensamma frågor anförts angående vissa tjänstebenenämningar följande ändringar vidtagas:

benämningen första köksföreståndarinna ändras till förste köksföreståndare;

benämningen andra köksföreståndarinna ändras till köksföreståndare;

benämningen tvättföreståndarinna ändras till tvättföreståndare;

benämningarna sjukbärare, transport- och förrädsman samt gårdskarl ändras till vaktmästare;

benämningen dietkokerska ändras till ekonomibiträde i lönegraden A 2.

Med anledning av direktionens förslag om inrättande av ytterligare en befattning som reparatör i lönegraden Eo 8 tillstyrker jag, att medel beräknas för anställande av en reparatör i lönegraden Ex 8.

Under hänvisning till vad lönenämnden anført är jag icke beredd att nu upptaga frågan om ändrad löneställning för maskinmästaren och maskinisten vid serafimerlasarettet till avgörande.

I enlighet med direktionens förslag tillstyrker jag, att medel beräknas för ombildning av två kontorsbiträdestjänster i lönegraden Ex 4 till extra ordinarie tjänster i 4 lönegraden, för anställande av ett kontorsbiträde med halvtidstjänst i lönegraden Ex 4, till skrivhjälp å neurologiska kliniken expedition med 1 800 kronor och för avlönande av ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2.

Under återopande av vad jag nu och i det föregående anført och föreslagit förordar jag följande ändringar i avlöningsstaten för serafimerlasarettet.

	Ökning eller minskning kronor
<i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän.</i>	
3 laboratorer i A 28 tillkomma	+ 30 700
1 social kurator i A 11 tillkommer	+ 4 200
Sjukhusintendenten uppflyttas från A 24 till A 26	+ 900
Bokhållaren i A 15 uppflyttas under ändrad benämning till A 17	+ 600
Kassören uppflyttas från A 11 till A 14	+ 600
	+ 37 000
<i>Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.</i>	
Höjt arvode åt assistenten vid patologiska avdelningen	+ 1 600
Arvode (14 300) till 2 biträdande läkare tillkommer	+ 28 600
Arvode för elektrokardiografiska m. fl. undersökningar bortgår	— 2 000
	+ 28 200
<i>Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.</i>	
2 förste underläkare (Ex 23) bortgå	— 14 500
1 förste underläkare (Ex 23) tillkommer	+ 7 300
1 tredje underläkare (Ex 18) bortgår	— 5 300
Provisorisk löneförstärkning för förste underläkare	+ 39 000
Uppflyttning av underläkarna i Ex 18 till Ex 21 och i Ex 22 till Ex 23	+ 13 100
1 social kurator i Eo 10 bortgår	— 3 800
7 assistentsköterskor i Eo 5 tillkomma eller ha tillkommit	+ 20 700
1 provsköterska bortgår	— 800
2 sköterskebiträden i U 1 ha tillkommit	+ 4 000
Sköterskeassistent vid sensibilitetsundersökningar	+ 1 800
1 tekniskt biträde i Eo 4 (halvtidstjänst) tillkommer	+ 1 400
1 reparatör i Ex 8 tillkommer	+ 3 300
1 tjänst som bokhållare i Ex 12 blir assistentbefattning i Eo 15	+ 400
2 tjänster som kameralbiträden i Eo 8 uppflyttas under ändrad benämning till Eo 9	+ 400
2 kontorsbiträdestjänster i Ex 4 bli extra ordinarie i 4 lönegraden	+ 400
1 kontorsbiträde i Ex 4 (halvtidstjänst) tillkommer	+ 1 300
1 skrivbiträde i Ex 2 tillkommer	+ 2 400
Skrivhjälp å neurologiska kliniken	+ 1 800
Löneklassuppflyttningar och vikariekostnader på grund av personalutökningen	+ 8 900
	+ 81 800
<i>Rörligt tillägg.</i>	
Med hänsyn till belastningen synes posten endast böra uppräknas med 3 000 kr.	+ 3 000

Avlöningsstatens slutsumma bör alltså ökas med (37 000 + 28 200 + 81 800 + 3 000 =) 150 000 kronor och anslaget sålunda uppföras med (1 935 000 + 150 000 =) 2 085 000 kronor.

15. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 575 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, införd på sid. 554 i statsliggaren.

Direktionen har föreslagit en ökning av anslaget med 66 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	1944/45	1945/46	1946/47	
	utgifter i runt tal kronor	anslag kronor	beräknade utgifter kronor	ökning eller minskning kronor
1. Sjukvård m. m. åt personalen, <i>förslagsvis</i>	11 800	10 000	12 000	+ 2 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	300	500	500	—
3. <i>Expenser:</i>				
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	333 500	318 000	277 000	— 41 000
b. Övriga <i>expenser</i>	44 200	45 000	45 000	—
4. <i>Övriga utgifter:</i>				
a. Inventariers underhåll och komplettering	161 000	188 000	220 000	+ 32 000
b. Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	31 400	27 000	31 500	+ 4 500
c. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	369 400	360 000	370 000	+ 10 000
d. Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	199 200	168 000	200 000	+ 32 000
e. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	273 900	251 700	278 200	+ 26 500
f. Ränta och amortering å lån hos pensionstyrelsen	198 800	198 800	198 800	—
g. Diverse utgifter	7 600	8 000	8 000	—
Summa	1 631 100	1 575 000	1 641 000	+ 66 000

Beträffande beräkningen av posterna i omkostnadsstaten har *direktionen* anfört bland annat följande.

Direktionen har vid beräkningen av utgifterna för budgetåret 1946/47 i stort sett upptagit belopp, motsvarande de verkliga utgifterna för budgetåret 1944/45. Utgifterna för bränsle ha dock beräknats lägre, varvid *direktionen* förutsatt att eldningen med ved ej skulle behöva fortgå längre än till den 1 januari 1947.

Under delposten till inventariers underhåll och komplettering har *direktionen* beräknat 50 000 kronor till utgifter av engångskaraktär. Detta belopp avser uteslutande komplettering av röntgenutrustningen med dels en diagnostikapparat för skärmbildsundersökningar och dels en apparat för behandling med röntgenstrålar. Beträffande den förstnämnda apparaten, till vilken anslag begärdes föregående år, vill *direktionen* utöver vad vid nämnda framställning anfördes framhålla, att apparaten skulle få användning även för fortlöpande röntgenundersökning av personalen. Sådan under-

sökning har införts vid Stockholms stads sjukhus och avses skola ske två gånger årligen för personal å avdelning, där tuberkulospatienter vårdas, samt en gång årligen å övrig personal. Den nuvarande röntgenbehandlingsapparaten vid serafimerlasarettet är 17 år gammal samt i hög grad försliten och omodern, varför det är nödvändigt, att en ny apparat anskaffas.

Beträffande delposten till förbrukningsartiklar för sjukvården m. m. har en mindre ökning av anslagsberäkningen gjorts jämfört med de verkliga utgifterna för budgetåret 1944/45, huvudsakligen betingad av väntad stegring av förbrukningen av röntgenfilm, vilken på grund av knapp tillgång varit ransonerad.

Statskontoret har anfört:

De av statskontoret anförda skälen för viss minskning av omkostnadsstaten vid karolinska sjukhuset torde jämväl kunna åtminstone delvis åberopas för serafimerlasarettets del. Beträffande sådana löpande kostnader som, förutom bränsle, läkemedel och förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården synes sålunda en minskad medelsåtgång kunna förväntas. Rörande den för sistnämnda ändamål avsedda posten må särskilt anmärkas, att ersättningar för laboratorieundersökningar icke lär böra utgå i samma utsträckning som hittills, därest laboratieverksamheten utbygges på föreslaget sätt. Det förefaller därför statskontoret som om utgiftsposterna Läkemedel och Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården borde upptagas till oförändrade belopp.

Departementschefen.

Tillräcklig anledning att minska delposten till bränsle, lyse och vatten synes icke föreligga, utan denna torde böra uppföras med oförändrat belopp. Detta innebär i förhållande till direktionens förslag en ökning av medelsbehovet med 41 000 kronor. Med beaktande av vad statskontoret anfört förordar jag, att delposten till läkemedel minskas med 20 000 kronor och delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården med 12 000 kronor i förhållande till direktionens beräkning. Då jag i övrigt anser mig kunna godtaga direktionens beräkning av förevarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår höjas med $(66\,000 + 41\,000 - 20\,000 - 12\,000 =)$ 75 000 kronor och således uppföras med $(1\,575\,000 + 75\,000 =)$ 1 650 000 kronor.

I detta sammanhang må nämnas, att inkomsterna vid serafimerlasarettet under budgetåret 1944/45 utgjorde i runt tal 2 503 000 kronor. Detta belopp överstiger det beräknade med 103 000 kronor.

Jag torde vidare i detta sammanhang få anmäla uppkommen fråga om dispositionen av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget av 273 000 kronor till Serafimerlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m. Av nämnda anslag har ett belopp av 220 000 kronor ställts till direktionens för karolinska sjukhuset förfogande för att disponeras för utrustning av kliniken. Genom beslut den 29 juni 1945 har Kungl. Maj:t, sedan riksdagens samtycke härtill lämnats, medgivit, att ifrågavarande

anslag må disponeras även under innevarande budgetår. Då den för neurokirurgiska kliniken avsedda utrustningen på grund av tidsförhållandena icke beräknas kunna i sin helhet anskaffas före utgången av detta budgetår och dessutom viss komplettering av utrustningen erfordras i anledning av en förestående delning av en av klinikkens vårdavdelningar, har direktionen anhållit att få disponera vid budgetårets utgång befintlig behållning å de till utrustning anslagna medlen jämväl under budgetåret 1946/47. Jag föreslår, att riksdagens medgivande att disponera anslaget även under budgetåret 1946/47 inhämtas.

16. Reservationsanslag till Bidrag till den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola.

Stockholms högskola grundades såsom en enskild institution. Redan i mitten av 1800-talet började röster höjas för upprättande av ett universitet i Stockholm och år 1869 bildades Högskoleföreningen i Stockholm med ändamål att upprätta en högskola därstädes. Penningmedel insamlades, vilka liksom senare sammanbragta fonder enligt beslut av stadsfullmäktige i Stockholm förvaltas av Stockholms stads drätselnämnd. Undervisningen vid högskolan tog sin början 1878. Enligt de av Kungl. Maj:t år 1903 fastställda grundstadgarna står högskolan under överinseende av kanslern för rikets universitet. Högskolan ledes av en styrelse, bestående av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande samt tio andra ledamöter, av vilka fyra utses av Stockholms stadsfullmäktige. Högskolan omfattar en matematisk-naturvetenskaplig, en stats- och rättsvetenskaplig samt en humanistisk avdelning. Examensrätt beviljades högskolan första gången år 1904.

Högskolan åtnjuter för närvarande statsanslag endast i mycket ringa omfattning. Bidrag av statsmedel utgår sålunda till viss undervisning i folk rätt och i meteorologi samt till det vid högskolan nyligen inrättade ryska institutet. Vidare ha studerande vid högskolan sedan länge kommit i åtnjutande av bidrag av statsmedel för tryckning av doktorsavhandlingar. Numera utdelas statliga naturastipendier och räntefria studielån även till studerande vid denna högskola. I det väsentliga grundar sig emellertid verksamheten vid högskolan på egna fonder, för närvarande uppgående till omkring 18 000 000 kronor, och på understöd från Stockholms stad. Staden har i successivt stigande utsträckning bidragit till högskolans vård och utveckling såväl genom årliga anslag som genom upplåtelse av tomter. Sedan år 1919 har staden sålunda bland annat beviljat understöd för att bereda professorerna samma avlöningsförmåner som universitetsprofessorerna. Enligt den fastställda inkomst- och utgiftsstaten för år 1946 beräknas kostnaderna för högskolan under detta år uppgå till 2 083 460 kronor att bestridas av följande inkomstposter, nämligen egna medel och donationer 1 432 460 kronor, bidrag från Stockholms stad 628 200 kronor samt

bidrag från staten 22 800 kronor (här ej inräknat statens bidrag till ryska institutet). Av inkomsterna åtgår ett belopp av omkring 100 000 kronor för att täcka 1945 års beräknade brist. Stadens bidrag avser till övervägande delen löner och pensioner och till mindre del fastighetskostnader. Bland de egna medlen redovisas bland annat lärjungarnas avgifter, vilka för att förbättra högskolans ekonomi under krigsåren måst avsevärt höjas. Dessa avgifter utgöra för närvarande vid den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen 250 kronor för år, vid den stats- och rättsvetenskapliga avdelningen 260 kronor för år och vid den humanistiska avdelningen 200 kronor för år, vartill komma sedvanliga avgifter till studentorganisationer m. m.

Till belysande av högskolans ställning i organisationen för högre akademisk utbildning har naturvetenskapliga forskningskommittén i sitt betänkande lämnat åtskilliga uppgifter beträffande disputationer m. m. vid de matematisk-naturvetenskapliga sektionerna vid universiteten och motsvarande avdelning vid högskolan. Jag anser mig i detta sammanhang böra ur betänkandet återge följande av dessa uppgifter.

	Uppsala	Lund	Stockholm
Antal disputationer åren 1930—39	75	61	55
Antal tentamina i fil. lic.examen åren 1930—39	117	104	137
Antal tentamina för fil. kand.examen åren 1930—39	1 293	1 373	1 286
Antal studenter vårterminen 1945	684	500	474
Medeltal studenter åren 1905—45	425	249	251

Främst på grund av den sedan 1930-talet successivt sjunkande räntenivån har högskolans ekonomiska läge allvarligt försämrats. Av de i det föregående återgivna siffrorna framgår givetvis icke, att högskolan ej haft möjlighet att hålla de matematisk-naturvetenskapliga institutionerna i nivå med utvecklingen. Så måste emellertid anses vara förhållandet i en utsträckning, som icke kan anses vara förenlig med det allmännas intressen.

På grund härav ingick högskolans styrelse den 13 maj 1939 till Kungl. Maj:t med begäran om ett årligt anslag av 300 000 kronor till verksamheten vid skolan. Denna framställning har dock ännu ej föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Vid styrelsens skrivelse var fogad en omfattande utredning, av vilken bland annat framgick, att högskolans naturvetenskapliga avdelning endast hade till sitt förfogande en tredjedel av de personal- och materielanslag, som motsvarande sektion vid Uppsala universitet åtnjöt.

Den naturvetenskapliga forskningskommitténs tillkallande i augusti 1944 innebar, att spörsmålen i samband med Stockholms högskola ånyo aktualiserades. I de för dessa sakkunniga meddelade direktiven, enligt vilka möjligheterna av en organisatorisk samordning av de till den naturvetenskapliga forskningens förfogande stående resurserna och ett ökat ekonomiskt

stöd åt denna forskning borde övervägas, anfördes sålunda bland annat följande: »I sin skrivelse i ämnet har riksdagen även berört frågan om statsbidrag till den matematisk-naturvetenskapliga forskningen och undervisningen vid Stockholms högskola. Denna institution har sedan flera decennier tillbaka åtnjutit frikostiga understöd från enskilt håll liksom även från Stockholms stad. Vid Stockholms högskola har också utbildats och fostrats en rad forskare, som gjort framstående insatser icke minst på det matematisk-naturvetenskapliga området. Utvecklingen har emellertid medfört, att högskolans resurser blivit allt mera otillräckliga. För att den framgångsrika verksamhet, som vid högskolan bedrives, icke skall för framtiden äventyras, synes det även mig rimligt, att högskolan kommer i åtnjutande av statsbidrag åtminstone för verksamheten vid den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen.»

I sitt tidigare omnämnda betänkande har härefter *naturvetenskapliga forskningskommittén*, som uttalat, att forskningen i landet måste uppmuntras till allt större insatser, inledningsvis framhållit, att det vore i högsta grad påkallat att de möjligheter, som Stockholms högskola erbjuder i forskningsavseende, tillvaratagas så väl som möjligt.

Kommittén har vidare erinrat om att från högskolan utgått och utgår ett mycket stort antal väl utbildade akademiker, av vilka en betydande del inträtt i statens tjänst. För dessas akademiska utbildning har statsverket icke haft någon kostnad. Detta utgör en stark motivering för att staten nu gör sin insats. Men även om så sker, kommer den forskning och den undervisning, som bedrives vid Stockholms högskola, att bli billigare för staten än motsvarande verksamhet vid universiteten, eftersom fonder finnas, som även i fortsättningen komma att finansiera en del av verksamheten, och vidare Stockholms stad, som alltid varit varmt intresserad av högskolan, säkerligen även i fortsättningen kommer att lämna frikostiga bidrag. Kommittén har vidare framhållit att det nu närmast gäller om den naturvetenskapliga forskningen även i framtiden skall fördelas på de tre lärosäten som här komma i fråga eller om det ur ekonomiska eller effektivitetssynpunkter vore lämpligare att koncentrera sig på två av dem, väl då närmast på statsuniversiteten. Kommittén är emellertid av den bestämda åsikten, att detta senare alternativ ej vore lyckligt. Risker för ensidighet är särskilt stor i ett litet land som vårt och denna risk ökas givetvis, om forskningsinstitutioner genom sammanslagning skulle hindras från att utvecklas efter individuella linjer. Ytterligare har kommittén understrukit att det är en fråga av största vikt för vetenskapsakademien, riksmuseet, tekniska högskolan, karolinska institutet och andra institutioner, där vetenskaplig forskning bedrives och i vissa fall mycket goda resurser förefinnas, att kunna hålla nära kontakt med en högskola. De övervägande skälen tala alltså enligt kommitténs uppfattning bestämt för att Stockholms högskolas naturvetenskapliga avdelning även på lång sikt är oumbärlig i landets vetenskapliga liv.

Härefter har kommittén beträffande högskolans framtida ekonomiska förhållanden anfört följande.

Frågan är hur finansieringen av den matematisk-naturvetenskapliga avdelningens verksamhet bör ordnas. Tre olika slags bidrag kunna förutsättas: bidrag från högskolans fonder, från Stockholms stad, från staten. Det gäller att avväga tillskotten från dessa tre bidragsgivare på lämpligt sätt. Vidare uppstår frågan i vilka former stödet till högskolan skall lämnas. En metod — den mest konsekventa — vore att högskolan förstatligades, att staten i princip stode för alla kostnader, under det att fondernas avkastning inlevererades till statsverket och någon överenskommelse gjordes om bidrag till verksamheten från Stockholms stad. Då kommittén icke gått på denna linje, har detta dels berott på att kommittén endast har att behandla den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen och det erbjuder stora svårigheter att förstatliga enbart denna, dels på att kommittén anser åtgärder till stöd åt högskolan så brådskande, att det icke är tid att avvakta den utförliga utredning, som skulle erfordras för en så genomgripande förändring av högskolans status.

När det gäller att bedöma de åtgärder, som äro erforderliga till främjande av matematisk-naturvetenskaplig forskning och undervisning, har kommittén, såsom tidigare nämnts, från universiteten, högskolorna och övriga hithörande institutioner införskaffat detaljerade uppgifter i fråga om behov av vetenskaplig och teknisk personal samt årsanslag och engångsanslag m. m. till olika ändamål. Beträffande detaljerna tillåter jag mig hänvisa till betänkandet. I detta sammanhang må dock nämnas, att enligt kommitténs mening den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola otvivelaktigt befinner sig i det svåraste läget med avseende å såväl hjälpkrafter som anslag till forskningens bedrivande, varför avsevärda penningtillskott äro erforderliga. Under framhållande, att såväl staten som Stockholms stad ha det största intresse av att verksamheten vid högskolan upprätthålles, har kommittén ansett rimligt, att de framtida kostnaderna för skolan, i den mån de icke kunna bestridas av skolans egna medel, fördelas mellan staten och staden på så sätt, att staten bekostar befattningshavarnas löner och ger anslag till driften i övrigt samt att staden tillhandahåller tomter, uppför byggnader och sörjer för dessas uppvärmning, städning och underhåll m. m. I anslutning härtill har kommittén uttryckt förhoppningen, att Stockholms stad skall befinnas villig att bestrida kostnaderna för av kommittén föreslagna byggnadsarbeten för högskolan, vilka av byggnadsstyrelsen sedermera preliminärt kostnadsberäknats till 5 880 000 kronor.

Den erforderliga ökningen av årskostnaderna för personal och materiel vid högskolan har kommittén beräknat till följande belopp, nämligen:

Professur i botanik	kronor	15 794
Ökning av institutionsanslag	»	137 050
Ökning av personalkostnader	»	562 337
Anslag till nya institutioner	»	17 000
Nya institutioners personalkostnader	»	42 673
Anslag till fältarbeten	»	20 000
Summa kronor		794 854.

Härtill kommer ett belopp av 100 000 kronor, motsvarande beräknad årlig brist i den matematisk-naturvetenskapliga avdelningens budget. Kommittén föreslår därför i anslutning till sitt nyssnämnda principuttalande, att högskolan för ifrågavarande avdelning erhåller ett årligt statsanslag, som för budgetåret 1946/47 fastställs till 900 000 kronor. Utom detta årliga anslag föreslår kommittén, att högskolan beviljas ett engångsanslag för samma budgetår av 203 000 kronor att användas till upprustning av instrumentbestånd och dylikt för vissa av högskolans institutioner enligt den närmare förteckning, som återfinnes i betänkandet.

Såsom redan framhållits, har i *remissyttrandena* över kommitténs förslag vitsordats, att ett stort behov föreligger att vidtaga kraftiga åtgärder för understödjande av den matematisk-naturvetenskapliga forskningen. Vad särskilt Stockholms högskola beträffar har *högskolans styrelse* uttalat, att enligt styrelsens mening ett genomförande av kommitténs förslag skulle betyda en grundväsentlig förbättring av de vetenskapliga forsknings- och undervisningsmöjligheterna. Styrelsen tillstyrker, att förhandlingar upptagas med Stockholms stad angående byggnadsfrågorna. *Statskontoret* har uttalat, att de av kommittén i nu förevarande avseende väckta frågorna måste ställas in i ett större sammanhang. Härvid böra i första hand förhållandena vid de icke naturvetenskapliga avdelningarna vid Stockholms högskola och Göteborgs högskola utredas. Därjämte torde emellertid, såsom ämbetsverket i andra sammanhang tidigare framhållit, böra beaktas, vilka konsekvenser, som — främst med avseende å handelshögskolornas ställning — kunna uppkomma, om staten i större eller mindre utsträckning övertager kostnaderna för de två förstnämnda läroanstalterna. Det är vidare tydligt, att staten icke kan påtaga sig ett mera vidsträckt ekonomiskt ansvar för berörda högskolor utan att erhålla ett avgörande inflytande på den av skolorna bedrivna verksamheten. Så böra skolornas stater i deras helhet fastställas av statsmakterna och den löpande tillsynen tryggas genom inrättande av statliga styrelser för skolorna. En genomgripande ändring av skolornas organisatoriska ställning måste alltså genomföras. Det förefaller statskontoret anmärkningsvärt, att dessa spörsmål icke berörts av kommittén. *Stockholms stadsfullmäktige* ha förklarat det vara ett ur allmän kulturell synpunkt viktigt intresse, att högskolan kan bevaras och utvecklas såsom en fri högskola. Staden bör icke undandraga sig att medverka här till. Även med denna positiva inställning synes dock staden för närvarande icke kunna ställa i utsikt någon mera avsevärd utökning av sina redan stora åtaganden gentemot högskolan, varför staden icke anser sig kunna tillstyrka, att kommitténs förslag lägges till grund för underhandlingar om ökat stöd åt högskolan. Staden framhåller det rimliga i att staten nu träder till för att möjliggöra en erforderlig upprustning av högskolans naturvetenskapliga avdelning. Härför talar bland annat den direkta nytta, som staten, hittills utan egentlig kostnad, drager av utbildningen vid högskolan av lärare och andra akademiker i statens tjänst. Om statsmakterna därför finna skäl understödja högskolan i någon mera betydande omfattning, kunna naturligtvis frågor uppkomma om statens och stadens ställning till högskolan, som kräva ett gemensamt dryftande och om vilka staden är beredd att ingå i förhandlingar.

Departement-
schefen.

Det torde icke behöva närmare framhållas, att Stockholms högskola intager en betydelsefull och svårersättlig plats i organisationen för den högre akademiska utbildningen. De i det föregående lämnade uppgifterna utvisa också, att högskolan i fråga om examinationskapaciteten vid den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen helt kan jämföras med universitetet. Redan på grund härav finner jag det vara ett väsentligt statsintresse, att möjligheter till fortsatt verksamhet och utveckling beredas högskolan.

Den av kommittén förebragta utredningen liksom de upplysningar, jag under hand delgivit, ha gjort det uppenbart för mig, att högskolans ekonomiska resurser äro otillräckliga. Härtill har givetvis den sänkta räntenivån starkt medverkat, men i främsta rummet har denna situation sin grund i de successivt i hög grad ökade krav i fråga om utrustning, lärar- och hjälpkrafter m. m., som modern naturvetenskaplig forskning ställer. För den naturvetenskapliga avdelningen har detta lett till att elevantalet vid den elementära undervisningen måst begränsas utöver vad eljest varit påkallat för att en tillfredsställande undervisning skall kunna upprätthållas. Enligt vad högskolemyndigheterna framhållit äro resurserna för att bereda arbets- och studiemöjligheter åt sådana studerande, som önska bedriva mera kvalificerade studier, helt otillräckliga. På grund av brist på tillräcklig och ändamålsenlig utrustning samt delvis otillfredsställande lokalförhållanden har årligen ett antal inträdessökande studerande måst avvisas. Sålunda anmälde sig vid början av höstterminen 1945 85 studenter för inträde vid det kemiska övningslaboratoriet, av vilka endast 15 kunde beredas arbetsplats.

Mot bakgrunden av, att sedan åtskilliga år vid de allmänna läroverken och liknande undervisningsanstalter bristen på kompetenta lärare med matematisk-naturvetenskaplig utbildning varit påfallande, är det enligt min mening betänkligt, att vid högskolan eljest förefintliga utbildningsmöjligheter icke kunna utnyttjas till följd av bristande ekonomiska resurser. Det synes nödvändigt, att det allmänna här träder emellan för att skapa bättre förutsättningar för forskning och undervisning.

Såsom tidigare berörts, har icke blott staten utan även staden ett väsentligt intresse av att högskolan upprätthålles och utvecklas. Med utgångspunkt härifrån har den naturvetenskapliga forskningskommittén förordat, att staten och staden enligt av kommittén närmare angiven grund mellan sig fördela de utgifter för högskolan, som icke kunna täckas av läroanstaltens egna medel. Dessa förslag, innefattande en mycket betydande utökning av stadens åtaganden gent emot högskolan, har ingivit stadens myndigheter betänkligheter. Staden har emellertid förklarat sig beredd att ingå i förhandlingar med staten. Även ur statens synpunkt kunna enligt min mening de framlagda vittgående förslagen väcka betänkligheter. Högskolan har visserligen väl fyllt sin uppgift, men staten har icke deltagit i högskolans utbyggnad och har intet avgörande inflytande på högskolans angelägenheter. Någon avvägning ur statlig synpunkt mellan verksamheten vid

universiteten och högskolan har därför ej ägt rum liksom ej heller någon prövning av frågan om högskolans framtida ställning i förhållande till staten eller om konsekvenserna för staten i avseende å övriga enskilda högskolor, därest staten i större omfattning skulle lämna denna högskola ekonomiskt stöd. Även statens och stadens inbördes förhållande i frågor, som beröra högskolan, synes böra klarläggas.

Av nämnda och andra skäl är jag icke beredd att nu förorda något slutligt ställningstagande till frågan om statens understödjande av denna högskola. Dessförinnan torde sådana undersökningar böra vidtagas, som kunna möjliggöra ett bedömande främst av de spörsmål, vilka enligt vad jag nyss anfört väckt betänkligheter hos såväl statens som Stockholms stads myndigheter.

Såsom en förberedelse till ett dylikt bedömande har jag ansett nödvändigt att föranstalta om en ingående utredning av högskolans ekonomiska förhållanden. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande ha sålunda två särskilda utredningsmän tillkallats för ändamålet. Det har förutsatts, att vid denna utredning skall klarläggas dispositionen av högskolans inkomster, varvid särskild uppmärksamhet bör fästas vid fondmedlens användning och möjligheterna till en friare disposition av dessa medel. Vidare skall därvid en utförlig redogörelse förebringas för de olika avdelningarnas och institutionernas utgifter och behov av medel, varvid särskilt skall beaktas kostnaderna för en behöflig upprustning i avseende å arbetskrafter av olika slag, utrustning och lokaler. Jag har ansett erforderligt att, även om forskningskommitténs betänkande i viss mån giver klarhet i dessa frågor, en väsentligt mer ingående utredning göres, som tillika omfattar högskolans samtliga avdelningar. Denna utredning är emellertid, såsom framgått tidigare, att betrakta som en förberedelse till det slutliga ställningstagandet i avseende å högskolans framtid.

Med hänsyn till den förberedande utredningens omfattning samt räckvidden av de spörsmål, som därefter måste upptagas till ingående överväganden, bör det icke förväntas, att frågan om statens och stadens ställning till högskolan kan vinna sin slutliga lösning inom den allra närmaste framtiden. De föreliggande spörsmålen äro därjämte av den art, att det synes fördelaktigt, om deras behandling icke forceras. I det föregående har jag emellertid framhållit angelägenheten av att det allmänna träder emellan för att skapa bättre förutsättningar för högskolans verksamhet. I detta läge synes det nödvändigt att omedelbart vidtaga vissa åtgärder till stöd åt högskolan. Jag vill därför förorda, att staten — utan att därmed i något avseende binda sig för framtiden eller föregripa de slutliga ställningstagandena — för nästa budgetår beviljar högskolan ett anslag för tillgodoseende av de ur statens och högskolans synpunkter mest trängande behoven. Jag har i samråd med vederbörande vid högskolan sökt bilda mig en uppfattning om de behov, som därvid i första hand böra tillgodoses. Med hänsyn

till önskvärdheten att till det yttersta utnyttja alla vid högskolans matematisk-naturvetenskapliga avdelning förefintliga forsknings- och utbildningsmöjligheter synes det mig, att anslaget främst bör beviljas för att möjliggöra en rimlig personalförstärkning samt ökad anskaffning av materiel och annan utrustning för avdelningen. Därvid synes i första hand böra ifrågakomma inrättandet av ett antal docentstipendier. Den naturvetenskapliga forskningskommittén har för sin del föreslagit dylika stipendier vid avdelningen till ett antal av aderton. För min del måste jag i detta sammanhang begränsa mig till ett antal av högst fjorton. Jag erinrar, att jag i det föregående föreslagit, att vid universiteten docentstipendiernas grundbelopp skola höjas till 7 200 kronor, varå för nästa budgetår beräknats dyrtids- och kristillägg med sammanlagt 43,6 procent (avrundat 3 139 kronor) och provisoriskt lönetillägg med 660 kronor. Stipendiernas sammanlagda belopp skulle vid bifall härtill uppgå till 10 999 kronor. Docentstipendierna vid högskolans ifrågavarande avdelning synas böra utgå med samma belopp som vid universiteten, varvid dock den del av stipendierna, som motsvarar dyrtids- och kristilläggen samt det provisoriska lönetillägget, bör bestridas ur samma anslag som grundbeloppen. För dessa stipendier beräknar jag sålunda ett belopp av omkring 154 000 kronor. Då det torde kunna visa sig lämpligt att i stället i större eller mindre utsträckning använda ifrågavarande medel till avlöning åt biträdande lärare, synes emellertid Kungl. Maj:t böra äga medge sådan ändrad disposition.

Forskningskommittén har såsom ett angeläget krav framhållit, att de nuvarande institutionsanslagen (materielanslag och anslag till tillfälligt anställd personal m. m.) vid ifrågavarande avdelning ökas. Då otillräckliga institutionsanslag förhindra det effektiva utnyttjande av forsknings- och utbildningsmöjligheterna vid avdelningen, som i nuvarande läge är önskvärt, vill jag tillstyrka, att i anslutning till kommitténs förslag under ifrågavarande anslag till högskolan för nästa budgetår härför beräknas ett belopp av i avrundat tal 140 000 kronor.

För att uppnå tillfredsställande forsknings- och undervisningsförhållanden har forskningskommittén vidare ansett en upprustning av instrumentbeståndet m. m. nödvändig vid vissa av högskolans institutioner. Kostnaden härför har kommittén beräknat till 203 000 kronor. I nuvarande läge vill jag förorda, att ett belopp av omkring 100 000 kronor beviljas såsom engångsanslag för detta ändamål, varigenom de mest trängande behoven torde kunna tillgodoses.

Anslaget till bidrag till den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola skulle sålunda vid bifall till mina förslag uppgå till $(154\,000 + 140\,000 + 100\,000 =)$ 394 000 kronor eller avrundat 400 000 kronor, om vars beviljande för budgetåret 1946/47 jag kommer att göra hemställan i det följande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela föreskrifter beträffande dispositionen av anslaget, som torde böra erhålla karaktären av reservationsanslag. Därvid torde

Kungl. Maj:t böra äga att, därest förhållandena därtill ge anledning, medge annan fördelning av anslaget å de angivna utgiftsändamålen, än som beräknats i det föregående.

I detta sammanhang vill jag erinra om, att forskningskommittén föreslagit statsunderstöd även till de naturvetenskapliga institutionerna vid Göteborgs högskola, däribland till det oceanografiska institutet. Jag är emellertid av olika skäl icke beredd att redan nu upptaga dessa anslagsäskanden till slutlig prövning, vilket är att beklaga, icke minst med hänsyn till oceanografiska institutets nuvarande läge ur ekonomisk synpunkt. Detta institut har för sin tillkomst (det invigdes i januari 1939) att tacka en donation från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, som tillika garanterat institutet ett årligt driftbidrag intill den 1 oktober 1948. Enligt uppgift av kommittén har stiftelsen med bestämdhet förklarat sig icke kunna utbetala något bidrag till institutet för tiden därefter. Institutet står sålunda inför hotet att om två år nödgas nedlägga sin verksamhet och avskeda sin personal, däribland två vetenskapligt specialutbildade personer, nämligen en laborator och en assistent, vilka för sin utkomst äro beroende av de tillfälliga anslag av donationsmedel, som lämnats dels för uppehållande av institutets drift intill den 1 oktober 1948 och dels för genomförande inom den närmaste tiden av en större djuphavsexpedition. Denna expedition, till vilken stora vetenskapliga och praktiska intressen knyta sig, avses skola starta nästa år och avslutas mot slutet av år 1948. Ur de i expeditionen deltagande vetenskapsmännens synpunkt hade det givetvis varit angeläget, om de redan före starten kunnat erhålla förvisning om, huruvida deras pensionsförhållanden under expeditionen och fortsatta anställning efter densamma varit tryggade. Som nämnts, är jag dock tyvärr icke för närvarande beredd att taga slutlig ställning till kommitténs förslag om statens övertagande av det ekonomiska ansvaret för institutet. Jag finner det dock uppenbart, att det ligger i statens intresse att institutets fortsatta bestånd icke äventyras och att kontinuiteten i dess vetenskapliga arbete ekonomiskt säkerställas även efter den 1 oktober 1948. Jag anser mig sålunda berättigad utgå ifrån, att staten bör ikläda sig ekonomisk garanti för institutets fortbestånd. Därest riksdagen icke framställer erinran däremot, torde därför få anses i princip fastslaget, att staten i vart fall bör påtaga sig det ekonomiska ansvaret för att de två vid institutet arbetande vetenskapsmän, som avses skola delta i förutnämnda djuphavsexpedition, erhålla en i avlönings- och pensionshänseende tryggad anställning.

17. Anslag till Bidrag till psykotekniska institutet vid Stockholms högskola.

Direktionen för Stockholms högskolas psykotekniska institut har med tillstyrkan av högskolans styrelse i skrivelse den 2 januari 1946 anhållit om ett bidrag av statsmedel å 35 000 kronor till institutets verksamhet under budgetåret 1946/47.

I direktionens skrivelse erinras om att i anslutning till undervisningen och forskningen i psykologi och pedagogik vid Stockholms högskola en praktisk psykologisk verksamhet så småningom vuxit fram, som under år 1943 nådde en sådan omfattning, att en särskild institution ansågs böra inrättas för psykoteknisk forskning och praktisk konsultativ verksamhet på personalrekryteringens och yrkesrådgivningens områden. Genom en donation från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse blev det för högskolan möjligt att i början av år 1944 inrätta en dylik institution.

Institutets verksamhet har under de gångna åren i huvudsak varit inriktad på

att med utgångspunkt från tidigare svenska och utländska rön utarbeta och praktiskt pröva olika psykologiska metoder för personalrekrytering och yrkesrådgivning samt att i anslutning därtill lämna den yrkesväljande ungdomen samt av i hithörande frågor intresserade myndigheter, institutioner och företag den hjälp, som institutets personal och tekniska resurser möjliggör,

att bedriva arbetspsykologisk forskning med särskild hänsyn till de psykologiska orsakerna till industri- och trafikolyckor och andra för det praktiska förebyggandet av olycksfall betydelsefulla frågor, samt

att såsom komplement till den allmänna psykologiundervisningen vid högskolan organisera utbildning i praktiskt tillämpad psykologi för studerande, vilka ha för avsikt att ägna sig åt psykologisk verksamhet inom industrin eller inom arbetsförmedling, yrkesvägledning eller annan social verksamhet.

Institutets utgifter ha under de gångna åren avsevärt överstigit de löpande intäkterna. Under år 1945 uppgingo sålunda institutets personal- och övriga driftkostnader till sammanlagt cirka 64 000 kronor och dess löpande intäkter till cirka 27 000 kronor. Att institutets verksamhet likväl kunnat bedrivas i stigande omfattning har möjliggjorts genom tillfälliga forskningsbidrag bland annat från landsorganisationen, svenska arbetsgivareföreningen och kooperativa förbundet samt genom vissa efter institutets uppbyggnad återstående medel från den Wallenbergska donationen. Direktionen framhåller emellertid, att dessa möjligheter nu i det närmaste äro uttömda. Det skrivelsen bifogade förslaget till stat för år 1946 upptager som inkomster dels enskilda donationer med tillhopa 34 000 kronor och löpande intäkter från den konsultativa verksamheten med 34 000 kronor, dels ock anslag av statsmedel med 33 500 kronor och av Stockholms stad med 35 000 kronor. Av statsanslaget avses 16 000 kronor för inredning av vissa nya lokaler och nyanskaffning av kontorsinventarier m. m. och 17 500 kronor för driften under förra hälften av budgetåret 1946/47.

Av skrivelsen bifogade handlingar framgår, att institutet utfört en rad större undersökningar på personalrekryteringens och yrkesrådgivningens områden, i främsta rummet enligt uppdrag från statliga och kommunala

institutioner men även från enskilda företag. För konstruktion och standardisering av psykotekniska urvalsprov har institutet anlitats bland annat av tekniska högskolan i Stockholm, polismyndigheten i Stockholm, centrala värnpliktsbyrån (arméns personalprövningsdetalj), marinledningen (marinens personaluttagningsdetalj) och folkskoleseminarier i Stockholm. För yrkesvalshjälp har institutet anlitats bland annat av arbetsmarknadskommissionens yrkesvägledningssektion, ungdomsförmedlingen i Stockholm, vanförestalten i Stockholm, dövstumskolan å Manilla, hjälpkommittén för Finlands invalider, fångvårdsstyrelsen samt Skrubba skol- och yrkeshem.

De i särskild bilaga till skrivelsen fogade intygen från institutets uppdragsgivare innehålla samtliga positiva omdömen beträffande institutets hittillsvarande verksamhet.

Över institutets framställning hava *remissyttranden* avgivits av styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska institut, filosofiska fakulteternas vid universiteten i Uppsala och Lund humanistiska sektioner och kanslern för rikets universitet.

Styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska institut tillstyrker anslagssäskandet, samtidigt understrykande vikten av att den verksamhet i tillämpad psykologi, som bedrivs vid landets universitet och högskolor, erhåller det statliga stöd, varom framställning enligt styrelsens kännedom ingått till universitetsberedningen. Ledamoten av styrelsen *professorn Rudolf Anderberg* har reserverat sig mot styrelsens beslut och på närmare angivna skäl avstyrkt, att statsbidrag för närvarande beviljas det psykotekniska institutet.

Humanistiska sektionen vid universitetet i Uppsala finner, att hela frågan om institutets verksamhet och organisation bör närmare utredas. Att lösrycka frågan om statsbidrag till institutet från övriga frågor angående statsanslag åt högskolorna bör enligt sektionens mening icke ske, varför sektionen bestämt avstyrker, att det sökta anslaget redan nu beviljas. *Humanistiska sektionen vid universitetet i Lund* tillstyrker livligt den gjorda framställningen under hänvisning till ett yttrande av professor Landquist, vilken anför bland annat följande. Institutets snabba utveckling visar på ett övertygande sätt det starka behovet av sådan anlagsprövning, som institutet bedriver. I denna sin psykotekniska verksamhet har institutet varit påfallande framgångsrikt. Det finnes därför ingen befogad anledning att betvivla institutets kompetens i de värv det åtagit sig. Institutets föreståndare, filosofie licentiaten Valdemar Fællænius, har sedan år 1932 eller under fjorton år oavbrutet bedrivit psykoteknisk forskning och verksamhet. Han besitter en mångsidigare kunskap om de europeiska psykotekniska instituten än någon annan svensk man. Därjämte må betonas, att Fællænius städse arbetat och alltjämt arbetar under ledning av professor Katz, som icke blott är institutets inspektor utan även ordförande i dess arbetsutskott. Emedan det föreligger ett starkt och vida spritt behov av psykoteknisk rådgivning, så kommer, därest institutet nödgas inskränka eller nedlägga sin verksamhet, privata företag att uppstå, som vilja tillgodose detta behov. Men därmed har man också givit kvacksalveriet mer eller mindre fritt rum. Det kan endast vara till nytta för de psykologiska institutionerna vid andra universitet och högskolor att Stockholms högskolas psykotekniska institut befästes i sin ställning och får tillfälle att utvidga sin verksamhet. Det är en naturlig sak, att ett psykotekniskt institut först utvecklas i huvudstaden, där behovet av yrkesvägledning och yrkesurval är störst. Ett statligt understöd till Stockholms högskolas psykotekniska institut kommer att vara av stort värde för forskningen i tillämpad psykologi i

vårt land, medan ett uteblivet understöd från statens sida kommer att bilda ett hinder för och göra skada åt denna forskning, såvitt den bedrives av akademiska institutioner i riket.

Kanslern har anfört bland annat följande. En verksamhet av teoretisk och praktisk natur med de allmänna riktlinjer, som varit ledande för ifrågavarande instituts arbete under de senaste åren, är säkerligen i hög grad önskvärd. Utförd med sakkunskap och vederhäftighet bör den kunna vara av stort värde på många skilda områden inom vårt samhälle. *Kanslern* hemställer dock, att den föreliggande ansökningen upptages till behandling i samband med övriga frågor om statsbidrag till Stockholms högskola. Det är uppenbart, att den omfattning, vari institutets verksamhet bedrives, de utvidgningar, som där företagas, och de normer för den anställda personalens löner, som tillämpas, allt frågor, som lätteligen kunna framkalla nya anslagsbehov, med nuvarande ordning äro helt undandragna statsmakternas inflytande. Det föreliggande ärendet sammanhänger sålunda på det närmaste med de spörsmål, som i tidigare under detta år Kungl. Maj:t underställda frågor om anslag av statsmedel till Stockholms högskola varit aktuella. De pågående undersökningarna rörande högskolans ekonomi i allmänhet och rörande dess förhållande till Stockholms stad äro därför av betydelse också för föreliggande fråga liksom de allmänna principer, efter vilka statsmakterna anse sig böra finansiellt stödja högskolan och dess särskilda inrättningar.

Styrelsen för målsmännens riksförbund slutligen har i en i ärendet avgiven skrivelse framhållit, att institutets verksamhet på yrkesrådgivningens område väckt gehör och rönt uppskattning inom målsmannakretsar. *Styrelsen* uttalar önskvärdheten av att institutet snarast möjligt får det ekonomiska stöd från statsmakternas sida, som det är i behov av för sin verksamhet.

Departementschefen.

Värdet av psykoteknisk forskning och praktisk psykologisk verksamhet framför allt på arbetshygienens, personalrekryteringens och yrkesrådgivningens områden torde numera vara allmänt erkänt. Inom ett flertal såväl statliga och kommunala institutioner som enskilda företag användas psykotekniska prov vid personalrekrytering och anslagsprövningar och, som det förefaller, med goda resultat. Psykotekniska prov ha även kommit till allt större användning såsom hjälpmedel i yrkesvägledningsarbetet. Det synes mig därför, att den psykotekniska forskningen icke bör lämnas utan stöd från statsmakternas sida.

Jag erinrar dock om att jag under näst föregående punkt icke ansett mig kunna taga slutlig ställning till den naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag om statsunderstöd till Stockholms högskola utan samtidigt ställningstagande till frågan om statens förhållande i övrigt till högskolan. Då psykotekniska institutet utgör en till högskolan anknuten institution, föreligga utan tvivel vissa skäl för att först i ett senare sammanhang upptaga institutets nu gjorda anslagsbegäran till behandling. Emellertid finner sig institutet nu uppenbarligen ekonomiskt i ett läge, som ej utan statens medverkan möjliggör ett fortsatt och utökat arbete enligt hittills följda riktlinjer. I detta läge och då den verksamhet, som bedrives av institutet, fått de bästa vitsord finner jag mig böra förorda, att staten — utan att därigenom binda sig för framtida understöd till institutet — såsom

en provisorisk åtgärd beviljar ett anslag till institutets verksamhet för budgetåret 1946/47. Då jag anser, att den av styrelsen planerade utökningen av verksamheten bör kunna något begränsas, föreslår jag, att anslaget fastställas till 20 000 kronor i stället för av styrelsen begärda 35 600 kronor. Jag utgår från att även Stockholms stad skall finna sig böra bidraga med anslag till institutets verksamhet.

18. Reservationsanslag till Viss föreläsningsverksamhet i sociologi m. m.

Efter därom av svenska institutet gjord framställning har Kungl. Maj:t genom beslut den 25 januari 1946 för att bereda professorn i sociologi vid Pennsylvania University Thorsten Sellin tillfälle att avlägga ett studie- och föreläsningsbesök i Sverige anvisat ett belopp av högst 10 000 kronor, att utgå av det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m.

Sedermera har *strafflagberedningen* i skrivelse den 28 mars 1946 gjort framställning om en medelsanvisning för nästa budgetår för möjliggörande av ett Sverigebesök av Sellin dels för föreläsningar i kriminologi under läsåret 1946/47 vid svenskt universitet eller högskola, dels ock för biträde åt strafflagberedningen i dess arbete på en reform av det svenska straff- och skyddssystemet. Kostnaderna för Sellins vistelse i Sverige, vilken förutsätter tjänstledighet från hans förenämnda professur, ha beräknats till 24 000 kronor för en termin och 37 000 kronor för ett helt år. Såsom motivering för sin framställning har strafflagberedningen, vilken tillika överlämnat en skrivelse i ärendet från svenska beskickningen i Washington, anfört i huvudsak följande.

Strafflagberedningen har länge önskat den framstående svenskfödde kriminologens medverkan i utredningsarbetet. Sellin skulle icke blott tillföra beredningen sin utomordentliga sakkunskap i bland annat hela den stora anglosachsiska litteraturen inom sin vetenskap, vilken icke finnes representerad vid något svenskt universitet, utan även genom sin förtrogenhet med svensk rättsåskådning kunna lämna värdefull medverkan vid dryftandet av beredningens olika lagstiftningsproblem. På grund av beredningens stora intresse av att erhålla Sellins medverkan vågar beredningen framhålla de stora fördelar för det allmänna som i andra avseenden skulle vara förbundna med förslagets realiserande. Sellins föreläsningar måste komma att verka i hög grad stimulerande på intresset här i landet för den kriminologiska vetenskapen, vilken är beklagligt åsidosatt. Den pågående utredningen angående den samhällsvetenskapliga forskningen m. m. skulle hava det största gagn av att med Sellin få dryfta frågan om inrättandet här i landet av lärostolar i sociologi med flera frågor. Den kontakt med kulturella kretsar i U. S. A. som via Sellin skulle komma att åvägabringas kan icke värdesättas för högt. Betecknande är, att de båda initiativ som samtidigt lett till inbjudningar av Sellin, varit helt ovetande om varandra och icke i någotdera fallet stimulerats av Sellin själv. Det från strafflagberedningen utgångna initiativet har helt grundats på insikten om det stora värde det skulle hava för beredningens arbete att uppnå samarbete med vår berömda landsman.

Svenska beskickningen i Washington har i sin förenämnda skrivelse i huvudsak anfört:

Sellin åtnjuter lön från University of Pennsylvania och har därjämte vissa inkomster från Colombia University. Höstterminen vid det förra lärosätet börjar den 1 oktober och vårterminen i början av februari. Lönen åtnjutes per termin och tjänstledighet beviljas endast för hel termin eller helt läsår. De enda alternativen för Sellins besök äro därför tiden september—januari, februari—slutet av maj eller hela läsåret.

Vid beräkning av kostnaderna har beskickningen funnit, att omkring 24 000 kronor äro erforderliga för ett besök under en termin. Kostnaden för ett helt års vistelse uppskattas till omkring 37 000 kronor. Anledningen till att skillnaden i kostnad icke blir större trots den avsevärda tidsskillnaden är den, att Sellin även för en bortovaro av endast en termin går miste om halva sin årslön från University of Pennsylvania och från vissa inkomster från Columbia University. Dessutom anser han sig icke kunna för ett så kort besök medföra sin familj, varför kostnader måste beräknas både för uppehälle för hans familj i Amerika och hans egen vistelse i Sverige.

Universitetskanslern har i infordrat yttrande betygat, att det skulle vara värdefullt, om tillfälle kunde beredas Sellin att under kommande läsår hålla föreläsningar i kriminologi vid svenska universitet och högskolor.

Departement-
schefen.

Ämnet sociologi eller allmän samhällslära, varav kriminologien eller läran om brottets natur och orsaker utgör en viktig gren, har på flera håll utomlands utvecklats till en självständig vetenskaplig disciplin.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår har nu från skilda håll framförts önskemålet, att den svenskfödde professorn i sociologi vid Pennsylvania University Thorsten Sellin beredes tillfälle att under en tid avlägga ett besök i Sverige. Denne har härvid närmast avsetts skola hålla vissa föreläsningar vid svenska universitet och högskolor och samtidigt biträda strafflagberedningen i dess arbete på en reform av vårt nuvarande straff- och skyddssystem. Härtill har Sellin förklarat sig villig mot en ersättning, inräknat resekostnader, av 37 000 kronor, därest besökets varaktighet föranleder tjänstledighet från hans förenämnda professur under en tid av ett år. Vid tjänstledighet därifrån under allenast en termin ha kostnaderna beräknats till 24 000 kronor.

För egen del har jag funnit vägande skäl tala för att det här avsedda besöket av Sellin kommer till stånd. Jag erinrar härvid, att den sociologiska vetenskapen ännu icke är företrädd av professur vid något av våra högre lärosäten, vilket är en kännbar brist för vår forskning och undervisning på detta område. Med hänsyn härtill skulle den nu planerade föreläsningssamheten enligt min mening vara av stort värde. Betydelsen av att strafflagberedningen gäves tillfälle att i sitt arbete anlita Sellins sakkunskap synes mig även uppenbar. Jag vill härtill anmärka, att ett tillfälle till samråd med Sellin säkerligen även skulle vara värdefullt för de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1945 tillkallade sakkunniga för utredning av den

samhällsvetenskapliga forskningen, vilka ha att avgiva förslag rörande socialvetenskapernas ställning vid våra universitet och högskolor m. m.

För vinnande av mesta möjliga utbyte av Sellins vistelse här, bör enligt min mening besöket avse en tid av ett år. Mot de härför beräknade kostnaderna, 37 000 kronor, har jag ingen erinran. Jag förordar sålunda att för budgetåret 1946/47 till ändamålet anvisas ett anslag av 37 000 kronor, vilket torde bära givas karaktären av reservationsanslag. Härom gör jag hemställan i det följande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande anslagets disposition.

Vid detta ställningstagande har jag förutsatt, att det genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 25 januari 1946 anvisade beloppet av 10 000 kronor från det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m. i stället skall tagas i anspråk för övriga med sistnämnda anslag avsedda ändamål.

19. Reservationsanslag till Bidrag till bestridande av vissa kostnader för internationella cellforskarkongressen i Stockholm år 1947.

Statens medicinska forskningsråd har i skrivelse den 11 mars 1946 under tillstyrkan överlämnat en framställning av *organisationskommittén för sjätte internationella cellforskarkongressen* om anvisande av ett anslag av 20 600 kronor för bestridande av vissa kostnader för anordnande av en cellforskar-kongress i Stockholm sommaren 1947. Forskningsrådet har därvid framhållit, att cellforskningen i Sverige är föremål för stort intresse och att svenska forskare på området gjort insatser, som vunnit internationellt erkännande.

Organisationskommittén har i ärendet anført bland annat följande.

De fem föregående cellforskar-kongresserna ha med två års mellanrum hållits i Budapest, Amsterdam, Cambridge, Köpenhamn och Zürich. Till anordnande av dessa kongresser ha statsmakterna i respektive länder lämnat bidrag. Professorn John Runnström var Sveriges officiella representant vid kongressen i Zürich 1938 och anmodades därvid av den internationella kommittén för cellforskar-kongresserna att söka utverka, att nästa kongress hölles i Stockholm. Med anledning härav har ett antal svenska vetenskapsmän konstituerat sig som organisationskommitté. Den internationella kommittén framhöll 1938 att det vore lämpligt att nästa kongress, som planerades till 1940, anordnades på en ort som kunde erbjuda en lämplig miljö för objektivt tankeutbyte mellan forskare av olika nationer. Stockholm ansågs i detta avseende erbjuda ideala förhållanden. En del förarbeten genomfördes även för den avsedda kongressen i Stockholm 1940, men arbetena avbrötos genom krigsutbrottet 1939, och kongressen uppsköts. Den internationella kommittén anser det nu önskvärt att kongressen avhålls 1947.

Cellforskningen är ett ämne, som spelar en betydande roll inom ett flertal av de traditionella universitetsdisciplinerna, såsom zoologi, botanik, fysiologi, biokemi, farmakologi, patologi med svulstforskning, bakteriologi, medicin, neurologi m. fl. Denna splittring av cellforskningen på ett flertal av de traditio-

nella disciplinerna gör att gemensamma diskussioner äro så mycket nödvändigare. Samtidigt kunna diskussionerna bli särskilt fruktbara, när personer med olika fackutbildning behandla gemensamma problem.

Det är synnerligen önskvärt, att den svenska forskningen genom anordnande av en cellforskarkongress gives tillfälle att stärka sina internationella förbindelser. Vårt land skulle därigenom också få möjlighet att återgälda den gästfrihet, som cellforskarna redan fått åtnjuta från andra länder, bland vilka märkas tre små nationer. En kongress som den föreslagna kommer att skänka betydelsefulla impulser till svenska forskare.

Kongressförhandlingarna utformas huvudsakligast som symposier över bestämda temata med särskilt vidtalade inledare och beräknas pågå under sju dagar. Anmälda föredrag infogas om så lämpligen ske kan i symposierna.

Vid beräkandet av kostnaderna ha vi kunnat stödja oss på erfarenheterna från tidigare kongresser i Stockholm. Vi räkna med omkring 300 deltagare. Vi ha beräknat ungefär följande kostnader för anordnande av kongressen: byråpersonal 3 600 kronor, tryckning av program innehållande referat av föredragen (vilket skall utsändas före kongressen) 3 500 kronor, publikation av kongressens förhandlingar 11 500 kronor, lokaler samt organisation av inkvartering 2 000 kronor. Vissa utgifter för representation äro ofrånkomliga. Vi planera mottagning med te, en middag samt en utflykt m. m. Dessa kostnader beräknas täckas genom en kongressavgift på förslagsvis 25 kronor av varje deltagare.

Utan anslag anse vi oss ej kunna anordna kongressen. Med anledning härav och med stöd av ovan framlagda motivering och kostnadsberäkning få vi härmed vördsamt anhålla om ovannämnda anslag att utgå 1946 eller med halva beloppet vardera 1946 och 1947. Vi förbinda oss att — om anslag beviljas — lämna detaljerad redovisning för kongressens inkomster och utgifter samt att återbära eventuellt överskott.

Departementsschefen.

Det synes vara av stor betydelse, att det under kriget avbrutna internationella vetenskapliga samarbetet i fråga om cellforskningen, vilken spelar en betydande roll inom ett flertal universitetsdiscipliner, med det snaraste ånyo kan upptagas. I likhet med statens medicinska forskningsråd anser jag det därför önskvärt och lämpligt, att sjätte internationella cellforskarkongressen förläggas till vårt land, där lämplig miljö för tankeutbyte mellan forskare av olika nationer kan erbjudas. Jag vill framhålla, att en kongress av detta slag uppenbarligen icke endast har stor betydelse för cellforskningen utan även i hög grad bidrager till att i utlandet sprida kännedom om Sverige och svenska förhållanden i allmänhet.

Organisationskommittén har beräknat det totala bidragsbehovet av statsmedel för ifrågavarande ändamål till 20 600 kronor, varav 11 500 kronor till publikation av kongressens förhandlingar. Jag finner ej anledning till erinran mot de gjorda anslagsberäkningarna. Med hänsyn till att huvuddelen av kostnaderna för kongressen torde komma att belöpa å budgetåret 1946/47, torde hela det erforderliga beloppet böra anvisas redan för nämnda budgetår. Anslaget torde lämpligen böra erhålla reservationsanslags natur. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande villkoren för anslagets utgående.

20. Anslag till Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris.

Rådgivande kommittén för svenska studenthemmet i Paris — vilkens ledamöter äro utsedda av Kungl. Maj:t, universitetskanslern, sällskapet Amitié franco-suédoise och Sveriges förenade studentkårer — har i skrivelse den 5 mars 1946 gjort framställning om utverkande av ett anslag av 10 000 kronor till bidrag till avlöning av föreståndaren för svenska studenthemmet i Paris. Kommittén har därvid anfört följande.

Studenthemmet i Paris, vilket började sin verksamhet år 1931, tillkom tack vare enskild offervilja och med hjälp av betydande anslag av svenska staten (lotterimedel). Genom att ett visst antal av de till omkring 40 uppgående studentrummen alltid skulle vara upplåtna åt franska studerande och genom att hemmets direktör förmedlade förbindelser med franska institutioner, skulle de på studenthemmet boende svenska studenterna och vetenskapsidkarna få tillfälle att komma i personlig beröring med studiekamrater och kolleger i Paris. En önskvärd intimare kontakt mellan svenskt och franskt kulturliv skulle därigenom för framtiden tryggas. Tack vare det starka intresse, som studenthemmets förste och allttjämt fungerande föreståndare, M. Lucien Maury, alltid ådagalagt för studenthemmet och dess syften, har hemmet i stort sett väl kunnat fylla sin uppgift och motsvara de stora kostnader, som nedlagts för dess tillblivelse. Ett mycket stort antal svenska studenter hava här haft ett hemvist under sin studietid i Paris och därunder kommit i kontakt med franskt intellektuellt liv.

Föreståndarens lön består av fri bostad inom studenthemmet jämte en konstant summa utgående från en av de fonder, som vid hemmets tillblivelse från svensk sida ställdes till disposition åt den franska stiftelse, som handhaver vården av icke endast det svenska studenthemmet utan även det stora antal av andra nationers studenthem, som finnas inom Cité universitaire. Den konstanta lönen, som från början kunde anses skälig, har sedermera, trots en under senare år för ändamålet given enskild donation, på grund av francens devalvering och sjunkande värde nedgått till ett ytterst obetydligt belopp. För närvarande utgör den omkring 87 000 francs, d. v. s. efter nuvarande kurs omkring 3 000 kronor. M. Lucien Maury står nu vi uppnådda 73 års ålder i begrepp att med innevarande vårtermins utgång lämna posten som föreståndare för studenthemmet, och det är uppenbart att den nyss angivna lönen ej är av den storleksordning att den kan locka kvalificerade sökande, utan att dessa för sin försörjning därjämte måste bli hänvisade till andra inkomstkällor.

Under kriget har studenthemmet lämnats intakt och är nu efter en mindre restaurering färdigt att återupptaga sin verksamhet. Då det nu gäller för vårt land att efter dess isolering under kriget även återupptaga de intellektuella förbindelserna med Europas stora kulturländer, synes det vara av största betydelse att ej förlora utan tvärtom intensifiera kontakten med det rika franska kulturella och vetenskapliga livet.

Inför en väntad ökad tillströmning till Paris av svenska studenter och forskare och inför de problem, som efterkrigstiden även på hithörande område kan väntas uppställa, ligger det synnerligen vikt på att till föreståndare för studenthemmet förvärva en person, som kan anses fylla de anspråk, vilka lämpligen böra ställas på ifrågavarande post. Dess innehavare bör ej blott leda och befordra de på hemmet boende svenska studenternas studier utan även vårda hemmets praktiska angelägenheter. Därigenom skulle också de svenska stu-

denter, som sökte sig till Paris, kunna draga full nytta av ett studenthem, som med stora uppostringar från svensk sida skapats.

En reglering av lönen genom ett särskilt bidrag från svensk sida ter sig såsom ofrånkomlig. Att på enskilt håll i landet uppbringa medel till en fond för ändamålet torde under nuvarande förhållanden icke vara möjligt. För kommittén synes alltså ingen annan väg stå öppen än att hemställa om bidrag av statsmedel för ändamålet.

Beträffande beloppet av ett eventuellt tillägg från svensk sida må allenast erinras om att lönen för direktören för svenska institutet i Rom utgår, förutom fri bostad, med 10 800 kronor jämte expensmedel å 500 kronor. Till en svensk lektor i högsta dyrortsgrupp utgår för närvarande begynnelselönen, inklusive kristillägg och rörligt tillägg, med omkring 13 000 kronor för att i högsta löneklass uppgå till omkring 15 000 kronor. Ehuru de nämnda befattningarna givetvis icke äro fullt jämförliga med nu ifrågakvarande föreståndarbefattning, finner kommittén likväl, att ett tilläggsbelopp av förslagsvis 10 000 kronor till föreståndaren för studenthemmet i Paris ej kan anses för högt tilltaget, om man härjämte inräknar de ej obetydliga expenskostnader, som påkallas av hans tjänst.

Departement-
schefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått utgick för upprättandet av svenska studenthemmet i Paris statsunderstöd av lotterimedel. Däremot åtnjuter studenthemmet för sin verksamhet icke något statsbidrag. Till studenthemmets föreståndare utgår avlöning ur avkastningen av för ändamålet gjorda donationer. Avlöningsförmånerna uppgå till, förutom fri bostad inom studenthemmet, ett årligt belopp av i svenskt mynt omkring 3 000 kronor.

Ett av syftemålen med studenthemmet är att bereda de därstädes boende svenska studenterna tillfälle till personlig beröring med franska studenter och vetenskapsmän och därigenom stärka kontakten mellan svenskt och franskt kulturliv. Jag har blivit övertygad om att förverkligandet av nämnda syfte förutsätter, att föreståndarbefattningen innehaves av en person, som kan icke blott vårda studenthemmets praktiska angelägenheter utan även leda och befordra de på studenthemmet boende svenska studenternas studier samt förmedla kontakten mellan dessa studenter och franskt kulturliv. Då studenthemmets förste föreståndare med utgången av vårterminen 1946 kommer att lämna sin befattning, synes det mig därför önskvärt, att till hans efterträdare skall kunna utses en kvalificerad person, som för sin försörjning icke behöver vara hänvisad jämväl till andra inkomstkällor. Svårighet torde emellertid komma att uppstå att finna en dylik, därest icke avsevärt bättre avlöningsförmåner kunna bjudas, än vad för närvarande är förhållandet. Ytterligare medel till bidrag till föreståndarens avlöning torde icke kunna erhållas från privat håll. Jag finner det därför skäligt, att staten lämnar bidrag till föreståndarens avlöning.

Studenthemmets rådgivande kommitté har hemställt, att bidragsbeloppet måtte fastställas till 10 000 kronor. Jag är emellertid icke beredd att för närvarande tillstyrka bidrag med högre belopp än 8 000 kronor, varigenom föreståndaren för studenthemmet skulle erhålla en sammanlagd avlöning, som i svenskt mynt i stort sett motsvarar föreståndarlönen vid svenska institutet i Rom.

21. Investeringsanslag till Nybyggnad för genetiska institutionen vid universitetet i Lund.

Skissritningar till nybyggnad för genetiska institutionen (institutionen för ärftlighetsforskning) vid Lunds universitet uppgjordes hösten 1938 av arkitekten C. A. Stoltz. På grundval av detta förslag framlade 1940 års civila byggnadsutredning ett mera begränsat byggnadsprogram, vilket i princip godtogs av universitetsmyndigheterna och mot vilket byggnadsstyrelsen i huvudsak icke hade något att erinra. Av styrelsen framställda detaljanmärkningar beaktades i ett av Stoltz sedermera framlagt överarbetat förslag, dagtecknat den 31 december 1943. Byggnadskostnaderna beräknades enligt detta förslag till 347 000 kronor, vartill kommo kostnader för yttre ledningar och tomtområdets planerande. På förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1944: 281, bilagan 14, punkten 5, uppfördes därefter på *allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45* anslag av 360 000 respektive 80 000 kronor till nybyggnad för institutionen för ärftlighetsforskning samt till förvärv av härför erforderlig mark. Sedermera anvisades medel till markinköpet på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45.

Beträffande ärftlighetsinstitutionens lokalbehov m. m. torde få hänvisas till ovannämnda proposition. Här skall endast erinras om att institutionen för närvarande tillhandahålles vissa lokaler i Sveriges utsädesförenings institutionsbyggnad i Svalöv samt i övrigt är provisoriskt inrymd i f. d. kemiska institutionen i Lund. Genom nybyggnaden kommer ärftlighetsinstitutionen att koncentreras till Lund, där institutionsbyggnad, växthus, planthall och vaktmästarbostad skola uppföras. I Svalöv planeras endast en mindre försöksstation.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 21 april 1944 uppdragit åt *byggnadsstyrelsen* att ombesörja detaljplaneringen av byggnadsarbetet, anmodade styrelsen Stoltz att i samråd med styrelsens utredningsbyrå upprätta entreprenadritningar för byggnaden i fråga. Sedermera har styrelsen med skrivelse den 29 november 1945 hemställt om anvisande för budgetåret 1946/47 av ett investeringsanslag av 490 000 kronor för uppförande av nybyggnad för ärftlighetsinstitutionen i huvudsaklig överensstämmelse med av Stoltz numera utarbetat förslag. Byggnadsstyrelsen har därvid anfört följande.

Arbetet med upprättande av entreprenadritningar för nybyggnaden har fördröjts till följd av en generalplanetävling för lasarettet i Lund, av vars resultat institutionsbyggnadens placering kunde bliva beroende. Förslaget till generalplanen för lasarettet har numera under delgivits styrelsen, varav framgått, att denna icke berör det område, som är avsett för ifrågasvarande institution eller stadsägorna nr 285 och 288.

Det av stadsarkitekten Stoltz numera färdigställda förslaget till själva

byggnaden överensstämmer i allt väsentligt med den av civila byggnadsutredningen uppgjorda principskissen. Byggnadsstyrelsen har dock ansett lämpligt, att vinden utformas på ett sådant sätt, att reservrum i framtiden kunna inredas därstädes. På grund härav har taket givits en något brantare lutning och takkupor anordnats. Merkostnaderna för dessa arbeten har styrelsen beräknat till 15 000 kronor. Kostnaderna för yttre ledningar och tomtområdets ordnande, vilka såsom ovan nämnts ej voro upptagna i civila byggnadsutredningens förslag, hava beräknats till 30 000 kronor. Sedan den 26 november 1943, då byggnadsstyrelsen yttrade sig över civila byggnadsutredningens kostnadsberäkning på 347 000 kronor, hava därjämte priserna stigit med cirka 10 procent, varför denna summa för närvarande måste höjas till 381 700 kronor. För uppförande av nybyggnad för institutionen för ärftlighetsforskning skulle således enligt dessa beräkningar erfordras $(15\,000 + 30\,000 + 381\,700) = 426\,700$ kronor, eller avrundat 430 000 kronor.

Civila byggnadsutredningen har emellertid i sina beräkningar utgått från, att byggnadens utrustning beträffande laboratorieinredningar m. m. skulle kunna göras väsentligt knapphändigare än som vid förslaget närmare utarbetande av representanterna för institutionen befunnits oundgängligen erforderligt för att byggnaden skall kunna motsvara sitt ändamål. Vid den kostnadsberäkning, som byggnadsstyrelsen numera verkställt på grundval av de från stadsarkitekten Stoltz inlämnade entreprenaderitningarna, har sålunda befunnits, att byggnaden skulle komma att kosta 525 000 kronor, vilket i förhållande till den ovannämnda summan, 430 000 kronor, innebär en kostnadsökning av 95 000 kronor. Denna ökning beror uteslutande på höjda kostnader för laboratorieinredningar m. m. inom byggnaden. Med anledning härav begärde byggnadsstyrelsen, som fann det frångående av lämnade direktiv som denna utökning av byggnadens inre utrustning innebure, anmärkningsvärd, i skrivelse den 4 oktober 1945 till rektorsämbetet vid Lunds universitet en ingående motivering till de ökade anspråk, som låge till grund för denna kostnadsökning.

Med anledning härav har universitetet förklarat sig kunna godtaga vissa förenklingar i inredningen. Den reduktion av kostnaderna, som härigenom skulle kunna erhållas, har styrelsen beräknat till 35 000 kronor. Såvitt styrelsen kan finna torde något ytterligare förbilligande icke kunna ernås utan att byggnadens ändamålsenliga användande äventyras. Totalkostnaden för anläggningen skulle sålunda komma att uppgå till 490 000 kronor.

Departementschefen.

På allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 upptogs ett anslag av 360 000 kronor till nybyggnad för institutionen för ärftlighetsforskning vid Lunds universitet. Av detta belopp utgjorde 347 000 kronor rena byggnadskostnader. Det av byggnadsstyrelsen nu förordade förslaget överensstämmer i allt väsentligt med det förslag, som låg till grund för ovannämnda kostnadsberäkning. En prisstegring på omkring 10 procent har emellertid ägt rum, varför de rena byggnadskostnaderna nu måst höjas till 381 700 kronor. Byggnadsstyrelsen har vidare ansett lämpligt att utforma vinden på sådant sätt, att reservrum i framtiden kunna inredas därstädes, vilket beräknas draga en merkostnad av 15 000 kronor. Kostnaderna för yttre ledningar och tomtområdets planerande uppgå dessutom till 30 000 kronor. Laboratorieinredningen har slutligen i det på beredskaps-

staten upptagna förslaget beräknats betydligt knapphändigare än vad som vid detaljplaneringen visat sig oundgängligen nödvändigt. Merkostnaden för laboratorieinredningen uppgår sålunda enligt byggnadsstyrelsen till 60 000 kronor.

De totala byggnadskostnaderna beräknas sålunda till $(381\,700 + 15\,000 + 30\,000 + 60\,000 =)$ 486 700 kronor eller i runt tal 490 000 kronor. Mot detta belopp har jag icke funnit anledning till erinran. Jag finner mig även böra tillstyrka förslaget, att hela beloppet skall anvisas för nästa budgetår.

22. Investeringsanslag till Uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund m. m.

Till uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund anvisades på riksstaten för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 150 000 kronor. Sedermera anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 ett förskottsanslag av 1 150 000 kronor för uppförande av ifrågavarande byggnad. Å riksstaten för budgetåret 1939/40 upptogs sedermera ett reservationsanslag av 300 000 kronor till byggnadens uppförande. Av för byggnadsföretaget sålunda anvisade medel, 450 000 kronor, indrogs i anledning av propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag ett belopp av 410 000 kronor till statsverket.

Sedan byggnadsstyrelsen framlagt ett nytt förslag till nybyggnad för ifrågavarande institution, anvisade riksdagen i enlighet med ett av Kungl. Maj:t i 1945 års statsverksproposition under kapitelbudgeten, bilagan 6, punkten 2, därom framlagt förslag för budgetåret 1945/46 ett investeringsanslag av 800 000 kronor till byggnadsföretagets påbörjande, varvid tillika förutsattes att ett återstående belopp av i runt tal 32 000 kronor av tidigare för ändamålet anvisade anslag, vilket icke tillförts riksgäldsfonden, skulle få tagas i anspråk under nämnda budgetår för byggnadsföretagets utförande. Härefter uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1945 åt byggnadsstyrelsen att ombesörja utförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet under förenämnda punkt i statsverkspropositionen anfört.

Byggnadsstyrelsen har nu — under framhållande av att det förslag, som legat till grund för den för budgetåret 1945/46 beviljade medelsanvisningen, med hänsyn till utvecklingen inom fysiken icke längre motsvarade föreliggande behov — framlagt två nya alternativa förslag till utförande av här omförmälda byggnadsföretag ävensom till en nybyggnad för institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik jämte tillhörande ritningar, därvid ämbetsverket bland annat anfört följande.

I samråd med institutionsföreståndaren professorn B. Edlén samt ytterligare två av universitetskanslern anvisade sakkunniga har byggnadsstyrelsen upptagit den fysiska institutionens byggnadsfråga till omprövning, varvid det visat sig, att en icke oväsentlig ökning av byggnaden borde vidtagas för att tillfredsställa den utveckling, som skett inom den experimentella fysikens områden.

I en styrelsen delgiven skrivelse till rektorsämbetet i Lund den 8 januari 1946 har atomkommittén hemställt, att byggnadsprogrammet för den planerade fysiska institutionen skulle utvidgas på sadant sätt, att denna på sitt arbetsprogram snabbare och i större omfattning än som från början avsetts kunde upptaga en kärnfysikalisk forskning. Atomkommittén har därvid särskilt framhållit vikten av, att den fysiska institutionen redan från början planeras med tanke på en tudelning av den nuvarande professuren i fysik. Vidare anför kommittén, att, då den kärnfysikaliska forskningen förutsätter ett nära samband mellan teori och experiment, borde det vidare övervägas, om institutionerna för matematik samt mekanik och matematisk fysik skulle kunna förläggas i nära kontakt med den planerade nybyggnaden för den fysiska institutionen. Atomkommittén framhåller slutligen, att den framtida utvecklingen kan komma att ställa mycket stora krav på tomtutrymme och att det synes angeläget, att hänsyn härtill tages vid byggnadens utformning och förläggning.

Atomkommittén har härjämte i skrivelse den 4 februari 1946 hemställt, att byggnadsstyrelsen måtte verkställa erforderliga utredningar och kostnadsberäkningar beträffande de här berörda byggnadsfrågorna samt beakta, att de planerade institutionsbyggnaderna gaves sådan utformning och förlades till sådan tomt, att goda möjligheter till framtida utvidgning funnes.

I syfte att erhålla erforderlig tomtmark för de fysiska institutionerna och dem närstående vetenskapsgrenar har styrelsen i samråd med representanter för vederbörande myndigheter i Lunds stad uppgjort förslag till ändrad stadsplan för området kring stadens vattentorn. Tornavägens icke utlagda del har förlagts norr om vattentornet, varjämte för Sölvegatan föreslagits en böjning mot öster i förhållande till den tidigare tänkta sträckningen. Tomten för den utökade fysiska institutionen kan genom den föreslagna stadsplaneändringen givas en väsentligt ökad storlek. Detta förslag har i princip godkänts av Lunds stads byggnadsnämnd den 1 februari 1946. De krav, som framkommit beträffande tomtmark för de fysiska institutionerna och dem närstående vetenskapsgrenar, har medfört, att styrelsen i det uppgjorda förslaget räknat med, att a bifogad ritning med röd linje avgränsat område öster om Sölvegatan skulle reserveras för den matematisk-naturvetenskapliga sektionen. Styrelsen har därvid föreslagit, att den planerade fysiologiska institutionen förlägges till området väster om Sölvegatan, varest utrymme även borde beredas för erforderlig utökning av institutionen för psykiatri samt planerade nybyggnader för institutionerna för bakteriologi och patologi ävensom för en framtida institution för hygien. Den föreslagna ändringen av stadsplanen med därmed sammanhängande tomtfrågor har skett efter samråd mellan representanter för styrelsen och universitetet vid sammanträde inför universitetets rektor i Lund.

Större akademiska konsistoriet vid universitetet har i skrivelse den 23 februari 1946 till kanslern för rikets universitet förordat den föreslagna

ändringen av stadsplanen och samtidigt uttalat sig för, att området öster om Sölvegatan reserveras för matematisk-naturvetenskapliga sektionen inklusive lokaler för kärnfysik och området väster om nämnda gata för institutioner inom den medicinska fakulteten. Konsistoriet har tillika förklarat sig icke hava något att erinra mot den föreslagna ändrade förläggningen av fysiska institutionen och icke heller mot fysiologiska institutionens förläggning till området väster om Sölvegatan.

Med anledning av vad sålunda förekommit ha inom byggnadsstyrelsen uppgjorts två nya alternativa förslag till *n y b y g g n a d f ö r f y s i k i n s t i t u t i o n e n*. Det ena (alternativ I), som utgår från förefintligheten av endast en fysikprofessur vid universitetet, har beräknats draga en byggnadskostnad av 2 175 000 kronor. Det andra (alternativ II), som förutsätter inrättandet omedelbart av ytterligare en professur i ämnet, har av ämbetsverket kostnadsberäknats till 2 400 000 kronor. Med avseende å de båda alternativen har *byggnadsstyrelsen* vidare anfört:

Alternativ I. Detta förslag ansluter sig i huvudsak till det ursprungliga programmet dock med viss av förhållandena påkallad utvidgning i syfte att tillgodose de berättigade krav, som framkommit beträffande den experimentella fysiken. Byggnadskroppen har utformats på sådant sätt, att en utökning lätt kan ske i syfte att bereda erforderligt ökat utrymme vid inrättande av ytterligare en professur i fysik. Därjämte har möjlighet hållits öppen att till den fysiska institutionen framdeles ansluta en särskild institutionsbyggnad för matematik samt mekanik och matematisk fysik. Styrelsen har även funnit lämpligt att utforma vinden på sådant sätt, att den vid framtida utvidgningsbehov lätt skulle kunna inredas till laboratorielokaler.

Institutionsföreståndaren har vidare framhållit nödvändigheten av särskild omsorg och noggrant övervägande rörande den konstruktiva utformningen och valet av material i syfte att i görligaste mån eliminera förekomsten av vibrationer inom byggnaden. Detta är en synnerligen svårbedömbär fråga, och har styrelsen som särskild expert i detta avseende tillkallat professorn vid Chalmers tekniska högskola Hj. Granholm.

Det sålunda omarbetade och utökade förslaget har av styrelsen kostnadsberäknats till 2 175 000 kronor, vari även inräknats ökade yttre ledningskostnader med hänsyn till institutionsbyggnadens förändrade läge.

Alternativ II. I fråga om detta förslag bör framhållas, att den däri ingående högspänningsanläggningen, som är avsedd att åstadkomma spänningar upp till 5 miljoner volt, icke kan förväntas vara ensam tillräcklig för kärnforskningens behov. Man kan förutse, att den inom en nära framtid måste kompletteras med en större anläggning, men det har icke ansetts tillrådligt att inrätta en sådan, förrän tillräcklig erfarenhet vunnits inom detta forskningsområde. Samma möjlighet till anläggningens komplettering med en särskild byggnad för matematik samt mekanik och matematisk fysik föreligger som enligt alternativ I. Detta förslag har av byggnadsstyrelsen beräknats kosta 2 400 000 kronor.

Kostnaderna för den planerade *n y b y g g n a d e n f ö r i n s t i t u t i o n e r n a f ö r m a t e m a t i k s a m t f ö r m e k a n i k o c h*

matematisk fysik, vilken avsetts skola uppföras i anslutning till nybyggnaden för fysikinstitutionen, ha av byggnadsstyrelsen uppskattats till 520 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *naturvetenskapliga forskningskommittén* med skrivelse den 22 februari 1946 i avskrift överlämnat en framställning till matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid Lunds universitet från *professorerna i matematik* samt i *mekanik och matematisk fysik*, vari anförts bland annat följande.

Institutionen för mekanik och matematisk fysik, som för närvarande är provisoriskt inhyst i en förhyrd bostadsvåning, är i högsta grad i behov av mera tillfredsställande lokaler. När nu fysikum står inför sitt nybygge, kan man omöjligen förbigå möjligheten att säkerställa det ytterst viktiga nära samarbetet mellan teoretisk och experimentell forskning. Ett nybygge för teoretisk fysik i omedelbar anslutning till experimentalfysiken ter sig som den enda riktiga anordningen, detta icke minst med tanke på atomfysikens aktuella och starkt teoretiskt betingade utveckling. De senaste resultaten beträffande atomenergiens frigörande ha helt enkelt blivit möjliga genom ett organiserat samarbete mellan experimentatorer och teoretiker.

Den teoretiska fysiken är emellertid med icke mindre starka band knuten till matematiken. Någon skarp skiljelinje mellan teoretisk fysik och matematik i egentlig mening kan inte dragas; utvecklingen har gått därhän att de mest abstrakta sammanhang fått oväntad konkret tillämpning. Det nära samarbetet mellan fysiker och matematiker har också de senare åren mycket starkt manifesterats i Lund på atomteoriens område.

Det måste betecknas som den för framtiden enda naturliga lösningen att ett nybygge för teoretisk fysik kombineras med ett sådant för de matematiska disciplinerna. För en sådan gemensam byggnad tala också praktiska argument. Det är sålunda naturligt att låta ämnena dela föreläsningssal och den till stor del gemensamma litteraturen, både vad beträffar tidsskrifter och grundläggande läro- och handböcker, möjliggör gemensamt bibliotek.

Som en ytterst viktig faktor tillkommer möjligheten att i en sådan byggnad inrymma en avdelning för tillämpad matematik med apparatur för numerisk räkning, ritsalar o. s. v. En sådan avdelning skulle betyda ett högst nödvändigt komplement till alla de här berörda disciplinerna, även experimentalfysiken.

För andra universitetets behov, framförallt humanistiska, skulle ett nybygge för matematiken delvis frigöra en mycket värdefull byggnad. En liknande fördel vinnes genom att mekanikens och den matematiska fysikens anspråk på en betydande del av den nuvarande fysiska institutionen skulle komma att bortfalla.

Byggnadsstyrelsen har vidare i fråga om de av ämbetsverket sålunda framförda byggnadsförslagen och därmed sammanhängande frågor anfört:

Den gjorda utredningen har underställts konsistoriet för yttrande, varvid konsistoriet i anslutning till vad ovan anförts beträffande förslaget till ändring av stadsplanen för här berörda institutioner hos kanslern för rikets universitet hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att till nybygg-

naderna för fysiska och fysiologiska institutionerna redan beviljade eller ytterligare erforderliga anslag snarast möjligt ställas till förfogande för dessa byggnaders uppförande å de nya tomter, som för dem anvisas. Konsistoriet har därjämte hemställt, att efter den ytterligare utredning, som må kunna anses erforderlig, anslag måtte utverkas för uppförande av en för institutionerna för matematik samt mekanik och matematisk fysik gemensam byggnad i huvudsaklig överensstämmelse med framlagt förslag.

Universitetskanslern har i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 5 mars 1946 förklarat sig icke hava någon erinran mot av byggnadsstyrelsen uppgjorda ritningsförslag m. m.

Den förflyttning av den fysiologiska institutionen till andra sidan av Sölvegatan, som enligt vad av det föregående framgår skulle bliva erforderlig, nödvändiggör en mindre justering av byggnadens utformning, som dock icke medför ökning av de för byggnadsföretaget tidigare beräknade kostnaderna och har styrelsen gått i författning om sådan justering.

Med stöd av de gjorda utredningarna får byggnadsstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte godkänna en förläggning av dels institutionen för fysik och närstående naturvetenskapliga institutioner inom ett i ovanberörda situationsplan med röd linje avgränsat område, och dels den fysiologiska institutionen å ett tomtområde väster om Sölvegatan mellan denna gata och lasarettet norr om den nuvarande institutionen för psykiatri i stället för å nu avsedd tomt inom området öster om Sölvegatan.

Styrelsen får tillika hemställa, att Kungl. Maj:t, under förutsättning att ytterligare en professur i fysik inrättas, måtte föreslå 1946 års riksdag att till uppförande av nybyggnader för fysisk institution, avsedd för två professurer i ämnet enligt i det föregående angivna ritningsförslag, alternativ II, ävensom för institutionerna för matematik samt mekanik och matematisk fysik vid universitetet i Lund — utöver ovan omtalade, ej förbrukade anslagsmedel, numera uppgående till omkring 830 000 kronor, vilka styrelsen förutsätter skola för ändamålet få disponeras — för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av $(2\,400\,000 - 830\,000 + 520\,000) = 2\,090\,000$ kronor.

Frågan om en nybyggnad för den fysiska institutionen vid universitetet i Lund har länge varit aktuell. Av olika skäl har emellertid byggnadsföretaget ännu icke kommit till utförande, ehuru medel därtill under senare år vid olika tillfällen upptagits å riksstaten. Senast har sålunda genom beslut vid 1945 års riksdag å riksstaten för budgetåret 1945/46 till ändamålet anvisats ett investeringsanslag av 800 000 kronor, varvid hela det ifrågavarande byggnadsföretaget beräknats draga en kostnad av 1 555 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har nu — under framhållande av att den snabba utvecklingen på den experimentella fysikens område befunnits påkalla en omprövning av det förslag, som legat till grund för det vid 1945 års riksdag fattade beslutet i detta byggnadsärende — framlagt två alternativa förslag till nybyggnad för den fysiska institutionen. Av dessa förslag avser det ena (alternativ I) en byggnad för endast en professur i fysik, medan det andra (alternativ II) utgår från ett omedelbart inrättande av ännu en

professur i ämnet. Kostnaderna för ett utförande av ifrågavarande nybyggnad ha uppskattats till 2 175 000 kronor enligt alternativ I och 2 400 000 kronor enligt alternativ II. Den nya byggnaden har härvid tänkts skola förläggas till en annan tomt än den som tidigare avsetts för ändamålet, vilket skulle bli möjligt vid ett genomförande av ett föreliggande förslag till ändrad stadsplan för här ifrågakommande markområden.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att statsmakterna vid 1945 års riksdag jämväl beslutat uppförandet av en ny byggnad för den fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund för en beräknad totalkostnad av 850 000 kronor, för vilket ändamål anvisats dels å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 ett investeringsanslag av 250 000 kronor och dels å riksstaten för budgetåret 1946/47 ett investeringsanslag av 600 000 kronor. Den nu planerade nybyggnaden för fysikinstitutionen förutsätter en ändrad förläggning av den beslutade nybyggnaden för den fysiologiska institutionen. Den sålunda ifrågasatta förflyttningen av sistnämnda nybyggnad föranleder enligt byggnadsstyrelsen endast en mindre jämkning av byggnadens utformning men ingen ökning av de för byggnadsföretaget tidigare beräknade kostnaderna.

Vidare har byggnadsstyrelsen samtidigt framlagt ett förslag till en för institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik gemensam nybyggnad. Kostnaderna för denna byggnad, vilken är avsedd att uppföras i anslutning till nybyggnaden för den fysiska institutionen, ha uppskattats till 520 000 kronor.

De föreliggande förslagen, som beträffande nybyggnaderna för fysikinstitutionen ävensom institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik uppgjorts med beaktande av från atomkommitténs sida framförda synpunkter och önskemål, ha i princip tillstyrkts av vederbörande universitetsmyndigheter.

För egen del finner jag en omprövning av frågan om nybyggnad för fysikinstitutionen motiverad. Jag delar sålunda uppfattningen att det förslag, som legat till grund för 1945 års riksdagsbeslut i detta byggnadsärende icke längre tillgodoser de krav, som med hänsyn till utvecklingen på den experimentella fysikens område numera böra ställas på ifrågavarande byggnad. Jag erinrar härvid, att jag i det föregående funnit mig böra förorda en dubbling av den nuvarande fysikprofessuren vid universitetet. Vid sådant förhållande torde nybyggnaden nu böra planeras för två professurer, d. v. s. i enlighet med det såsom alternativ II betecknade förslaget. Genom detta synes mig även framtida utvidgningsbehov kunna i erforderlig mån tillgodoses. Förslaget medgiver härjämte en önskvärd förläggning av den ifrågasatta nybyggnaden för institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik i anslutning till fysikinstitutionen. Jag vill här till anmärka, att enligt vad jag inhämtat den förutsatta stadsplaneändringen med all sannolikhet kan antagas komma till stånd. De fram-

lagda ritningarna synas mig vara väl ägnade att läggas till grund för detaljplaneringen. Då jag ej har någon erinran mot de beräknade kostnaderna, 2 400 000 kronor, förordar jag därför, att nybyggnaden för fysikinstitutionen nu utföres i huvudsaklig enlighet med det såsom alternativ II betecknade förslaget.

Mitt ställningstagande till denna byggnadsfråga innebär tillika, att jag ej funnit anledning till erinran mot den ifrågasatta ändringen med avseende å förläggningen av nybyggnaden för den fysiologiska institutionen.

Vad härefter angår den gemensamma nybyggnaden för institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik, så har jag blivit övertygad om behovet av nya lokaler för dessa institutioner. Det härom framlagda förslaget synes mig utgöra en ändamålsenlig lösning av denna lokalfråga. De i ärendet företedda ritningarna har jag sålunda funnit lämpliga att läggas till grund för utarbetande av vederbörliga huvudritningar och mot kostnadsberäkningarna, 520 000 kronor, har jag ingen erinran. Jag förordar därför, att i anslutning till nybyggnaden för fysikinstitutionen uppföres en gemensam byggnad för här ifrågavarande institutioner i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag.

Byggnadsstyrelsen har hemställt, att för dessa byggnadsföretag erforderliga medel skulle i sin helhet anvisas för nästa budgetår. Ämbetsverket har därvid förutsatt, att återstående belopp av till nybyggnad för fysikinstitutionen tidigare anvisade anslag, 830 000 kronor, skulle få disponeras för ändamålet. I enlighet härmed skulle enligt byggnadsstyrelsen för nästa budgetår beräknas ett investeringsanslag av $(2\,400\,000 - 830\,000 + 520\,000 =) 2\,090\,000$ kronor. För egen del har jag funnit den erforderliga medelsanvisningen lämpligen böra fördelas på två budgetår. Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen läser sålunda utan att byggnadsföretagens utförande därigenom fördröjes anslaget för nästa budgetår kunna begränsas till 700 000 kronor. Härvid utgår jag från, att jämväl återstående belopp av förut beviljade medel, i runt tal 830 000 kronor, må tagas i anspråk för ändamålet.

I enlighet med vad sålunda anförts förordar jag, att till nybyggnader för institutionen för fysik ävensom för institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik å riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisas ett investeringsanslag av 700 000 kronor, vilket av budgettekniska skäl torde böra uppföras under oförändrad rubrik: Uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund. Härom gör jag hemställen i det följande.

23. Investeringsanslag till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Enligt i propositionerna 1944: 236 och 1945: 302 framlagda förslag har riksdagen för budgetåren 1944/46 till detta ändamål anvisat investeringsanslag av tillhopa 3 800 000 kronor. I avseende å de byggnadsföretag, varom här är fråga, torde jag få bringa i erinran följande.

Sedan frågan om nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutets teoretiska institutioner under en lång följd av år stått under diskussion och i samband därmed ett flertal förslag till byggnadsfrågans lösning uppkommit, framlade byggnadsstyrelsen den 21 januari 1941 utredning och förslag i angivna hänseende. Det framlagda förslaget gick ut på att de ifrågavarande institutionerna skulle överflyttas från karolinska institutets fastigheter i kvarteret Glasbruket i Stockholm till för institutionerna uppförda nybyggnader på Norrbackaområdet i närheten av karolinska sjukhuset. Byggnadsstyrelsens förslag anslöt sig till ett den 8 november 1940 mellan kronan och Stockholms stad träffat avtal rörande vissa markfrågor i Stockholm, enligt vilket avtal karolinska institutets fastigheter i kvarteret Glasbruket skulle avträdas till staden senast den 1 juli 1948.

Enligt byggnadsstyrelsens förslag skulle å Norrbackaområdet uppföras en särskild byggnad för var och en av institutets sju institutioner, en administrations- och biblioteksbyggnad samt byggnader, inrymmande bostäder för vaktmästare och amanuenser. Förslaget hade kostnadsberäknats enligt följande.

Administrations- och biblioteksbyggnad	kronor	660 000
Anatomiska institutionen	»	1 135 000
Kemiska institutionen	»	1 290 000
Histologiska institutionen	»	740 000
Rättsmedicinska institutionen	»	670 000
Farmakologiska institutionen	»	720 000
Fysiologiska institutionen	»	831 000
Ledningskulvertar	»	81 000
Restaurering av »Stenbrottet»	»	97 000
Utvidgning av karolinska sjukhusets ångcentral	»	315 000
Amanuensbostäder	»	81 000
Vaktmästarbostäder	»	280 000
Yttre arbeten	»	840 000

Summa kronor 7 740 000.

Över detta byggnadsstyrelsens förslag yttrade sig 1940 års civila byggnadsutredning den 25 februari 1942. Byggnadsutredningen framlade därvid förslag till en ny byggnadsplan, avseende uppförande av dels tre institutionsbyggnader, varav en för de anatomiska och histologiska institutionerna, en för de fysiologiska och farmakologiska institutionerna och en för den kemiska institutionen, dels en kombinerad administrations- och biblioteksbyggnad, dels ock en bostadsbyggnad för vaktmästare. Byggnaden för den rättsmedicinska institutionen föreslogs av civila byggnadsutredningen icke skola för närvarande komma till uppförande. Bostadsbyggnaden för amanuenser föreslogs skola uteslutas ur byggnadsplanen. Beträffande de byggnader, som enligt civila

byggnadsutredningens förslag skulle komma till uppförande, ifrågasattes väsentliga reduktioner och förenklingar i lokalprogrammet. Den framlagda byggnadsplanen kostnadsberäknades till 5 695 000 kronor. Dessa kostnader fördelade sig sålunda:

Administration och bibliotek	kronor	565 000
Anatomisk-histologisk institution	»	1 400 000
Farmakologisk-fysiologisk institution	»	1 200 000
Kemisk institution	»	1 100 000
Ledningskulvertar under byggnader	»	40 000
»Stenbrottet», kafébyggnad	»	45 000
Ängcentralens utvidgning	»	375 000
Bostadshus för vaktmästare	»	160 000
Yttre arbeten	»	810 000

Summa kronor 5 695 000.

Första byggnadsskedet.

Vid anmälan i propositionen 1944: 236 av förevarande byggnadsfråga framhöll dåvarande departementschefen, bland annat, att han med hänsyn till rådande förhållanden på byggnadsmarknaden och till det statsfinansiella läget skulle ha anslutit sig till ett av universitetskanslern framfört förslag om uppskov med karolinska institutets utflyttning till Norrbackaområdet till förslagsvis år 1958, därest icke denna byggnadsfrågas samband med andra för statsverket trängande tomtfrågor gjort det nödvändigt att inom den i markavtalet mellan kronan och Stockholms stad fastslagna tidsfristen, d. v. s. senast den 1 juli 1948, frigöra och till staden överlämna institutets fastigheter i kvarteret Glasbruket. I detta läge hade departementschefen funnit det ofrånkomligt att anslag äskades till påbörjande av institutets nybyggnad. Departementschefen hade därvid utgått från att byggnadsföretaget skulle genomföras under en tid av högst fyra år.

Med hänsyn härtill föreslog departementschefen, att såsom en första byggnadsetapp skulle uppföras administrations- och biblioteksbyggnaden samt påbörjas uppförandet av en gemensam byggnad för de anatomiska och histologiska institutionerna. Vidare borde i samband därmed vissa yttre arbeten komma till utförande, varjämte medel borde anvisas till bestridande av kostnaderna för fortsatt utredning angående de övriga institutionernas byggnadsfrågor.

Administrations- och biblioteksbyggnaden. Denna byggnad borde enligt departementschefen med vissa smärre modifieringar uppföras i enlighet med det av civila byggnadsutredningen framlagda förslaget. Med hänsyn till dessa modifieringar och till rådande prisläge beräknade departementschefen anläggningskostnaderna för byggnaden till 640 000 kronor.

Anatomisk-histologiska institutionsbyggnaden. Även denna byggnad borde jämlikt departementschefens förslag i princip planläggas med utgångspunkt från civila byggnadsutredningens skissritningar. På grund av erinringar, som från lärarkollegiets vid institutet sida framstälts mot ritningarna, fann departementschefen sig emellertid böra förorda genomförandet av vissa ändringar i förslaget, avseende en utökning av byggnadsvoly-

men med i runt tal 750 kubikmeter. Med inräknande av tillägg för vissa ytterligare modifikationer och för prisstegringar, beräknades totalkostnaden för nu ifrågakvarande byggnad till 1 625 000 kronor.

Yttre arbeten. För planeringsarbeten, anläggning av vägar och dylikt borde enligt det av departementschefen framlagda förslaget för första byggnadsskedet beräknas i runt tal 100 000 kronor.

Fortsatt utredning. I avseende å de övriga institutionernas byggnadsfrågor framhöll departementschefen, bland annat, att frågan om den rättsmedicinska institutionens behov av särskilda lokaler hade kommit i nytt läge genom det förslag till omorganisation av rättsmedicinalväsendet, som chefen för justitiedepartementet i annat sammanhang anmält och enligt vilket en i samverkan med Stockholms stad upprättad rättsläkarstation vore avsedd att förläggas till Norrbackaområdet i anslutning till rättsmedicinska institutionen. I motsats till civila byggnadsutredningens program förutsatte detta förslag, att särskild byggnad uppfördes även för denna institution. Departementschefen hade för avsikt att föranstalta om att förhandlingar i denna fråga snarast upptoges mellan staten och Stockholms stad.

För utredning av denna och övriga institutioners byggnadsfrågor borde ett belopp av förslagsvis 50 000 kronor ställas till förfogande.

Departementschefen beräknade sålunda medelsbehovet för i första byggnadsskedet ingående byggnadsföretag m. m. enligt följande.

Uppförande av byggnad för administration och bibliotek . .	kronor	640 000
Uppförande av byggnad för anatomiska och histologiska institutionerna	»	1 625 000
Utredning rörande uppförande av övriga nybyggnader för karolinska institutet	»	50 000
Utförande av yttre arbeten (planeringsarbeten, anläggningar av vägar och dylikt) för det första byggnadsskedet . .	»	100 000
Summa kronor		2 415 000.

Av detta belopp borde för budgetåret 1944/45 anvisas 2 200 000 kronor, varav för påbörjande av den anatomisk-histologiska institutionsbyggnaden 1 410 000 kronor.

Riksdagen (skrivelsen nr 366) anvisade medel i enlighet med vad av departementschefen förordats. I anslutning härtill anförde riksdagen, bland annat:

Riksdagen vill framhålla, att riksdagen vid sin prövning av detta ärende icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter mot den framlagda planlösningen. Med hänsyn särskilt till eventuella framtida utbyggnadsbehov har det syntts riksdagen kunna ifrågasättas, om det på längre sikt kan ur ekonomisk synpunkt befinnas ändamålsenligt att på sätt som föreslagits i icke oväsentlig utsträckning beskära utrymmena i de planerade byggnaderna samt sammanföra de anatomiska och histologiska institutionerna i en och samma byggnad. Då denna planlösning emellertid enligt de framlagda kostnadsberäkningarna medför avsevärda besparingar i byggnadskostnaderna, har riksdagen under rådande statsfinansiella förhållanden ansett sig böra godtaga departementschefens ifrågakvarande förslag. Riksdagen utgår ifrån att Kungl. Maj:t vid sin fortsatta prövning av institutets nybyggnadsfråga ingående mot varandra väger de olika synpunkter, som här göra sig gällande med hänsyn till

såväl ekonomiska förhållanden som lokalernas ändamålsenlighet och möjligheterna för en framtida utbyggnad.

Andra byggnadsskedet.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 14 juli 1944 anbefallt byggnadsstyrelsen dels att i huvudsaklig överensstämmelse med det i propositionen 1944: 236 förordade byggnadsprogrammet uppgöra ritningar och entreprenadhandlingar samt utföra andra förberedande arbeten beträffande nybyggnad för anatomiska och histologiska institutionerna, dels ock att — med beaktande av vad riksdagen i förenämnda skrivelse därutinnan anfört — verkställa den av departementschefen förordade utredningen rörande uppförande av ytterligare nybyggnader för karolinska institutet och därvid upptaga förhandlingar med Stockholms stad i det av departementschefen angivna hänseendet, överlämnade byggnadsstyrelsen med skrivelse den 22 februari 1945 utredning och förslag i ämnet.

I byggnadsstyrelsens skrivelse anfördes bland annat:

Anatomisk-histologiska institutionsbyggnaden. Med hänsyn till sedan föregående år inträdd prisstegring beräknade byggnadsstyrelsen anläggningskostnaderna för ifrågavarande byggnad till 1 710 000 kronor. Härtill komme för yttre arbeten i samband med detta byggnadsföretag ett belopp av 100 000 kronor. Då 1944 års riksdag för påbörjande av byggnadsföretaget anvisat 1 410 000 kronor, utgjorde medelsbehovet för byggnadsföretagets slutförande ($1\,710\,000 + 100\,000 - 1\,410\,000 =$) 400 000 kronor, vilket belopp borde anvisas för budgetåret 1945/46.

Byggnader för fysiologiska och farmakologiska institutionerna. Byggnadsstyrelsen föresloge, att för envar av dessa institutioner skulle såsom en andra byggnadsetapp uppföras en särskild byggnad. De av byggnadsstyrelsen till uppförande föreslagna institutionsbyggnaderna, vilka åskädliggjorts å överlämnade skissritningar, hade kostnadsberäkning, byggnaden för den fysiologiska institutionen till 900 000 kronor och byggnaden för den farmakologiska institutionen till 770 000 kronor, vartill för yttre arbeten i samband med byggnadsföretagen komme 65 000 kronor. Av det för byggnadsföretagens genomförande erforderliga totala kostnadsbeloppet, ($900\,000 + 770\,000 + 65\,000 =$) 1 735 000 kronor, borde till byggnadsföretagens påbörjande för budgetåret 1945/46 anvisas 1 200 000 kronor.

Rättsmedicinska institutionen. På uppdrag av byggnadsstyrelsen hade arkitekten Ture Ryberg utarbetat förslag till ny rättsmedicinsk institution med utgångspunkt från departementschefens uttalande i propositionen 1944: 236, att en i samverkan med Stockholms stad upprättad rättsläkarstation borde förläggas i anslutning till den rättsmedicinska institutionen å Norrbackaområdet. Beträffande programmet för den rättsmedicinska institutionen har styrelsen samrätt med karolinska institutet och medicinalstyrelsen. Byggnadsstyrelsen har vidare upptagit av Kungl. Maj:t anbefallda förhandlingar med Stockholms stad. Sedermera har emellertid staden för att göra vissa specialundersökningar i syfte att begränsa stadens kostnader för anläggning av rättsläkarstationen begärt uppskov med dessa förhandlingar. Byggnadsstyrelsen har med hänsyn härtill förklarat sig icke kunna för närvarande avgiva något förslag i ämnet.

Enligt de av byggnadsstyrelsen framlagda kostnadsberäkningarna skulle således totalkostnaderna för i första byggnadsskedet ingående byggnadsföretag m. m. uppgå till följande belopp:

Uppförande av byggnad för administration och bibliotek . .	kronor	640 000
Uppförande av byggnad för anatomiska och histologiska institutionerna	»	1 710 000
Utredning rörande uppförande av övriga byggnader för karolinska institutet	»	50 000
Utförande av yttre arbeten (planeringsarbeten, anläggningar av vägar och dylikt) för det första byggnadsskedet . .	»	200 000
Summa kronor		2 600 000.

Kostnaderna för de byggnadsföretag åter, som avsåges skola ingå i andra byggnadsskedet, beräknades av byggnadsstyrelsen enligt vad förut sagts sålunda:

Uppförande av byggnad för den fysiologiska institutionen .	kronor	900 000
Uppförande av byggnad för den farmakologiska institutionen	»	770 000
Utförande av yttre arbeten (planeringsarbeten, anläggningar av vägar och dylikt) för det andra byggnadsskedet . .	»	65 000
Summa kronor		1 735 000.

Enligt byggnadsstyrelsens förslag borde för budgetåret 1945/46 anvisas dels till fullbordande av den i första byggnadsskedet ingående byggnaden för anatomiska och histologiska institutionerna 400 000 kronor, dels ock till påbörjande av de i andra byggnadsskedet ingående byggnadsföretagen 1 200 000 kronor eller tillhoppa 1 600 000 kronor.

I särskild framställning hade därjämte kanslern för rikets universitet hemställt, att för budgetåret 1945/46 måtte anvisas ett reservationsanslag av 275 000 kronor, varav till inredning och utrustning av administrations- och biblioteksbyggnaden 196 500 kronor, till anläggande av en för karolinska institutet och statens institut för folkhälsan gemensam automatisk telefonväxel 70 000 kronor samt till vissa flyttningskostnader 8 500 kronor.

Vid anmälan i propositionen 1945: 302 av förevarande anslagsfrågor anslöt sig departementschefen till de av byggnadsstyrelsen och universitetskanslern framlagda förslagen. I anslutning härtill sade sig departementschefen förut-sätta, att byggnadsstyrelsen skulle bedriva utredningen av frågan om uppförande av byggnader för rättsmedicinska och kemiska institutionerna med sådan skyndsamhet att förslag i ämnet skulle kunna föreläggas 1946 års riksdag. Departementschefen betonade härjämte vikten av att byggnadsstyrelsen vid den fortsatta utredningen uppmärksammade frågan om telefonväxelns lokala placering.

Med utgångspunkt från byggnadsstyrelsens och kanslerns kostnadsberäkningar anvisade 1945 års riksdag för budgetåret 1945/46 dels till nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet ett investeringsanslag av

1 600 000 kronor, dels ock till utrustning av administrations- och biblioteksbyggnaden m. m. ett reservationsanslag av 275 000 kronor.

Tredje byggnadsskedet.

Med skrivelser den 8 oktober 1945 och den 2 mars 1946 har byggnadsstyrelsen överlämnat förslag till uppförande av dels byggnader för de rättsmedicinska och kemiska institutionerna vid institutet, dels ock byggnader, inrymmande vaktmästarbostäder och lokaler för telefonväxel. I skrivelse den 17 december 1945 har styrelsen vidare gjort framställning om anvisande för budgetåret 1946/47 av slutanslag till de i andra byggnadsskedet ingående byggnaderna för fysiologiska och farmakologiska institutionerna.

Av byggnadsstyrelsens skrivelser inhämtas huvudsakligen följande.

R ä t t s m e d i c i n s k a i n s t i t u t i o n s b y g g n a d e n. De förhandlingar, som byggnadsstyrelsen enligt vad styrelsen i sin skrivelse den 22 februari 1945 framhållit, på sin tid inlett med Stockholms stad angående förläggande i anslutning till rättsmedicinska institutionen av en rättsläkarstation äro ännu icke slutförda. Byggnadsstyrelsen föreslår, att i avvaktan på förhandlingarnas slutförande en byggnad uppföres för den rättsmedicinska institutionen i enlighet med det förslag, som utarbetats av arkitekten Ryberg.

Enligt detta förslag, som åskådliggjorts å överlämnade skissritningar, skola den rättsmedicinska institutionen och rättsläkarstationen inrymmas i ett byggnadskomplex, uppdelat å skilda byggnadskroppar. Den rättsmedicinska institutionen är fördelad på tre till en enhet sammanförda byggnadskroppar. Den södra flygeln uppföres i två våningar jämte souterrängvåning och innehåller forskningsavdelningarna, och av de båda norra flyglarna är den större planerad i en våning och inrymmer undervisningsavdelning, medan den mindre innehåller hörsalen.

Nybyggnaden för den rättsmedicinska institutionen har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 1 050 000 kronor.

Programmet för byggnaderna är uppgjort av institutionens föreståndare professor W. Bosæus. Efter hemställan av byggnadsstyrelsen har universitetskanslern såsom särskild sakkunnig anvisat professor emeritus Einar Sjövall, och i samråd med denne har styrelsen efter ingående granskning genomfört en viss reducering i det ursprungliga programmet, vilken reducering godkänts av professor Bosæus. Byggnadsstyrelsen, som finner att byggnadskostnaderna för det här framlagda förslaget bliva förhållandevis höga, kommer vid det fortsatta ritningsarbetet att tillvarataga de möjligheter, som kunna visa sig föreligga för besparingar, utan att institutionens ändamålsenlighet eftersättes.

K e m i s k a i n s t i t u t i o n s b y g g n a d e n. Ett förslag till omorganisation av den kemiska institutionen vid institutet är för närvarande föremål för behandling inom de medicinska högskolornas organisationskommitté. Ett genomförande av det framlagda omorganisationsförslaget kan väntas komma att medföra ett avsevärt ökat lokalbehov för den kemiska institutionen. Med utgångspunkt från detta förslag har institutionsföreståndaren professorn E. Hammarsten uppgjort program för en kemisk institutionsbyggnad. Då påbörjandet av en dylik byggnad är synnerligen

angeläget med hänsyn till det mellan kronan och Stockholms stad träffade markavtalet av den 8 november 1940, har byggnadsstyrelsen, trots att organisationsfrågan ännu icke avgjorts, ansett sig böra uppdraga åt arkitekten Ryberg att på grundvalen av det av institutionsföreståndaren framlagda byggnadsprogrammet upprätta preliminära ritningar till institutionsbyggnaden.

Det av Ryberg sålunda utformade förslaget har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 2 400 000 kronor.

Innan de slutliga ritningarna utarbetas, har styrelsen för avsikt att i samråd med av universitetskanslern utsedda sakkunniga undersöka förefintlig möjlighet till begränsning av programmet utan att institutionsbyggnadens ändamålsenlighet eftersättes, och kommer styrelsen att framdeles för Kungl. Maj:t framlägga slutligt ritningsförslag i ärendet.

V a k t m ä s t a r b o s t ä d e r o c h l o k a l e r f ö r t e l e f o n v ä x e l. Icke någon av de byggnader, som avsetts skola å Norrbackaområdet uppföras för karolinska institutet, inrymmer bostäder för vaktmästare. För tillsyn av de institutets byggnader, vilka kunna väntas bli färdigställda under loppet av år 1946, erfordras fem vaktmästare. Byggnadsstyrelsen föreslår, att för dessa befattningshavare uppföras fem lägenheter om två rum, kök och matrum, vilka samtliga inrymmas i ett envåningsradhus. Med dessa lägenheter bör emellertid för åvägabringande av kostnadsreduktion sammanbyggas ytterligare en lägenhet av enahanda storlek, avsedd för en vaktmästare vid statens institut för folkhälsan. Till uppförande av sistnämnda vaktmästarbostad har för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln anvisats ett investeringsanslag av 27 500 kronor. Skisseritningar till ett radhus, inrymmande sex vaktmästarbostäder, ha upprättats av arkitekten Ryberg. Det sålunda uppgjorda förslaget har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 160 000 kronor.

Utöver angivna antal vaktmästarbostäder erfordras emellertid med nödvändighet uppförande av en dylik bostad av samma storlek invid huvudentrén till karolinska institutets område. Byggnadsstyrelsen finner lämpligt, att i anslutning till denna lägenhet förläggas lokaler för den för institutet och statens institut för folkhälsan gemensamma telefonväxeln, vilken sistnämnda bör vara färdig att tagas i bruk senast vid början av höstterminen 1947.

På uppdrag av byggnadsstyrelsen har arkitekten Ryberg upprättat ritningar till en byggnad, inrymmande en vaktmästarbostad om två rum, kök och matrum samt för telefonväxeln växelrum, apparatrum m. m. Ett genomförande av det sålunda upprättade förslaget har av byggnadsstyrelsen beräknats draga en kostnad av 60 000 kronor.

I anslutning till de sålunda framlagda byggnadsförslagen har byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av anslag för budgetåret 1946/47 med 1 050 000 kronor till uppförande av byggnad för rättsmedicinska institutionen, 1 000 000 kronor till påbörjande av byggnad för kemiska institutionen och $(160\,000 - 27\,500 + 60\,000 =)$ 192 500 kronor till uppförande av byggnader för vaktmästarbostäder och telefonväxel eller med tillhopa $(1\,050\,000 + 1\,000\,000 + 192\,500 =)$ 2 242 500 kronor. Slutligen har byggnadsstyrelsen — under erinran att kostnaderna för uppförande av bygg-

nader för fysiologiska och farmakologiska institutionerna av statsmakterna beräknats till 1 735 000 kronor samt att för budgetåret 1945/46 till påbörjande av dessa byggnadsföretag anvisats 1 200 000 kronor — hemställt om anvisande för nästa budgetår av slutanslag till byggnadsföretagen med $(1\,735\,000 - 1\,200\,000 =) 535\,000$ kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår för samtliga nu ifrågavarande ändamål har sålunda av byggnadsstyrelsen beräknats utgöra $(2\,242\,500 + 535\,000 =) 2\,777\,500$ kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår är genom det mellan kronan och Stockholms stad träffade markavtalet av den 8 november 1940 den senaste tidpunkten för förflyttning av karolinska institutets teoretiska institutioner till nybyggnader å Norrbackaområdet fixerad till den 1 juli 1948. Då på grund av statsfinansiella och andra skäl medelsanvisning till uppförande av nybyggnaderna för institutet icke kunnat äga rum förrän från och med budgetåret 1944/45, har det varit ett angeläget önskemål att låta de ifrågavarande byggnadsarbetena fortskrida i relativt snabb takt. De flesta av de byggnadsföretag, varom här är fråga, ha därför redan varit föremål för statsmakternas ställningstagande. Sålunda ha av 1944 och 1945 års riksdagar beslut fattats om uppförande i ett första och andra byggnadsskede av nybyggnader för de anatomiska, histologiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna samt för administration och bibliotek. Medel ha anvisats till uppförande av byggnaderna för de två förstnämnda institutionerna och för administration och bibliotek samt till påbörjande av byggnaderna för de fysiologiska och farmakologiska institutionerna.

Byggnadsstyrelsen har nu, jämte det styrelsen gjort framställning om anvisande av medel till fullbordande av sistnämnda två byggnader, framlagt förslag till uppförande i ett tredje byggnadsskede av byggnader för de rättsmedicinska och kemiska institutionerna samt för vaktmästarbostäder och en telefonväxel, gemensam för karolinska institutet och statens institut för folkhälsan.

De ritningar till nybyggnad för rättsmedicinska institutionen, som framlagts av byggnadsstyrelsen, upptaga även en till institutionen anknuten rättsläkarstation. Enligt vad byggnadsstyrelsen upplyst ha de förhandlingar, som av styrelsen inletts med Stockholms stad angående uppförande av byggnad för rättsläkarstationen, ännu icke helt slutförts. Enär emellertid hinder ur byggnadsteknisk synpunkt icke möter för att ställning vid en senare tidpunkt tages till frågan om uppförandet av sistnämnda byggnad, har jag funnit mig böra tillstyrka byggnadsstyrelsens förslag, att institutionsbyggnaden nu kommer till uppförande i enlighet med de framlagda ritningarna. Anläggningskostnaderna för denna byggnad ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 1 050 000 kronor. Då jag i likhet med styrelsen finner dessa kostnader förhållandevis höga, förutsätter jag att vid

Departement-
schefen.

uppgörandet av huvudritningar och arbetsbeskrivning liksom under byggnadsarbetenas fortgång varje möjlighet att begränsa kostnaderna för byggnadsföretaget tillvaratages.

De av byggnadsstyrelsen beträffande nybyggnad för den kemiska institutionen framlagda ritningarna äro endast preliminära. Med hänsyn till byggnadsfrågans brådskande beskaffenhet torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att taga slutlig ställning till frågan om byggnadens närmare utformning. Jag har icke funnit anledning till erinran mot att, såsom av byggnadsstyrelsen föreslagits, till byggnadsföretagets påbörjande för nästa budgetår anvisas ett belopp av 1 000 000 kronor.

Likaså tillstyrker jag, att de föreslagna byggnaderna för vaktmästarbostäder och telefonväxel utföras i huvudsaklig överensstämmelse med de ritningar, som framlagts av byggnadsstyrelsen. Uppförandet av dessa byggnader har beräknats draga en sammanlagd kostnad av 220 000 kronor. Då emellertid för ändamålet redan anvisats ett anslag av 27 500 kronor, utgör medelsbehovet härför ($220\,000 - 27\,500 =$) 192 500 kronor. Jag förutsätter, att nämnda anslag å 27 500 kronor skall få disponeras på sätt av byggnadsstyrelsen föreslagits.

Byggnadsstyrelsen har vidare föreslagit anvisande för nästa budgetår av ett belopp av 535 000 kronor till fullbordande av byggnaderna för de fysiologiska och farmakologiska institutionerna. Jag erinrar i detta sammanhang, att — såsom framgår av propositionen 1946: 241 angående anslag till utbildning av tandläkare m. m. (sid. 62 f.) — den för överarbetning av tandläkarutbildningssakkunnigas förslag anlitade utredningsmannen, landshövdingen Conrad Jonsson, ifrågasatt en viss utvidgning av byggnadsprogrammet för den fysiologiska institutionen i syfte att bereda erforderligt utrymme för den i tandläkarutbildningen ingående prekliniska undervisningen i fysiologi. Närmare utformat förslag till en dylik utvidgning föreligger ännu ej. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av byggnadsstyrelsen godkänna de ändringar i det fastställda byggnadsprogrammet, som må befinnas erforderliga. Den ytterligare medelsanvisning, som torde bli en följd av dessa ändringar samt den ytterligare utvidgning av byggnadsprogrammet, som jag förordat i samband med min anmälan i det föregående av frågan om den flygmedicinska forskningens ordnande, lär kunna anstå till budgetåret 1947/48. Intill dess torde eventuella merkostnader få bestridas från å förevarande anslag eljest tillgängliga medel. För det fortsatta arbetet med färdigställande av de fysiologiska och farmakologiska institutionerna torde sålunda för nästa budgetår böra anvisas det av byggnadsstyrelsen begärda beloppet av 535 000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts torde för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av ($1\,050\,000 + 1\,000\,000 + 192\,500 + 535\,000 =$) 2 777 500 kronor eller i runt tal 2 780 000 kronor.

24. Investeringsanslag till Vissa byggnadsarbeten vid karolinska sjukhuset.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *direktionen för karolinska sjukhuset* hemställt om anvisande av medel *dels* till anordnande av förbättrade laboratorielokaler inom sjukhusets kvinnoklinik, *dels* till utökande av antalet hissar inom sjukhusets huvudkomplex, *dels ock* till installation av en hiss inom den radiofysiska institutionens byggnad. Kostnaderna för de ifrågasatta åtgärderna ha av *direktionen* beräknats till 150 000, 64 000 respektive 18 000 kronor. Till stöd för sin framställning har *direktionen* anfört i huvudsak följande.

Förbättrade laboratorielokaler inom sjukhusets kvinnoklinik. Under de senaste åren har kvinnoklinikens behov av särskilda för dess verksamhet avsedda laboratorielokaler avsevärt stegrats. Detta har i huvudsak berott på de väsentligt ökade möjligheter att upptäcka orsakerna till uppkommen sterilitet och meddela behandling för dess hävande, som numera kan erhållas genom hormon- och spermaundersökningar. Klinikens laboratorier, som tidigare utgjorts endast av ett för enklare rutinundersökningar avsett laboratorium, ha i följd därav utökats *dels* genom att klinikens museilokal och föreläsningssal omändrats till hormonlaboratorium, vars ekonomiska drift handhaves av läkemedelsfabriken Leo med rätt för sjukhuset till viss rabatt för de för sjukhusets räkning utförda undersökningarna därstädes, och *dels* genom att ett spermalaboratorium anordnats inom en del av den befintliga laboratorielokalen. Dessa anordningar ha allenast innefattat provisoriska åtgärder för ett nödortfikt tillgodoseende av det för klinikens verksamhet oundgängliga behovet av lokaler för ifrågavarande ändamål och motsvara icke det allt mera växande behovet. Härtill kommer *dels* att anordningarna inneburi uppföring av klinikens föreläsningssal, varför föreläsningarna måst överflyttas till klinikens för detta ändamål otillräckliga biblioteksrum, och *dels* att lukten från de försöksdjur, som förvaras inom lokalerna, emellanåt är i hög grad besvärande för angränsande sjukavdelningar. Det är därför synnerligen önskligt, att hormonlaboratoriet flyttas till lämpligare belägna och rymligare lokaler. Sådana kunna anordnas genom utbyggnad av en våning ovanför den del av kliniken, där dess förlösningss- och operationsavdelningar äro inrymda. En sådan påbyggnad synes icke utgöra hinder för en ytterligare påbyggnad på denna del av byggnadskroppen, om framdeles anledning därtill skulle anses föreligga. Det har emellertid framhållits, att en sådan ytterligare påbyggnad skulle medföra den olägenheten, att den blivande pediatrika kliniken delvis komme att ligga i skugga. Den undersöknings- och forskningsverksamhet, varom här är fråga, bör dock bedrivas i så intimt samband med kvinnoklinikens verksamhet, att det skulle vara olämpligt att sammanföra densamma med de inom den medicinska kliniken anordnade centrallaboratorierna, även om nya lokaler framdeles måste anordnas för dessa laboratorier. Hormonlaboratoriets förläggning ovanför kvinnoklinikens behandlingsavdelningar, vilken förläggning ur driftsynpunkt är mest ändamålsenlig, synes sålunda icke på något menligt sätt influera på planeringen av sjukhusets vidare utbyggnad. Kostnaden för desamma ha av arkitekten Sven Ahlbom

beräknats till 150 000 kronor. Knut och Alice Wallenbergs stiftelse har åtagit sig att bestrida de till 60 000 kronor beräknade kostnaderna för lokalernas förseende med inventarier, armatur och instrumentuppsättning. Det har avsetts, att hormonlaboratoriets drift skall fortfarande tills vidare ombesörjas av ovannämnda läkemedelsfabrik.

För klinikens verksamhet — särskilt för det där bedrivna forskningsarbetet rörande möjligheterna att häva uppkommen sterilitet, liksom också att på ett effektivt sätt behandla underlivssjukdomar, vilka bero på hormonala rubbningar — är det av avgörande betydelse, att det ifrågasatta byggnadsarbetet snarast möjligt kommer till stånd.

Ökning av antalet hissar inom sjukhusets huvudkomplex. Hissarna spela en mycket betydande roll för trafiken inom sjukhuset. Transporterna mellan vårdavdelningarna, å ena, samt behandlings- och ekonomiavdelningarna, å andra sidan, förmedlas i huvudsak genom hissar, som i följd av den starka trafiken äro mycket hårt anlitade. Under vissa tider på dagen utnyttjas hissarna i en omfattning, som medför avsevärda väntetider till men för sjukhusdriften. Sedan flera år tillbaka har det därför varit ett starkt önskemål att utöka antalet hissar. Behovet av en utökning av hissarnas antal förutsågs redan vid sjukhusets uppförande, varför ett antal hissachakt inom sjukhusets huvudkomplex anordnades utöver dem, som togos i bruk för installation av de nu befintliga hissarna därstädes. I följd därav inskränka sig kostnaderna för en nu behöfvlig utökning i huvudsak till anskaffning och installation av hissar i befintliga schakt.

Under återopande härav får direktionen hemställa, att hissar få installeras i tre av ifrågavarande schakt.

Enligt infordrade anbud beräknas kostnaden för anskaffning och installation av en personhiss i vart och ett av dessa tre schakt draga en kostnad av sammanlagt 64 000 kronor.

Installation av personhiss inom den radiofysiska institutionens byggnad. På grund av den utökning av den radiofysiska institutionens personal, som beviljats av 1945 års riksdag, har institutionens föreståndare, professorn Rolf Sievert ansett nödvändigt, att för institutionens löpande arbeten taga i användning lokaler inom översta våningen av institutionens byggnad. I samband därmed har han — under återopande av att institutionens personal därmed komme att vara fördelad på fyra våningar — hemställt att för underlättande av kommunikationerna mellan personalens arbetsplatser en personhiss måtte installeras i byggnadens trapphus. Kostnaden härför uppgår enligt infordrat anbud till 18 000 kronor.

Direktionen anser sig böra tillstyrka denna framställning.

Förslaget till anordnande av förbättrade laboratorielokaler inom sjukhusets kvinnoklinik har åskådliggjorts å av arkitekten S. Ahlbom upprättade, den 6 februari 1945 dagtecknade ritningar.

Enligt handlingarna bifogat protokollsutdrag för direktionens sammanträde den 31 augusti 1945 hade avvikande mening anförts av sjukhusintendenten Heimer, som ansåge, att förslaget rörande nya laboratorielokaler å kvinnokliniken borde tagas under ytterligare övervägande med hänsyn bland annat till att de nu föreslagna åtgärderna finge anses föregripa den utredning rörande laboratorieverksamhetens framtida ordnande vid sjukhuset, som på direktionens föranstaltande påbörjats. Därvid kunde

det måhända visa sig nödvändigt att uppföra en särskild byggnad, gemensam för centrallaboratorierna.

På given anledning har sedermera direktionen den 26 januari 1946 inkommit med förnyad skrivelse i ärendet, såvitt avser frågan om förbättrade laboratorielokaler inom sjukhusets kvinnoklinik, och därvid lämnat en redogörelse för innebörden av det i förutnämnda skrivelse omnämnda planerade samarbetet med aktiebolaget Leo. Direktionen har härom anfört bland annat följande.

Professor Westman har sedan lång tid tillbaka bedrivit omfattande forskning beträffande de sjukdomstillstånd, som orsaka sterilitet. Vid dessa forskningar, som redan lett till beaktansvärda resultat, har visst samarbete ägt rum mellan honom och aktiebolaget Leo, som ombesörjt driften av för forskningarna erforderligt speciallaboratorium. Detta samarbete har fortsatt även sedan Westman blivit chef för karolinska sjukhusets kvinnoklinik. Inom en del utrymmen i denna klinik ha anordnats provisoriska laboratorielokaler, vilka ställts till bolagets förfogande på i huvudsak samma villkor, som tillämpats beträffande de laboratorielokaler vid Lunds lasarett, som för samma ändamål varit upplåtna till bolaget under den tid, professor Westman varit överläkare för kvinnokliniken därstädes. Enligt ett mellan direktionen och aktiebolaget Leo träffat avtal skall bolaget bestrida omkostnaderna för laboratoriets drift med undantag för värme, gas och elektrisk ström, medan sjukhuset såsom ersättning för lokalernas upplåtande och desammas förseende med värme, gas och elektrisk ström erhåller viss rabatt beträffande sjukhusets patienter på de priser, som tillämpas för de på laboratoriet verkställda undersökningarna. Denna rabatt uppgår till 20 procent för graviditetsundersökningar samt 15 procent för s. k. prolan- och follikulintitreringar.

Laboratoriets förläggning till de nuvarande lokalerna har emellertid, såsom framhållits i direktionens framställning, visat sig medföra vissa olägenheter, varför det är synnerligen önskligt, att laboratoriet förflyttas till större, på lämpligare plats belägna lokaler och att de nuvarande lokalerna kunna disponeras för sitt ursprungliga ändamål. Såsom direktionen angivit i sin tidigare framställning har direktionen avsett, att laboratoriets drift, även efter en sådan förflyttning, skulle tills vidare omhänderväras av bolaget. Därvid har direktionen utgått från att laboratoriet kommer att framdeles, liksom nu är fallet, i avsevärd omfattning ombesörja specialundersökningar beträffande andra än sjukhusets patienter, vilket ansetts vara en för sjukhuset främmande uppgift. Då sjukhusets avtal med bolaget löper med sex månaders uppsägning, föreligger emellertid icke något hinder för sjukhuset att, då så befinnes lämpligt övertaga driften av laboratoriet. I så fall erfordras emellertid ökade anslag för de avlönings- och övriga omkostnader, som äro förenade med laboratoriedriften. Å andra sidan skulle sjukhusets övertagande av denna drift medföra en ökning av sjukhusets inkomster. En närmare beräkning av de kostnader och de inkomster, som ett övertagande av laboratoriedriften skulle medföra, kan icke göras utan tillgång till bolagets häröver förda räkenskaper. Det har uppgivits, att utgifterna för laboratoriets drift överstiga driftinkomsterna.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig i huvudsak icke ha något att erinra mot framställningen. Dock syntes den för anordnande av laboratorielokaler angivna kostnaden, 150 000 kronor, alltför knappt tilltagen.

Departement-
schefen.

Vad i ärendet anförts har övertygat mig om behovet av förbättrade lokaler för laboratorieverksamheten vid karolinska sjukhusets kvinnoklinik. Direktionens förslag innefattar påbyggnad av östliga sektionen av den s. k. C-flygeln med en fjärde våning. Såsom direktionen framhållit, synes denna åtgärd ej behöva inverka på planeringen av sjukhusets vidare utbyggnad. Mot förslaget närmare utformning har jag icke funnit anledning till erinran. I likhet med byggnadsstyrelsen håller jag emellertid icke för otroligt, att de angivna byggnadskostnaderna, 150 000 kronor, kunna komma att visa sig för lågt beräknade, i vilket fall jag framdeles torde få förelägga riksdagen förslag om ytterligare medelsanvisning.

Enligt ett mellan direktionen och aktiebolaget Leo träffat avtal bestri-der bolaget kostnaderna för laboratoriets drift med undantag för värme, gas och elektrisk ström, medan sjukhuset såsom ersättning för lokalernas upplåtande och desammas förseende med värme, gas och elektrisk ström erhåller viss rabatt för sjukhusets patienter på de priser, som tillämpas för de på laboratoriet verkställda undersökningarna. Jag ifrågasätter tills vidare icke någon ändring därutinnan.

Jag biträder vidare förslaget om installation av dels tre hissar inom sjukhusets huvudkomplex dels ock en personhiss inom radiofysiska institutio-nens byggnad. De beräknade kostnaderna härför, (64 000 + 18 000 =) 82 000 kronor, ha icke givit mig anledning till erinran.

Jag erinrar, att jag i ett föregående avsnitt rörande åtgärder för atom-energiforskning tillstyrkt utförandet av vissa byggnadsarbeten vid radio-fysiska institutionen, avseende uppförande av en högspänningshall och ett laboratorium för radiumemanation, för en beräknad sammanlagd kostnad av 156 000 kronor. Medel för ändamålet torde böra beräknas i detta sam-manhang. Jag förordar alltså, att till vissa byggnadsarbeten vid karolinska sjukhuset för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av (150 000 + + 82 000 + 156 000 =) 388 000 kronor.

IX. Sammanfattning och hemställan.

De höjningar av nu utgående anslag och medelsanvisningar för nya ändamål, varåt jag i det föregående givit mitt förord, kunna förefalla betydande. Sedda mot bakgrunden av de förhållanden, som för närvarande råda vid våra universitet och högskolor, måste de dock anses vara väl motiverade. Det är ett välkänt och ofta omvittnat faktum, att den vetenskapliga undervisningen och forskningen i vårt land icke för närvarande åtnjuta det organisatoriska och ekonomiska stöd från statsmakternas sida, som deras grundläggande betydelse för vår nations utveckling i materiellt och kulturellt hänseende borde ge anledning till. Den klyfta mellan universitetsorganisationens anslagsbehov och dess ekonomiska resurser, som redan före det senaste världskrigets utbrott var påtaglig, har under krigsåren alltmera vidgats. De redan dessförinnan knappa anslagen ha under de senaste åren av naturliga skäl icke kunnat nämnvärt höjas; i vissa fall ha de tvärtom sänkts. Samtidigt ha särskilt de naturvetenskapliga och medicinska vetenskaperna i de krigförande stormakterna tack vare planmässigt statsunderstöd under krigsåren genomgått en nära nog språngartad utveckling. Allt detta har gjort, att vårt eget lands vetenskapliga liv hotar att bli helt distanserat av andra länders.

Frågorna om vilka åtgärder som krävas för att skapa bättre betingelser för den vetenskapliga utbildningen och forskningen vid våra universitet och högskolor i den mån desamma tillhöra ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde utredas för närvarande av ett flertal sakkunnigkommittéer. I viss utsträckning ha förslag redan framlagts; jag erinrar bland annat om det förslag, som nyligen på basis av verkställda utredningar underställts riksdagen rörande en vittgående omorganisation av de tekniska högskolorna. I övrigt må erinras om, bland andra, följande alltjämt pågående eller nyligen avslutade utredningar:

1945 års universitetsberedning, som på sitt arbetsprogram har en allmän översyn av universitetsorganisationen och därmed sammanhängande frågor; beredningen har framlagt ett första betänkande, avseende docentinstitutionen;

naturvetenskapliga forskningskommittén, som framlagt betänkande, del I, om den naturvetenskapliga forskningens behov av personal, anslag och lokaler samt om inrättande av ett naturvetenskapligt forskningsråd, och vars utredningsarbete fortsätter;

läkarutbildningssakkunniga, som nyligen avslutat sitt utredningsuppdrag, men vars förslag ännu äro föremål för remissbehandling eller departemental beredning;

de medicinska högskolornas organisationskommitté, som sedan oktober 1945 är sysselsatt med utredning av frågan om de medicinska högskoleinstitutionernas arbetsförhållanden och därmed sammanhängande frågor;

atomkommittén, som har i uppdrag att utreda frågan om planläggningen av forskningsarbetet för atomenergiens tillgodogörande för fredliga syften, och som nyligen avgivit ett betänkande men vars utredningsarbete alltjämt fortsätter;

socialutbildningssakkunniga, vars nyligen avgivna förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. för närvarande är föremål för remissbehandling;

sakkunniga för utredning av den samhällsvetenskapliga forskningen, som har i uppdrag, bland annat, att avgiva förslag rörande socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor;

prästupbildningssakkunniga, vilkas i december 1944 avgivna betänkande rörande viss reformering av prästupbildningen, är föremål för beredning inom ecklesiastikdepartementet;

sakkunniga för utredning rörande organisationen av den meteorologiska forskningen och undervisningen, vilkas nyligen avlämnade förslag jag i det föregående upptagit till behandling; samt slutligen

flygmedicinska utredningen, vars förslag likaledes anmälts i det föregående.

I detta sammanhang kan även erinras om, att *tandläkarutbildningen*, *farmaceututbildningen* och *gymnastiklärarutbildningen* jämväl äro föremål för utredningar inom ecklesiastikdepartementet genom särskilt tillkallade sakkunniga.

Det kunde måhända synas befogat, att resultatet av hela det omfattande utredningsarbetet avvaktades, innan ställning toges till detaljer i det i viss mån sammanhängande problemkomplex, som är eller nyligen varit under överbäggande inom de särskilda kommittéerna. Härigenom skulle kunna vinnas en samlad överblick över universitets- och högskoleorganisationens aktuella behov i olika hänseenden, vilket i sin tur skulle medföra bättre betingelser för en lämplig avvägning ur statsfinansiell synpunkt mellan skilda anslagskrav. Redan mängden och omfattningen av de frågor, som i så fall samtidigt komme att föreligga för bedömande, tala emellertid enligt min mening för att man icke låter utredningsförslagen, i den mån de successivt avlämnas, vila till dess samtliga förutnämnda utredningar slutfört sitt arbete, för att sedan upptaga dem till bedömande i ett sammanhang. Därtill kommer, att jag funnit vissa spörsmål vara av brådskande karaktär. Dit räknar jag exempelvis förslagen om åtgärder till främjande av flygmedicinsk forskning och atomenergiforskning. Vidare har jag, icke minst med hänsyn till nödvändigheten av att få till stånd ett gynn-

sammare läge för den naturvetenskapliga forskningen i allmänhet och för utbildningen av lärare i naturvetenskapliga ämnen, ansett mig böra till omedelbar behandling upptaga väsentliga delar av naturvetenskapliga forskningskommitténs förslag. Jag har även ansett angeläget att frågorna om meteorologiundervisningens ordnande samt om docentinstitutionen nu upptagas till avgörande.

Jag har ansett det vara så betydelsefullt, att redan innevarande års riksdag under dess nu pågående session får taga ställning till i det föregående av mig anmälda förslag, att jag, trots den relativt långt framskridna tiden, icke velat taga på mitt ansvar att förorda uppskov med avlåtande av proposition rörande ifrågavarande spörsmål.

De åtgärder av mera extraordinär natur, jag sålunda tillstyrkt, avse väsentligen de naturvetenskapliga och i viss mån även de medicinska ämnesområdena. Att de humanistiska ämnena icke i *detta* sammanhang stått i förgrunden, får givetvis icke tolkas så, som om jag skulle anse dessa mindre förtjänta av stödåtgärder, utan får ses mot bakgrunden av att pågående utredningar rörande dessa ämnen ännu icke avslutats.

De förslag, om vars avlåtande till riksdagen jag i detta sammanhang hemställer, innebära i huvudsak följande.

Avlöningsanslagen till Uppsala och Lunds universitet samt karolinska institutet föreslås ökade, anslaget till

Uppsala universitet med	732 900	kronor till	3 011 000	kronor,
Lunds » »	595 300	» »	2 658 500	»
karolinska institutet »	91 100	» »	1 029 400	» .

Den personalförstärkning, som genom dessa anslagshöjningar samt av den föreslagna höjningen av forskarstipendieanslaget möjliggöres för nästa budgetår, framgår i huvudsak av följande sammanställning:

	Uppsala:	Lund:	Karolinska institutet:
Nya professurer (därav en genom ombildning av en personlig professur och tre genom ombildning av lägre befattningar)	4	4	3
Nya docentstipendier	24	23	—
» forskarstipendier	3	3	1
» laboratorstjänster	3	4	—
» tjänster som biträdande lärare	4	6	1
» tjänster som assistent eller amanuens	39	38	—
» tjänster för biblioteks- och teknisk personal m. m.	54	26	8
Summa ökning	131	104	13

De löpande anslagen till materiel m. m. vid universiteten och karolinska institutet föreslås höjda, anslaget till

Uppsala universitet med	269 000	kronor till	775 000	kronor,
Lunds	»	»	275 000	» » 650 000 »
karolinska institutet »	50 000	»	»	210 000 » .

Till inredning och utrustning av vissa institutioner vid universiteten i Uppsala och Lund har jag föreslagit *engångsanslag* å sammanlagt 593 000 kronor samt till inredning och utrustning av karolinska institutets nybyggnader ett *fortsatt anslag* av 450 000 kronor.

För vissa *speciella forskningsändamål* har jag förordat särskilda anslag å sammanlagt 3 410 000 kronor, varav 20 000 kronor till akustisk-fysiologisk forskning, 1 000 000 kronor till naturvetenskaplig forskning, 390 000 kronor till flygmedicinsk forskning och 2 000 000 kronor till atomenergiforskning.

Till förvaltningskostnader för det föreslagna naturvetenskapliga forskningsrådet har jag beräknat ett medelsbehov av 27 000 kronor.

Såsom bidrag till den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola har jag förordat ett anslag av 400 000 kronor och såsom bidrag till psykotekniska institutet vid samma högskola ett anslag av 20 000 kronor.

Ett bifall till vad jag förordat i fråga om karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets avlönings- och omkostnadsanslag föranleder en anslagshöjning för nästa budgetår med tillhoppa 490 000 kronor.

Vad jag sålunda och i övrigt föreslagit medför, oavsett ökade kostnader för kristillägg och provisoriskt lönetillägg, en sammanlagd utgiftsökning å driftbudgeten för budgetåret 1946/47 med i runt tal 7 200 000 kronor.

Beträffande kapitalbudgeten innebär vad jag föreslagit en kapitalinvestering för nästa budgetår av tillhoppa 4 658 000 kronor till nybyggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala, till nybyggnad för genetiska institutionen vid universitetet i Lund, till nybyggnad för fysiska institutionen samt institutionerna för matematik och för mekanik och matematisk fysik vid universitetet i Lund, till nybyggnad för karolinska institutet ävensom till vissa byggnadsarbeten vid karolinska sjukhuset.

Till sist må erinras, att jag förordat, att karolinska sjukhuset skall utökas med en klinikbyggnad, inrymmande en avdelning för reumatiska och andra invalidiserande sjukdomars vård på sammanlagt omkring 70 vårdplatser.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid Uppsala universitets samlingar och inrättningar m. m., som föranledas av vad jag i det föregående anförte;

2. besluta, att avlöningsstaten för Uppsala universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1946/47, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön- och tjänst-
göringspenning-
ar... kronor 954 400
Avgå pen-
sionsav-
drag kronor 62 400 kronor 892 000

A v l ö n i n g s s t a t e r.

b. Ålderstillägg, för-
slagsvis. kronor 45 400
c. Ersättningar till vi-
karierande akade-
miska lärare, för-
slagsvis. » 20 000 kronor 957 400

2. Avlöningar till tjänstemän å indrag- ningsstat:

Sahlgren, G. F. J., pro-
fessor i nordisk ort-
namnsforskning,
personligen:

kronor 30 000

Avgå: pensionsavdrag » 1 900 » 28 100

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis » 1 110 100

4. Särskilda löneförmåner till icke-ordi- narie tjänstemän » 40 000

Summa kronor 2 135 600.

Anmärkningar till avdelning I. av avlöningsstaten.

*Kungl. Maj:ts proposition nr 273.*II. Vissa tjänstemän vid universitetets
samlingar och inrättningar m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 452 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 15 890
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	» 45 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal, <i>förslagsvis</i>	» 283 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 105 876
Summa kronor 902 266	

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 2 135 600
II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. ..	» 902 266
Summa kronor 3 037 866	

Särskilda uppbördsmedel:

— — — — — — — — — —	kronor 26 866
Nettoutgift kronor 3 011 000;	

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer och lärare m. fl. ävensom i de till sagda avdelning I. hörande anmärkningar, som föranledas av vad jag i det föregående anförte;

4. besluta, att vid Uppsala universitet skall från och med den 1 juli 1947 inrättas en professur i meteorologi, särskilt väderlekslära;

5. besluta, att för professorn C. G. Rossby må från och med den 1 juli 1947 inrättas en personlig professur i meteorologi;

6. till *Uppsala universitet: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 011 000;

7. Till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 775 000;

8. Till *Uppsala universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 316 000;

9. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid Lunds universitets samlingar och inrättningar m. m., som föranledas av vad jag i det föregående anförte;

10. besluta, att avlöningsstaten för Lunds universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1946/47, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r .

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

- a. Lön- och tjänstgöringspenningar... kronor 917 000
 Avgång pensionsavdrag
 m. m. kronor 71 000 kronor 846 000

A v l ö n i n g s s t a t e r .

-
b. Ålderstillägg, förslagsvis	kronor	43 800
c. Ersättningar till vikarierande akademiska lärare, förslagsvis	»	20 000
	kronor	909 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	1 143 700
3. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	30 000
	Summa kronor	2 083 500.

Anmärkning till avdelning 1. av avlöningsstaten.

*Kungl. Maj:ts proposition nr 273.*II. Vissa tjänstemän vid universitetets
samlingar och inrättningar m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	317 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	13 200
3. Avlöningar till arbetare vid bota- niska trädgården, <i>förslagsvis</i>	»	23 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	165 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	62 161
Summa kronor		580 761

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor	2 083 500
II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. ..	»	580 761
Summa kronor		2 664 261.

Särskilda uppbördsmedel:

— — — — — — — — — —	kronor	5 761
Nettoutgift kronor		2 658 500;

11. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl. ävensom i den till sagda avdelning I. hörande anmärkning, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

12. besluta, att vid Lunds universitet skall från och med tidpunkt, som framdeles bestämmes, inrättas en professur i biokemi;

13. till *Lunds universitet: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 658 500;

14. till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 650 000;

15. till *Lunds universitet: Engångsanslag* för vissa *vetenskapliga institutioner* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 277 000;

16. bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och dess institutioner m. m. vidtaga de ändringar, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

17. besluta, att avlöningsstaten för karolinska mediko-kirurgiska institutet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1946/47, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t .

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön- och tjänst-
göringspenning-
ar kronor 354 100
Avgå pen-
sionsav-
drag . . . » 26 400 kronor 327 700

A v l ö n i n g s s t a t .

b. Ålderstillägg, för-
slagsvis kronor 16 000

c. Ersättningar till vika-
rierande akademiska
lärare, förslagsvis . . . » 10 000 kronor 353 700

2. Arvode till professor i rättspsykiatri . . . » 3 500

Anm. Professorn i rättspsykiatri är tillika över-
läkare vid centralfängelsets å Långholmen sinnes-
sjukavdelning.

3. Avlöning till tjänstemän på indrag-
ningsstat:

Olivecrona, A. H., professor i neuro-
kirurgi, personligen:

— — — — — kronor 13 000

Caspersson, T. O., profes-
sor i medicinsk cellforsk-
ning och genetik, per-
sonligen:

Lön kronor 8 000

Ålders-
tillägg . . . » 1 000

Tjänst-
görings-
penningar . . . » 4 000 » 13 000

Lysholm, E. L. R., professor i röntgendiagnostik, personligen:

— — — — — kronor 13 000

Granit, R. A., professor i neurofysiologi, personligen:

Lön . . . kronor 8 000

Ålders-
tillägg . . . » 1 000

Tjänst-
görings-
penningar » 4 000 kronor 13 000

kronor 52 000

Avgå pensionsavdrag » 3 600 kronor 48 400

Anm. Innehavare av personlig professur äger att efter 5 års tjänstgöring uppbära ålderstillägg å lönen med 1 000 kronor.

4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* . . . » 309 200
5. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . . » 46 200

Summa kronor 761 000.

II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* kronor 127 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t » 10 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 103 100
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 27 600

Summa kronor 268 400

Sammandrag:

- I. Professorer och lärare m. fl. kronor 761 000
- II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m. » 268 400

Summa kronor 1 029 400;

18. till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 029 400;

19. till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 90 000;

20. till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: Materiel m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 210 000;

21. till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 450 000;

22. till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: Bidrag till akustisk-fysiologisk forskning för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 20 000;

23. besluta, att karolinska sjukhuset skall utökas med en klinikbyggnad, inrymmande en avdelning för reumatiska och andra invalidiserande sjukdomars vård på sammanlagt omkring 70 vårdplatser samt utformad och anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående anfört;

24. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckning för karolinska sjukhuset, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

25. godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t :

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	80 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	9 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	»	31 800
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	14 400
Summa kronor		136 300.

II. Sjukhuset i övrigt.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	920 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	209 100

Kungl. Maj:ts proposition nr 273.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	kronor 2 963 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 401 000
Summa kronor 4 493 700	

III. Sammanfattning.

I. Radiofysiska och radiopatologiska institutionerna	kronor 136 300
II. Sjukhuset i övrigt	» 4 493 700
Summa kronor 4 630 000;	

26. till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 630 000;

27. till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 350 000;

28. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

29. godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 404 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 175 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 1 301 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 202 900
Summa kronor 2 085 000;	

30. till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 085 000;

31. till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 650 000;

32. medgiva, att vid utgången av budgetåret 1945/46 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till *Universitetssjukhus: Serafi-*

merlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m. må disponeras intill utgången av budgetåret 1946/47;

33. till *Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 114 800;

34. besluta, att ett statligt naturvetenskapligt forskningsråd skall inrättas från och med budgetåret 1946/47 i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat;

35. till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 27 000;

36. till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1 000 000;

37. till *Flygmedicinsk forskning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 390 000;

38. till *Atomenergiforskning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2 000 000;

39. till *Bidrag till den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola* för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 400 000;

40. till *Bidrag till psykotekniska institutet vid Stockholms högskola* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 20 000;

41. till *Viss föreläsningsverksamhet i sociologi m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 37 000;

42. till *Bidrag till bestridande av vissa kostnader för internationella cellforskarkongressen i Stockholm år 1947* för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 20 600;

43. till *Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 8 000;

44. till *Nybyggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 300 000;

Kungl. Maj:ts proposition nr 273.

45. till *Nybyggnad för genetiska institutionen vid universitetet i Lund* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 490 000;

46. till *Uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 700 000;

47. till *Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 2 780 000;

48. till *Vissa byggnadsarbeten vid karolinska sjukhuset* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 388 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Chr. Gottlieb.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
I. Åtgärder för den naturvetenskapliga forskningens främjande ..	2
1. Inledning	2
2. Behovet av åtgärder för främjande av naturvetenskaplig forskning	4
3. Föreliggande förslag	18
A. Professorernas arbetsförhållanden	18
B. Inrättande av nya professurer m. m.	20
C. Ökning av antalet docent- och forskarstipendier	35
D. Allmänna riktlinjer för tillgodoseende av personalbehovet	36
E. Forskningskommitténs detaljförslag i fråga om personalorga- nisationen	60
F. Behovet av anslag till materiel	107
G. Allmänna synpunkter på lokalbehovet	119
H. Inrättande av ett naturvetenskapligt forskningsråd m. m. ..	122
II. Docentinstitutionen m. m.	135
1. Inledning	135
2. Inrättande av nya docentstipendier vid universiteten	136
3. Inrättande av nya forskarstipendier vid universiteten och karo- linska institutet m. m.	143
4. Docent- och forskarstipendiaters avlöningsförhållanden m. m. ..	153
III. Organisationen av den meteorologiska forskningen och undervis- ningen m. m.	162
1. Nuvarande förhållanden	162
2. Sakkunnigförslaget	166
3. Remissyttranden	175
IV. Åtgärder för underlättande av flygmedicinsk forsknings- och för- söksverksamhet i Sverige	188
1. Inledning	188
2. Flygmedicinens allmänna uppgifter m. m.	189
3. Behov av ny apparatur och nya lokaler för flygmedicinsk forskning	193
4. Föreslagna åtgärder	197

V. Reglering av anställningsförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m.	220
1. Inledning	220
2. Nuvarande förhållanden	222
3. Anställnings- och avlöningsvillkoren för underordnade läkare vid andra kroppssjukhus	227
4. Tidigare utredningar och beslut	229
5. Nu föreliggande förslag	236
VI. Reumatologisk klinik vid karolinska sjukhuset	264
1. Inledning	264
2. 1941 års reumatikervårdssakkunnigas utredning och förslag rörande undervisningssjukhusen	265
3. Remissyttranden	269
VII. Åtgärder för forskning rörande atomenergien	281
1. Inledning	281
2. Föreslagna åtgärder	284
3. Remissyttranden	301
VIII. Anslagsberäkningar	309
1. Förslagsanslaget till Uppsala universitet: Avlöningar	309
2. Reservationsanslaget till Uppsala universitet: Materiel m. m.	327
3. Reservationsanslag till Uppsala universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner	329
4. Förslagsanslaget till Lunds universitet: Avlöningar	333
5. Reservationsanslaget till Lunds universitet: Materiel m. m.	346
6. Reservationsanslag till Lunds universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner	347
7. Förslagsanslaget till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar	348
8. Förslagsanslaget till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader	368
9. Reservationsanslaget till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.	373
10. Reservationsanslag till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader	374
11. Reservationsanslag till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till akustisk-fysiologisk forskning	377
12. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar	379

13. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader	415
14. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar	419
15. Förslagsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader	425
16. Reservationsanslag till Bidrag till den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola	427
17. Anslag till Bidrag till psykotekniska institutet vid Stockholms högskola	435
18. Reservationsanslag till Viss föreläsningsverksamhet i sociologi m. m.	439
19. Reservationsanslag till Bidrag till bestridande av vissa kostnader för internationella cellforskarkongressen i Stockholm år 1947 ..	441
20. Anslag till Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris	443
21. Investeringsanslag till Nybyggnad för genetiska institutionen vid universitetet i Lund	445
22. Investeringsanslag till Uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund m. m.	447
23. Investeringsanslag till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet	454
24. Investeringsanslag till Vissa byggnadsarbeten vid karolinska sjukhuset	463

IX. Sammanfattning och hemställan	467
---	-----